
RAPORTUL VOLUNTAR DE ȚARĂ

Republica Moldova

2026
GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

Table of Contents

<u>MESAJUL PRIM-MINISTRULUI (RESPONSABIL: CANCELARIA DE STAT)</u>	<u>3</u>
<u>SUMAR EXECUTIV</u>	<u>4</u>
<u>INTEGRAREA ODD ÎN SISTEMUL NAȚIONAL DE POLITICI (RESPONSABIL: CANCELARIA DE STAT)</u>	<u>10</u>
<u>ABORDARE METODOLOGICĂ.....</u>	<u>14</u>
<u>APLICAREA PRINCIPIULUI DE A NU LĂSA PE NIMENI ÎN URMĂ.....</u>	<u>16</u>
<u>CAPITOLUL I. POPULAȚIE.....</u>	<u>18</u>
<u>CAPITOLUL II. PROSPERITATE</u>	<u>55</u>
<u>CAPITOLUL III. PLANETA.....</u>	<u>97</u>
<u>CAPITOLUL IV. PACEA.....</u>	<u>131</u>
<u>CAPITOLUL V. PARTENERIATE</u>	<u>180</u>
<u>PROVOCĂRI NOI ȘI EMERGENTE</u>	<u>204</u>
<u>CONCLUZII ȘI PAȘI DE URMAT</u>	<u>208</u>
<u>ANEXE.....</u>	<u>212</u>

Mesajul prim-ministrului (Responsabil: Cancelaria de Stat)

SUMAR EXECUTIV

POPULAȚIE (ODD 1, 2, 3, 4)

În perioada 2020–2024, Republica Moldova a realizat progrese importante în domeniul reducerii sărăciei, consolidării protecției sociale, îmbunătățirii accesului la servicii de sănătate și educație, precum și în modernizarea infrastructurii sociale, în pofida unui context marcat de crize suprapuse, pandemia COVID-19, criza energetică, inflația accentuată și impactul războiului din Ucraina. Intervențiile publice au avut un rol esențial în menținerea coeziunii sociale și în prevenirea unei deteriorări mai accentuate a nivelului de trai.

În domeniul eradicarea sărăciei (ODD1), sărăcia extremă s-a menținut la un nivel redus (circa 1–1,2%), iar sistemul de protecție socială a fost consolidat prin majorarea venitului minim garantat, extinderea ajutorului pentru perioada rece a anului și introducerea mecanismului de vulnerabilitate energetică. A fost elaborată și aprobată Metodologia Indicelui Național al Sărăciei Multidimensionale, care permite politici mai bine țintite. Totuși, sărăcia absolută a crescut în mediul rural, iar gospodăriile cu trei și mai mulți copii, precum și cele monoparentale, rămân disproporționat afectate.

În cadrul ODD 2, foamete zero și securitate alimentară, nivelurile de subnutriție au rămas relativ reduse, iar retardul statural la copiii sub 5 ani a înregistrat o ușoară scădere. Au fost adoptate politici pentru dezvoltarea agriculturii durabile, inclusiv sprijin pentru micii producători și promovarea agriculturii ecologice. Cu toate acestea, insecuritatea alimentară moderată sau severă afectează aproximativ un sfert din populație, cu diferențe persistente în defavoarea femeilor, iar sectorul agricol rămâne vulnerabil la schimbările climatice și la șocuri externe.

În domeniul sănătății și bunăstării (ODD3), au fost realizate investiții semnificative în modernizarea infrastructurii medicale, extinderea accesului la medicamente compensate și creșterea acoperirii cu asigurare medicală (peste 85% în 2024). Mortalitatea maternă și mortalitatea prin boli netransmisibile au înregistrat tendințe de reducere, iar rata suicidului a scăzut semnificativ. În același timp, persistă provocări legate de mortalitatea infantilă, incidența tuberculozei și hepatitei B, precum și inegalități de acces în mediul rural.

Pe domeniul asigurării educației de calitate (ODD 4), rata de cuprindere în educația timpurie și nivelurile de finalizare a învățământului primar și gimnazial rămân ridicate. Totuși, performanțele elevilor la citire și matematică indică regres, iar disparitățile teritoriale și socio-economice sunt pronunțate, evidențiind dificultăți în compensarea dezavantajelor sociale prin sistemul educațional.

Practicile pozitive includ extinderea mecanismelor de protecție socială adaptate crizelor, implementarea măsurilor de compensare energetică diferențiată, dezvoltarea serviciilor medicale specializate (rețele AVC, colposcopie), extinderea medicamentelor compensate și adoptarea unei abordări multidimensionale a sărăciei.

Provocările majore rămân legate de caracterul structural al sărăciei rurale, declinul demografic, inegalitățile educaționale și teritoriale, vulnerabilitățile sistemului de sănătate și presiunile bugetare. Pentru perioada următoare, este necesar sprijin financiar și tehnic pentru: stimularea ocupării

productive și creșterea veniturilor în mediul rural; consolidarea serviciilor sociale pentru familiile numeroase și monoparentale; investiții continue în sănătate publică și prevenție; modernizarea educației și reducerea decalajelor de performanță; precum și dezvoltarea sistemelor de date dezagregate pentru politici bazate pe dovezi. Consolidarea capitalului uman și reducerea inegalităților sociale rămân fundamentale pentru reziliența democratică și convergența europeană a Republicii Moldova.

PLANETA (ODD 6, 7, 13, 14, 15)

În perioada 2020–2024, Republica Moldova extins accesul la servicii de apă și sanitație, a consolidat securitatea energetică, a dezvoltat cadrul strategic pentru acțiunea climatică și întărirea mecanismelor de protecție a ecosistemelor acvatice. În același timp, persistă vulnerabilități structurale legate de calitatea apei, presiunea asupra resurselor naturale, ritmul tranziției energetice și implementarea efectivă a politicilor climatice.

În domeniul apei și sanitației (ODD 6), ponderea populației cu acces la surse sigure de alimentare cu apă a crescut de la 85,3% în 2020 la 91,5% în 2024, iar accesul la servicii gestionate în siguranță a sporit de la 78,0% la 88,0%. De asemenea, accesul la sistem de canalizare a crescut la 85,9%, iar dotarea locuințelor cu grup sanitar și baie/duș a avansat semnificativ. Progresele au fost susținute de programele naționale „Satul European” și „Satul European Expres”, precum și de proiecte cu finanțare externă, inclusiv SAASM. Totuși, ponderea apelor uzate epurate suficient rămâne redusă, iar diferențele urban–rural persistă.

În sectorul energetic (ODD 7), accesul la energie electrică a fost menținut la 100%. Au fost lansate licitații pentru capacități regenerabile (165 MW), a fost implementată tranziția la facturare netă și au fost susținute programe precum „Casa Verde” și „Eco-Vouchere”. Cu toate acestea, ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut a scăzut la 20,8% în 2024, sub nivelul din 2020, iar utilizarea combustibililor solizi pentru încălzire rămâne ridicată. Creșterea stresului hidric (7,2% în 2024) semnalează presiuni suplimentare asupra resurselor.

În domeniul acțiunii climatice (ODD 13), perioada analizată a fost marcată de consolidarea cadrului strategic: aprobarea Programului național de adaptare la schimbările climatice până în 2030, a Programului de dezvoltare cu emisii reduse și a Strategiei naționale de reducere a riscurilor de dezastre 2024–2030. Totuși, nivelul de implementare raportat pentru 2024 (13,9% pentru programul emisii reduse și 20% pentru adaptare) indică necesitatea accelerării operaționalizării măsurilor.

În ceea ce privește protecția ecosistemelor acvatice și reducerea poluării (ODD 14), cooperarea pe bazinele hidrografice este formal consolidată, iar indicatorii privind cantitatea apelor subterane arată stabilitate. Cu toate acestea, presiunile asupra calității apelor de suprafață și necesitatea modernizării stațiilor de epurare rămân priorități structurale.

Printre bunele practici se evidențiază: integrarea planificării pe bazine hidrografice, utilizarea programelor de dezvoltare locală pentru extinderea infrastructurii de apă și sanitație, lansarea mecanismelor competitive pentru energie regenerabilă, implementarea programelor de eficiență

energetică pentru gospodării și instituții publice, precum și consolidarea cadrului strategic climatic în concordanță cu angajamentele internaționale.

Pentru perioada următoare, Republica Moldova necesită: (i) accelerarea investițiilor în epurarea apelor uzate și reducerea poluării difuze; (ii) creșterea ponderii energiei regenerabile și modernizarea rețelelor pentru integrarea noilor capacități; (iii) extinderea programelor de eficiență energetică și reducerea sărăciei energetice; (iv) finanțare predictibilă pentru implementarea programelor climatice și a măsurilor de adaptare; (v) consolidarea sistemelor de monitorizare și raportare, pentru fundamentarea deciziilor pe baze științifice solide.

Consolidarea progreselor în domeniul „Planetă” este esențială pentru protejarea capitalului natural al țării, creșterea rezilienței la schimbările climatice și asigurarea unei dezvoltări durabile și competitive pe termen lung.

PROSPERITATE (ODD 8, 9, 10, 11, 12)

Au fost înregistrate progrese relevante în direcția consolidării rezilienței economice, modernizării infrastructurii și reducerii inegalităților, în pofida unui context marcat de crize suprapuse – pandemia COVID-19, criza energetică și impactul războiului din Ucraina. Evoluția economică a fost fluctuantă, însă a revenit pe o traiectorie pozitivă în 2023–2024, cu o creștere a PIB-ului pe cap de locuitor de 4,1% în 2023 și 2,4% în 2024. Productivitatea muncii a înregistrat o relansare în 2024, iar contribuția IMM-urilor la valoarea adăugată brută a crescut la 55%, confirmând rolul acestora ca motor al dezvoltării economice.

Pe piața muncii (ODD 8) s-au observat evoluții pozitive: rata de ocupare (20–64 ani) a crescut la 56,8% în 2024, iar șomajul s-a redus la 4%. S-a diminuat ponderea tinerilor NEET, iar reformarea ANOFM și introducerea echipelor mobile au contribuit la integrarea tinerilor pe piața muncii. Totodată, au fost intensificate măsurile de combatere a muncii informale, deși aceasta rămâne ridicată (20,6% în 2024), în special în agricultură. Persistă disparități salariale de gen (16,6% în 2024), ceea ce indică necesitatea continuării politicilor de transparență și echitate salarială.

În domeniul infrastructurii și industrializării (ODD 9), s-au înregistrat progrese în modernizarea transporturilor și conectivității. Transportul de mărfuri a crescut cu 30% față de 2020, iar traficul de pasageri s-a dublat. Reabilitarea drumurilor, extinderea rutelor aeriene și aprobarea Strategiei de mobilitate 2030 au consolidat conectivitatea națională și regională. Digitalizarea a avansat semnificativ: acoperirea 4G a atins 99%, iar rata de penetrare a internetului mobil a crescut la 120,9 la 100 locuitori în 2024. Sectorul IT și Moldova IT Park au contribuit la creșterea exporturilor TIC și la stimularea inovației. Cu toate acestea, ponderea cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare rămâne scăzută (0,2% din PIB), iar numărul cercetătorilor este în diminuare.

În domeniul reducerii inegalităților (ODD 10), creșterea costului forței de muncă în PIB (46,5% în 2024) și stabilirea salariului minim național au contribuit la îmbunătățirea veniturilor. Totuși, în 2024 s-a înregistrat o scădere a cheltuielilor medii ale gospodăriilor, iar rata sărăciei relative a crescut la 5,4%, afectând în special copiii și persoanele cu dizabilități. Disparitățile rural–urban și impactul crizelor externe rămân provocări majore pentru Republica Moldova.

În ceea ce privește dezvoltarea comunităților (ODD 11), s-au înregistrat îmbunătățiri în accesul la locuințe și în reducerea presiunii cheltuielilor locative în 2024, după un vârf în 2023 generat de criza energetică. Investițiile în infrastructură locală, inclusiv prin programe precum „Satul European”, au contribuit la coeziunea teritorială.

Printre bunele practici se remarcă: integrarea țintelor ODD în Strategia „Moldova Europeană 2030”; reformarea instituțiilor pieței muncii; digitalizarea serviciilor publice și financiare; modernizarea infrastructurii de transport; consolidarea parcurilor industriale și a ecosistemului IT; și utilizarea asistenței externe pentru investiții strategice.

Pentru perioada următoare, este necesar sprijin pentru: (i) accelerarea creșterii economice prin investiții productive și diversificarea exporturilor; (ii) reducerea ocupării informale și a disparităților salariale; (iii) creșterea finanțării pentru cercetare, inovare și tranziție verde; (iv) diminuarea inegalităților teritoriale și sociale; (v) consolidarea rezilienței economice în fața șocurilor externe. Susținerea continuă din partea partenerilor de dezvoltare, alături de reforme structurale interne, va fi esențială pentru transformarea progreselor recente într-o prosperitate durabilă și incluzivă.

PACE (ODD 5, 16)

Republica Moldova a înregistrat progrese importante în promovarea egalității de gen, consolidarea statului de drept și întărirea cadrului instituțional pentru prevenirea și combaterea violenței, menținând în același timp pacea internă și stabilitatea socială.

Țara și-a consolidat arhitectura juridică și instituțională în domeniul egalității de gen și al nediscriminării. Moldova s-a clasat pe locul 7 la nivel global în Raportul Global privind Decalajul de Gen 2025, reușind să închidă 81,3% din decalajul general de gen, cu progrese semnificative în domeniul participării politice a femeilor. Reformele legislative au extins lista criteriilor protejate împotriva discriminării și au consolidat mandatul Consiliului pentru Egalitate, iar modificările aduse legislației muncii au întărit principiul remunerării egale pentru muncă egală și protecția împotriva hărțuirii la locul de muncă.

Ratificarea și implementarea Convenției de la Istanbul, instituirea Agenției Naționale pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (ANPCV), precum și adoptarea Programului național pentru anii 2023–2027 au consolidat semnificativ răspunsul multisectorial, centrat pe victimă, în combaterea violenței bazate pe gen. Au fost îmbunătățite mecanismele de raportare, aplicarea ordinelor de protecție, serviciile integrate pentru victimele violenței sexuale și formarea profesională a specialiștilor din prima linie.

În perioada de raportare, Republica Moldova a menținut valoarea zero a deceselor cauzate de conflicte armate și a înregistrat o rată relativ stabilă și comparativ scăzută a omorurilor intenționate (aproximativ 4,5 la 100.000 locuitori în anul 2024), demonstrând reziliență într-un context regional volatil. Numărul copiilor victime ale violenței a scăzut considerabil în perioada 2020–2024. Au fost inițiate reforme structurale în sectorul justiției, inclusiv procesele de evaluare externă (vetting) și măsuri de consolidare a integrității judiciare, cu scopul restabilirii încrederii publice și alinierii la standardele europene. De asemenea, au fost înregistrate progrese în prevenirea și combaterea

traficului de ființe umane, prin actualizarea cadrului legislativ, îmbunătățirea mecanismelor de coordonare și adoptarea Programului pentru anii 2024–2028.

Printre bunele practici pe care Republica Moldova le poate împărtăși se numără: armonizarea legislației naționale cu directivele Uniunii Europene și convențiile internaționale; instituirea ANPCV și dezvoltarea unor mecanisme interinstituționale coordonate pentru combaterea violenței bazate pe gen; introducerea serviciilor regionale integrate pentru victimele violenței sexuale; consolidarea coordonării în domeniul anti-trafic prin intermediul Comitetului Național și al cadrului strategic actualizat; menținerea păcii și absența victimelor cauzate de conflicte armate, în pofida instabilității regionale.

În pofida progreselor realizate, persistă provocări structurale. Stereotipurile de gen și tendințele regresive în percepțiile sociale afectează consolidarea egalității. Există lacune în implementarea măsurilor de prevenire și răspuns la violența împotriva femeilor, în special în mediul rural, precum și în asigurarea unei finanțări sustenabile pentru serviciile specializate. Violența în spațiul privat rămâne răspândită, femeile reprezentând peste 70% dintre victimele violenței în familie. Deși rata omorurilor intenționate este stabilă, victimizarea prin infracțiuni violente a crescut după 2021, reflectând vulnerabilități socio-economice persistente. Neglijarea și riscurile de trafic care afectează copiii rămân ridicate, în special în comunitățile rurale.

Reformele instituționale din sectorul justiției, deși necesare, au generat presiuni tranzitorii, inclusiv deficit temporar de personal și creșterea duratei examinării cauzelor. Lacunele în colectarea datelor, în special privind percepția siguranței și statisticile complet dezagregate, limitează în continuare fundamentarea politicilor publice pe baze empirice solide.

Pentru consolidarea progreselor obținute, Republica Moldova are nevoie de sprijin financiar și tehnic susținut pentru extinderea și descentralizarea serviciilor centrate pe victimă, în special în mediul rural; consolidarea capacităților instituțiilor din sectorul justiției pentru a asigura eficiența și respectarea garanțiilor procesuale în contextul reformelor; investiții în sisteme de date sensibile la dimensiunea de gen și la drepturile copilului, inclusiv în indicatori privind percepția siguranței; susținerea programelor preventive care vizează schimbarea normelor sociale și reducerea stereotipurilor de gen; continuarea cooperării internaționale pentru combaterea rețelelor de trafic și gestionarea riscurilor emergente de securitate.

Consolidarea păcii, a justiției și a egalității de gen rămâne esențială pentru reziliența democratică a Republicii Moldova și pentru avansarea parcursului său de integrare europeană.

PARTENERIATE

În perioada 2020–2024, Republica Moldova a consolidat semnificativ cadrul de implementare a ODD 17, într-un context marcat de crize suprapuse, precum pandemia COVID-19, criza energetică și impactul războiului din Ucraina, care au amplificat presiunile bugetare și nevoia de sprijin extern. În pofida acestor provocări, țara a înregistrat progrese relevante în mobilizarea resurselor interne, creșterea asistenței externe, consolidarea capacităților instituționale și dezvoltarea parteneriatelor multi-actor. Mobilizarea resurselor interne s-a îmbunătățit gradual, ponderea veniturilor bugetului

public național în PIB crescând de la 31,4% în 2020 la circa 34,1% în 2023–2024. În termeni nominali, veniturile BPN au crescut constant, însă deficitul bugetar s-a menținut, reflectând necesități ridicate de finanțare și presiuni asupra cheltuielilor publice. Structura veniturilor indică o dependență semnificativă de impozitele indirecte și o valorificare redusă a impozitelor pe proprietate, ceea ce evidențiază necesitatea unor reforme structurale pentru extinderea bazei de impozitare și creșterea echității fiscale.

Sprejiniul extern a jucat un rol determinant în menținerea stabilității macroeconomice și în accelerarea reformelor. Ponderea cumulată a investițiilor străine directe și a asistenței externe în PIB a atins un nivel maxim de aproape 14% în 2022–2023, confirmând importanța parteneriatelor internaționale. În paralel, sprejiniul financiar și tehnic pentru consolidarea capacităților a crescut considerabil în 2022–2023, facilitând reforme în justiție, management financiar public, digitalizare și aliniere la standardele europene. Digitalizarea serviciilor publice și modernizarea administrației au devenit bune practici recunoscute, contribuind la creșterea eficienței și transparenței guvernării.

În domeniul comerțului, menținerea unui regim tarifar moderat și reducerea graduală a nivelului mediu ponderat al tarifelor la import (de la 4,7% în 2020 la 4,1% în 2024) reflectă angajamentul pentru un sistem comercial deschis și bazat pe reguli. Totuși, ponderea redusă a exporturilor Republicii Moldova în comerțul mondial și volatilitatea acestora indică necesitatea diversificării și creșterii valorii adăugate a producției naționale.

Parteneriatele cu societatea civilă și sectorul privat s-au consolidat prin mecanisme instituționalizate de dialog și prin instrumente precum mecanismul desemnării procentuale (2%), care a înregistrat o creștere constantă a resurselor direcționate către organizații. De asemenea, funcționarea platformelor de coordonare (CIPS, CCDD) și utilizarea Platformei pentru Gestionarea Asistenței Externe au contribuit la sporirea coerenței politicilor și a transparenței.

Cu toate acestea, persistă provocări majore: spațiul fiscal rămâne limitat, dependența de resurse externe este ridicată, structura exporturilor este insuficient diversificată, iar disparitățile teritoriale în accesul la resurse și digitalizare continuă să fie relevante. În perioada următoare, este necesar sprejini pentru: (i) reforme fiscale structurale și combaterea economiei informale; (ii) consolidarea capacităților instituționale pentru absorbția eficientă a fondurilor externe; (iii) dezvoltarea exporturilor cu valoare adăugată mai mare; (iv) reducerea disparităților regionale și digitale; și (v) aprofundarea parteneriatelor orientate spre rezultate, cu utilizarea sporită a sistemelor naționale.

În ansamblu, ODD 17 a demonstrat caracterul său transversal și rolul esențial în susținerea tuturor celorlalte obiective de dezvoltare durabilă. Continuarea progreselor Republicii Moldova, va depinde de consolidarea sustenabilității financiare interne, de menținerea unui parteneriat strategic cu Uniunea Europeană și alți parteneri de dezvoltare, precum și de întărirea mecanismelor naționale de coordonare, monitorizare și responsabilitate reciprocă.

INTEGRAREA ODD ÎN SISTEMUL NAȚIONAL DE POLITICI

Adoptarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a reprezentat un moment crucial în consolidarea eforturilor globale de promovare a dezvoltării economice, sociale și de mediu echilibrate. În acest context, integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) în politicile publice naționale a devenit o prioritate strategică pentru Republica Moldova, necesitând adaptarea obiectivelor globale la realitățile și nevoile specifice ale țării. Procesul de „naționalizare” a ODD a implicat ajustarea țăintelor și indicatorilor la contextul socio-economic local, precum și integrarea lor în planificarea strategică și în mecanismele instituționale de elaborare, implementare și monitorizare a politicilor publice.

Republica Moldova se bazează pe un set de documente strategice și operaționale care constituie cadrul pentru implementarea Agendei 2030. În centrul acestui cadru se află Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”¹ (SND), adoptată la 17 noiembrie 2022 de Parlamentul Republicii Moldova. Aceasta este principalul document strategic care definește viziunea pe termen lung a țării, direcțiile prioritare de dezvoltare și obiectivele strategice aliniate atât la Agenda 2030, cât și la angajamentele internaționale, inclusiv cele asumate prin statutul de țară candidată la Uniunea Europeană și prin Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană.

Strategia transpune obiectivele și indicatorii ODD în context național, concentrându-se pe țintele considerate acceleratori ai dezvoltării. În același timp, SND utilizează conceptul european de măsurare a calității vieții în zece dimensiuni: venituri, condiții de trai, educație, cultură, sănătate, solidaritate socială, drepturi ale omului, încredere în guvernare, siguranță umană și calitatea mediului. Această abordare reflectă angajamentul Republicii Moldova față de Agenda 2030 și aspirațiile de integrare europeană, conform prevederilor Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană.

Elaborarea, implementarea și evaluarea documentelor de politici publice sunt reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea strategică², care prevede alinierea tuturor politicilor și programelor la Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” și la Agenda 2030. Aceasta asigură integrarea obiectivelor și indicatorilor relevanți în documentele de politici publice, respectând principiul „nimeni să nu fie lăsat în urmă”.

Integrarea europeană constituie o prioritate esențială a Guvernului, iar măsurile pentru aderarea la Uniunea Europeană sunt reflectate în documentele de planificare operațională, precum Programul Național de aderare a Republicii Moldova la UE³, Planul Național de Dezvoltare⁴- care include acțiunile de reformă și proiectele de dezvoltare pe o perioadă de trei ani, actualizat anual, și Planul Național de Reglementare⁵, care stabilește cadrul normativ planificat pentru elaborare și aprobare anuală. Proiectele și acțiunile prevăzute în aceste documente constituie priorități pentru orientarea

¹ [Legea nr. 315/2022](#)

² [Hotărârea Guvernului nr. 386/2020](#)

³ [Hotărârea Guvernului nr. 306/2025](#)

⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 361/2024](#)

⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 841/2024](#)

resurselor bugetare și a fondurilor partenerilor de dezvoltare, asigurând implementarea coerentă și eficientă a Agendei 2030 la nivel național.

Totodată, în cadrul ședinței Guvernului din 28 decembrie, 2022 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 953/2023 privind cadrul național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030⁶. Acest cadru reprezintă baza informațională pentru raportarea progreselor Republicii Moldova în implementarea Agendei 2030, atât la nivel național, cât și internațional, precum și mecanismul prin care se asigură realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă prevăzute în SND. După aproape doi ani de la implementarea cadrului normativ, s-au înregistrat progrese semnificative în integrarea ODD-urilor, a țințelor și indicatorilor de monitorizare în cadrul strategic național, precum și în strategiile și programele sectoriale. Aceasta a facilitat implementarea coerentă a Agendei 2030 și integrarea acesteia în politicile publice naționale. De asemenea, diseminarea centralizată a datelor privind dinamica indicatorilor ODD de către Biroul Național de Statistică pe [platforma națională de diseminare dedicată Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă](#) facilitează monitorizarea progreselor și sprijină autoritățile în evaluarea impactului politicilor și în procesul decizional.

În paralel, au fost identificate anumite limitări în aplicarea cadrului normativ. Cea mai importantă dintre acestea a fost lipsa datelor pentru un set semnificativ de indicatori: din totalul de 337 de indicatori ODD, 73 nu sunt disponibili, iar 48 sunt parțial disponibili. De asemenea, evoluția rapidă a metodologiilor globale de calcul și clasificare a indicatorilor a impus actualizarea continuă a setului de indicatori naționalizați. În acest context, la sfârșitul anului 2024, Cancelaria de Stat a propus modificări la Hotărârea Guvernului nr. 953/2022. Modificările aprobate și intrate în vigoare în anul 2025 au vizat reevaluarea și optimizarea setului de indicatori naționalizați, prin excluderea celor deveniți irelevanți. Numărul total de indicatori a fost redus de la 337 la 310, dintre care 126 integrează deja dimensiunea de gen; alinierea indicatorilor la metadatele globale revizuite și la standardele Uniunii Europene; actualizarea valorilor de referință și a țințelor ODD naționalizate, în baza noilor metodologii și evidențe statistice disponibile, precum și revizuirea responsabilităților instituționale și a listei furnizorilor de date, în corelare cu modificările în structura administrativă. Totodată, a fost aprobat Planul de acțiuni pentru asigurarea disponibilității indicatorilor ODD, care prevede un set de măsuri concrete pentru dezvoltarea și consolidarea capacităților de producere, colectare și raportare a datelor statistice.⁷ Planul include 44 de indicatori care vizează 14 ODD, cu indicarea termenelor de realizare și a instituțiilor responsabile de implementare.

Mecanismul de monitorizare este susținut de o arhitectură instituțională clară care asigură colaborarea între autoritățile publice, sectorul privat, societatea civilă și partenerii internaționali, garantând transparență și comparabilitate cu indicatorii globali ODD. Astfel, potrivit Hotărârii, Cancelaria de Stat coordonează integrarea ODD în documentele de politici publice și monitorizarea progresului în implementarea Agendei 2030, accelerând astfel realizarea obiectivelor durabile prin rezultate vizibile și măsurabile. Biroul Național de Statistică coordonează producerea și diseminarea indicatorilor ODD, asigurând acces deschis la date pentru factorii de decizie și alte părți interesate. Ministerele, alte autorități administrative centrale și instituții publice vor prezenta Biroului Național de Statistică, anual, date actualizate privind indicatorii de monitorizare a Obiectivelor de Dezvoltare

⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 953/2022](#)

⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 657/2025](#)

Durabilă, conform Cadrului național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, produși conform domeniilor de competență, iar Cancelariei de Stat, anual, informația despre realizarea Țintelor Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în contextul politicilor promovate în baza indicatorilor de monitorizare a acestora, conform domeniilor de competență.

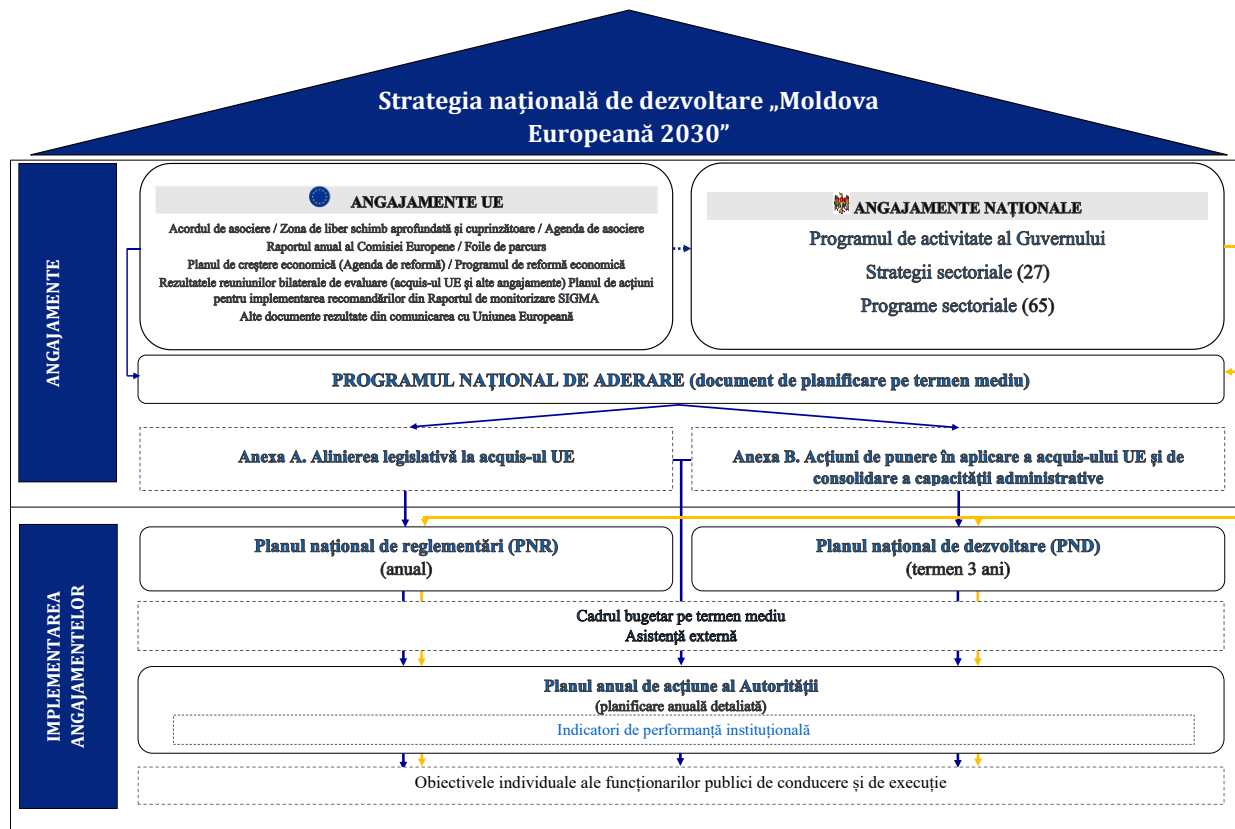
Un aspect prioritar al coordonării politicilor îl reprezintă monitorizarea implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, care oferă un cadru informațional solid pentru raportarea progreselor Republicii Moldova la nivel internațional. Astfel, au fost elaborate și publicate Rapoartele de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru anii [2023](#), [2024](#) și [2025](#), care evaluează realizările în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Coordonarea interinstituțională a procesului este asigurată de Consiliul pentru Coordonarea Dezvoltării Durabile⁸, restructurat în 2023. Acesta funcționează ca organ consultativ și de monitorizare, asigurând integrarea ODD în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Agenda 2030 și alte documente de politici naționale și internaționale relevante. Componenta sa include secretarul general al Guvernului, secretarii generali ai ministerelor și directorul general adjunct al Biroului Național de Statistică. Consiliul analizează și validează planurile de dezvoltare, urmărește implementarea cadrului național și monitorizează progresul, asigurând coerența între strategii, programe și documente sectoriale. De asemenea, facilitează schimbul de informații și dialogul între autoritățile centrale și locale, societatea civilă, sectorul privat și partenerii internaționali, promovând o abordare integrată și participativă a dezvoltării durabile.

Integrarea ODD se realizează și prin corelarea cu planificarea bugetară și managementul finanțelor publice, asigurând alinierea priorităților strategice cu alocarea resurselor. Prin bugetarea bazată pe programe, obiectivele de dezvoltare durabilă sunt reflectate în programele bugetare ale autorităților publice centrale, facilitând monitorizarea performanței și evaluarea impactului politicilor publice asupra calității vieții cetățenilor. Procesul de integrare europeană oferă un cadru suplimentar de convergență, deoarece prioritățile Agendei 2030 coincid cu obiectivele Uniunii Europene în domenii precum tranziția verde, dezvoltarea economică durabilă, protecția mediului, digitalizarea, dezvoltarea capitalului uman și consolidarea statului de drept. Această complementaritate permite coordonarea eficientă între implementarea ODD și reformele asociate procesului de aderare la Uniunea Europeană, precum și integrarea obiectivelor în cooperarea cu partenerii internaționali. Astfel, mecanismele instituționale din Republica Moldova nu se limitează la monitorizarea indicatorilor, ci asigură o integrare sistemică a Agendei 2030 în politicile și strategiile naționale, garantând responsabilitate instituțională, transparență, eficiență și sustenabilitate.

⁸ [Dispoziția Guvernului nr. 181-d/2023](#)

Sistemul național de planificare strategică

ABORDARE METODOLOGICĂ

Procesul de elaborare și consultare a Raportului Voluntar de Țară privind implementarea de către Republica Moldova a Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030 a fost lansat, organizat și desfășurat într-o manieră voluntară, națională și orientată spre rezultate, în conformitate cu principiile directoare ale Organizației Națiunilor Unite privind procesele de evaluare și revizuire ale Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. Metodologia aplicată a ținut cont de specificul contextului național, de nivelul și ritmul de dezvoltare al țării, de capacitățile instituționale existente și de prioritățile strategice asumate de Guvernul Republicii Moldova. Acest raport include evaluarea voluntară pentru perioada 2020-2024.

Coordonarea generală a procesului a fost asigurată de Cancelaria de Stat, în baza cadrului instituțional național și a Planului de activități aprobat, care a definit clar etapele procesului, responsabilitățile instituționale, mecanismele de cooperare intersectorială și calendarul de consultare și validare. Procesul a fost conceput ca unul incluziv, participativ și transparent, asigurând implicarea autorităților administrației publice centrale și locale, a Parlamentului, a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, a societății civile, a mediului academic, a sectorului privat, a asociațiilor de tineret, precum și a partenerilor de dezvoltare.

Metodologia de elaborare a Raportului a urmărit trecerea de la o prezentare predominant descriptivă la o analiză integrată și aprofundată a progreselor înregistrate în implementarea ODD, a factorilor favorizanți, a provocărilor persistente, a lacunelor și pașilor de urmat. Analiza a vizat atât rezultatele obținute, cât și procesele instituționale și politicile publice care au contribuit la acestea, inclusiv coerența intersectorială și utilizarea mijloacelor de implementare.

Pentru a asigura o abordare structurată și integrată, analiza progreselor în implementarea Agendei 2030 a fost organizată în jurul celor cinci piloni ai dezvoltării durabile, Populație, Prosperitate, Planetă, Pace și Parteneriate (5P), reflectând caracterul universal, indivizibil și interdependent al Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

Pilonul **Populație** a vizat evaluarea progreselor în domenii precum eradicarea sărăciei, reducerea inegalităților, sănătatea, educația. Analiza a fost centrată pe oameni și pe drepturile omului, cu un accent deosebit pe identificarea grupurilor aflate în situații de vulnerabilitate și pe evaluarea măsurii în care politicile publice contribuie la aplicarea principiului de a nu lăsa pe nimeni în urmă.

Pilonul **Prosperitate** a analizat evoluțiile în domeniul creșterii economice incluzive și durabile, ocupării forței de muncă, inovării, infrastructurii și dezvoltării economice regionale. Metodologia a permis examinarea modului în care politicile economice și sociale contribuie la crearea de oportunități echitabile pentru toți, precum și la reducerea disparităților teritoriale și sociale.

Pilonul **Planetă** a fost abordat prin analiza politicilor și acțiunilor privind protecția mediului, utilizarea durabilă a resurselor naturale, combaterea schimbărilor climatice și gestionarea riscurilor de mediu. Evaluarea a evidențiat atât progresele realizate, cât și provocările legate de integrarea dimensiunii de mediu în politicile sectoriale și de consolidarea capacităților instituționale pentru tranziția verde.

Pilonul **Pace** a vizat consolidarea instituțiilor eficiente, responsabile și incluzive, statul de drept, accesul la justiție, respectarea drepturilor omului, a egalității de gen și promovarea unei societăți pașnice și incluzive. Analiza a urmărit modul în care guvernanta democratică, transparența decizională și participarea publică contribuie la realizarea dezvoltării durabile.

Pilonul **Parteneriate** a reflectat importanța cooperării între autoritățile publice, societatea civilă, sectorul privat, mediul academic și partenerii de dezvoltare pentru implementarea Agendei 2030. Metodologia a evaluat cadrul de cooperare existent, mecanismele de coordonare și mobilizarea resurselor financiare, tehnice și umane, inclusiv rolul asistenței externe și al parteneriatelor internaționale.

Procesul de elaborare a Raportului a fost fundamentat pe o abordare de tip *implicare a tuturor instituțiilor guvernamentale*, care a asigurat cooperarea transversală între diferite niveluri și sectoare ale administrației publice. Ministerele și alte autorități administrative centrale au contribuit la colectarea și analiza datelor sectoriale, în strânsă colaborare cu autoritățile administrației publice locale, facilitând integrarea perspectivelor teritoriale și sectoriale în analiza generală.

Raportul a fost elaborat printr-un proces participativ amplu, construit pe principiile incluziunii, transparenței și consultării multisectoriale. În vederea integrării perspectivei tinerilor, au fost organizate trei focus grupuri regionale la Chișinău, Bălți și Comrat, cu participarea a 42 de tineri (25 fete și 17 băieți) din regiunile centru, nord și sud ale Republicii Moldova. Procesul de consultare a fost extins prin platforma U-Report Moldova, care a facilitat colectarea opiniilor a **XXX** tineri din întreaga țară, asigurând o acoperire geografică și socială mai largă a vocilor generației tinere.

Totodată, proiectul raportului a fost supus unui proces de consultare publică extinsă cu diverși actori neguvernamentali, inclusiv organizații ale societății civile, organizații de tineret, precum și reprezentanți ai mediului de afaceri din Republica Moldova, prin intermediul platformei particip.gov.md. Această abordare a contribuit la consolidarea caracterului participativ al VNR și la reflectarea unei diversități largi de perspective asupra progreselor, provocărilor și priorităților naționale privind implementarea ODD.

Un rol esențial în proces l-a avut cooperarea cu mecanismele guvernamentale existente de coordonare a raportării către nivelurile internaționale și regionale, precum și implicarea Parlamentului și a instituțiilor naționale pentru drepturile omului. Echipa Națiunilor Unite din Republica Moldova a oferit suport tehnic și metodologic pe parcursul întregului proces, inclusiv prin asistență în analiza datelor, utilizarea indicatorilor ODD și alinierea Raportului la standardele internaționale.

Raportul a fost elaborat pe baza unor date riguroase, relevante și actualizate, furnizate de Biroul Național de Statistică și de alte instituții publice, cu utilizarea dezagregării datelor, acolo unde a fost posibil, în funcție de sex, vârstă, venit, dizabilitate, etnie, mediu de reședință și alte caracteristici relevante. Consultările publice au constituit un element central al metodologiei, contribuțiile societății civile și ale altor actori relevanți fiind analizate și integrate în versiunea finală a Raportului.

În ansamblu, abordarea metodologică aplicată a permis elaborarea acestui Raport Voluntar de Țară analitic, orientat spre rezultate și învățare, care oferă o imagine realistă asupra progreselor și

provocărilor Republicii Moldova în implementarea Agendei 2030 și stabilește o bază solidă pentru pașii următori în accelerarea realizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

APLICAREA PRINCIPIULUI DE A NU LĂSA PE NIMENI ÎN URMĂ

În perioada 2020–2024, Republica Moldova a integrat principiul „Leave No One Behind” (LNOB) ca element transversal în politicile publice, reformele și intervențiile sale, într-un context marcat de crize suprapuse, pandemia COVID-19, criza refugiaților din Ucraina, criza energetică și presiunile economice și sociale. Acest principiu a ghidat trecerea de la o abordare agregată a dezvoltării către una centrată pe identificarea și sprijinirea grupurilor vulnerabile, asigurând că beneficiile progresului sunt distribuite echitabil.

Aplicarea LNOB s-a reflectat în adoptarea unor instrumente mai complexe de analiză a vulnerabilității, inclusiv utilizarea sărăciei multidimensionale. Implementarea metodologiei sărăciei multidimensionale permite identificarea mai precisă a grupurilor afectate de deprivări multiple, precum gospodăriile cu copii, gospodăriile numeroase, cele din mediul rural. Politicile sociale au fost astfel orientate nu doar spre venituri, ci și spre accesul la servicii, condiții de trai și protecție socială efectivă.

În domeniul securității alimentare și agriculturii, LNOB a fost aplicat prin intervenții diferențiate pentru comunitățile rurale și gospodăriile dependente de agricultura de subsistență, vulnerabile la secetă și șocuri economice. Corelarea politicilor agricole cu protecția socială și sănătatea a fost esențială pentru a preveni excluziunea în perioade de criză.

În sectorul sănătății, accentul a fost pus pe reducerea disparităților între mediul urban și rural și pe îmbunătățirea accesului pentru grupurile vulnerabile, persoane vârstnice, persoane cu dizabilități sau gospodării cu venituri mici. Extinderea serviciilor medicale comunitare și utilizarea datelor dezagregate au contribuit la o mai bună orientare a intervențiilor.

În educație, deși accesul general s-a îmbunătățit, LNOB a fost aplicat pentru reducerea decalajelor de performanță și integrarea grupurilor vulnerabile, inclusiv a copiilor cu dizabilități. Persistența diferențelor între urban și rural și influența statutului socio-economic asupra rezultatelor educaționale evidențiază necesitatea consolidării intervențiilor țintite.

În domeniul economic, LNOB s-a reflectat în politici active de ocupare și reforme instituționale care au vizat creșterea participării pe piața muncii a tinerilor, șomerilor și altor grupuri vulnerabile. Reducerea ponderii tinerilor NEET și integrarea persoanelor strămutate au demonstrat eficiența măsurilor de incluziune economică.

Investițiile în infrastructură și digitalizare au avut un rol important în reducerea disparităților teritoriale, facilitând accesul comunităților rurale la servicii, piețe și oportunități. Totuși, persistă decalaje între zonele urbane și cele periferice, ceea ce impune continuarea investițiilor.

Un exemplu relevant al aplicării LNOB îl constituie răspunsul Republicii Moldova la mobilitatea forțată generată de războiul din Ucraina. Într-un timp foarte scurt, statul a integrat persoanele strămutate, majoritatea femei, copii și persoane vulnerabile, în sistemele naționale de protecție socială, sănătate

și educație. Abordarea a fost una diferențiată și incluzivă, combinând asistența umanitară imediată (sprijin financiar, cazare, servicii de bază) cu facilitarea accesului la servicii publice și piața muncii. Această integrare a demonstrat capacitatea statului de a aplica LNOB nu doar pentru cetățenii săi, ci și pentru persoanele aflate în situații de vulnerabilitate extremă.

Criza energetică a reprezentat un test major pentru aplicarea LNOB. Autoritățile au implementat măsuri de protecție socială pentru a atenua impactul creșterii prețurilor asupra gospodăriilor vulnerabile, inclusiv compensații și mecanisme de sprijin țintit. În paralel, reformele din sectorul energetic au urmărit nu doar securitatea energetică, ci și accesibilitatea și echitatea, asigurând că tranziția energetică nu afectează disproportațional grupurile cu venituri mici. Aceste intervenții au demonstrat că LNOB poate fi aplicat eficient chiar și în contexte de criză profundă.

În domeniul „Planetă”, principiul LNOB a fost aplicat prin extinderea accesului la apă, sanitație și servicii energetice, cu accent pe comunitățile slab deservite. Intervențiile au urmărit reducerea decalajelor teritoriale și creșterea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice. Totodată, politicile de dezvoltare urbană și locuire au vizat îmbunătățirea accesului la locuințe și servicii pentru grupurile vulnerabile, deși costurile ridicate rămân o provocare pentru tineri și familii cu venituri mici.

În domeniul păcii și justiției, LNOB s-a reflectat în consolidarea cadrului legal privind egalitatea și nediscriminarea, extinderea mecanismelor de protecție și promovarea participării femeilor în procesele decizionale. Politicile de combatere a violenței de gen și a traficului de persoane au adoptat o abordare centrată pe victimă, cu servicii integrate și intervenții țintite pentru grupurile vulnerabile.

Parteneriatele internaționale și cooperarea cu societatea civilă au fost esențiale pentru mobilizarea resurselor și implementarea LNOB. Digitalizarea serviciilor publice a redus barierele de acces, în special pentru populația rurală și persoanele cu mobilitate redusă, contribuind la incluziune socială și economică.

În concluzie, în perioada 2020–2024, Republica Moldova a demonstrat un angajament consistent pentru aplicarea principiului „Leave No One Behind”, chiar și în condiții de criză. Integrarea acestui principiu în politicile sociale, economice și de dezvoltare a permis protejarea grupurilor vulnerabile și reducerea riscurilor de excluziune. Totuși, provocările persistă – în special în ceea ce privește disparitățile teritoriale, accesul inegal la servicii și capacitatea instituțională. Consolidarea sistemelor de date dezagregate, orientarea mai precisă a intervențiilor și menținerea unei abordări integrate rămân esențiale pentru ca LNOB să devină nu doar un principiu, ci un instrument eficient de guvernare și dezvoltare incluzivă.

Capitolul I. POPULAȚIE

ODD 1. Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Creșterea calității vieții prin îmbunătățirea condițiilor de trai, creșterea veniturilor, nu pot fi realizate fără eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context. *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”⁹* reflectă aspirațiile de creștere a bunăstării populației, de îmbunătățire a vieții cetățenilor, de europeanizare a instituțiilor statului, de consolidare a democrației, a statului de drept, a respectului pentru drepturile omului, precum și de aducere a Republicii Moldova mai aproape de standardele și valorile europene, care să asigure procesul de aderare la Uniunea Europeană. Obiectivele strategiei, alături de alte documente de politici¹⁰ transpun multiple aspecte care se referă la ODD 1, urmărind (i) reducerea sărăciei, atenuarea inegalităților și creșterea veniturilor, (ii) îmbunătățirea condițiilor de trai, (iii) dezvoltarea unui sistem de protecție socială solid și incluziv, etc.

Pentru fete „o viață bună în Republica Moldova ar fi acolo unde femeile sunt tratate cu respect și unde societatea nu normalizează violența.”

Ideea unei vieți decente pentru tineri și tinere se situează dincolo de bunăstarea materială. În toate cele trei discuții, aceasta a fost asociată cu siguranță, liniște, pace, servicii publice care funcționează și șansa de a-ți construi viitorul fără grija permanentă a zilei de mâine. Pentru unii, o viață bună înseamnă oportunități de educație și muncă, posibilitatea de a te implica și de a simți că efortul personal contează. Pentru alții, sensul unei vieți bune este legat de relații sociale sănătoase, reducerea violenței și instituții care protejează oamenii atunci când au nevoie.

Comparativ cu percepțiile dominante de acum câțiva ani, discuțiile actuale sugerează o înțelegere mai complexă a unei vieți decente, care include tot mai mult siguranța personală, relațiile sociale sănătoase, încrederea în instituții și respectarea drepturilor omului.

În același timp, percepțiile despre posibilitatea unei astfel de vieți în Moldova au fost diferite: unii tineri cred că este posibilă, mai ales prin perseverență și valorificarea oportunităților existente, în timp ce alții consideră că schimbările economice și sociale trebuie accelerate pentru ca această perspectivă să devină accesibilă tuturor.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

⁹ Legea Parlamentului nr.315/2022

¹⁰ Programul național pentru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026, Programul Național pentru Protecția Copilului pentru perioada 2022-2026, Reforma sistemului de asistență socială „Restart”, Strategia națională de reducere a riscurilor de dezastre 2024-2030, Programul național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023 – 2027, Programul de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2024-2027, Programul național de reducere a muncii nedeclarate pentru anii 2024-2025, Programul de ameliorare a securității și sănătății în muncă în domenii cu riscuri înalte de accidentare și îmbolnăvire (construcții, agricultură, industrie prelucrătoare, transport și depozitare) pentru anii 2024-2028, Programul național de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de Agenția Națională Asistență Socială pentru anii 2018-2026

Perioada 2020–2024 s-a caracterizat printr-un rol sporit de intervenție ale statului în atenuarea sărăciei, dar cu rezultate limitate în ceea ce privește reducerea durabilă a acesteia. Politicile publice de reducere a sărăciei, în perioada analizată, au fost marcate de o reorientare accentuată către funcția de protecție și compensare, determinată de succesiunea crizelor sistemice: pandemia COVID-19, criza energetică regională, inflația accelerată a prețurilor la alimente și energie, precum și impactul economic și umanitar al războiului din Ucraina. Aceste șocuri au afectat atât dinamica veniturilor populației, cât și stabilitatea bugetară a statului, influențând direct creșterea sărăciei. Structura economiei, caracterizată printr-o pondere ridicată a agriculturii cu productivitate joasă, un sector informal extins și dependența semnificativă de remitențe, au amplificat vulnerabilitatea gospodăriilor. Clasa de mijloc rămâne fragilă, iar o parte considerabilă a populației se situează imediat deasupra pragului de sărăcie, fiind expusă riscului de sărăcie în condiții de criză. În acest cadru, politicile publice din perioada analizată au avut un caracter predominant compensatoriu, vizând atenuarea impactului crizelor prin transferuri sociale extinse și mecanisme de sprijin energetic. Deși aceste intervenții au prevenit deteriorări mai accentuate, progresul structural în reducerea durabilă a sărăciei rămâne limitat.

Comparativ cu situația de acum 5 ani, tinerii percep că astăzi există mai multe oportunități de dezvoltare personală și profesională, inclusiv prin proiecte pentru tineri, mobilități internaționale, acces mai larg la informație, activități de voluntariat și platforme de participare: „Acum avem mai multe programe, voluntariat, Erasmus, proiecte, dar și cheltuielile sunt mult mai mari.”

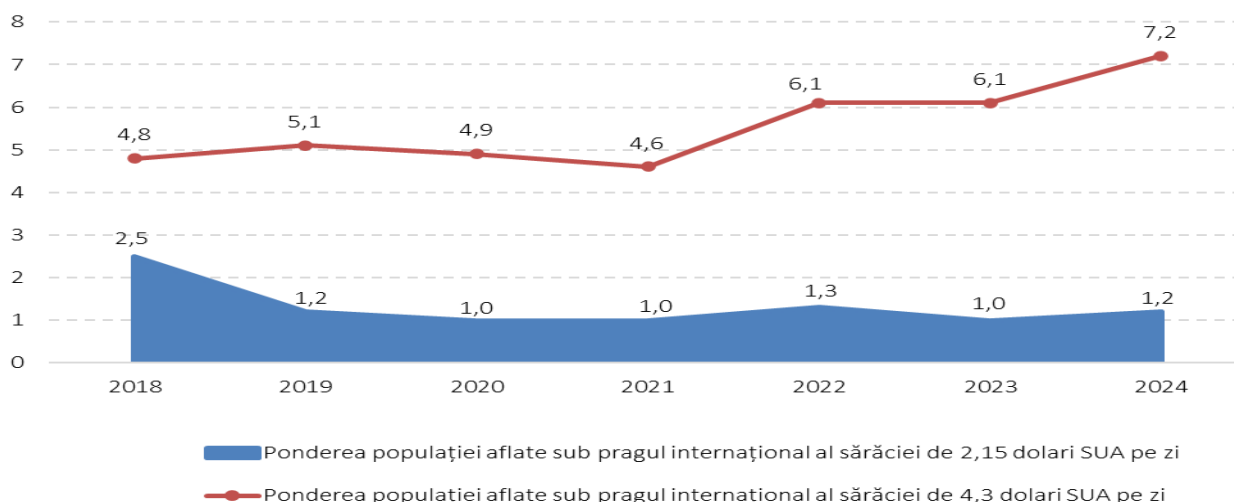
Aceste progrese sunt umbrite însă de creșterea costului vieții, dificultatea găsirii unui loc de muncă bun, nesiguranța financiară și stresul de a ține pasul cu cerințele academice și profesionale. În special pentru tinerii din afara municipiului Chișinău, aceste oportunități sunt percepute ca mai greu accesibile, ceea ce amplifică sentimentul de inegalitate.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

Reducerea sărăciei și a inegalităților

Republica Moldova a menținut un nivel redus al sărăciei extreme. Această performanță este susținută într-o măsură considerabilă de transferuri sociale și remitențe, și mai puțin de creșterea veniturilor din activități productive interne. Sărăcia extremă, măsurată conform pragului internațional de 2,15 USD/zi (PPC 2011), a înregistrat o scădere ușoară a ponderii populației care trăiește cu mai puțin de 2,15 dolari SUA pe zi de la 2,5% în 2018 la 1% în 2020, totuși aceasta a rămas la 1,2% în 2024 (Figura 1.1.). Dinamica acesteia reflectă sensibilitate ridicată la șocuri macroeconomice. Criza energetică și inflația din 2022, exacerbate de războiul din Ucraina, au dus la creșterea ponderii populației vulnerabile aflate sub pragul internațional al sărăciei de 4,3 dolari SUA pe zi de la 4,9% în 2020 la 7,2% în 2024, situate la limita subzistenței.

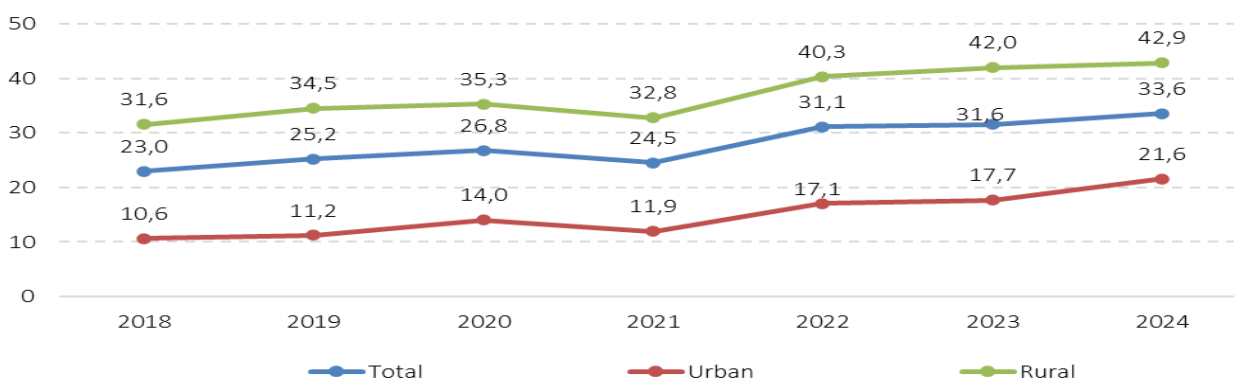
Figura 1.1. Rata sărăciei în baza indicatorilor internaționali, 2018-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Sărăcia absolută este în creștere începând cu anul 2021. Perioada post-pandemică a înregistrat o tendință ascendentă în rata sărăciei absolute, fiind aproape de 2 ori mai mare în rural (42,9%), decât în urban (21,6%) în anul 2024 (Figura 1.2.). Această evoluție confirmă caracterul structural al sărăciei determinată de un set de factori interdependenți: (i) productivitate scăzută în agricultură și ocupare informală extinsă, (ii) participare redusă pe piața muncii, în special în rândul femeilor și al persoanelor din mediul rural, (iii) rată ridicată a tinerilor NEET, cu impact pe termen lung asupra potențialului de venit, (iv) distribuție inegală a veniturilor și concentrare a oportunităților economice în municipiul Chișinău. Aceste caracteristici indică faptul că reducerea durabilă a sărăciei necesită intervenții structurale în domeniul ocupării și productivității, nu doar extinderea transferurilor sociale.

Figura 1.2. Rata sărăciei absolute pe medii de reședință, 2018-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Dezvoltarea și aprobarea metodologiei de măsurare a sărăciei multidimensionale permite elaborarea unor politici coordonate și bine ținte. Un element distinctiv al perioadei analizate îl constituie diferențierea de către autoritățile guvernamentale a sărăciei monetare și a sărăciei multidimensionale. În rezultatul unui proces complex și participativ, care a inclus consultări cu numeroase părți interesate – organe ale administrației publice, mediul academic, societatea civilă, inclusiv diverse grupuri vulnerabile ale populației, a fost elaborată Metodologia de calcul a Indicelui

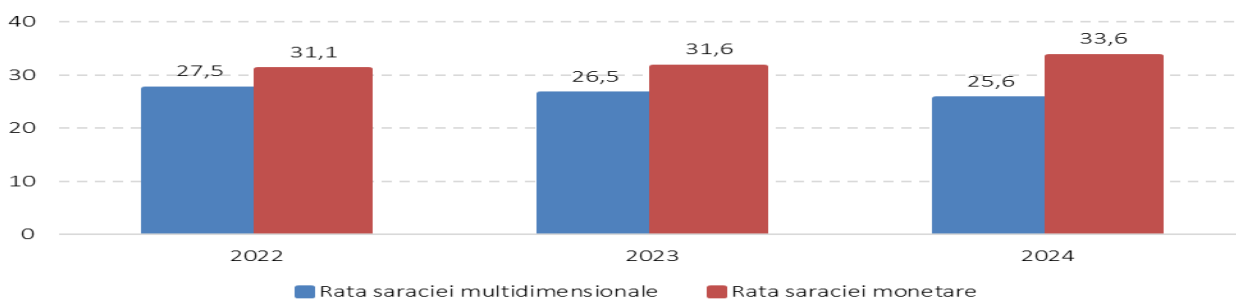
național al Sărăciei Multidimensionale¹¹, aprobată în noiembrie 2023. Metodologia de calcul a sărăciei multidimensionale cuprinde 4 dimensiuni nemonetare ale sărăciei multidimensionale: sănătate, educație, condiții de trai și ocupare, oferind autorităților posibilitatea de a identifica mai precis grupurile și regiunile cele mai vulnerabile, precum și principalele deprivări structurale, facilitând intervenții mai bine țintite și eficiente.

Datele BNS¹² și *Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Moldova, 2024*¹³ arată că sărăcia monetară și cea multidimensională se suprapun parțial, dar nu integral, ceea ce impune utilizarea simultană a ambelor indicatori pentru identificarea grupurilor cele mai expuse riscului de excluziune. Conform analizelor BNS și *Raportului de Stare a Țării 2024*¹⁴ în timp ce indicatorii monetari au crescut, anumite dimensiuni ale sărăciei multidimensionale, au înregistrat progrese graduale.

Sărăcia multidimensională se reduce.

În perioada 2022-2024, rata sărăciei multidimensionale a descrescut de la 27,5% la 25,6% în 2024 (Figura 1.3.), intensitatea sărăciei multidimensionale – de la 46,5% la 46% și indicele sărăciei multidimensionale – de la 0,128 la 0,118. În anul 2024, cele mai ridicate rate de deprivare în rândul populației sărace multidimensional au fost pentru indicatorii: sanitație (23,3%), combustibili poluanți (21,9%) și lipsa asigurării medicale (21,4%). La polul opus s-au situat șomajul (3,9%) și accesul la servicii medicale (0,6%)¹⁵. Aceasta relevă îmbunătățirea accesului gospodăriilor casnice la unele elemente esențiale ale vieții moderne – servicii medicale și de angajare.

Figura 1.3. Rata sărăciei multidimensionale, 2022-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Diferențele pe medii de reședință sunt semnificative. Rata sărăciei multidimensionale în mediul rural a rămas neschimbată și a fost de peste 3 ori mai frecventă decât în mediul urban (Figura 1.4.). Mediul rural concentrează o pondere ridicată a: (i) gospodăriilor cu venituri reduse și instabile; (ii) persoanelor ocupate în activități informale sau cu productivitate scăzută; (iii) gospodăriilor cu acces limitat la infrastructură de bază și servicii publice. Aceste vulnerabilități sunt amplificate de

¹¹ [Metodologia de calcul a Indicelui național al Sărăciei Multidimensionale](#). Metodologia de calcul a Indicelui Sărăciei Multidimensionale în Republica Moldova transpune prevederile Manualului de elaborare a Indicelui Sărăciei Multidimensionale, elaborat de Inițiativa Oxford pentru Sărăcie și Dezvoltare Umană (OPHI) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)

¹² [Metodologia de calcul a Indicelui național al Sărăciei Multidimensionale](#)

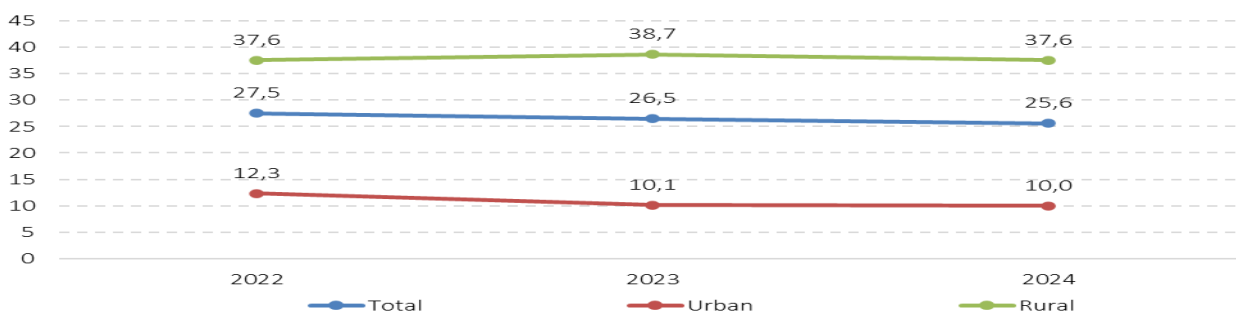
¹³ [Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Moldova, 2024](#)

¹⁴ [Raport de Stare a Țării, Expert Grup, Noiembrie 2025](#)

¹⁵ [Sărăcia multidimensională în Republica Moldova în anul 2024](#)

îmbătrânirea populației rurale și migrația externă, care reduc baza de venituri și capacitatea comunităților de a genera oportunități economice locale.

Figura 1.4. Rata sărăciei multidimensionale pe medii, 2022-2024, %

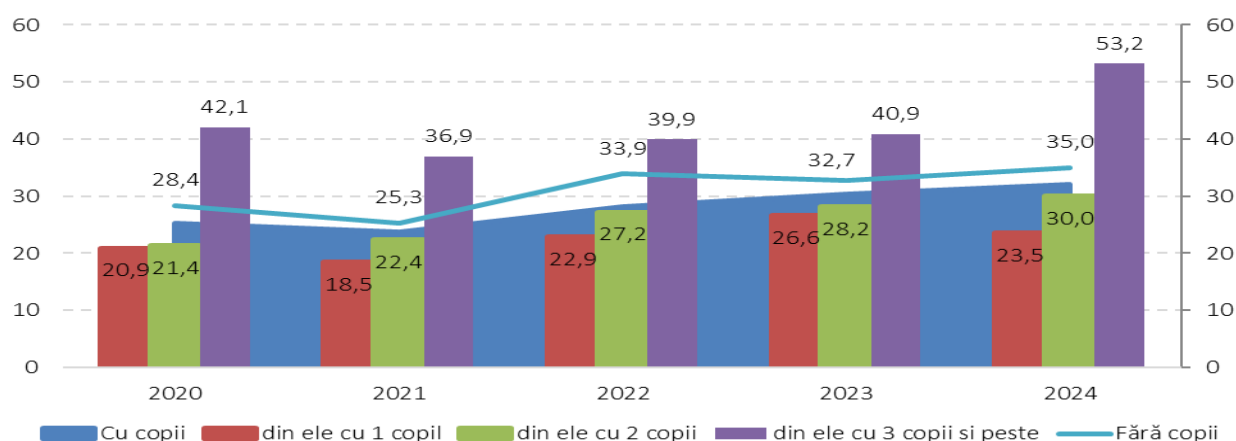

Sursă: Biroul Național de Statistică

Se păstrează și diferențele sărăciei multidimensionale pe regiuni. Dacă în municipiul Chișinău, în perioada analizată rata sărăciei multidimensionale s-a redus semnificativ de la 10,4% la 6,5%, în regiunea centru – de la 33,2% la 31,4%, în regiunea sud și centru aceasta a crescut, de la 30,4% la 33,1% și, de la 33,8% la 34,2%, respectiv.

Rata sărăciei absolute a crescut în perioada 2020-2024 atât în gospodăriile fără copii, cât și cele cu copii, indiferent de numărul acestora (Figura 1.5.), în timp ce rata sărăciei multidimensionale a avut tendințe divergente. Acesta s-a redus, în perioada 2022-2024 în gospodăriile fără copii de la 19,3% la 16,5%, fiind ușor în creștere în gospodăriile cu copii – de la 35,9% la 36,2%. Tendințele divergente au fost și în dependență de numărul de copii: sărăcia multidimensională a rămas practic la același nivel în gospodăriile cu 1 copil, (30,4% în 2022 și 30,3% în 2024), s-a diminuat în gospodăriile cu 2 copii (de la 33,5% la 31,2%) și a crescut în cele cu 3 și mai mulți copii (de la 51,6% la 57,5%) (Figura 1.6.).

Figura 1.5. Rata sărăciei absolute după numărul de copii în gospodărie, 2020-2024, %

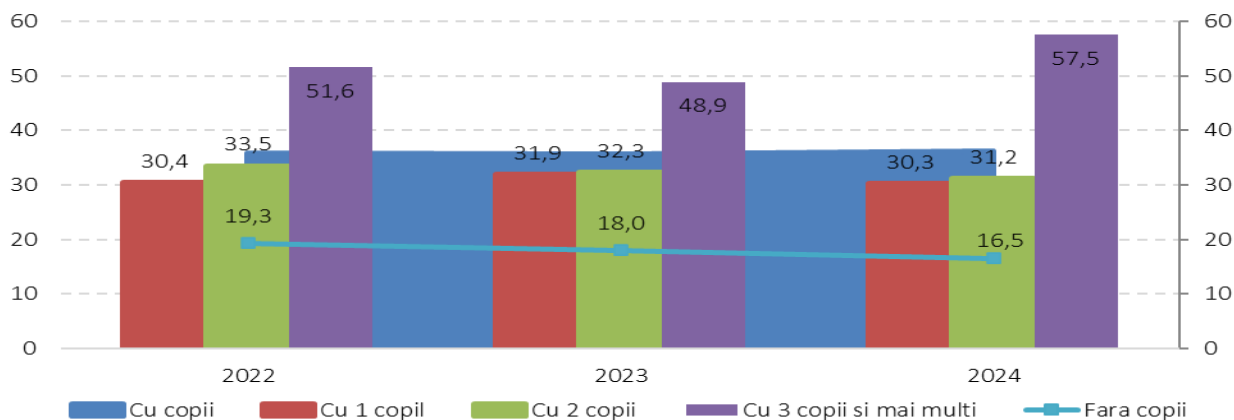

Sursă: Biroul Național de Statistică

Gospodăriile cu 3 și mai mulți copii se confruntă nu doar cu o rată mai ridicată a sărăciei multidimensionale, ci și o intensitate mai mare a acesteia (49,7% în 2022 și 49,2% în 2024), ceea ce înseamnă și cu mai multe tipuri de deprivări. Cele mai frecvente deprivări identificate sunt legate de condițiile de locuire (supraaglomerare, acces limitat la infrastructură de bază) și de ocuparea informală sau precară a adulților din gospodărie. În schimb, gospodăriile fără copii (44,6% în 2022 și

43,8% în 2024) sau cu un singur copil (46,1% și respectiv 45,9%) înregistrează niveluri mai reduse ale intensității sărăciei multidimensionale, ceea ce sugerează că politicile universale de protecție socială și accesul relativ mai bun la servicii publice au un impact mai pronunțat asupra acestui segment al populației. Totuși, chiar și în aceste gospodării persistă anumite forme de vulnerabilitate, în special în mediul rural, unde accesul la servicii de bază rămâne inegal.

Figura 1.6. Rata sărăciei multidimensionale după numărul de copii în gospodărie, 2022-2024, %

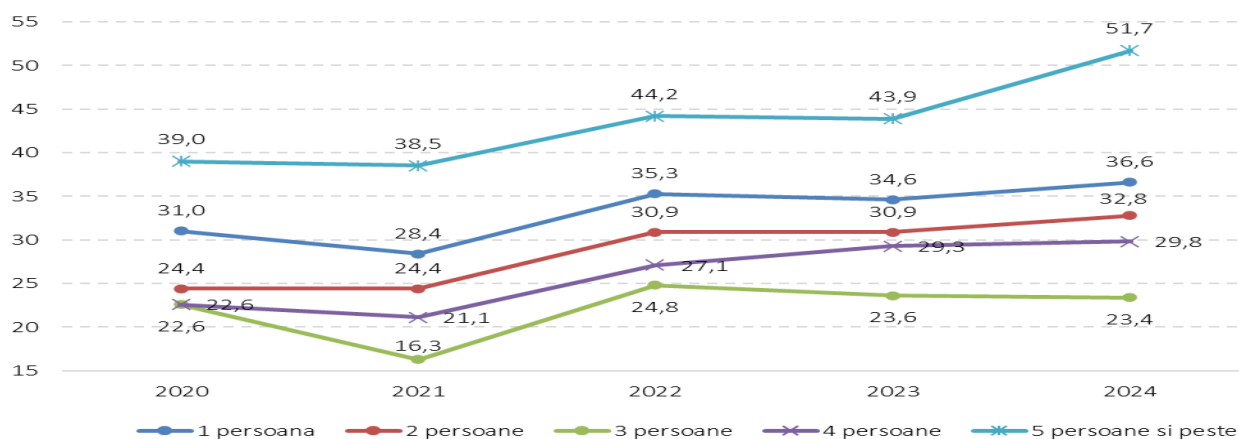
Sursă: Biroul Național de Statistică

Programul Național pentru Protecția Copilului pentru perioada 2022-2026 și Planul de acțiuni¹⁶ prevăd măsuri suplimentare pentru consolidarea protecției sociale a familiilor cu copii și asigurarea creșterii copiilor într-un mediu familial sigur și protector, care să garanteze bunăstarea și să reducă sărăcia în gospodăriile cu 3 și mai mulți copii. De asemenea, autoritățile, începând cu 1 octombrie 2022, au extins dreptul la indemnizația lunară de îngrijire a copilului până la vârsta de 2 ani, astfel că orice copil din Republica Moldova, indiferent de statutul părinților (asigurat sau neasigurat social), să primească o indemnizație de 1000 lei lunar. Cu sprijinul financiar al UNICEF, Guvernul Republicii Moldova, a implementat un program amplu de suport suplimentar pentru copiii vulnerabili, alocând surse financiare considerabile pentru acordarea ajutoarelor bănești în cuantum de până la 4000 lei pentru peste 49 mii copii (inclusiv 791 copii refugiați din cauza războiului din Ucraina). De asemenea, au fost angajați, 900 de asistenți personali pentru copiii cu dizabilități severe și acordat suport financiar copiilor plasați în serviciile sociale Asistență parentală profesionistă și Casă de copii de tip familial.

Gospodăriile numeroase sunt mai expuse sărăciei comparativ cu gospodăriile mici sau cele formate dintr-o singură persoană. Rata sărăciei absolute crește semnificativ odată cu mărimea gospodăriei, atingând valori maxime în cazul gospodăriilor cu cinci și mai mulți membri (Figura 1.7.). Această tendință s-a accentuat după 2021, pe fondul creșterii costului vieții și al capacității limitate a veniturilor familiale de a ține pasul cu inflația.

¹⁶ [Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia](#)

Figura 1.7. Rata sărăciei absolute după mărimea gospodăriei, 2020-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Gospodăriile monoparentale, majoritatea conduse de femei, prezintă un risc disproporționat de sărăcie, atât monetară, cât și multidimensională. Constrângerile legate de îngrijirea copiilor, participarea limitată pe piața muncii și accesul insuficient la servicii de îngrijire timpurie contribuie la vulnerabilitatea economică persistentă a acestui grup. Astfel, în vederea facilitării reintegrării femeilor pe piața muncii, precum și creșterii gradului de cuprindere a copiilor cu vârsta de până la 3 ani în sistemul de educație timpurie, în 2024 au fost create 21 locuri de creșă în grădinițele publice. Deși diferențele de sărăcie monetară între femei și bărbați sunt mai puțin pronunțate la nivel agregat, analiza dezagregată evidențiază inegalități indirecte, în special prin concentrarea femeilor în gospodării expuse unui risc sporit de sărăcie (monoparentale, cu copii mici, din mediul rural).

Protecție socială și reziliență la risc

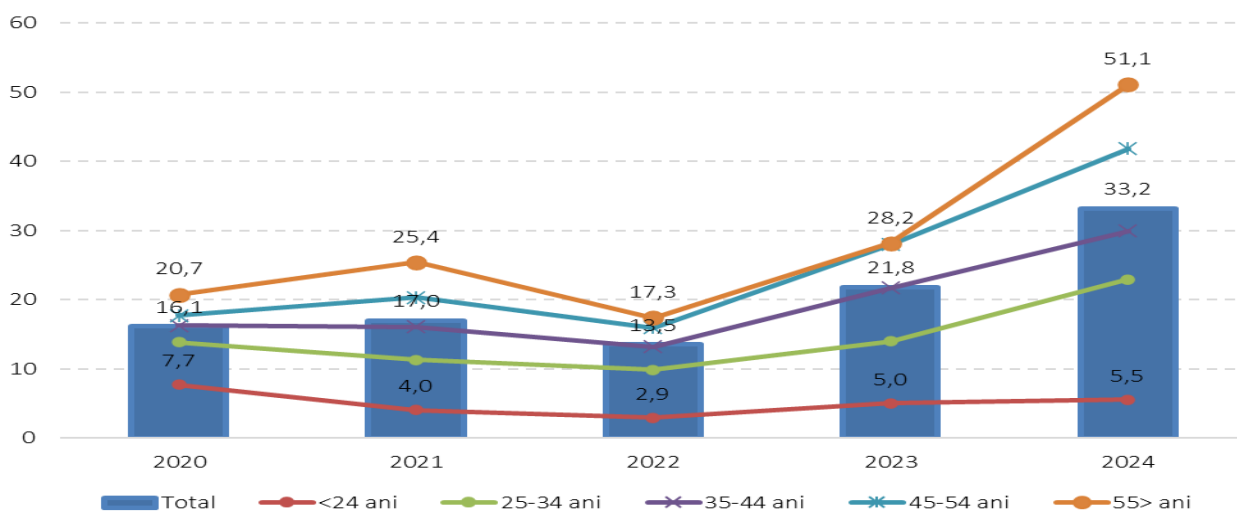
Autoritățile au reușit consolidarea sistemului de protecție socială. Printre măsurile de protecție socială pentru cei mai săraci și vulnerabili se numără: (i) majorarea venitului lunar minim garantat, (ii) extinderea ajutorului pentru perioada rece a anului, (iii) implementarea mecanismului de vulnerabilitate energetică cu clasificare diferențiată a gospodăriilor, (iv) reforma sistemului de asistență socială („Restart”). Aceste intervenții au contribuit la prevenirea unei creșteri mai accentuate a sărăciei în perioada 2022–2023.

Ponderea persoanelor aflate la vârsta de pensionare care beneficiază de pensie pentru limită de vârstă a crescut de la 91,9% în anul 2020 la 96,9% în anul 2024. Această evoluție indică o îmbunătățire a gradului de acoperire a sistemului public de asigurări sociale, prin implementarea măsurilor privind lupta cu munca informală, diversificarea locurilor de muncă, oferirea posibilității de reexaminare a pensiei de vârstă, în cazul continuării activității legale.

Pe plan social, aceste măsuri contribuie la stabilitatea veniturilor persoanelor aflate la vârsta de pensionare și la menținerea coeziunii sociale prin garantarea drepturilor legale prevăzute de sistemul public de pensii. Evoluția dată reflectă respectarea principiului universalității accesului la prestațiile sociale prevăzute de lege și consolidarea protecției sociale a persoanelor aflate la vârsta de pensionare, demonstrând că sistemul public de pensii funcționează într-un mod echitabil, eficient și sustenabil.

Cadrul de susținere a șomerilor s-a îmbunătățit semnificativ. Numărul de șomeri beneficiari de ajutoare de șomaj a crescut de la 16,1% în 2020 la 33,2% în 2024 (Figura 1.8.). Au fost dezvoltate și implementate măsuri active de ocupare a forței de muncă, menite să sprijine integrarea șomerilor pe piața muncii și să stimuleze dinamica și flexibilitatea acesteia. Printre acestea se numără serviciile de mediere a muncii, informarea și consilierea profesională, formare profesională, subvenționarea locurilor de muncă pentru anumite categorii de persoane, precum și alte măsuri de stimulare a angajatorilor, oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM).

Figura 1.8. Proportia șomerilor care beneficiază de ajutor de șomaj din totalul de șomeri înregistrați, pe grupe de vârste, 2020-2024, %

Surse: Casa Națională de Asigurări Sociale; Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă

S-au implementat măsuri de protecție socială pentru ai acoperi necesitățile quintilelor inferioare și a preveni adâncirea sărăciei. Criza energetică din 2022–2023 a evidențiat nivelul ridicat al vulnerabilității gospodăriilor la creșterea prețurilor. Ponderea cheltuielilor pentru energie în bugetul gospodăriilor vulnerabile a atins niveluri critice. Introducerea mecanismului de clasificare a vulnerabilității energetice și acordarea compensațiilor diferențiate¹⁷ au redus impactul imediat al creșterii tarifelor. Mecanismul a permis tuturor cetățenilor eligibili să primească compensații, fiind clasificați în baza venitului, numărului de membri în familie, ponderii cheltuielilor pentru energie în bugetul gospodăriei și tipului sistemului de încălzire utilizat¹⁸.

Având în vedere efectele de durată ale crizei energetice, mecanismul de susținere a populației a fost menținut și în perioada rece 2023–2024, fiind acordate compensații atât direct în facturi, cât și sub formă de plată monetară, diferențiat pentru fiecare categorie de vulnerabilitate energetică și în funcție de tipul de încălzire utilizat. În perioada rece 2024–2025, sprijinul a fost acordat exclusiv sub formă de plată monetară, stabilit în funcție de sursa principală de încălzire, numărul membrilor gospodăriei și nivelul veniturilor acestora precum și de alte criterii stabilite de cadru normativ¹⁹.

¹⁷ [Legea nr. 261/2023; HG nr. 806/2023 privind modificarea HG nr. 704/2022](#)

¹⁸ [HG nr. 920/2023](#)

¹⁹ [Legea nr.241/2022; HG nr.816/2024; HG nr.817/2024](#)

„Republica Moldova – țară mică, cu inimă mare” a asigurat protecție și sprijin pentru un număr semnificativ de persoane strămutate din Ucraina. Moldova a demonstrat solidaritate și capacitate de răspuns rapid în gestionarea crizei persoanelor strămutate din Ucraina, devenind un important punct de tranzit și adăpost începând cu 24 februarie 2022. Prin măsurile coordonate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, cu suportul partenerilor de dezvoltare, au fost create 137 de Centre de plasament temporar, cu o capacitate de peste 11.000 de locuri, fiind găzduite aproximativ 45.000 de persoane până la sfârșitul anului 2024. La data de 31.12.2024 erau active 26 de Centre, cu o capacitate totală de 1671 de locuri, având o rată de ocupare de aproximativ 82,70% (1382 persoane). Din totalul persoanelor strămutate din Ucraina, cazate în Centre: 40,4% (558 de persoane) erau copii cu vârsta între 0 și 17 ani; 51,9% (717 de persoane) - adulți, cu vârsta cuprinsă între 18 - 64 de ani, iar 7,7% (107 de persoane) erau persoane cu vârsta de peste 64 de ani, dintre care 8,2% (112 persoane) cu dizabilități. În paralel, în perioada 2022-2024, 19 238 de persoane fizice, familii gazdă au găzduit 50 657 de persoane strămutate din Ucraina.

În 2023, introducerea protecției temporare a marcat un progres major, asigurând accesul persoanelor strămutate eligibile la prestații și servicii sociale și facilitând tranziția de la intervenții umanitare de urgență la un suport integrat în sistemele naționale. Guvernul și-a asumat treptat o pondere tot mai mare a costurilor operaționale, alături de sprijinul internațional, consolidând o abordare sustenabilă, coordonată la nivel național și orientată spre incluziunea socială și integrarea pe termen lung a persoanelor strămutate.

Printre măsurile de asistență socială oferite persoanelor strămutate din Ucraina se numără:

- *Cazare și asistență oferită în Centrele de plasament temporar pentru persoanele strămutate de pe teritoriul altor state gestionate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale.*
- *Serviciul de asistență telefonică gratuită „Linia Verde”, destinat realocării persoanelor în Centre și suportului necesar persoanelor strămutate de pe teritoriul altor state și familiilor acestora pentru facilitarea integrării și sprijinirea acestora în procesul de adaptare în comunitate.*
- *Serviciul de Asistență Telefonică Gratuită pentru Persoane cu Dizabilități 080010808, disponibil 24/24, inclusiv pentru persoanele strămutate din Ucraina.*
- *Suport în identificarea unui loc de muncă și angajarea în câmpul muncii.*
- *Sprijinul pentru perioada rece a anului pentru plata serviciilor comunale pentru familiile strămutate din Ucraina care au locuit pe teritoriul Republicii Moldova și au utilizat resurse energetice.*
- *Suport monetar lunar oferit beneficiarilor de protecție temporară (oferit din partea partenerilor de dezvoltare).*
- *Serviciul de asistență socială pentru familiile cu copii, inclusiv ajutor financiar, pentru prevenirea și/sau depășirea situațiilor de risc în vederea asigurării creșterii și educării copilului în mediul familial (oferit din partea partenerilor de dezvoltare).*
- *Serviciul de Asistență Telefonică Gratuită pentru femei și fete 0 8008 8008, finanțat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale.*

- Linia fierbinte pentru migrație sigură și anti-trafic 0 800 77777.
- *Asistență și protecție pe platforma serviciilor specializate, inclusiv serviciilor de plasament pentru victimele violenței în familie și victimele/prezumatele victime ale traficului de ființe umane.*

Totodată, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin intermediul Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), sprijină integrarea persoanelor strămutate pe piața muncii prin facilitarea identificării oportunităților de participare la cursuri de formare profesională, inclusiv de învățare a limbilor română și engleză, organizate cu suportul partenerilor de dezvoltare. Prin specialiști desemnați în toate cele 35 de subdiviziuni teritoriale, ANOFM oferă servicii de informare privind locurile de muncă vacante, consultanță pentru angajatori cu privire la cadrul legal de angajare a persoanelor strămutate din Ucraina și activități de informare desfășurate inclusiv în centrele de plasament temporar în scopul informării cetățenilor ucraineni despre oportunitățile de încadrare în câmpul muncii.

S-a îmbunătățit sistemul de ajutor social. Prin modificările realizate la mecanismul de stabilire și plată a ajutorului social s-a obținut o direcționare mai țintită spre familiile defavorizate în programul de ajutor social²⁰. Această modificare a inclus: (i) indexarea venitului lunar minim garantat cu 15% în raport cu creșterea veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat din anul 2022 comparativ cu anul 2021; (ii) extinderea termenului de luare a deciziei privind acordarea sau neacordarea ajutorului social și/sau ajutorului pentru perioada rece a anului cu 20 de zile lucrătoare (de la 20 la 40 de zile lucrătoare), precum și (iii) majorarea multiplicatorului pentru venitul lunar minim garantat, utilizat la stabilirea dreptului la ajutor pentru perioada rece a anului de la 2,2 la 2,6. În rezultatul acestor măsuri s-a reușit acoperirea a 35% din populația vulnerabilă cu toate prestațiile de asistență socială. Datele statistice indică o acoperire relativ ridicată a principalelor prestații sociale, inclusiv, cu prestații de ajutor social pentru perioada rece a anului, în special în rândul persoanelor vârstnice, copiilor mici și gospodăriilor cu venituri reduse. Extinderea și ajustarea ajutorului pentru perioada rece a anului, în special în contextul crizei energetice, a contribuit la protejarea quintilei inferioare de venit (Figura 1.9.).

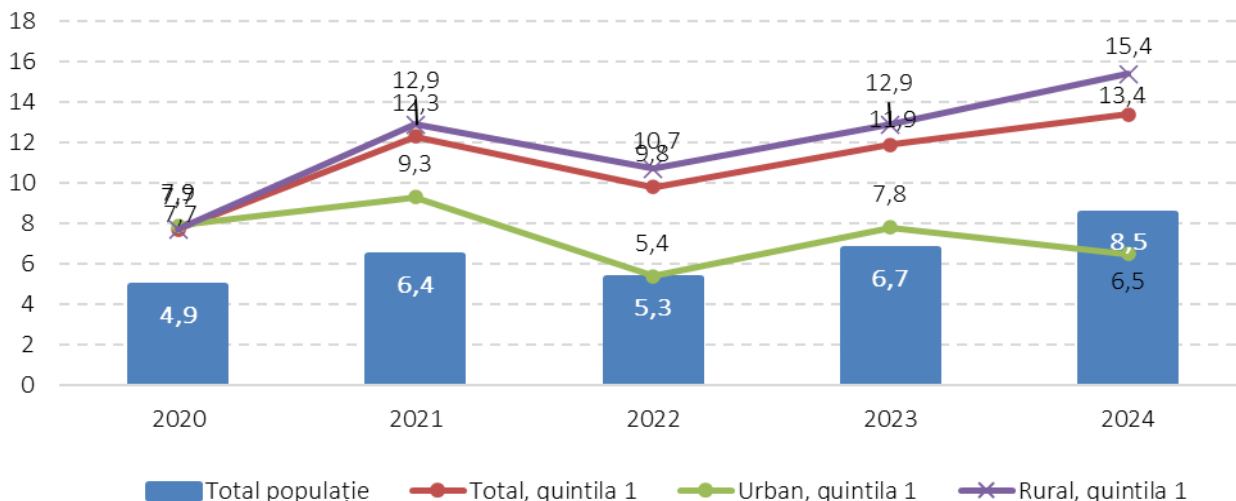
Menționăm că sistemul de ajutor social a fost reformat prin adoptarea unui set de acte normative, după cum urmează: Legea nr. 108/2022 pentru modificarea Legii nr. 133/2008 cu privire la ajutorul social; Legea nr. 23/2024 pentru modificarea unor acte normative; Hotărârea Guvernului nr. 655/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1167/2008 privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social, precum și Hotărârea Guvernului nr. 873/2024 pentru modificarea Regulamentului menționat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1167/2008.

În acest context, până în luna septembrie 2023 familiile beneficiare de ajutor social erau eligibile și pentru prestația de ajutor pentru perioada rece a anului. Ca urmare a modificărilor normative, această prestație a fost integrată ulterior în Fondul de reducere a vulnerabilității energetice (SIVE). Începând cu 1 aprilie 2022, în vederea creșterii ponderii familiilor defavorizate cu copii în cadrul programului de ajutor social, a fost introdus un venit lunar minim garantat distinct pentru copii.

²⁰ [HG nr. 150/2023](#)

Astfel, aproximativ 50% din totalul plăților de ajutor social sunt acordate familiilor care au în componență cel puțin un copil. Pe parcursul perioadei analizate, cuantumul prestației medii a înregistrat o creștere de circa 42%, de la 1.023 lei în anul 2020 la 2.400 lei în anul 2024. Pentru familiile cu copii, prestația medie a crescut cu aproximativ 51%, de la 2.057 lei la 4.000 lei. Conform profilului beneficiarilor, circa 78% din plăți au fost acordate familiilor din reședința rurală.

Figura 1.9. Acoperirea populației celei mai sărace (quintila 1) cu prestații de ajutor social pentru perioada rece a anului comparativ cu totalul populației, inclusiv diferențele pe medii, 2020-2024, %

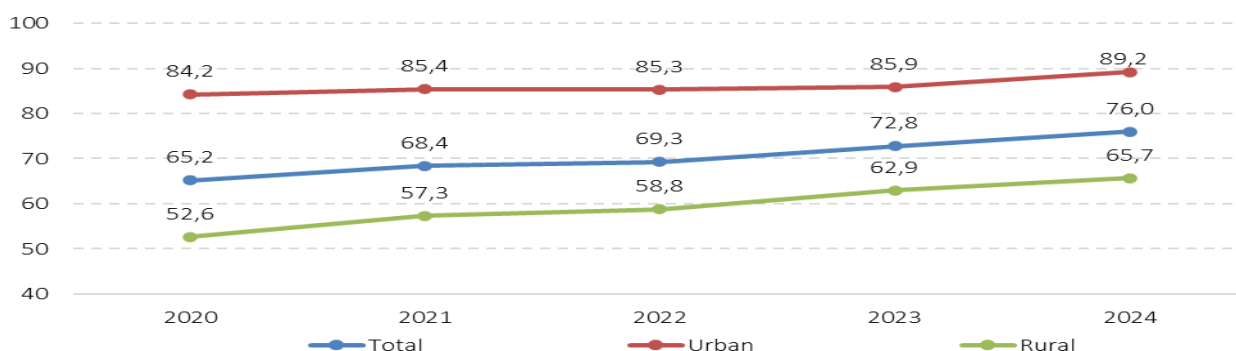

Sursă: Biroul Național de Statistică

Acces la servicii de bază și drepturile egale la proprietate

Accesul la servicii de bază a populației este în creștere continuă. Ponderea populației care locuiește în gospodării casnice cu acces la servicii de bază a crescut de la 65,2% la 76%. Creșterea este caracteristică pentru ambele medii de reședință – 5 p.p. în mediul urban și 13,1 p.p. în mediul rural, fiind mai semnificativă unde accesul este mai redus (Figura 1.10.). Evoluția respectivă este determinată de proiectele de aprovizionare cu apă și canalizare, orientate prioritar pe zonelor vulnerabile și alocarea mijloacelor financiare din Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală, inclusiv din surse externe de finanțare.

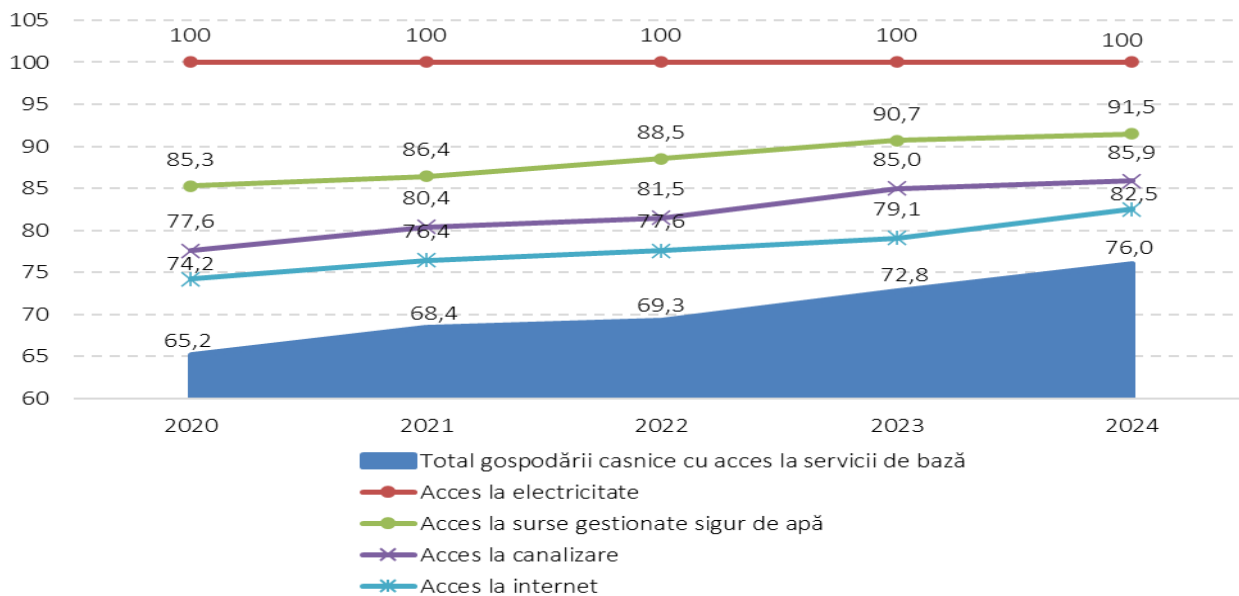
Figura 1.10. Ponderea populației care locuiește în gospodării casnice cu acces la servicii de bază, 2020-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Tendențele pozitive s-au înregistrat în creșterea accesului la toate tipurile de servicii de bază, fiind de 100% în cazul electricității, dar ajungând la un acces de 91,5% la surse gestionate sigur de apă, 85,9% la canalizare și 82,5% la internet (Figura 1.11.). Semnificativ este faptul că s-au redus unele disparități teritoriale și sociale, chiar dacă unele mai persistă.

Figura 1.11. Ponderea populației care locuiește în gospodării casnice cu acces la servicii de bază, după tipul de serviciu, 2020-2024, %

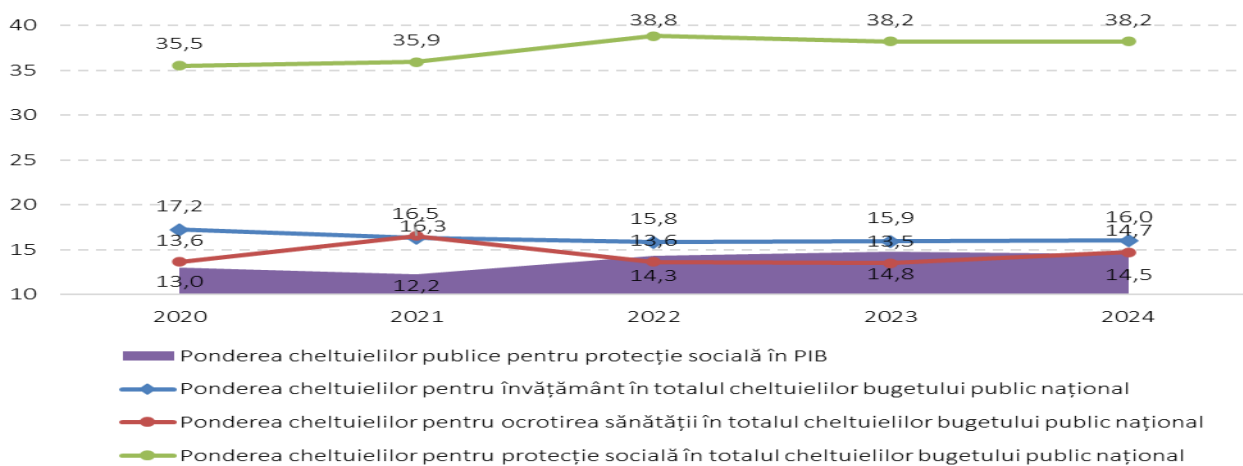
Sursă: Biroul Național de Statistică

Se observă o creștere a ponderii populației adulte cu drepturi asigurate asupra terenurilor – de la 53,4% în 2022 la 61,9% în 2024. Cu toate acestea, persistă diferențe de gen, astfel încât, în 2024, doar 53,4% dintre femei dețineau drepturi asigurate asupra terenurilor, comparativ cu 72,3% dintre bărbați.

Resurse pentru programe și politici de combatere a sărăciei

Protecția socială a reprezentat constant una dintre principalele priorități bugetare. Ponderea cheltuielilor pentru protecție socială în PIB și în totalul cheltuielilor bugetului public național s-a menținut la un nivel relativ ridicat (13% în 2020 și 14,5% în 2024, cea mai mare valoare de 14,8% fiind atinsă în 2023), reflectând eforturile statului de a amortiza impactul crizelor asupra populației vulnerabile. În paralel, cheltuielile pentru educație și sănătate au contribuit la prevenirea unei deteriorări mai accentuate a capitalului uman (Figura 1.12.).

Figura 1.12. Ponderea cheltuielilor publice pentru servicii esențiale, 2020-2024, %

Sursă: Ministerul Finanțelor

ODD 2. Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile

Dezvoltarea unui sector agroalimentar competitiv, durabil și rezilient la schimbările climatice poate asigura securitatea alimentară și îmbunătăți starea de nutriție, contribuind la reducerea sărăciei, inegalităților sociale și la creșterea rezilienței economice. Autoritățile au încadrat ODD 2, alături de ODD 1 și ODD 12, atât în *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”*²¹, cât și în *Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030*²², și *Strategia securității alimentare 2023-2030*²³, având drept scop ca toți oamenii să beneficieze în permanență de acces fizic și economic la alimente suficiente, sigure și nutritive în vederea satisfacerii nevoilor și preferințelor lor alimentare pentru a putea duce o viață activă și sănătoasă. Sistemul agroalimentar al Republicii Moldova este caracterizat printr-o pondere ridicată a agriculturii în ocupare, o fragmentare a exploatațiilor agricole și o dependență pronunțată de condițiile climatice.

Politicile agricole implementate în perioada analizată au avut ca obiectiv principal menținerea producției și stabilitatea sectorului agroalimentar. Progresul în realizarea țintelor și indicatorilor ODD 2 a fost influențat însă de o combinație de factori structurali și conjuncturali, inclusiv pandemia COVID-19, criza energetică și inflaționistă, impactul războiului din Ucraina asupra lanțurilor de aprovizionare și prețurilor la alimente, precum și de episoade recurente de secetă, care au afectat semnificativ producția agricolă și veniturile fermierilor.

Securitatea alimentară

Republica Moldova continuă să înregistreze niveluri relativ reduse ale insecurității alimentare. Prevalența subnutriției de 2,5% în perioada 2020-2024, sugerează existența unui segment al populației aflat într-o zonă de vulnerabilitate alimentară, expus riscului de deteriorare rapidă a situației nutriționale în condiții de creștere a prețurilor și reducere a veniturilor reale. Prevalența insecurității alimentare moderate sau severe a fost de 24–25%. După o ușoară ameliorare în anul 2021, indicatorul dat a avut o tendință ascendentă în 2022–2023 datorită efectelor cumulative ale crizelor recente (pandemie, inflație, creșterea prețurilor la energie și alimente). Analiza pe sexe relevă

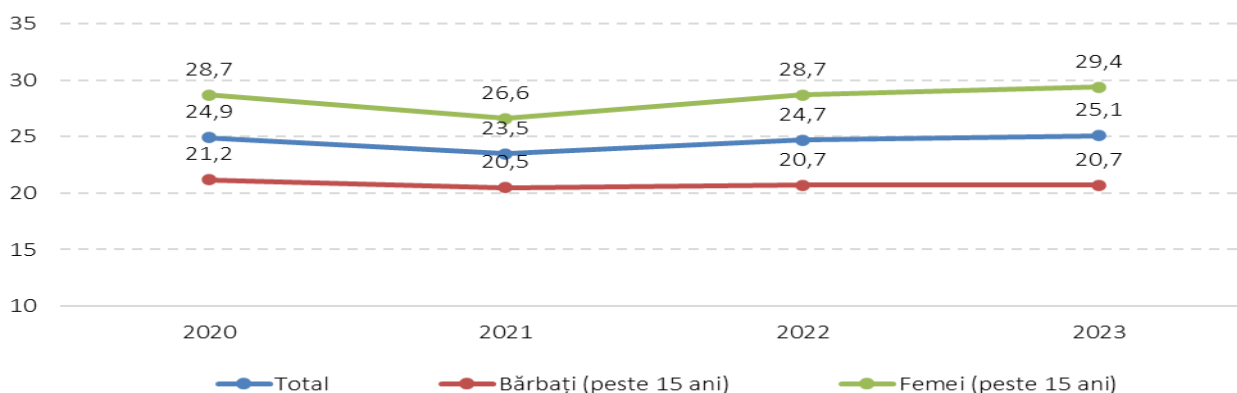
²¹ [Lege nr. 315/2022](#)

²² [HG nr. 56/2023](#)

²³ [HG nr.775/2022](#)

inegalități semnificative și persistente în defavoarea femeilor, care înregistrează constant niveluri mai ridicate ale insecurității alimentare comparativ cu bărbații (diferențe de aproximativ 7–9 p.p.) (Figura 2.1.).

Figura 2.1. Prevalența insecurității alimentare moderate sau severe pe sexe, 2020-2023, %

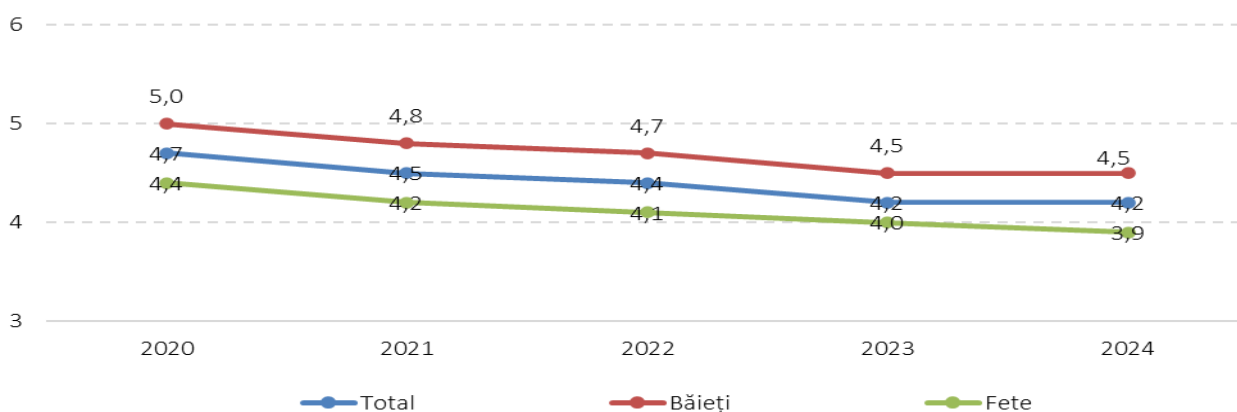

Sursă: Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite

Nutriție și sănătate nutrițională

Retardul statural printre copiii în vârstă de 5 ani se reduce continuu. Acțiunile de sprijin a celor mai vulnerabile categorii de către autorități în perioada dată reflectă progrese în nutriția timpurie și accesul la alimente adecvate. Prevalența retardului statural²⁴ la copiii sub 5 ani indică descreștere de la 4,7% în 2020 la 4,2% în 2024, tendințele fiind caracteristice pentru ambele sexe (Figura 2.2.).

Figura 2.2. Prevalența retardului statural printre copiii în vârstă de până la 5 ani, pe sexe, 2020-2024, %

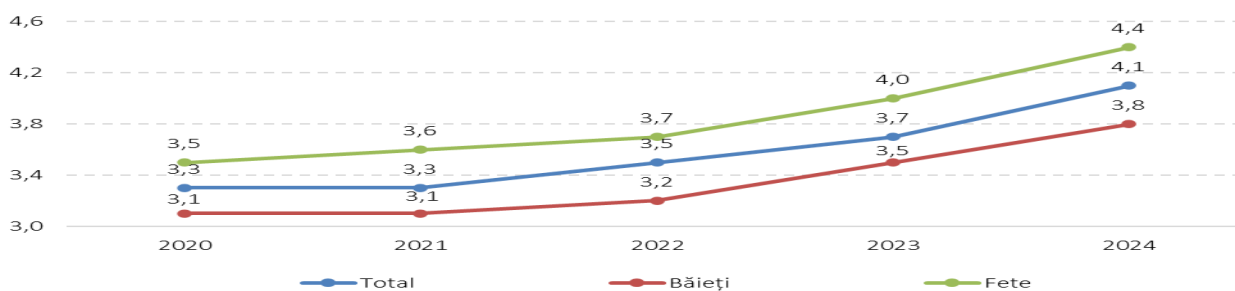

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Evoluția supraponderalității în rândul copiilor sub 5 ani, de la 3,3% în 2020 la 4,1% în 2024 (Figura 2.3.), evidențiază coexistența unor riscuri nutriționale asociate excesului de greutate, evidențiind obiceiuri alimentare și stiluri de viață mai puțin sănătoase în cadrul gospodăriilor - consum excesiv de alimente procesate, dense caloric, dar sărace în micronutrienți. Tendințele sugerează că problema nutriției copiilor în Republica Moldova nu este exclusiv una de cantitate a alimentelor, ci una de calitate, diversitate și educație nutrițională.

²⁴ Înălțimea pentru vârstă cu o deviere standard <-2 de la mediana standardelor OMS pentru creșterea copiilor

Figura 2.3. Prevalența supraponderalilor printre copiii în vârstă de până la 5 ani, pe sexe, 2020-2024, %

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Anemia în rândul femeilor de vârstă fertilă se menține la un nivel redus. Prevalența anemiei la femeile cu vârsta între 15 și 49 de ani a fost de 1,3% în perioada analizată, fiind ușor mai ridicată în rândul celor de 15-17 ani – 2,1%²⁵. Datele indică necesitatea de continuare a programelor de monitorizare și suplimentare cu nutrienți pentru că practicile alimentare inadecvate în rândul femeilor de vârstă fertilă determină efecte negative nu doar asupra sănătății individuale, ci și asupra rezultatelor nutriționale ale copiilor.

Productivitatea agricolă și piața alimentară

Dezvoltarea sectorului agricol constituie o preocupare permanentă a statului. În perioada 2020-2024, ponderea suprafețelor însămânțate a fost în jur de 95%, fapt ce reflectă eforturile continue pentru maximizarea utilizării terenurilor agricole și optimizarea resurselor disponibile. Guvernul Republicii Moldova a adoptat unele măsuri esențiale pentru dezvoltarea sectorului agricol și susținerea micilor producători: (i) stabilirea subvențiilor complementare pentru acciza la motorină, valabile pentru motorina achiziționată (perioada noiembrie 2022 - septembrie 2023), care au oferit un sprijin financiar considerabil pentru micii fermieri; (ii) aprobarea măsurilor de subvenționare complementară și condiții de eligibilitate pentru fonduri destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural²⁶. Drept urmare, s-a înregistrat o creștere a ponderii volumului producției agricole realizate de micii producători, de la 38,6% în 2023 la 43,7% în 2024.

Domeniul agriculturii ecologice se dezvoltă. În anul 2023 a fost adoptată *Legea privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice*²⁷, care are ca scop asigurarea dezvoltării durabile a producției ecologice. Documentul stipulează produsele și substanțele permise pentru utilizare în producția ecologică, etichetarea și certificarea produselor ecologice, importul și exportul acestora, precum și măsurile care pot fi aplicate în cazul nerespectării conformității în producția ecologică. O altă prevedere vizează acordarea subvențiilor pentru stimularea dezvoltării agriculturii ecologice din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural. De asemenea s-a aprobat Regulamentul ce vizează obiective precum creșterea suprafețelor ecologice, implementarea tehnologiilor prietenoase cu mediul, extinderea irigațiilor și îmbunătățirea productivității, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă a sectorului agricol.

²⁵ <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/2-2-3/>

²⁶ [HG nr.466/2023](#)

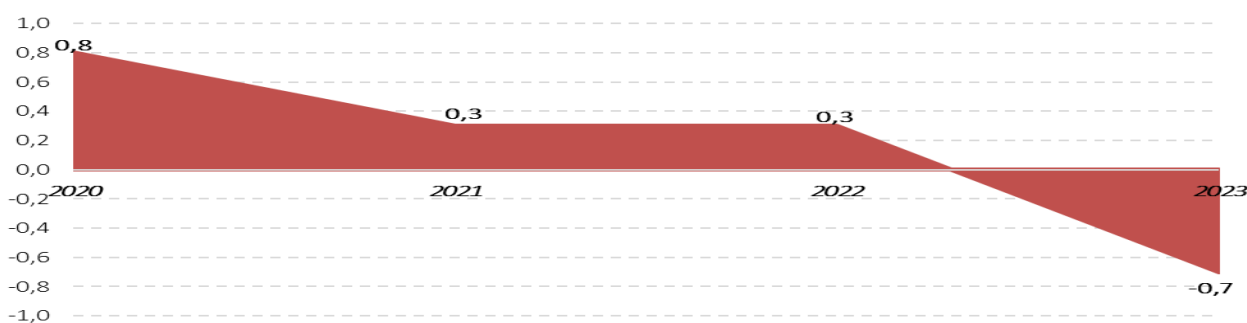
²⁷ [Legea nr.237/2023](#)

Se întreprind investiții în dezvoltarea agriculturii durabile. În 2023, Guvernul Republicii Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare au semnat Acordul de împrumut în valoare de 55 milioane dolari SUA pentru realizarea până în 2029 a Proiectului „Investiții pentru Guvernanță, Creștere și Reziliență în Agricultură”. Proiectul integrează domeniile și direcțiile prioritare de intervenție pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii. Obiectivele acestor investiții este de a dezvolta subsectoarele care nu înregistrează performanțe, de a crește veniturile agricultorilor, de a crea noi locuri de muncă și oportunități de piață, de a implementa practici agricole inteligente și de a promova producția ecologică.

În cadrul Programului de granturi destinate managementului durabil al terenurilor²⁸ a fost aprobată o finanțare de peste 285 mii dolari SUA pentru 34 producători agricoli, care vor aplica tehnologii și practici ce asigură protecția și conservarea solului pe o suprafață de peste 5000 ha. Programul prevede compensarea până la 30% din valoarea investiției în tehnologii și practicile de management durabil al terenurilor, cu un plafon de 10 000 dolari SUA per beneficiar.

Evoluția indicelui anomaliilor sezoniere ale prețurilor produselor agroalimentare în perioada 2020–2023 indică o reducere treptată a abaterilor față de nivelul sezonier așteptat. După valorile ridicate ale anomaliilor pozitive din 2020, în anii 2021–2022 se observă o diminuare semnificativă a acestora, ceea ce sugerează o relativă stabilizare a dinamicii sezoniere a prețurilor, în pofida contextului internațional volatil. Această evoluție poate fi interpretată ca un indiciu al unei reziliențe relative a pieței agroalimentare din Republica Moldova în ceea ce privește volatilitatea sezonieră. În anul 2023, apariția anomaliilor negative reflectă o corecție a prețurilor sub nivelul sezonier așteptat, indicând o ameliorare temporară a presiunilor asupra prețurilor agroalimentare, în special pentru produsele de bază (Figura 2.4.).

Figura 2.4. Indicele prețurilor pentru produse agroalimentare (anomalii sezoniere), 2019-2023

Sursă: Organizația Națiunilor Unite pentru Agricultură și Alimentație

ODD 3. Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă

Sănătatea publică este un determinant central al bunăstării sociale și constituie o prioritate națională pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare economică durabilă. Prin *Strategia Națională de Sănătate*

²⁸ Program implementat de [Proiectul „Agricultură Competitivă în Moldova”](#), finanțat de Banca Mondială

„Sănătatea 2030”²⁹ și alte programe sectoriale³⁰ autoritățile urmăresc îmbunătățirea sănătății populației prin dezvoltarea unui sistem de sănătate modern și eficient, care să răspundă nevoilor fiecărui individ. Angajamentele asumate prin ODD 3 sunt orientate spre asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă prin reducerea inechităților în sănătate și îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate, prin dezvoltarea și reformarea sectorului de sănătate, reducerea bolilor transmisibile și netransmisibile.

Perioada 2020–2024 indică un progres pozitiv în realizarea angajamentelor asumate în cadrul ODD 3, prin extinderea și modernizarea Centrelor Perinatale și a maternităților, dotarea instituțiilor medicale cu echipamente moderne, dezvoltarea sistemelor informaționale, extinderea accesului la medicamente și dispozitive medicale compensate, dezvoltarea politicilor și programelor pentru reducerea mortalității cauzate de boli prin prevenire și tratare, utilizarea soluțiilor digitale inovative, inclusiv a inteligenței artificiale, capabilă să îmbunătățească serviciile medicale. Datele menționează dotarea a peste 80 de instituții medicale cu echipamente moderne, inclusiv 11 spitale ATI, 13 centre AVC, 12 centre perinatale, 40 maternități, 18 spitale cu radiografie digitală, 4 instituții cu RMN, 5 spitale strategice, 5 spitale pentru laparoscopie, 29 instituții cu sisteme de sterilizare și 15 spitale cu aparate de anestezie și monitorizare³¹. Perioada analizată a fost marcată de menținerea funcționalității sistemului de sănătate în pofida unor presiuni multiple generate de pandemia COVID-19, îmbătrânirea populației, migrația personalului medical și prevalența ridicată a bolilor netransmisibile.

Sănătatea maternă și cea a copiilor

Republica Moldova a menținut un nivel înalt în ceea ce privește proporția nașterilor asistate de personal calificat, indicând o acoperire extinsă a serviciilor de asistență medicală specializată în timpul nașterii. Între 2020 și 2024, proporția nașterilor asistate de personal calificat s-a situat între 99,6% și 99,7%. Acest fapt reflectă o accesibilitate înaltă la îngrijiri medicale calificate în timpul nașterii, urmărind îmbunătățirea sănătății mamelor și a nou-născuților.

Indicatorii privind sănătatea maternă, infantilă și neonatală evidențiază menținerea unor tendințe generale de reducere a mortalității. Rata mortalității materne relevă o tendință oscilantă de descreștere de la 16,2 la 100 000 nou-născuți vii în 2020 la 8,5 în 2024 (Figura 3.1.). Caracterul oscilatoriu al indicatorului și faptul că mortalitatea maternă depășește considerabil nivelul din țările europene determină autoritățile să investească în continuare cu suportul UNFPA și altor parteneri în extinderea accesului la îngrijiri prenatale de calitate, îmbunătățirea asistenței medicale materne la toate nivelele de asistență, accesul la tehnologii și echipamente medicale moderne, capacitatea personalului medical, fortificarea serviciului de transfuzie a sângelui ce este de o importanță critică în urgențele obstetricale, îmbunătățirea rețelei de asistență medicală de urgență, campanii de informare și educare, acces îmbunătățit la îngrijiri specializate în zonele rurale și reducerea

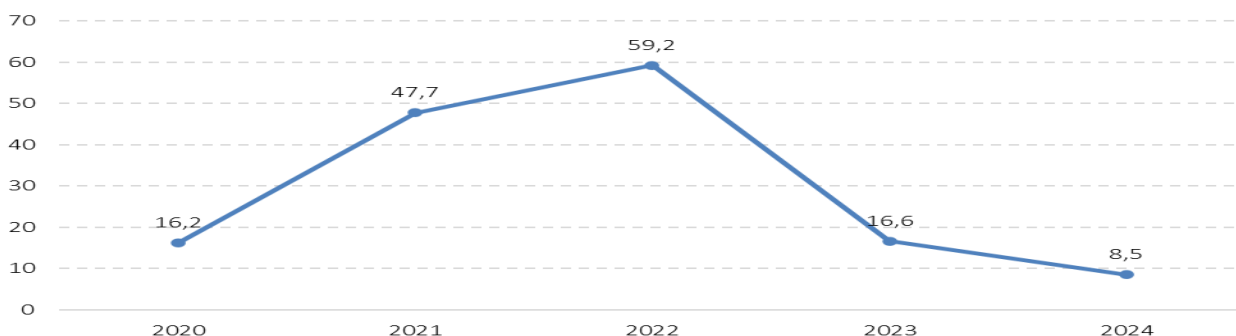
²⁹ [HG nr.387/2023](#)

³⁰ [Programul național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în Republica Moldova pentru anii 2023-2027, Programul național privind sănătatea mintală pentru anii 2023-2027, Programul național privind bolile rare pentru anii 2024-2028, Programul național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2024-2028, Programul național pentru digitalizare și inovare în sănătate pe anii 2025-2030, Programului național de control al cancerului pentru anii 2016-2025](#)

³¹ [Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Moldova, 2025](#)

inegalităților în sănătate. Implementarea acestor măsuri are un rol determinant pentru a reduce în continuare mortalitatea maternă, a asigura o îmbunătățire continuă a sănătății materne și atinge indicatorul stabilit pentru 2030 (2,0 decese la 100 000 nou-născuți vii).

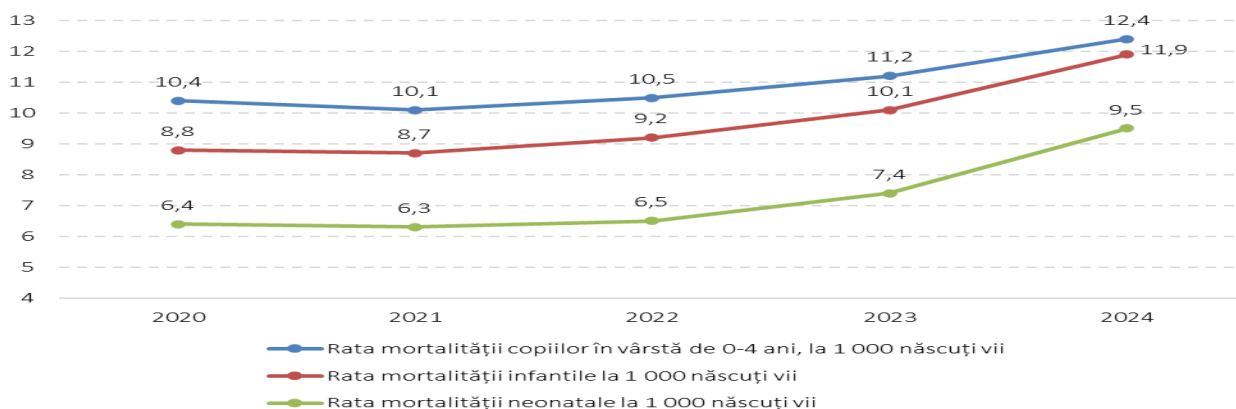
Figura 3.1. Rata mortalității materne la 100 000 născuți vii, 2020-2024

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Mortalitatea copiilor este în creștere, indicând provocări specifice. Deși Republica Moldova a extins și modernizat Centrele Perinatale, cu sprijinul UNICEF dezvoltă rețeaua Centrelor de Intervenție Timpurie (15 instituții medico-sanitare publice ce oferă servicii pentru copii) și a introdus screeningul audiologic universal obligatoriu pentru nou-născuți care să permită depistarea timpurie și intervenția precoce, în perioada analizată s-a constatat o tendință negativă de creștere a mortalității copiilor. În perioada 2020-2024, rata mortalității infantile a crescut de la 8,8 la 1000 de născuți-vii la 11,9, cea a mortalității neonatale - de la 6,4 la 1000 nou născuți-vii la 9,5 și cea a mortalității copiilor de 0-4 ani - de la 10,4 la 1000 de nou-născuți vii la 12,4 în 2024 (Figura 3.2.).

Figura 3.2. Ratele mortalității copiilor la 1000 născuți vii, 2020-2024

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Reducerea mortalității cauzate de boli transmisibile și netransmisibile

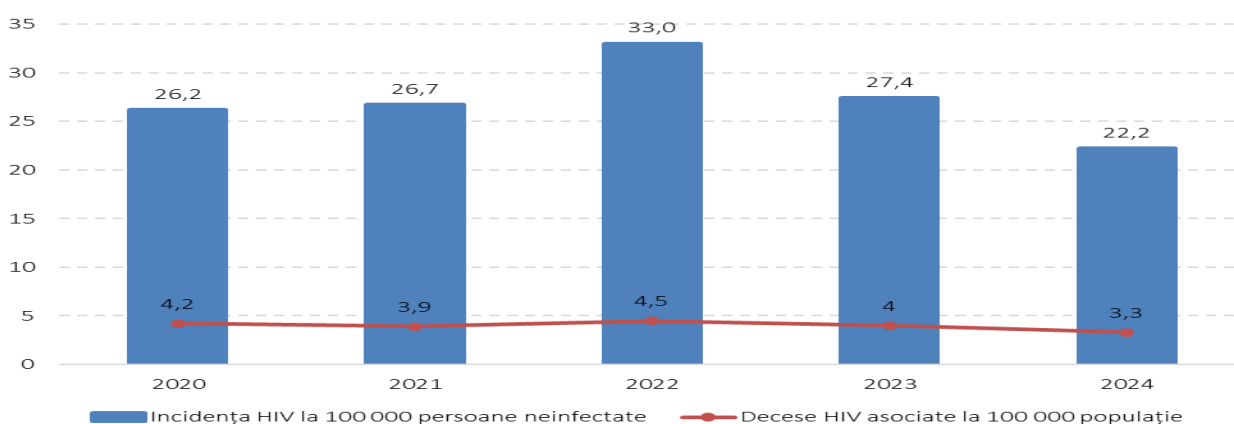
Infecția HIV continuă să constituie o problemă prioritară de sănătate publică în Republica Moldova. Infecția HIV și maladia SIDA afectează în mod disproporționat populația, în special grupurile cu risc sporit de infectare, fapt ce impune menținerea unui răspuns coordonat, fundamentat pe respectarea drepturilor omului, echitate și dovezi științifice. În anul 2024 au fost raportate 880 de cazuri noi de infecție HIV, dintre care 298 au fost deja în stadiul SIDA, ceea ce reflectă persistența diagnosticării tardive. Deși incidența infecției HIV a înregistrat o creștere de la 20,4 cazuri la 100 000 populație în

anul 2014 la 28,9 în 2024, stabilizarea indicatorilor în ultimii ani sugerează impactul pozitiv al intervențiilor naționale de prevenire, testare și tratament.

Un progres semnificativ îl reprezintă reducerea transmiterii materno-fetale a infecției HIV, de la 2,8% în anul 2014 la 0,7% în anul 2024, rezultat al implementării testării sistematice a gravidelor și al inițierii precoce a terapiei antiretrovirale.

În ceea ce privește mortalitatea asociată infecției HIV, se constată, de asemenea, o tendință descrescătoare, rata deceselor diminuându-se de la 4,5 la 100 000 populație în 2022 la 3,3 în anul 2024 (Figura 3.3.). Această evoluție reflectă eforturile continue de consolidare a intervențiilor de prevenire, diagnosticare timpurie, tratament și suport pentru persoanele care trăiesc cu HIV, contribuind la reducerea impactului bolii și la îmbunătățirea rezultatelor de sănătate

Figura 3.3. Incidența și mortalitatea asociată cu HIV la 100 000 persoane, 2020-2024

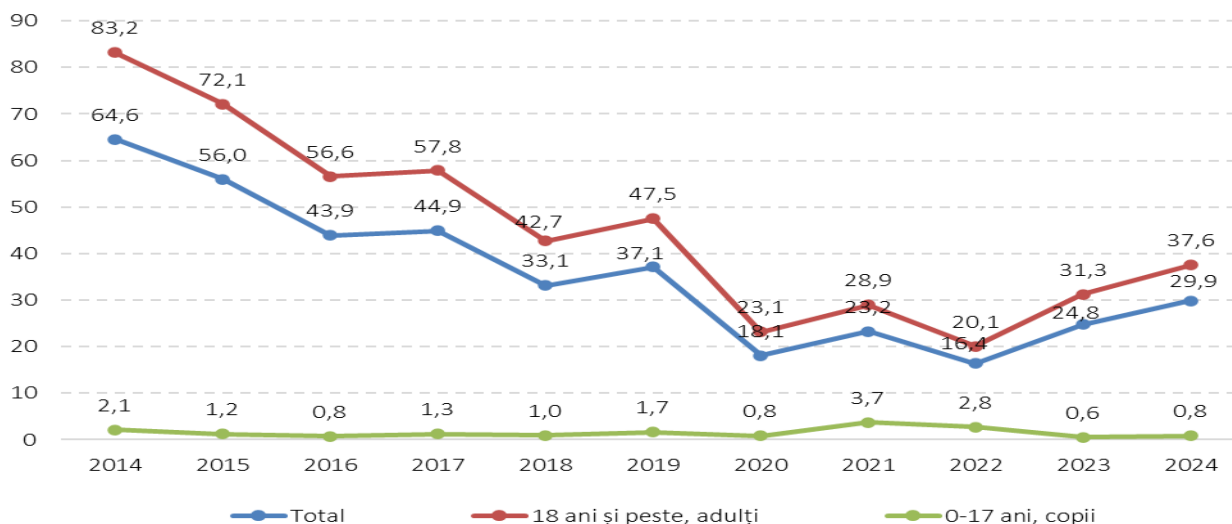

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Combaterea hepatitelor constituie o preocupare a sistemului de sănătate. Hepatitele virale cronice, în special cele de tip B și C, continuă să reprezinte o provocare majoră pentru sănătatea publică. În anul 2024, erau înregistrate 76 596 persoane cu hepatită cronică și 9 174 cazuri de ciroză hepatică. Estimările epidemiologice indică faptul că aproximativ 43 573 persoane trăiesc cu hepatita B și 55 834 cu hepatita C, însă nivelul de diagnosticare este insuficient, doar 71,3% dintre persoanele cu hepatita B și 30,2% dintre cele cu hepatita C își cunosc statutul de infectare. Această lacună în depistarea precoce favorizează evoluția bolii către forme severe, precum ciroza hepatică și cancerul hepatic. Structura etiologică relevă predominanța infecțiilor cu virusul hepatic B (44,7%) și C (39,6%), precum și tendința de creștere a cazurilor asociate virusului hepatic D.

În ceea ce privește hepatita B, deși în perioada 2014-2020 s-a înregistrat o reducere semnificativă a incidenței, începând cu anul 2020 se constată o tendință de creștere, în special după ridicarea restricțiilor din perioada COVID-19 (Figura 3.4.). Această creștere este determinată în principal de cazurile înregistrate în rândul populației adulte, unde incidența a crescut de la 23,1 la 37,6 cazuri la 100 000 populație, în timp ce la copii indicatorul rămâne sub 1 caz la 100 000 populație, reflectând impactul pozitiv al programelor de vaccinare pediatrică. În aceste condiții, sunt necesare eforturi susținute și țintite, orientate spre extinderea vaccinării în rândul adulților neimunizați, consolidarea programelor de screening și tratament, precum și intensificarea intervențiilor de educație pentru sănătate, în special în rândul populației cu risc sporit.

Figura 3.4. Incidența prin hepatita B la 100 000 populație, pe grupuri de vârstă, 2014-2024

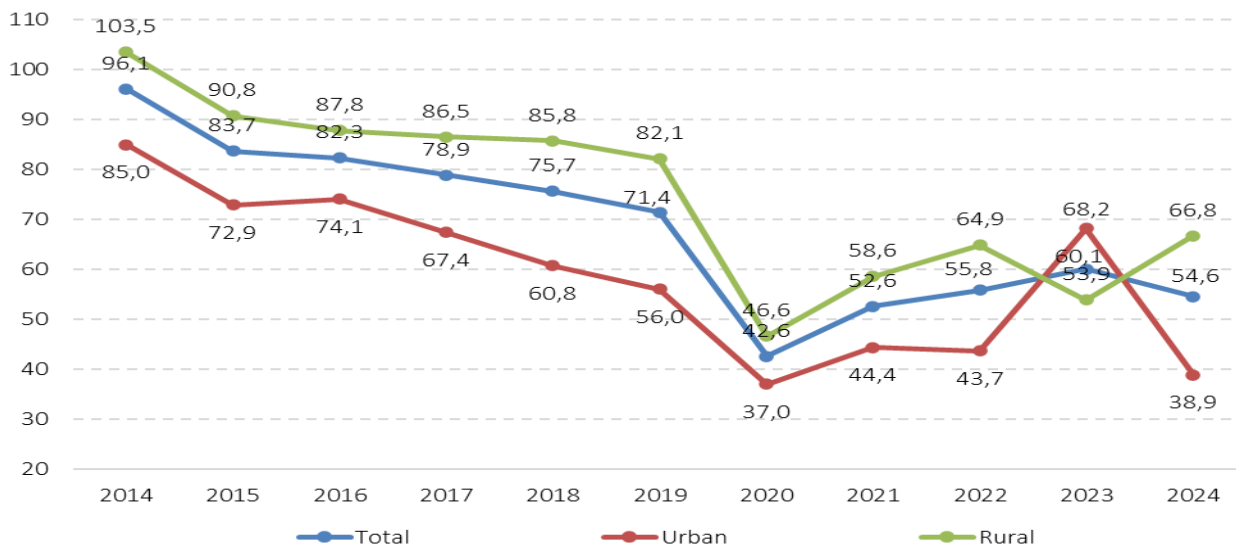

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Se mențin provocări în reducerea incidenței tuberculozei. Deși a existat o reducere semnificativă a incidenței tuberculozei în perioada 2014-2020 - de la 96,1 la 42,6 la 100 000 populație, ulterior se atestă o tendință ușoară de creștere până la 54,6 în 2024. Nivelul incidenței rămâne de peste două ori mai mare decât media Uniunii Europene, ceea ce evidențiază menținerea unei poveri semnificative a bolii la nivel național. Diferențele pe medii de reședință sunt semnificative – 38,9 în mediul urban și 66,8 în mediul rural (Figura 3.5.), situație ce indică că incidența tuberculozei continuă să afecteze disproporționat anumite grupuri populaționale, inclusiv populațiile-cheie și persoanele aflate în situații de vulnerabilitate socio-economică.

În anul 2024, au fost înregistrate 139 decese prin tuberculoză, echivalentul unei rate de 4,8 la 100 000 populație. Deși mortalitatea a înregistrat o diminuare considerabilă, de circa 52,5% față de anul 2015, majoritatea deceselor rămân evitabile, fiind asociate în principal cu diagnosticarea tardivă și accesul insuficient sau întârziat la tratament adecvat. Un aspect deosebit de îngrijorător îl constituie ponderea ridicată a formelor de tuberculoză rezistentă la medicamente. În anul 2024, rata TB RR/MDR a constituit 26,2% în rândul cazurilor noi și 39% în cazurile de retratament. Tuberculoza multidrog-rezistentă reprezintă un obstacol major în atingerea obiectivelor de control al bolii, implicând regimuri terapeutice complexe, de lungă durată și costuri semnificativ mai mari pentru sistemul de sănătate

Figura 3.5. Incidența prin tuberculoză la 100 000 populație, pe medii, 2014-2024

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Mortalitatea prin boli netransmisibile a scăzut. Bolile cardiovasculare, cancerul, bolile respiratorii cronice și diabetul zaharat reprezintă principalele cauze de deces în Republica Moldova. Mortalitatea prematură asociată bolilor netransmisibile înregistrează o tendință de scădere, dar rămâne mai ridicată comparativ cu media din țările Uniunii Europene. Rata mortalității prin boli netransmisibile în rândul persoanelor cu vârste între 30 și 70 de ani, s-a redus de la 970,2 în 2020 la 872 cazuri la 100 000 populație în 2024 (Figura 3.6.). Tendința de reducere este caracteristică pentru ambele sexe: de la 1314 cazuri la 1256 pentru bărbați și de la 659,7 la 539,9 pentru femei. Această diminuare se atribuie îmbunătățirii accesului la servicii medicale, diagnosticării precoce, tratamentelor mai eficiente și campaniilor de prevenire care vizează reducerea factorilor de risc precum consumul de tutun, alimentația nesănătoasă, sedentarismul și consumul excesiv de alcool, acțiuni prevăzute în *Programul național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în Republica Moldova pentru anii 2023-2027*³².

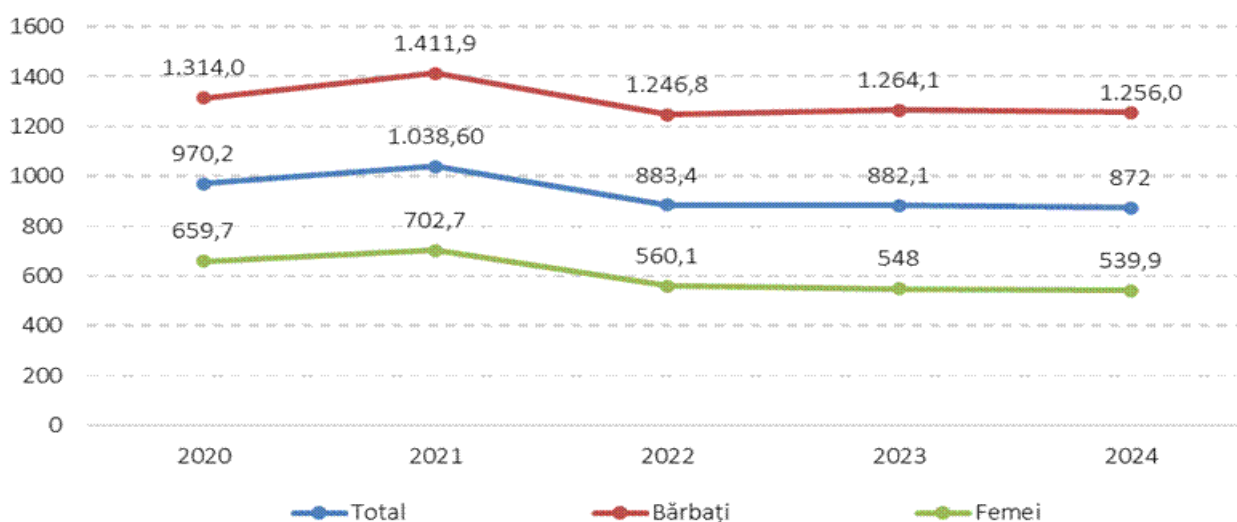
S-a înregistrat un progres în fortificarea programelor de screening și depistare timpurie a cancerului. Povara bolilor oncologice rămâne o componentă majoră a mortalității premature, fapt ce a determinat intensificarea intervențiilor de prevenție secundară prin programe de screening și depistare precoce. În cazul cancerului de col uterin, programul național de screening a înregistrat progrese măsurabile, rata de acoperire cu testul citologic (Pap-test) crescând de la 36% în 2021 la 61% în 2024, ajungând la 62,2% în 2025. În 2024 au fost raportate 338 cazuri de cancer de col uterin, dintre care 203 au fost depistate prin citologie și colposcopie, preponderent în stadii incipiente, în cadrul programului desfășurat la nivelul medicinei de familie. Aceste rezultate demonstrează eficiența procedurii în identificarea timpurie a bolii și în creșterea șanselor de tratament. Au fost inițiate și intervenții pentru extinderea depistării precoce a cancerului colorectal. În 2023 a fost lansată pilotarea screeningului prin testarea iFOB pentru persoane asimptomatice cu vârsta 50–55 ani, pe fundalul unei incidențe ridicate (în 2022 au fost înregistrate 1 294 cazuri noi).

³² [HG nr.129/2023](#)

În anul 2023 a fost lansat Programul de depistare precoce a cancerului mamar, în cadrul Programului Național de Control al Cancerului. Până în prezent, peste 20 000 de femei au beneficiat de investigații și diagnostic gratuit. În acest interval, au fost depistate 146 de cazuri de cancer mamar, dintre care 82,4% au fost identificate în stadii incipiente (stadiile 0, I și II), ceea ce crește semnificativ șansele de tratament eficient și supraviețuire.

Important este și faptul că în Republica Moldova, vaccinarea împotriva virusului papiloma uman (HPV) este inclusă în *Programul național de imunizări pentru anii 2023-2027*³³ și se administrează gratuit la nivel național adolescenților – fete și băieți – cu vârsta cuprinsă între 9 și 14 ani, și femeilor cu vârsta de până la 26 de ani.

Figura 3.6. Rata mortalității prin boli³⁴ în rândul persoanelor cu vârste cuprinse între 30-70 de ani, la 100 000 populație, pe sexe, 2020-2024

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

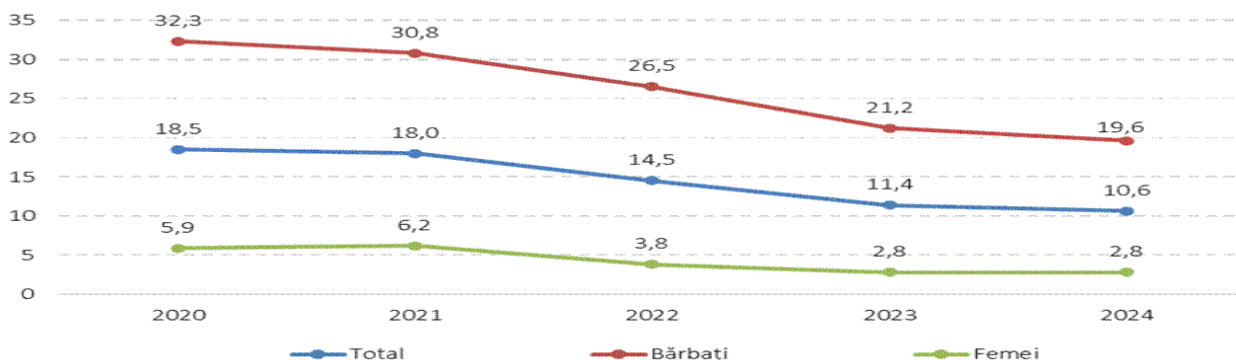
Sănătatea mintală a populației se îmbunătățește. Datele pentru perioada 2020–2024 indică o tendință descendentă a ratei de mortalitate prin suicid, de la 18,5 la 10,6 decese la 100 000 populație (Figura 3.7.). Scăderea este caracteristică pentru ambele sexe (de la 32,3 la 19,5 decese pentru bărbați și de la 5,8 la 2,8 pentru femeii), toate grupurile de vârstă (Anexa 1) și evidențiază progresele realizate și impactul cumulativ al măsurilor de prevenție, al extinderii serviciilor de sănătate mintală și al intervențiilor sociale, inclusiv în contextul gestionării efectelor post-pandemice, măsuri prevăzute prin *Programul național privind sănătatea mintală pentru anii 2023-2027*³⁵ care urmărește consolidarea sistemului de sănătate mintală la toate nivelurile de asistență medicală, aliniat la bunele practici și standarde internaționale.

³³ [HG nr.211/2023](#)

³⁴ Boli cardiovasculare, cancer, boli ale aparatului digestiv, diabet, boli ale aparatului respirator

³⁵ [HG nr. 971/2023](#)

Figura 3.7. Rata mortalității prin suicid, la 100 000 populație, pe sexe, 2020-2024

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Față de acum 5 ani, sănătatea mintală pare să fi devenit mult mai prezentă în discursul tinerilor, ceea ce sugerează atât creșterea presiunilor academice și economice, cât și o disponibilitate mai mare de a vorbi deschis despre stres, anxietate și epuizare.

Un fir narativ recurent în procesul de consultări a fost sentimentul că performanța academică și adaptarea socială sunt așteptate în mod implicit, fără ca instituțiile să ofere suficient suport emoțional: „Nu este nicio școală profesională și nici o universitate din Moldova care să aibă un psiholog sau centre unde studenții se pot adresa.”

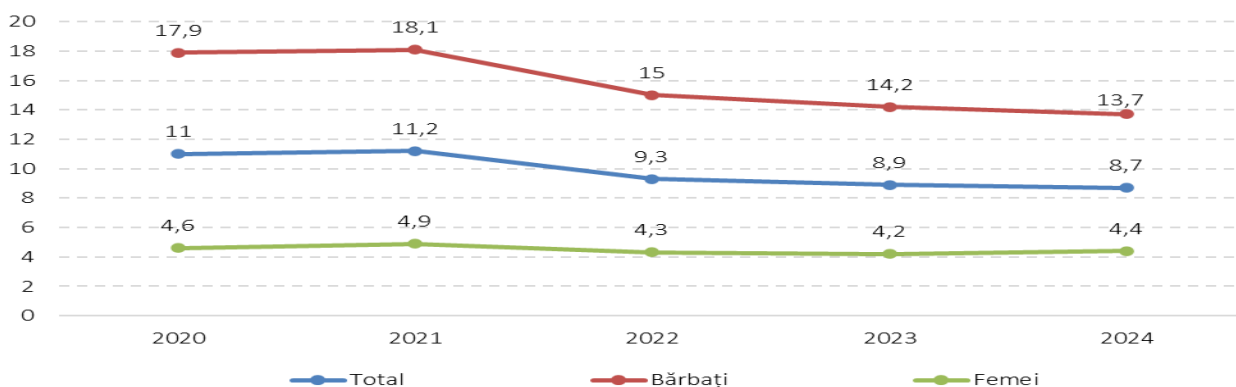
Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

Măsurile de prevenire și tratament a consumului ilicit de droguri și alte substanțe psihotrope s-au fortificat. Acoperirea cu intervenții pentru consumul de substanțe psihotrope a crescut de la 20,8% în 2020 la 30,2% în 2024, evidențiind progrese în serviciile de tratament medicamentos. Prevalența consumului nociv de alcool rămâne însă ridicată, cu diferențe semnificative pe sexe și mediu de reședință. În anul 2021, prevalența consumului nociv constituia 63,2%, 73,1% la bărbați față de 53,2% la femei, 68,2% în mediul urban față de 57,8% în mediul rural.

Siguranța și sănătatea publică

Mortalitatea din cauza accidentelor rutiere se reduce. Există progrese semnificative în siguranța rutieră și în capacitatea de răspuns a serviciilor medicale de urgență. În perioada 2020-2024, rata mortalității determinată de accidente rutiere la 100 000 populație a înregistrat o tendință descendentă - de la 11% la 8,7% și demonstrează eficiența măsurilor de intervenție, precum înăsprirea legislației privind siguranța rutieră, creșterea conștientizării publicului și îmbunătățirea infrastructurii (Figura 3.8.).

Figura 3.8. Rata mortalității determinate de accidente rutiere la 100 000 populație, pe sexe, 2020-2024

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Serviciile de sănătatea sexuală și reproductivă

Accesul populației la servicii de planificare familială și metode moderne de contracepție³⁶, în special pentru grupurile vulnerabile, în Republica Moldova a înregistrat progrese în ultimii ani. În scopul asigurării accesului universal al populației de vârstă reproductivă la contracepție, sunt procurate din Bugetul de Stat mijloace moderne de contracepție pentru 12 grupuri vulnerabile de populație, care se oferă gratuit beneficiarilor eligibili, prin intermediul instituțiilor de asistență medicală primară. Adolescenții și tinerii de până la 24 de ani pot primi contraceptive gratuit și la adresarea în cadrul Rețelei de 41 de Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor (Youth-Klinik), inclusiv la Clinicile Mobile ce operează în zonele rurale.

Pentru a cunoaște cererea de planificare familială satisfăcută prin metode moderne de contracepție în rândul femeilor de vârstă reproductivă, precum și a dezvolta acțiuni bazate pe dovezi, indicatorul dat a devenit parte a Studiului longitudinal *Generații și Gen*. Rezultatele studiului longitudinal *Generații și Gen, 2026*³⁷ indică că necesitatea satisfăcută de planificare familială pentru femeile de vârstă reproductivă pentru anul 2024 constituie 54,3% (54,6% în 2020³⁸), fiind în creștere în mediul urban de la 58,1% la 60,4%, dar în descreștere în mediul rural – de la 52,3% la 48,6%. Această evoluție evidențiază accentuarea disparităților teritoriale în accesul la servicii de sănătate reproductivă și sugerează necesitatea consolidării intervențiilor țintite în mediul rural, prin extinderea serviciilor de planificare familială la nivelul asistenței medicale primare, creșterea accesului la metode contraceptive moderne compensate și intensificarea programelor de informare și educație pentru sănătate.

Serviciile de sănătate prietenoase tinerilor au fost extinse și consolidate prin dezvoltarea Rețelei de Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor - 41 clinici în fiecare raion și municipiu. Aceste clinici oferă gratuit consiliere, contraceptive și teste HIV pentru tinerii cu vârste între 10 și 24 de ani. În perioada 2020–2024, cu sprijinul UNICEF, OMS și al altor donatori (Fondul Global și Guvernul Elveției/SDC), aceste servicii au fost menținute și dezvoltate. S-au creat echipe mobile de specialiști, care să viziteze

³⁶ Indicator 3.7.1. și Indicator 5.6.1.

³⁷ [UNFPA, MMPS, 2025. Familiile în Moldova. Analiza longitudinală a datelor studiului Generații și gen](#)

³⁸ [UNFPA, MMPS, 2022. Raportul Studiului Generații și Gen: fii vocea generației tale](#)

regulat comunitățile rurale izolate, pentru a ajunge la tinerii din sate ce ezită să meargă la cabinetul local, asigurând astfel confidențialitate și accesibilitate sporită în zonele greu accesibile³⁹. De asemenea, a fost aprobată pilotarea Serviciului Integrat Regional pentru victimele violenței sexuale la nivel local⁴⁰, care vizează crearea unui mecanism de intervenție integrată, promptă și adaptată nevoilor victimelor violenței sexuale.

Educația și informarea sexuală și reproductivă a înregistrat progrese mai lente, chiar dacă a reprezentat o componentă prioritară a inițiativelor din ultimii ani. Ministerul Educației și Cercetării, în parteneriat cu organizațiile societății civile și UNFPA, a continuat implementarea disciplinei opționale „Educație pentru sănătate”, care include module despre educația sexuală, sănătatea reproducerii, prevenirea infecțiilor cu transmitere sexuală și a sarcinilor nedorite la adolescente. Mai multe proiecte pilot de educație sexuală extrașcolară au fost derulate de organizații ale societății civile cu suport UNFPA, vizând instruirea educatorilor de la egal la egal și desfășurarea de sesiuni interactive cu tinerii în comunități. În anul 2023, Guvernul și echipa ONU în Moldova au inclus explicit obiective privind sănătatea reproductivă și egalitatea de gen în noul Cadru de Cooperare ONU 2023–2027⁴¹.

Există un progres semnificativ în scăderea ratei nașterilor timpurii în rândul adolescentelor în Republica Moldova. Acțiunile întreprinse în domeniul planificării familiale și a sănătății reproductive au determinat scăderea ratei nașterilor timpurii în rândul adolescentelor de 15-19 ani - de la 27,4 nașteri la 1 000 de femei în 2020 la 18,4 în 2024 (Figura 3.9.). Această scădere este și o consecință a îmbunătățirii accesului la educație sexuală și servicii de planificare familială, inclusiv la serviciile oferite de Rețeaua Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor, precum și schimbărilor în atitudinile sociale față de sarcinile timpurii.

Rata nașterilor timpurii în rândul fetelor cu vârsta de 10–14 ani se menține la un nivel extrem de redus, de 0,1 nașteri la 1 000 de fete de vârsta respectivă, ceea ce indică o incidență marginală a sarcinilor foarte timpurii și reflectă, în general, eficiența măsurilor de prevenire, educație și protecție a copilului. Aceste tendințe pozitive în reducerea nașterilor timpurii, contribuie la îmbunătățirea sănătății și bunăstării tinerelor. Este esențial să se continue promovarea educației sexuale comprehensive⁴² și să se asigure durabilitatea financiară a activității Clinicilor Mobile (Youth-Klinik Mobile) în cadrul Rețelei de Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor, pentru a putea fi menținut și extins accesul tinerilor din zonele rurale la servicii de sănătate prietenoase tinerilor, inclusiv de sănătate sexuală și reproductivă.

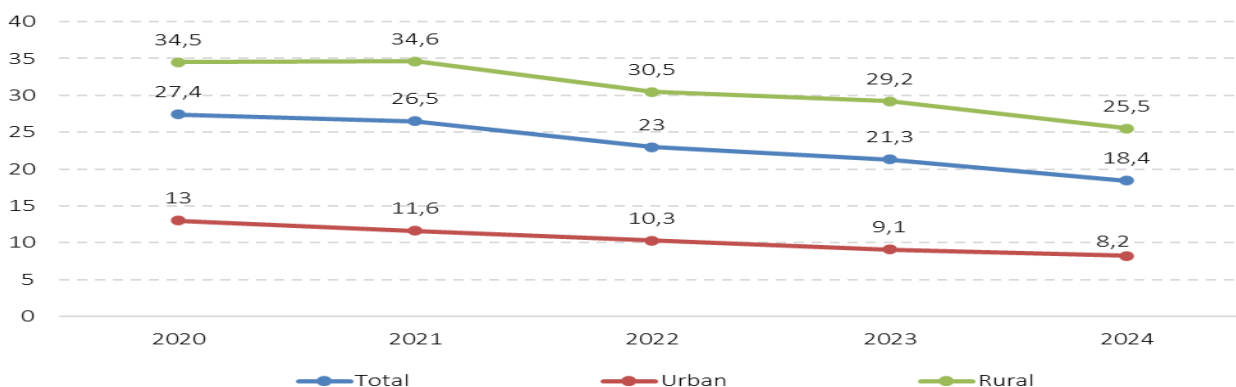
³⁹ [Bringing sexual and reproductive health services to young people across the Republic of Moldova](#)

⁴⁰ [HG nr. 508/2023](#)

⁴¹ [Cadru de Cooperare ONU 2023–2027](#)

⁴² [UNESCO, 2018. International technical guidance on sexuality education. An evidence-informed approach](#)

Figura 3.9. Rata nașterilor timpurii în rândul adolescentelor de 15-19 ani la 1000 de femei de vârstă respectivă, pe medii, 2020-2024

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Accesul și calitatea serviciilor de sănătate

Capacitatea sistemului de a asigura acces echitabil la servicii esențiale indică progrese semnificative. În 2023, Republica Moldova a înregistrat un scor de 71 referitor la indicele de acoperire cu servicii esențiale de sănătate. Acest nivel sugerează existența unei baze funcționale solide pentru furnizarea intervențiilor prioritare, însă reflectă și un spațiu semnificativ de îmbunătățire, în special în domeniul bolilor netransmisibile, continuității îngrijirilor și echității teritoriale. Situația dată a fost determinată de crearea în 2023, cu suportul partenerilor de dezvoltare, a două mari rețele de servicii pentru a extinde accesul pacienților la îngrijiri de înaltă calitate: (i) serviciul național de asistență pentru accidente vasculare cerebrale (AVC) și (ii) rețeaua de colposcopie.

Serviciul național de asistență pentru AVC include 13 centre care oferă o evaluare rapidă, investigații, tratament și reabilitare, fiind echipate cu tomografe computerizate, inclusiv unul cu inteligență artificială. Actualmente, toate Centrele AVC sunt dotate, active și funcționale. Rețeaua funcționează pe trei niveluri: 1. Centre Primare AVC, care asigură accesul rapid al pacienților și realizarea procedurilor de tromboliză intravenoasă; 2. Centrul Multidisciplinar AVC, din cadrul Institutului de Neurologie și Neurochirurgie, care gestionează cazurile complexe și procedurile de trombextractie; 3. Centrul Comprehensiv AVC, din cadrul Institutului de Medicină Urgentă, care coordonează rețeaua națională, sistemul de telemedicină, monitorizarea indicatorilor de calitate, formarea profesională și activitățile de cercetare.

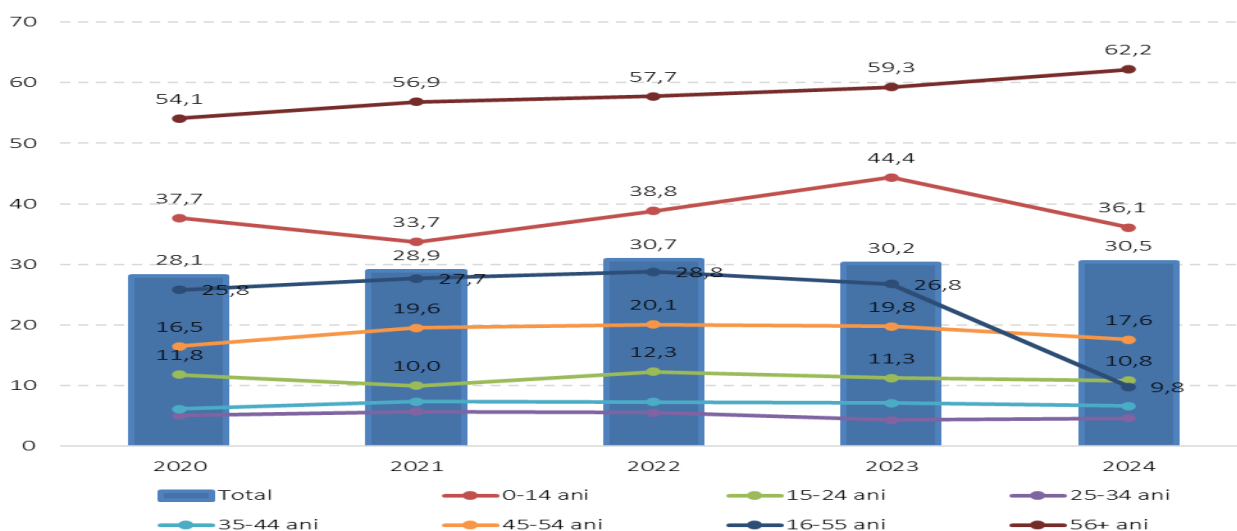
Rețeaua de colposcopie cuprinde 12 cabinete echipate pentru depistarea timpurie a leziunilor cervicale precanceroase și a cancerului de col uterin, cabinetele de colposcopie de la nivel raional și municipal fiind conectate video cu instituțiile republicane din Chișinău, precum Institutul Mamei și Copilului (în care activează Centrul Național de Referință în Colposcopie) și Institutul Oncologic. În doar 1,5 ani de la lansarea Rețelei Naționale de Colposcopie, accesul la servicii a crescut semnificativ. S-a reușit dublarea acoperirii cu teste citologice, triplarea numărului de femei tratate pentru leziuni precanceroase (o acoperire de 78%) și atingerea unei rate de prezentare la colposcopie de 72%.

A fost consolidat răspunsul sistemului de sănătate la nevoile persoanelor afectate de violență. În perioada 2023–2024, au fost operaționalizate 11 instituții medico-sanitare publice care oferă asistență integrată victimelor violenței, inclusiv intervenție medicală de urgență, consiliere

psihologică, documentare medico-legală și orientare către servicii sociale și juridice. Instituționalizarea acestei rețele contribuie la reducerea barierelor de acces și la asigurarea unui răspuns multidisciplinar coordonat, în special pentru femei și alte persoane aflate în situații de vulnerabilitate. Această evoluție reflectă integrarea mai pronunțată a dimensiunii prevenirii și gestionării violenței în politicile de sănătate publică, consolidând rolul sistemului medical în protejarea bunăstării și a drepturilor fundamentale ale populației.

S-a extins accesul la medicamente și dispozitive compensate. Numărul farmaciilor care oferă medicamente și dispozitive compensate a crescut cu 286, inclusiv 132 de unități noi în mediul rural. Deschiderea a 53 de farmacii în mediul rural prin Programul „Farmacie în satul tău”, a asigurat acces la medicamente compensate, eRețete și produse farmaceutice. Respectiv, ponderea populației care a beneficiat de medicamente esențiale compensate a crescut – de la 28,1% în 2020 la 30,4% în 2024 (Figura 3.10) și reflectă rolul politicilor de compensare în reducerea barierelor de acces la tratament. Pe lângă aceste măsuri la nivel național, un progres major a fost înregistrat și pe plan internațional: Republica Moldova a aderat la Platforma globală pentru acces la medicamente oncologice pediatrie, devenind una dintre cele șase țări selectate la nivel internațional. Astfel, începând cu anul 2026, vom beneficia de medicamente gratuite pentru tratamentul cancerului la copii, dar și de sprijin tehnic și investiții externe pentru consolidarea domeniului.

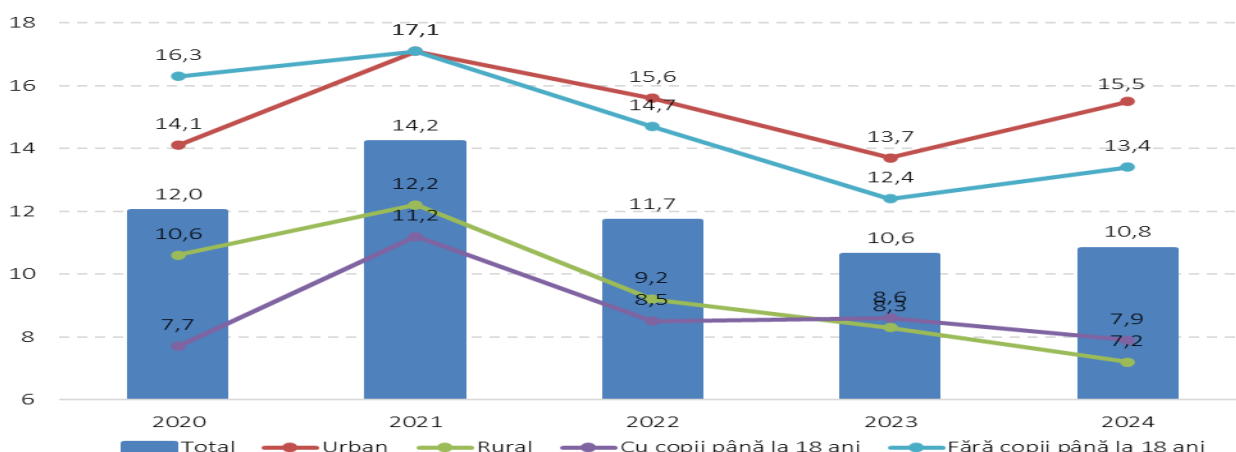
Figura 3.10. Ponderea populației care a beneficiat de medicamente naționale compensate din fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală, pe grupe de vârste, 2020-2024, %

Sursă: Compania Națională de Asigurări în Medicină

Există un progres în reducerea poverii financiare legate de sănătate pentru populație. Se observă o tendință descrescătoare a populației care alocă mai mult de 10% din totalul cheltuielilor gospodăriilor pentru sănătate, începând cu anul 2021 de la 14,2%, la 10,8% în 2024 (Figura 3.11.), datorită îmbunătățirii accesibilității serviciilor de sănătate și accesului la servicii și medicamente compensate. Se mai păstrează diferențe între mediul urban și cel rural, deși acestea se reduc. Astfel, în mediul urban, ponderea s-a redus de la 17,1% la 15,5%, iar în mediul rural – de la 12,2% la 7,2%. Această diferență se păstrează în cazul gospodăriilor cu copii – de la 11,2% în 2021 la 7,9% în 2024, față de cele fără copii – 17,1% în 2021 și 13,4% în 2024.

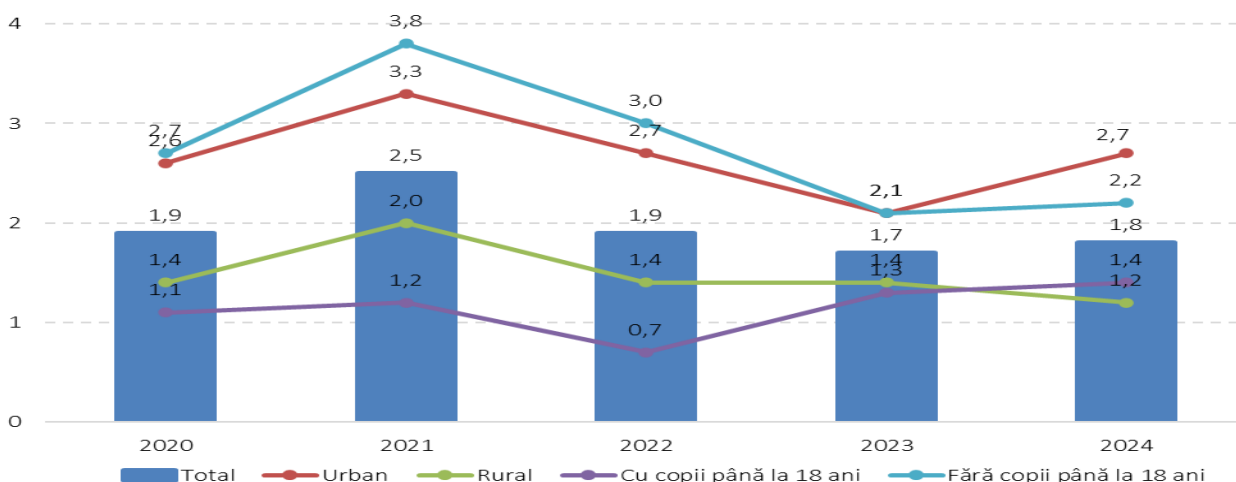
Figura 3.11. Ponderea populației cu cheltuielile gospodăriilor pentru sănătate mai mari de 10% în total cheltuielilor gospodăriilor, pe medii de reședință și tipul gospodăriilor, 2020-2024

Sursă: Biroul Național de Statistică

A scăzut și ponderea populației care alocă mai mult de 25% din totalul cheltuielilor gospodăriilor pentru sănătate – de la 2,5% în 2021 la 1,8% în 2024. Totuși se mențin unele tendințe oscilante în cazul gospodăriilor în dependență de mediul de reședință și numărul de copii (Figura 3.12.), discrepanțele pe medii de reședință accentuându-se.

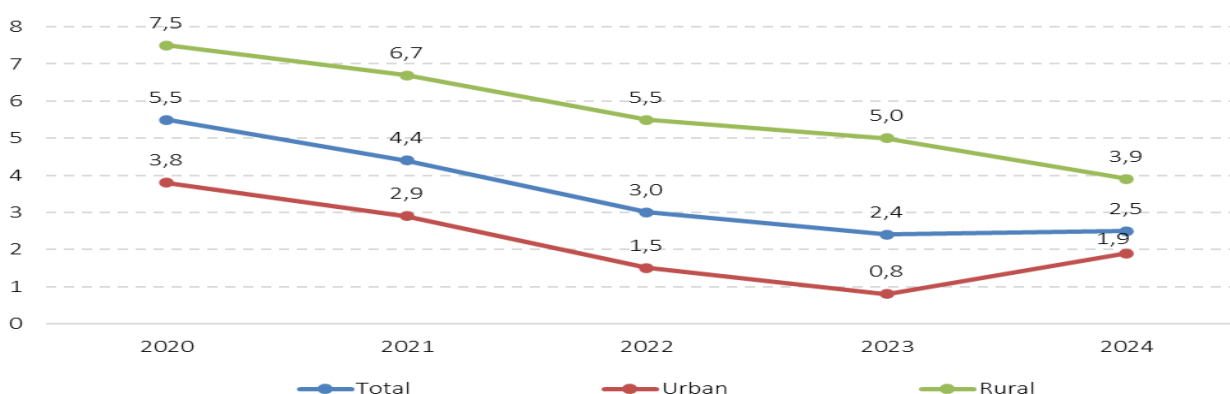
Figura 3.12. Ponderea populației cu cheltuielile gospodăriilor pentru sănătate mai mari de 25% în total cheltuielilor gospodăriilor, pe medii de reședință și tipul gospodăriilor, 2020-2024

Sursă: Biroul Național de Statistică

S-a înregistrat o tendință de scădere a ponderii cheltuielilor private pentru sănătate în totalul cheltuielilor gospodăriilor casnice – de la 5,5% la 2,5% (Figura 3.13). Reducerea dată este o evoluție pozitivă, deoarece indică o creștere a accesului la serviciile de sănătate finanțate de stat.

Figura 3.13. Ponderea cheltuielilor private pentru sănătate ale gospodăriilor casnice, pe medii de reședință, 2020-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

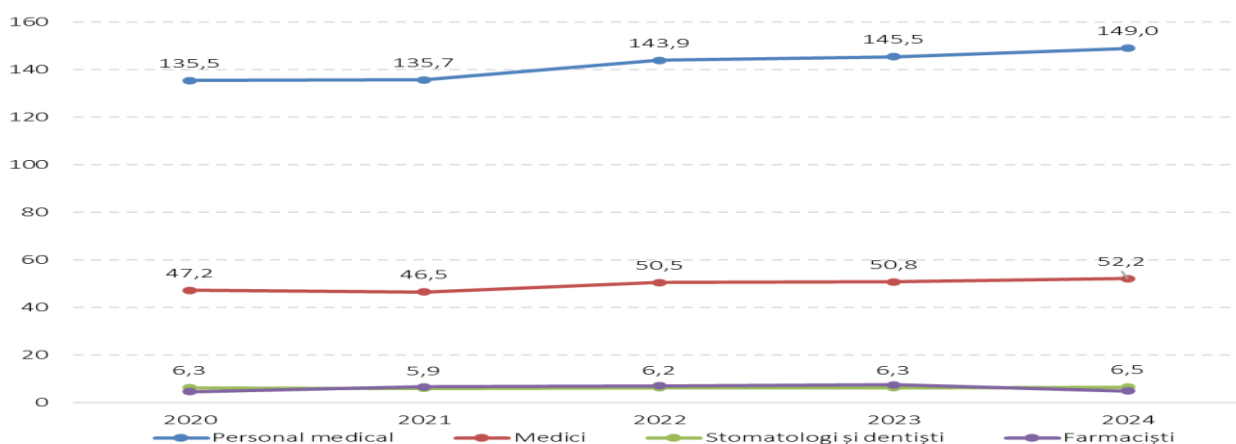
Crește numărul populației cu asigurare obligatorie de asistență medicală. Conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice (CBGC) realizate de Biroul Național de Statistică numărul populației cu asigurare obligatorie de asistență medicală a crescut de la 81,9% în 2020 la 85,4% în 2024. Acest lucru sugerează o îmbunătățire a accesului la servicii de sănătate și o mai mare protecție financiară împotriva costurilor medicale. Persistența unor segmente neasigurate sau cu acoperire incompletă semnalează vulnerabilități în special pentru persoanele cu ocupare informală, populația rurală și anumite grupuri sociale marginalizate, unde riscul de excluziune din servicii rămâne mai pronunțat.

Accesul și calitatea serviciilor medicale se îmbunătățește. Se atestă o tendință de creștere în numărul de personal medical (medici și personal medical cu studii medii) raportat la 10 000 populație – de la 135,5 în 2020 la 149 în 2024 (Figura 3.14). Aceeași tendință de creștere este și în cazul medicilor – de la 47,2 la 52,2⁴³ și a medicilor stomatologi de la 6,29 la 6,5. O contribuție importantă în acest scop a avut majorarea indemnizației unice pentru medici, farmaciști și specialiști medicali cu studii superioare de la 120 000 la 250 000 lei, în primii 5 ani, care acoperă cheltuielile pentru chirie și utilități, și care a stimulat atragerea tinerilor profesioniști în mediul rural. Drept urmare, disponibilitatea mai mare de personal medical contribuie la îmbunătățirea accesului și calității serviciilor de sănătate în general, și în mediul rural în special, fiind orientată inclusiv spre anumite grupuri de risc⁴⁴, pentru că accesul inegal la servicii medicale perpetuează cercuri de excluziune și sărăcie.

⁴³ Numărul medicilor nu include medicii rezidenți

⁴⁴ [Strategia Națională de Sănătate „Sănătatea 2030”](#) este orientată spre următoarele grupuri-țintă: copii și adolescenți, femei de vârstă reproductivă, persoane cu boli cronice, persoane cu nevoi speciale, persoane din mediul rural și cele cu venituri mici, persoane în etate

Figura 3.14. Numărul personalului medical (medici și personal medical cu studii medii) la 10 000 populație, 2020 -2024

Sursă: Agenția Națională pentru Sănătate Publică

Capacitatea de pregătire și răspuns la urgențe de sănătate publică a fost consolidată prin actualizarea cadrului strategic și întărirea mecanismelor instituționale. Lecțiile din pandemia COVID-19 și din criza persoanelor strămutate au determinat o abordare mai coordonată a managementului situațiilor de criză. În acest sens, au fost inițiate reforme structurale care au consolidat rolul Agenției Naționale pentru Sănătate Publică în domeniul pregătirii și răspunsului la urgențe, iar Centrul Național de Management al Crizelor⁴⁵ a fost instituit ca autoritate administrativă centrală responsabilă de coordonarea intersectorială a situațiilor de criză. În contextul pregătirii pentru crize umanitare și urgențe de sănătate publică, Pachetul Inițial Minim de Servicii de Sănătate Sexuală și Reproductivă a fost integrat în cadrul măsurilor de protecție temporară, fiind recunoscut ca parte a serviciilor esențiale ce trebuie menținute în situații excepționale⁴⁶. De asemenea, a fost revizuit cadrul strategic prin aprobarea Hotărârii Guvernului nr. 804/2024 cu privire la aprobarea *Strategiei Naționale de Reducere a Riscurilor de Dezastre 2024–2030*⁴⁷, iar în 2025 a fost adoptată *Legea nr. 248/2025 privind managementul situațiilor de criză*, care introduce un model integrat de gestionare a acestora, acoperind prevenirea, pregătirea, răspunsul și recuperarea prin elaborarea planurilor sectoriale de management al crizelor, desemnarea coordonatorilor pentru managementul situațiilor de criză, asigurarea cu puncte de contact disponibile 24/7 de către autoritățile și instituțiile publice. Totodată, Legea prevede instituirea Registrului Național de Riscuri de către Centrul Național de Management al Crizelor care reprezintă un instrument de evidență pentru colectarea, sistematizarea și monitorizarea datelor privind situațiile de criză la nivel național. Aceste evoluții consolidează cadrul instituțional al rezilienței sistemului de sănătate, dar eficiența lor depinde de alocarea resurselor și integrarea mecanismelor de pregătire în planificarea curentă a serviciilor esențiale.

ODD 4. Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

⁴⁵ [HG nr.579/2025](#)

⁴⁶ [PAS, UNFPA, 2025. Evaluarea progresului în consolidarea capacității naționale de pregătire pentru un răspuns în caz de criză umanitară, situații excepționale sau urgențe de sănătate publică, prin acordarea Pachetului Inițial Minim de Servicii de Sănătate Sexuală și Reproductivă](#)

⁴⁷ [HG nr.804/2024](#)

Educația reprezintă un pilon fundamental al dezvoltării durabile, având un rol determinant în consolidarea capitalului uman, reducerea inegalităților și stimularea creșterii economice pe termen lung. În Republica Moldova, realizarea ODD 4 este abordată într-un cadru strategic aliniat Agendei 2030 și integrat în *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”*⁴⁸ și *Strategia de dezvoltare „Educația 2030”*⁴⁹ care poziționează educația drept unul dintre principalii acceleratori ai calității vieții și ai convergenței cu Uniunea Europeană. Din perspectivă strategică, educația este clar corelată cu alte ODD, în special cu reducerea sărăciei (ODD 1), ocuparea forței de muncă și tranziția școală-muncă (ODD 8), precum și reducerea inegalităților (ODD 10).

Perioada 2020–2024 marchează o etapă de consolidare a sistemului educațional și de îmbunătățire graduală a educației de calitate. Pandemia COVID-19, declinul demografic al populației școlare, persistența inegalităților educaționale determinate de statutul socio-economic, mediul de reședință și accesul limitat la infrastructură educațională adecvată, decalajele dintre acces și calitatea efectivă a rezultatelor învățării, au constituit aspecte-cheie ale politicilor educaționale dezvoltate în perioada 2020-2024⁵⁰.

Acces universal la învățământ gratuit, echitabil și calitativ

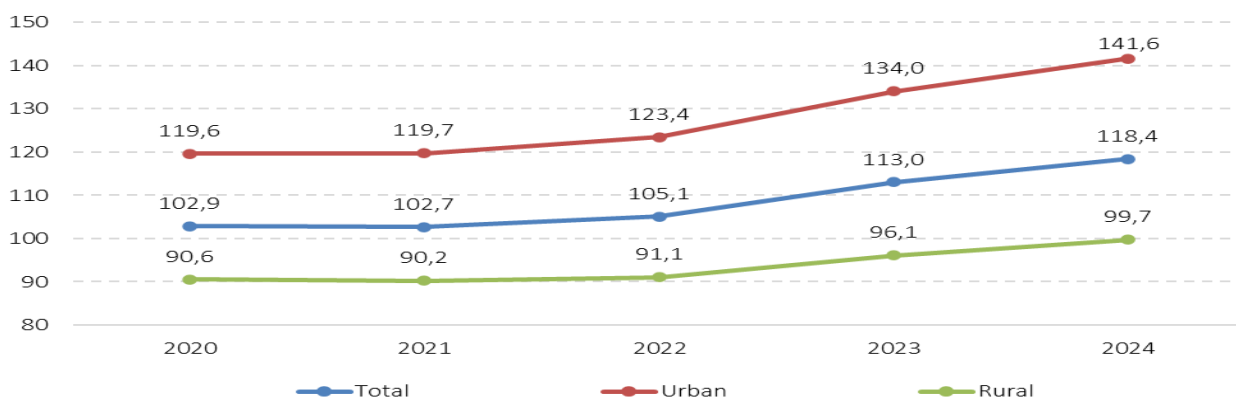
Republica Moldova a realizat progrese consistente în asigurarea accesului la educația preșcolară. Educația timpurie reprezintă o componentă-cheie pentru egalizarea șanselor educaționale și pentru prevenirea decalajelor ulterioare de performanță. Rata brută de încadrare în educația formală a copiilor în vârstă de 6 ani, pentru anii 2020-2024, a crescut substanțial - de la 102,9% la 118,4%, ceea ce reflectă extinderea accesului la educația preșcolară și includerea copiilor din afara cohortelor standard. Cu toate acestea, se păstrează unele diferențe teritoriale. În 2024, rata de cuprindere în mediul urban a constituit 141,6%, comparativ cu 99,7% în mediul rural, evidențiind un decalaj semnificativ (Figura 4.1.).

⁴⁸ [Lege nr. 315/2022](#)

⁴⁹ [HG nr.114/2023](#)

⁵⁰ [Strategia de dezvoltare „Educația 2030”, Strategia de dezvoltare a sectorului de tineret „Tineret 2030”, Strategia de dezvoltare „Sport 2030”, Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, Programul privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului de tineret „Tineret 2030” pentru anii 2023-2026, Programul național privind învățarea limbii române de către minoritățile naționale, inclusiv populația adultă, pentru anii 2023-2025, Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025, Programul național de specializare inteligentă al Republicii Moldova pentru anii 2024-2027 „Smart Moldova”, Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027](#)

Figura 4.1. Rata brută de cuprindere în educația formală a copiilor de 6 ani (cu un an înainte de vârsta oficială de intrare în școala primară), 2020-2024, %

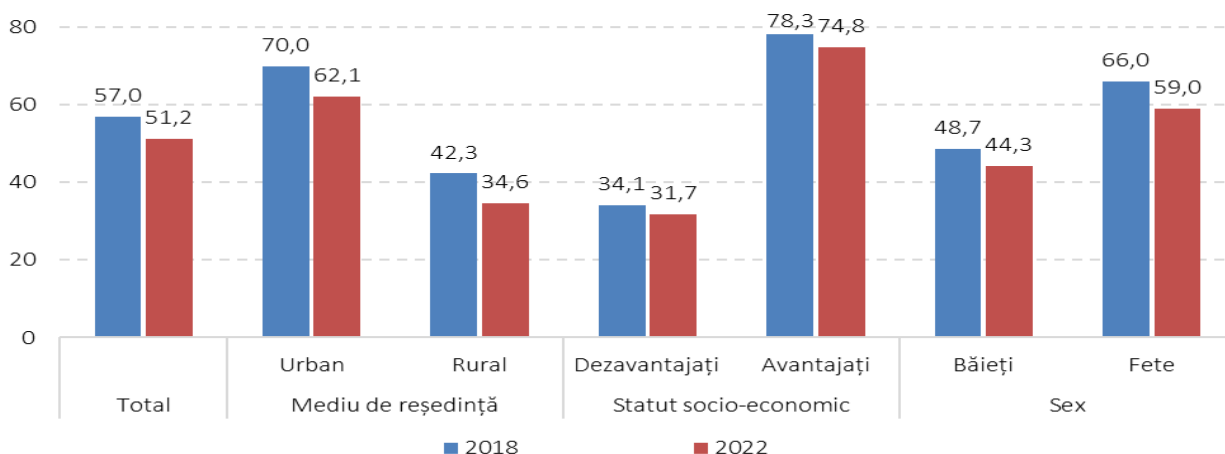

Sursă: Biroul Național de Statistică

Învățământul continuă să se caracterizeze printr-un nivel aproape universal de finalizare. În anul 2024, rata de absolvire pentru cohorta de varsta 13–15 ani a constituit 99,8% la nivel național, cu valori comparabile în mediul urban și rural. Aceste date confirmă capacitatea sistemului educațional de a asigura accesul și menținerea elevilor în ciclul primar și reflectă caracterul consolidat al educației obligatorii la acest nivel. În cazul învățământului gimnazial, finalizarea studiilor rămâne la fel înaltă – 99,3%, cu diferențe minime pe medii și gen.

S-a înregistrat o diminuare a rezultatelor elevilor în domeniul învățării. În domeniul citirii și lecturii, ponderea elevilor din ultima clasă a învățământului gimnazial care dețin cunoștințe minime a înregistrat o scădere semnificativă: de la 54,2% în 2015 la 57% în 2018 și 51% în 2022. Disparitățile teritoriale sunt pronunțate. În anul 2022, 62,1% dintre elevii din mediul urban au atins nivelul minim de competență la citire/lectură, comparativ cu doar 34,6% în mediul rural. Acest decalaj evidențiază inegalități persistente în calitatea procesului educațional, corelate cu accesul diferențiat la resurse educaționale, cadre didactice și infrastructură. Diferențele socio-economice ale gospodăriilor sunt și mai accentuate. Doar 31,7% dintre elevii proveniți din medii dezavantajate au atins nivelul minim de competență în 2022, față de 74,8% în rândul elevilor din medii avantajate. Aceste date confirmă faptul că școala nu reușește să compenseze dezavantajele sociale și că statutul socio-economic al părinților rămâne un determinant major al performanțelor școlare ale elevilor. Din perspectiva de gen, diferențele sunt mai reduse, însă persistente: 44,3% dintre băieți și 59,0% dintre fete au atins nivelul minim de competență la citire/lectură în 2022 (Figura 4.2.).

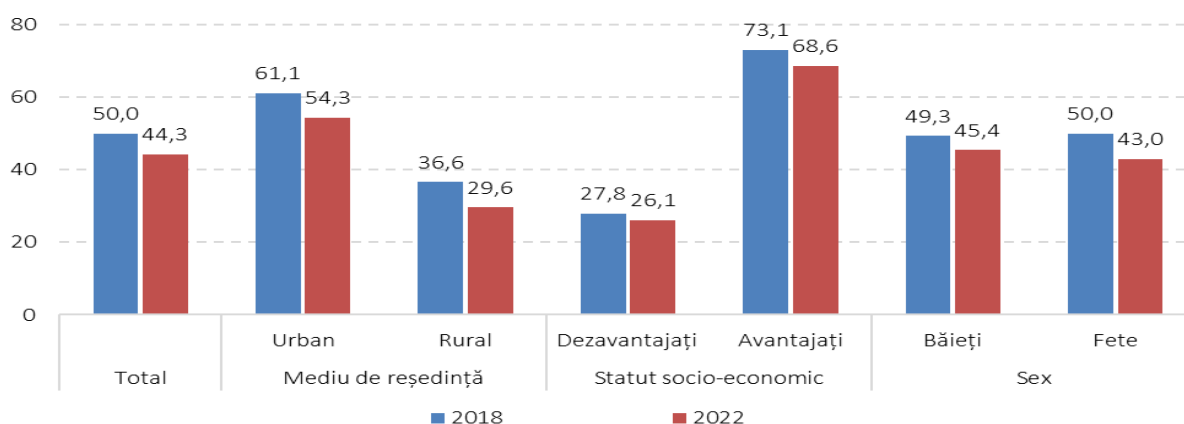
Figura 4.2. Ponderea elevilor din ultima clasă a învățământului gimnazial cu cunoștințe minime în domeniul citirii/lecturii, 2018 și 2022, %

Sursă: Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare

Aceleași tendințe s-au înregistrat și în cazul matematicii. În anul 2018, 50,0% dintre elevii din ultima clasă gimnazială au atins nivelul minim de competență matematică, însă până în 2022 această pondere a scăzut la 44,3%. Disparitățile urban–rural se păstrează. În 2022, 54,3% dintre elevii din mediul urban au atins nivelul minim de competență matematică, față de doar 29,6% în mediul rural. Acest decalaj confirmă caracterul structural al inegalităților educaționale și vulnerabilitatea sporită a elevilor din zonele rurale. Diferențele socio-economice sunt din nou extrem de pronunțate. În 2022, doar 26,1% dintre elevii dezavantajați au atins nivelul minim de competență matematică, comparativ cu 68,6% dintre elevii avantajați. Aceste date sugerează că matematica, ca disciplină cumulativă și abstractă, amplifică dezavantajele inițiale și contribuie la reproducerea inegalităților educaționale. Din perspectiva de gen, 45,4% dintre băieți și 43,0% dintre fete au atins nivelul minim de competență în 2022 (Figura 4.3.).

Figura 4.3. Ponderea elevilor din ultima clasă a învățământului gimnazial cu cunoștințe minime în domeniul matematicii, 2018 și 2022

Sursă: Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare

Pentru a remedia problema cunoștințelor minime în domeniul citirii/lecturii și matematicii, au fost adoptate diverse măsuri, precum acordarea de alocații lunare părinților care sunt de acord să își transfere copiii de la școli mici la școli mai mari, crearea de școli model în fiecare unitate

administrativ-teritorială din Republica Moldova, evaluări rapide pentru identificarea elevilor cu risc de performanță scăzută și oferirea de programe de remediere. S-au adoptat și acțiuni specifice pe domenii. De exemplu, în domeniul matematicii, (i) s-au revizuit metodologiile și strategiile didactice utilizate în predarea matematicii pentru a identifica abordări inovatoare care să stimuleze implicarea elevilor și să îmbunătățească rezultatele învățării; (ii) s-au oferit continuu oportunități de dezvoltare profesională pentru cadrele didactice, cu scopul de a-și perfecționa abilitățile pedagogice în predarea matematicii și abordarea dificultăților de învățare ale elevilor; (iii) s-au promovat resursele educaționale digitale și tehnologiile în predarea matematicii; (iv) s-au elaborat programe complexe de formare a profesorilor pentru a îmbunătăți și diversifica metodele de predare, inclusiv prin utilizarea metodelor participative, a instrumentelor digitale și a pedagogiei digitale. Nu în ultimul rând, evidențiem că autoritățile din domeniul educației au inițiat reforma manualelor școlare. Toate aceste măsuri au ca scop îmbunătățirea abilităților elevilor în rezolvarea problemelor și dezvoltarea gândirii critice; implementarea unui sistem solid de monitorizare și evaluare pentru a evalua periodic performanțele elevilor și a identifica rapid domeniile care necesită îmbunătățiri.

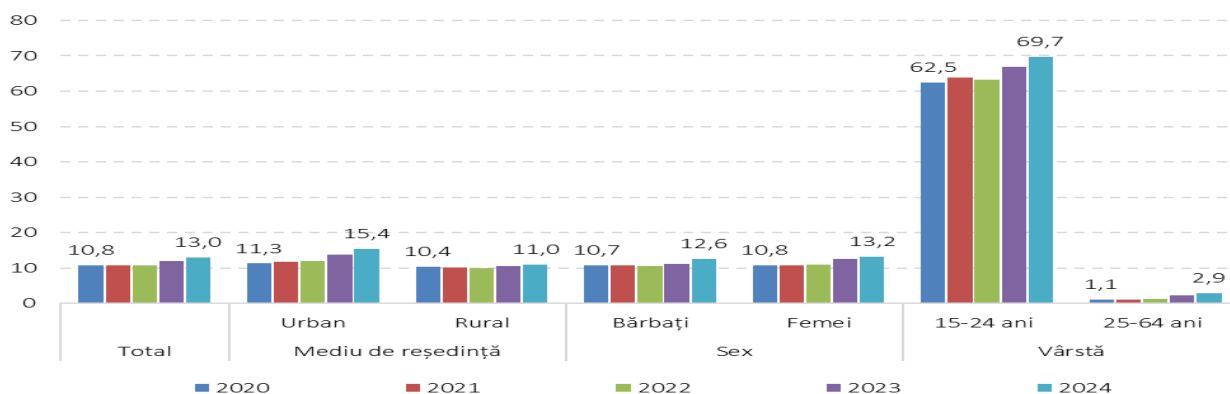
Educație formală și nonformală pe parcursul vieții

Autoritățile au dezvoltat politicile în domeniul educației formale și nonformale pe parcursul vieții. În scopul promovării și creșterii participării, în anul 2023, Ministerului Educației și Cercetării a elaborat Regulamentul privind educația adulților⁵¹ reglementând mai multe aspecte, inclusiv tipologia și durata programelor de formare profesională, microcalificările, evaluarea și certificarea formării profesionale a adulților. Au fost definite contextele de educație a adulților în cadrul învățării pe tot parcursul vieții - formal, non-formal și informal, precum și instituțiile/organizațiile care pot desfășura activități de educație a adulților, specificând condițiile de eligibilitate ale acestora. Conform noilor prevederi, serviciile de educație a adulților în context non-formal sunt oferite printr-o procedură simplificată, pe baza unor programe coordonate doar de Ministerul Educației și Cercetării, fără a mai fi necesară autorizarea provizorie sau acreditarea.

Rata de participare a tinerilor și adulților la educația formală și non-formală pe parcursul vieții are o dinamică pozitivă. Aceasta a înregistrat o creștere de la 10,8% în 2020 la 13% în 2024, fiind caracteristică atât pentru mediul urban, cât și rural. De asemenea tendințele de creștere sunt specifice atât pentru tineri (15-24 ani) - de la 62,5% la 69,7%, cât și pentru adulți (25-64 ani) - de la 1,1,% la 2,9% (Figura 4.4.). Nivelurile scăzute de participare a adulților la educația formală și non-formală pe parcursul vieții reflectă o cultură insuficient consolidată a învățării continue, dar și constrângeri legate de acces, timp, costuri și relevanța programelor de formare pentru cerințele pieței muncii. În acest context, învățarea pe tot parcursul vieții pentru adulți rămâne o dimensiune slab dezvoltată a sistemului educațional, cu implicații directe asupra productivității muncii și a capacității de adaptare economică.

⁵¹ [HG nr.222/2024](#)

Figura 4.4. Rata de participare a tinerilor și adulților în educația formală și nonformală pe parcursul vieții, pe medii, sexe și vârste, 2020-2024, %

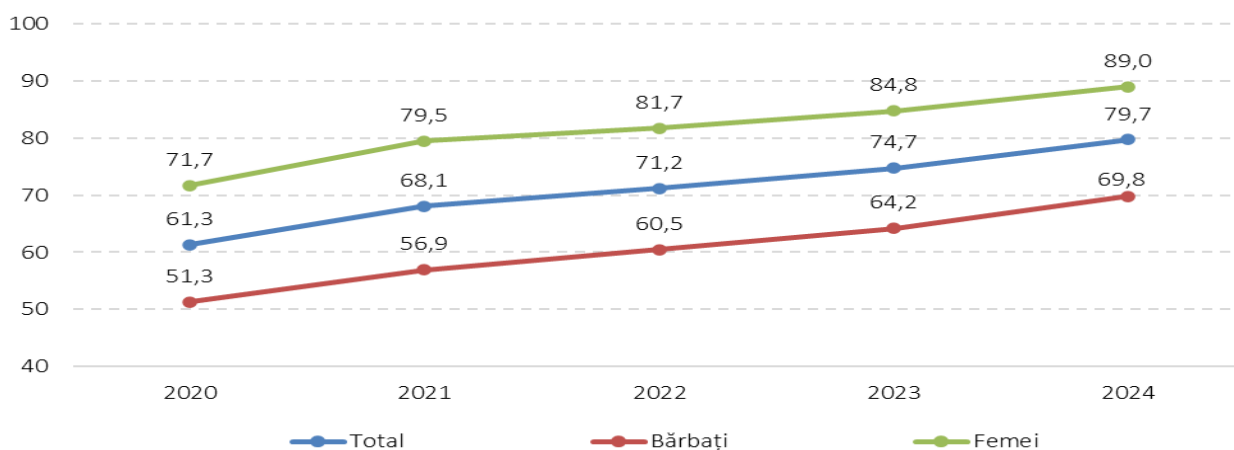

Sursă: Biroul Național de Statistică

Continuă îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar. Rata brută de cuprindere în învățământul terțiar evidențiază o tendință clară de creștere – de la 61,3% la 79,7%, fiind caracteristică atât pentru femei, cât și bărbați (Figura 4.5.).

Învățământul profesional tehnic reprezintă un instrument esențial pentru creșterea ocupării și reducerea riscului de sărăcie în rândul tinerilor. În perioada 2020–2024, au fost implementate măsuri de modernizare curriculară și consolidarea parteneriatelor cu mediul economic. S-au înregistrat progrese în modernizarea infrastructurii și în dezvoltarea programelor duale ale instituțiilor de învățământ profesional tehnic, totuși impactul asupra inserției profesionale a absolvenților necesită monitorizare mai sistematică.

Figură 4.5. Rata brută de cuprindere în învățământul terțiar, 2020-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Infrastructura educațională

S-a atestat îmbunătățirea infrastructurii educaționale, în special privind accesul la servicii esențiale. Asigurarea cu facilități de spălare a mâinilor a ajuns la 97%, cu apă potabilă la 89,5% și grup sanitar separat pentru fete și băieți la 88,1%. Se păstrează unele mici diferențe de medii de reședință, însă

autoritățile își propun să le remedieze prin prioritizarea investițiilor în infrastructura școlară, concentrarea pe construcția și renovarea clădirilor existente, inclusiv prin crearea unor instituții de învățământ model.

Importante sunt progresele înregistrate în domeniul digitalizării. Ponderea instituțiilor de învățământ primar și secundar general cu conexiune la internet în scopuri pedagogice, a înregistrat o creștere constantă a conectivității – de la 94,4% în anul 2020 la 98,6% în 2024. În ceea ce privește asigurarea instituțiilor de învățământ cu acces la calculatoare, situația este și mai bună, atingând nivelul de 100% în anul 2024. Această evoluție este rezultatul investițiilor accelerate în infrastructura digitală, stimulate de necesitatea asigurării continuității procesului educațional în perioada pandemiei de COVID-19. Continuarea eforturilor de dezvoltare și promovare a educației în domeniul TIC este importantă pentru a răspunde cerințelor și oportunităților sectorului tehnologic și pentru a forma specialiști calificați.

Tinerii recunosc că în ultimii 5 ani au existat eforturi vizibile de modernizare a infrastructurii și digitalizare a educației, însă percepția dominantă rămâne că accesul la educație nu este egal pentru toți: *„Educația de calitate continuă să depindă prea mult de unde te-ai născut, deși autoritățile întreprind acțiuni de a schimba situația...”*

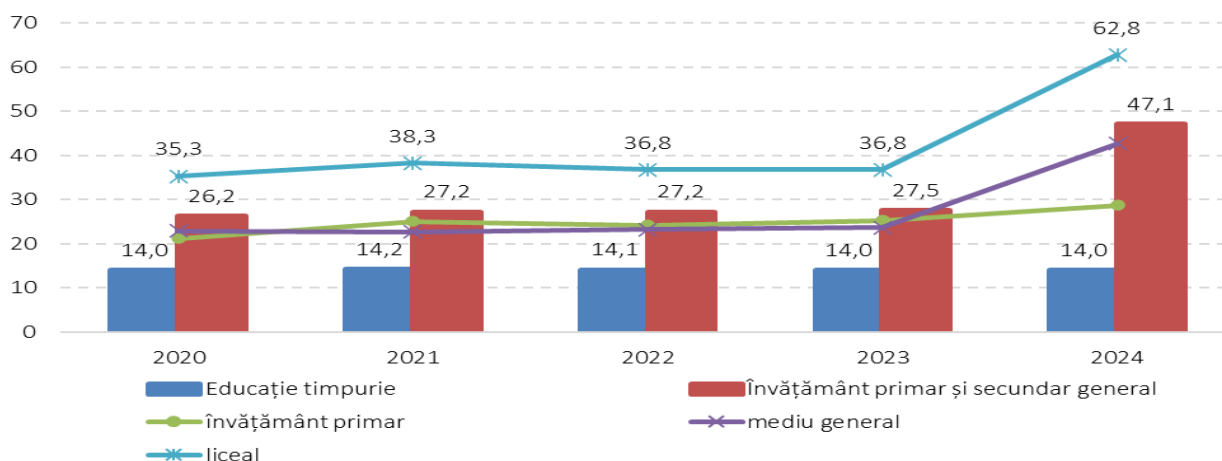
Diferențele dintre urban și rural au fost menționate frecvent, inclusiv în ceea ce privește calitatea profesorilor, infrastructura școlară, accesul la activități extracurriculare și costurile asociate deplasării sau relocării pentru studii.

Participanții au menționat că tinerii din familii vulnerabile, localități mici, comunități minoritare sau cu dizabilități sunt mai limitați în a avea o experiență educațională de calitate. În același timp, au fost împărtășite și exemple pozitive, ceea ce sugerează că problema este una de inegalitate de oportunități, nu de absență totală a progresului.

Sursa: *Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.*

Dimensiunea incluzivă a infrastructurii educaționale este în creștere în învățământul primar, mediu general și liceal. În perioada 2020–2024, ponderea instituțiilor adaptate necesităților persoanelor cu dizabilități a înregistrat o creștere lentă, dar constantă în învățământul primar (de la 21,2% la 28,7%), mediu general (de la 22,9% la 42,7%) și liceal (de la 35,3% la 62,8%), în timp ce educația timpurie a stagnat practic la nivelul de aproximativ 14% (Figura 4.6.). Această evoluție sugerează o priorizare mai pronunțată a incluziunii la nivelurile superioare ale sistemului educațional, în timp ce educația timpurie continuă să reprezinte un punct vulnerabil în asigurarea accesului echitabil pentru copiii cu dizabilități.

Figura 4.6. Ponderea instituțiilor de învățământ general adaptate necesităților persoanelor cu dizabilități, 2020-2024, %

Sursă: Ministerul Educației și Cercetării

Calificarea cadrelor didactice

S-a constatat creșterea calificării personalului didactic. Capitalul uman reprezintă factorul determinant al calității educației. În perioada 2020–2024, Republica Moldova a continuat eforturile de îmbunătățire a formării inițiale și continue a cadrelor didactice și dispune de o bază solidă pentru realizarea deplină a țintelor și indicatorilor ODD 4. La toate cele 3 trepte ale învățământului ponderea persoanelor cu studii pedagogice se apropie de 100%: la nivel preșcolar (de la 90 la 90,9%), la nivel primar (de la 98,9% la 99,1%) și la nivel secundar general (de la 97,9% la 98,5%).

Capitolul II. PROSPERITATE

ODD 8. Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.

În Republica Moldova implementarea Obiectivului de Dezvoltare Durabilă 8 (ODD 8) contribuie la consolidarea unei economii reziliente și echitabile, capabile să răspundă provocărilor externe și să creeze oportunități egale pentru toți cetățenii.

Țintele ODD 8 sunt integrate în Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, iar obiectivele asumate de Guvern vizează creșterea veniturilor sustenabile, reducerea inegalităților, sprijinirea antreprenoriatului, promovarea muncii decente, precum și dezvoltarea turismului durabil și a unei economii bazate pe inovare.

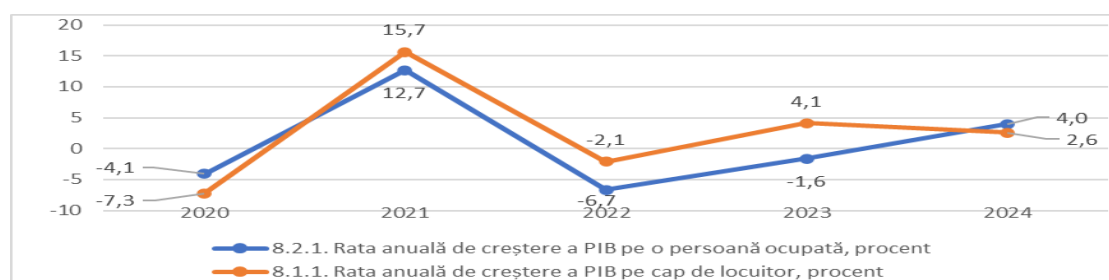
În perioada de referință economia Republicii Moldova a înregistrat o creștere economică fluctuantă⁵², cu tendințe ascendente modeste. Această evoluție a fost determinată de suprapunerea mai multor crize, atât la nivel național, cât și internațional, ceea ce evidențiază persistența vulnerabilității economiei țării la diverse șocuri interne și externe.

Economie și productivitate

Creșterea economică înregistrează tendințe pozitive modeste. După un salt pozitiv pronunțat al Produsului Intern Brut, cu o rată anuală de creștere pe cap de locuitor de 15,7% în anul 2021 în raport cu anul precedent, economia a înregistrat o contracție în 2022, când indicatorul a scăzut la -2,1%.

Eforturile statului au contribuit la o ameliorare a situației economice în anii 2023-2024, înregistrând o rată de creștere a PIB pe cap de locuitor de 4,1% în 2023 și 2,6% în 2024. Se constată și o dinamică pozitivă a PIB pe o persoană ocupată, care, după scăderile din anii 2022 și 2023, în anul 2024 a înregistrat o rată de creștere de 4,0%, ceea ce relatează despre o relansare a productivității muncii.

Figura 8.1. Rata anuală de creștere a PIB, %

Sursa: Biroul Național de Statistică

Guvernul a aprobat *Strategia națională de dezvoltare economică 2030*⁵³, care vizează stimularea unei creșteri economice sustenabile și incluzive, având ca obiectiv accelerarea

⁵² Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2025 [Raport ODD 2025 FINAL.pdf](#).

⁵³ Hotărârea Guvernului nr.393/2024, [HG 393/2024](#)

ritmului de creștere economică în perioada 2022-2024 la o rată anuală între 5-8% până în 2030. Strategia oferă un cadru de politici și măsuri destinate stimulării creșterii economice. Prin includerea unor investiții semnificative în infrastructură, promovarea industrializării și dezvoltarea inovațiilor, *Strategia* reflectă angajamentul Guvernului față de recuperarea economică și dezvoltarea sustenabilă, cu obiectivul principal sporirea productivității și competitivității economice a țării⁵⁴.

Programul național pentru ocuparea forței de muncă pentru anii 2022-2026 și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia⁵⁵, precum și *Programul național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității 2023-2027*⁵⁶, constituie pilonii principali în strategia de dezvoltare economică. Măsurile incluse în cele două programe au avut un impact pozitiv asupra creșterii PIB-ului pe persoană ocupată, care a beneficiat de optimizarea pieței muncii și de sprijinul acordat IMM-urilor.

Piața muncii și ocuparea forței de muncă

S-a înregistrat o dinamică pozitivă pe piața muncii, totodată provocările persistă. Rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20-64 ani a fost în creștere, în anul 2024 fiind de 56,8% comparativ cu 55,7% în 2023. În cazul femeilor cu vârsta cuprinsă între 20-64 ani, ocuparea a crescut la 55,1% în 2024 în raport cu 53,0% în 2023⁵⁷. Totuși, rata de ocupare în Republica Moldova rămâne considerabil inferioară mediei Uniunii Europene (UE-27), care în UE în anul 2024 a fost de 75,8%, respectiv de 70,8% în rândul femeilor⁵⁸.

Dinamica pozitivă pe piața muncii este confirmată și prin diminuarea șomajului. Pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 15-64 ani rata șomajului s-a redus de la 4,7% în 2023 la 4,1% în 2024⁵⁹. În paralel cu măsurile guvernamentale, UNHCR a contribuit la îmbunătățirea accesului la ocupare formală pentru persoanele strămutate din Ucraina, aspect ce a susținut dinamica generală a pieței muncii. În 2024, peste 48.800 de persoane strămutate au beneficiat de informare, consiliere și orientare privind accesul la servicii și drepturi, inclusiv dreptul la muncă, prin centrele comunitare și punctele de informare operate împreună cu autoritățile și partenerii locali.

De asemenea, mecanismul de Protecție Temporară – extins în 2024 și 2025, și care oferă acces la piața muncii – a reprezentat cadrul principal prin care persoanele strămutate din Ucraina s-au putut integra în mod formal în economie.

Ocuparea informală afectează piața muncii. În perioada 2020-2024 una din cinci persoane a fost ocupată informal (20,6% în 2024). Ponderea ocupării informale este influențată de situația

⁵⁴ Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2024, [Raport ODD 2024](#)

⁵⁵ Hotărârea Guvernului nr.785/2022, [HG 785/2022](#)

⁵⁶ Hotărârea Guvernului nr.653/2023, [HG 653/2023](#)

⁵⁷ Biroul Național de Statistică; Banca de date. [Ocupare și șomaj](#)

⁵⁸ https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/RM_vs._UE/Brosura_RM_UE_2024.pdf
https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/RM_vs._UE/Brosura_RM_UE_2025.pdf

⁵⁹ Biroul Național de Statistică; Banca de date. [Ocupare și șomaj](#)

în sectorul agricol, cu circa 64,4% față de 10,9% în sectorul non-agricol. Femeile sunt mai frecvent ocupate informal în raport cu bărbații, în ambele sectoare.

Figura 8.2. Indicator 8.3.1. Ponderea ocupării informale în sectorul non-agricol, procent, 2020-2024

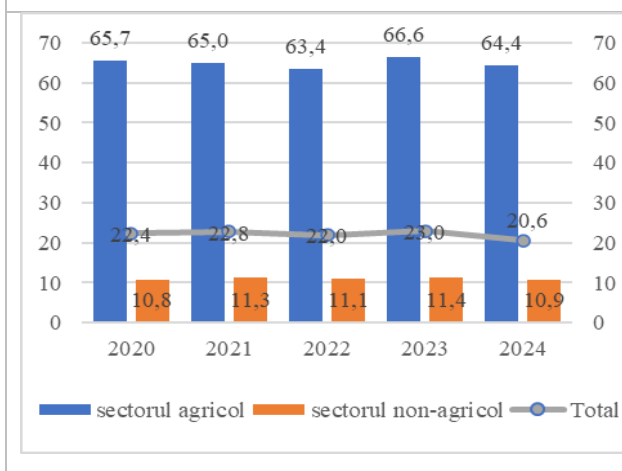
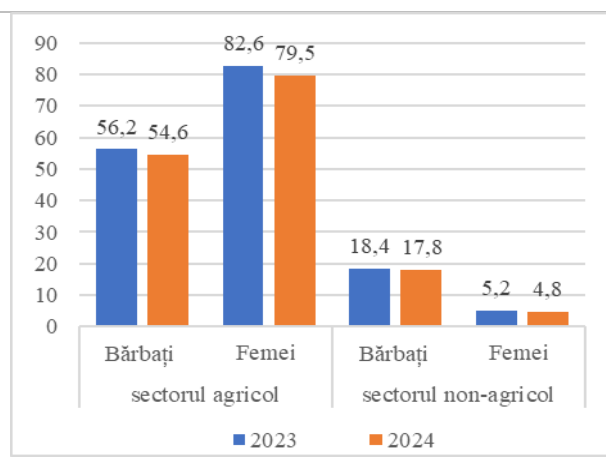

Figura 8.3. Indicator 8.3.1. Ponderea ocupării informale în sectorul non-agricol pe sexe, procent, 2023, 2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

Programul național pentru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026, menționat mai sus, se concentrează pe optimizarea pieței muncii, creșterea gradului de ocupare și combaterea muncii informale. Totodată, Programul național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității 2023-2027 sprijină dezvoltarea IMM-urilor. Implementarea acestor politici a vizat îmbunătățirea productivității muncii și reducerea muncii informale.

De asemenea Guvernul Republicii Moldova a intensificat măsurile de combatere a muncii informale prin modificarea Legii nr. 131/2012⁶⁰. Scopul prezentei legi constă în consolidarea cadrului juridic și instituțional în domeniul efectuării controlului de stat asupra activității de întreprinzător. Acțiunile întreprinse au contribuit la îmbunătățirea calității angajării, ponderea ocupării informale a înregistrat tendințe spre diminuare, atât în sectorul agricol cât și non-agricol, printre bărbați și femei.

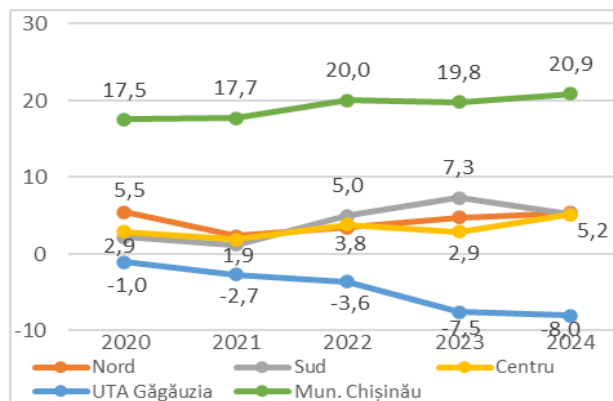
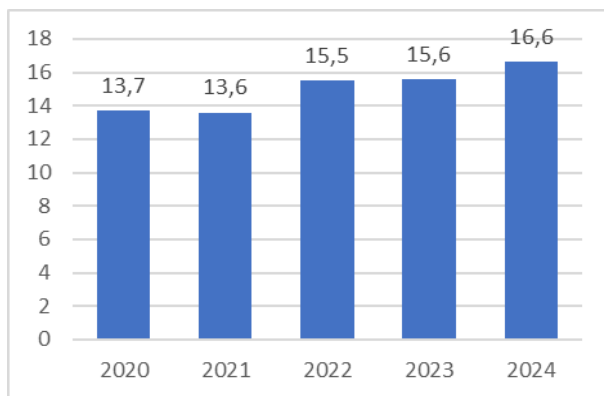
Promovarea echității salariale este o preocupare a statului. În ultimii trei ani s-a constatat o stagnare a indicatorului privind disparitatea salarială de gen⁶¹, cu o ușoară tendință de creștere, de la 13,7% în 2020 la 16,6% în 2024. Evoluția acestui indicator a fost influențată semnificativ de situația din municipiul Chișinău, unde discrepanțele salariale sunt mai accentuate, menținându-se nivelul de circa 20% în ultimii trei ani. Tendința ascendentă evidențiază necesitatea urgentă a unor politici eficiente de echitate salarială și a monitorizării diferențelor de remunerare.

Figura 8.4. Indicator 8.5.1.1. Disparitatea salarială de gen, procent

Figura 8.5. Indicator 8.5.1.1. Disparitatea salarială de gen pe regiuni, procent

⁶⁰ Legea Parlamentului nr.131/2012 [LP 131/2012](#) modificată prin Legea Parlamentului 311/2025, [LP 311/2025](#)

⁶¹ Ponderea diferenței dintre câștigul salarial mediu brut lunar al bărbaților și cel al femeilor, raportată la câștigul salarial mediu brut lunar al bărbaților

Sursa: Biroul Național de Statistică

În acest scop au fost realizate eforturi care să contribuie la redresarea situației. Implementarea Legii nr. 107/2022⁶² pentru modificarea unor acte normative, a introdus modificări semnificative în Codul Muncii nr.154/2003 și Legea salarizării nr. 847/2002 pentru a asigura transparența și eliminarea discriminării de gen. De asemenea a fost aprobat *Programul pentru promovarea și asigurarea egalității de gen în Republica Moldova pentru perioada 2023-2027*⁶³ cu obiectivul principal care vizează reducerea diferențelor de gen salariale pentru muncă egală sau muncă de valoare egală.

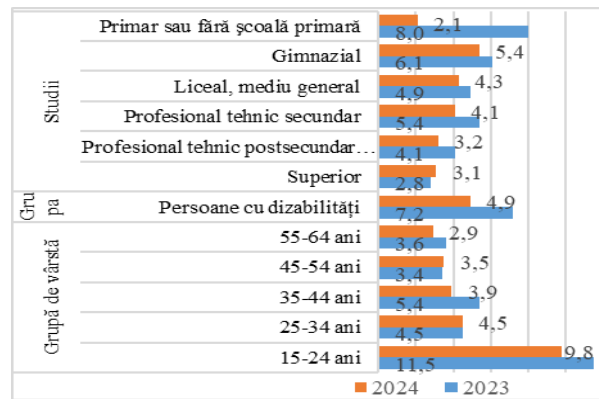
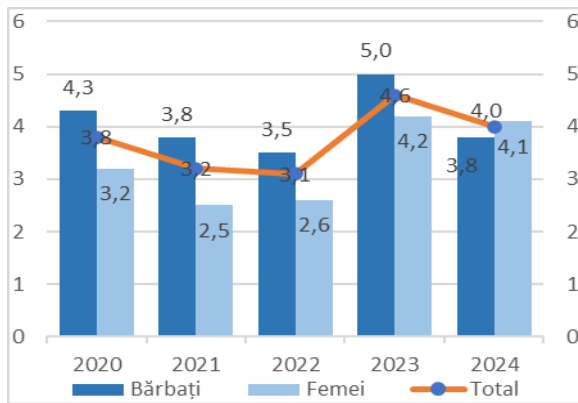
Șomajul a înregistrat tendințe spre diminuare. După creșterea ratei șomajului de la 3,1% în anul 2022 la 4,6% în anul 2023, determinată în principal de încetinirea activității economice, impactul incertitudinilor economice regionale și ajustările în unele sectoare ale economiei, în anul 2024 s-a înregistrat o tendință de diminuare a acestui indicator, rata șomajului reducându-se la 4,0%. De menționat că reducerea ratei șomajului s-a înregistrat în toate categoriile de populație.

Figura 8.6. Indicator 8.5.2. Rata șomajului total și pe sexe, procent

Figura 8.7. Indicator 8.5.2. Rata șomajului pe studii, dizabilitate, procent

⁶² Legea Parlamentului nr. 107/2022, [LP107/2022](#)

⁶³ Hotărârea Guvernului nr. 203/2023, [HG203/2023](#)

Sursa: Biroul Național de Statistică

Un rol important în această evoluție l-a avut și consolidarea activității Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), care a contribuit la creșterea nivelului de ocupare. Prin intermediul subdiviziunilor teritoriale, ANOFM implementează un set de măsuri active de ocupare a forței de muncă, orientate spre facilitarea integrării persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și susținerea accesului acestora pe piața muncii⁶⁴.

„Dacă nu ai pe cineva care să te îndrume sau să te recomande, e mult mai greu să începi.”

Tinerii consideră că există mai multe oportunități de angajare și inițiative antreprenoriale, însă accesul la un „loc de muncă bun” rămâne limitat de lipsa experienței cerute de angajatori, salariile mici la intrarea pe piața muncii și numărul redus de oportunități în afara municipiului Chișinău.

Pentru tinerii din mediul rural, dificultățile sunt amplificate de oferta redusă de locuri de muncă, infrastructură economică slab dezvoltată, transportul limitat și accesul mai redus la rețele profesionale sau mentorat.

A fost evidențiată și importanța mentoratului și a rețelilor profesionale de sprijin de către tineri.

În ceea ce privește antreprenoriatul, participanții au menționat lipsa capitalului inițial, teama de eșec și insuficiența educație practică în domeniul afacerilor.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026

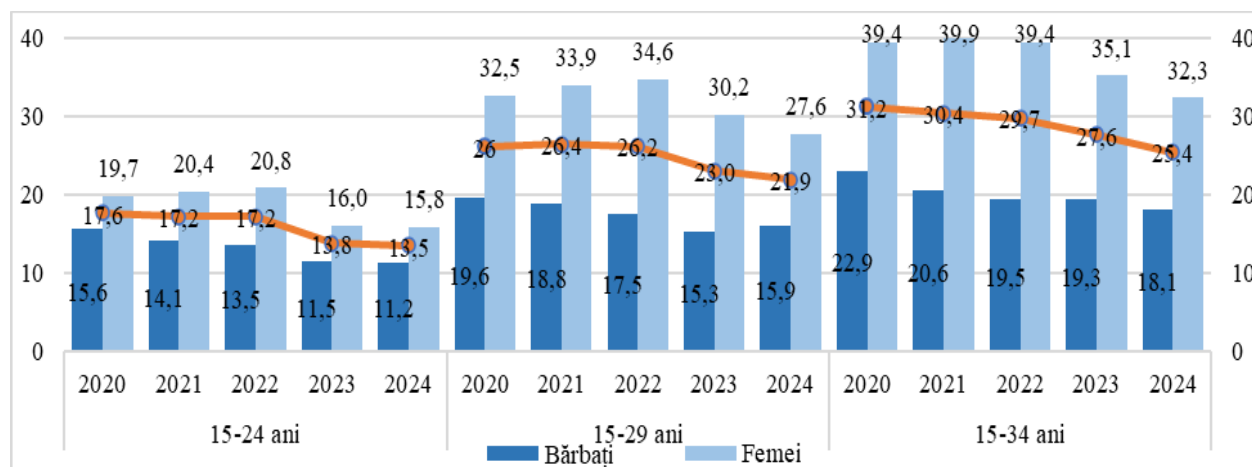
Încadrarea tinerilor în educație și în muncă a înregistrat evoluții pozitive. Începând cu anul 2022 s-a înregistrat o diminuare constantă și semnificativă a ponderii tinerilor care nu fac parte din populația ocupată, nu studiază/învață în cadrul sistemului formal de educație și nu participă la niciun fel de cursuri sau alte instruirii în afara sistemului formal de educație (tinerii NEET⁶⁵).

Descreșterea s-a înregistrat în toate grupele de vârstă, fiind cu 4,1 puncte procentuale (p.p.) în grupele 15-24 și 15-29, și cu 5,8 p.p în grupa 15-34 ani. Aceleași tendințe sunt observate pe sexe, ceea ce relatează despre consistența acestei evoluții.

⁶⁴ https://www.anofm.md/view_document?nid=20974

⁶⁵ Not in Education, Employment, or Training

Figura 8.8. Indicator 8.6.1. Ponderea tinerilor care nu fac parte din populația ocupată, nu studiază/învață în cadrul sistemului formal de educație și nu participă la niciun fel de cursuri sau alte instruiți în afara sistemului formal de educație, procent

Sursa: Biroul Național de Statistică

Prin demararea reformei ANOFM, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a instituit echipe mobile dedicate informării, identificării și înregistrării tinerilor NEET. Ca urmare un număr considerabil de tineri NEET au fost integrați în programe educaționale și în câmpul muncii⁶⁶. Echipele mobile desfășoară în continuare activități de informare și outreach la nivel local.

În perioada 2022–2025, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) a implementat Programul „START pentru TINERI”, promovând antreprenoriatul în rândul tinerilor, inclusiv NEET. Din 2023, ODA, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și Camera de Comerț și Industrie, implementează mecanismul de compensare în învățământul dual⁶⁷. Măsurile implementate sunt deosebit de importante pentru reducerea ponderii tinerilor NEET și pentru promovarea incluziunii acestora atât pe piața muncii, cât și în sistemul de învățământ, ceea ce a și determinat reducerea stabilă a indicatorului în anii 2023 și 2024.

⁶⁶ <https://anofm.md/ro/node/20591>

⁶⁷ <https://www.oda.md/ro>

„Dacă vii din sat, nu plătești doar studiile, plătești chiria, transportul, mâncarea și practic întreaga mutare la oraș.” Pentru mulți tineri costul real al educației depășește taxele formale și include cheltuieli de trai, transport și acces la resurse educaționale. Aceste costuri au fost menționate frecvent drept obstacole majore, în special pentru tinerii din localități mici și familii vulnerabile. Tinerii consideră că, în ultimii 5 ani, accesul la educația universitară și vocațională s-a diversificat, inclusiv prin mai multe opțiuni instituționale și digitalizare, însă barierele financiare și teritoriale continuă să afecteze puternic participarea.

„Acești tineri sunt pur și simplu lipsiți de interes. Lor nu li se pare interesant, de exemplu, activitățile civice...”, spun tinerii participanții la consultări, asociind situația tinerilor NEET cu lipsa resurselor financiare, orientarea profesională insuficientă, presiunea de a contribui economic la gospodărie și accesul limitat la informație privind oportunitățile de formare. În percepția tinerilor consultați, riscul de excludere din educație și muncă este mai ridicat pentru tinerii din mediul rural, pentru cei cu dizabilități și pentru tinerii din gospodării cu resurse limitate. Totodată, s-a subliniat că fenomenul NEET nu ține doar de bani, ci și de dezinteres, lipsa de relevanță percepută și normalizarea pasivității.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

Se mențin anumite provocări în domeniul securității și sănătății la locul de muncă. Accesul la un mediu de lucru sigur și securizat este monitorizat prin rata accidentelor de muncă la 100.000 salariați. Indicatorul care se referă la rata accidentelor mortale s-a redus în raport cu anul 2020, totodată s-a înregistrat o creștere a ratei accidentelor nemortale, de la 64 cazuri la 88 cazuri la 100.000 salariați. Accidentele sunt mai frecvente printre bărbați, iar cele mai afectate sunt sectoarele construcție cu 245 cazuri la 100.000 salariați, urmat de industria extractivă cu 204 cazuri la 100.000, unde preponderent activează bărbații.

Figura 8.9. Indicator 8.8.1. Rata accidentelor de muncă, la 100 000 salariați (accidente mortale)

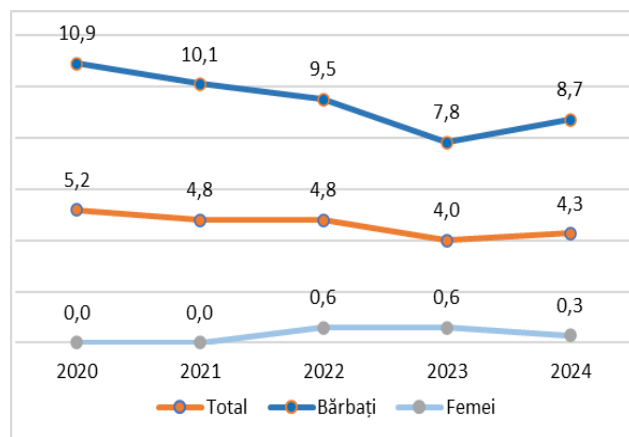
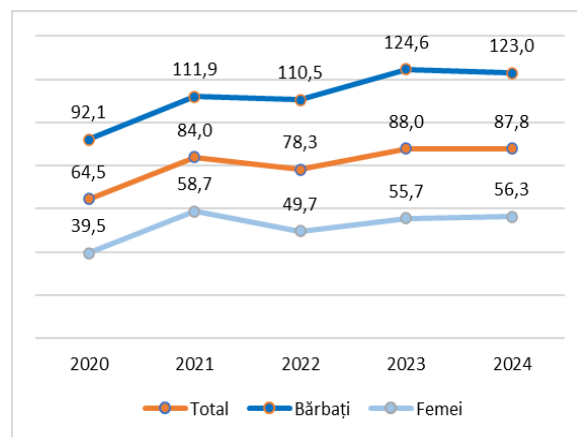

Figura 8.10. Indicator 8.8.1. Rata accidentelor de muncă, la 100 000 salariați (accidente nemortale)

Sursa: Biroul Național de Statistică

Figura 8.11. Indicator 8.8.1. Rata accidentelor de muncă, la 100 000 salariați (accidente nemortale), pe activități economice, 2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

Pentru a aborda aceste provocări și a reduce accidentele de muncă, în 2023 a fost elaborat Programul de ameliorare a securității și sănătății în muncă în domenii cu riscuri înalte de accidentare și îmbolnăvire (construcții, agricultură, industrie prelucrătoare, transport și depozitare) pentru anii 2024-2028. Programul vizează în special sectoarele cu risc sporit, având drept obiectiv reducerea numărului de accidente de muncă prin implementarea unor măsuri menite să îmbunătățească conformitatea cu normele de securitate și să crească siguranța la locul de muncă.

Eforturile Ministerului Muncii și Protecției Sociale de combatere a muncii nedeclarate și de reducere a riscurilor de accidentare au fost orientate atât spre consolidarea cadrului instituțional, prin întărirea mandatului și a capacităților Inspectoratului de Stat al Muncii, cât și spre dezvoltarea măsurilor de prevenire. Totuși, diminuarea ulterioară a acestui indicator întâmpină mai multe impedimente precum: necesitatea de fortificare continuă a capacităților Inspectoratului de Stat al Muncii; necesitatea creșterii gradului de informare și cunoaștere a angajatorilor și angajaților despre normele de siguranță la locul de muncă.

Turism durabil și dezvoltare locală

Sectorul turismului înregistrează perspective de creștere. Indicatorii care relatează despre dezvoltarea turismului au înregistrat creșteri în perioada de referință. În anii 2021-2024 a crescut ponderea turismului în PIB de la 0,2% la 0,6%. De asemenea a crescut ponderea salariaților în activitățile de turism de la 0,3% la 0,5%. Femeile sunt mai reprezentate în domeniu în raport cu bărbații, înregistrând și o creștere mai pronunțată a angajării în sector.

Figura 8.12. Indicator 8.9.1.1. Ponderea turismului în PIB, procent

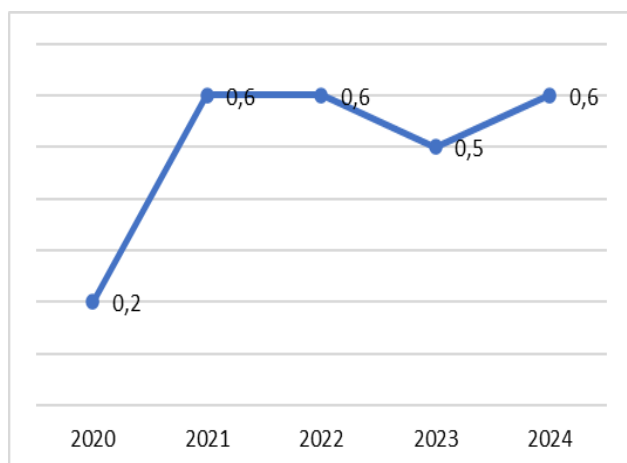
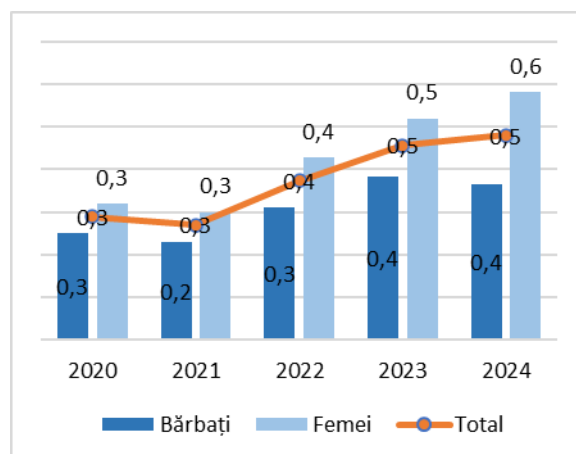

Figura 8.13. Indicator 8.9.1.2. Ponderea salariaților în activități de turism în total salariați, procent

Sursa: Biroul Național de Statistică

Turismul reprezintă un sector cu potențial semnificativ de dezvoltare. Țara este cunoscută în special pentru turismul vitivinicol, totodată se dezvoltă tot mai mult turismul rural și ecoturismul, care oferă vizitatorilor experiențe autentice în gospodării tradiționale, pensiuni rurale și zone naturale protejate. De asemenea, turismul cultural are un rol tot mai pronunțat prin promovarea mănăstirilor, siturilor istorice, festivalurilor și obiceiurilor populare.

În ultimii ani, autoritățile au depus eforturi semnificative pentru diversificarea ofertei turistice și îmbunătățirea infrastructurii, precum și pentru promovarea imaginii țării pe plan internațional. În 2023, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural⁶⁸ și Hotărârea Guvernului nr. 488/2023 cu privire la aprobarea Programului de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului⁶⁹, care vizează sprijinirea și dezvoltarea sectorului turistic și agricol prin măsuri de subvenționare și atragere de investiții.

Cu toate acestea, sectorul turistic se confruntă în continuare cu provocări legate de infrastructură subdezvoltată, vizibilitate externă și capacitatea de atragere a unui număr mai mare de turiști străini reduse, fiind afectat și de efectele războiului din Ucraina.

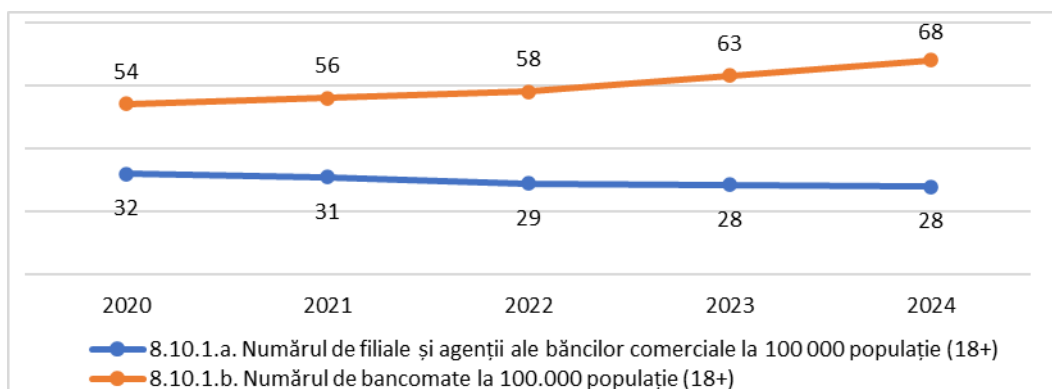
Infrastructura financiar-bancară și digitalizare

Serviciile financiare sunt în proces continuu de ajustare. Digitalizarea serviciilor financiare, promovarea plăților fără numerar și a incluziunii financiare au condus la necesitatea ajustării infrastructurii bancare. Astfel, numărul filialelor și agențiilor bancare la 100.000 de adulți au scăzut ușor, de la 28,4 în 2023 la 27,8 în 2024, în timp ce numărul bancomatelor a crescut de la 48 în 2014 la 68 în 2024, astfel consolidând accesul populației la servicii financiare.

Figura 8.14. Dinamica indicatorilor infrastructurii bancare 2020-2024

⁶⁸ Legea Parlamentului Nr. 71/ 2023 [LP 71/2023](#)

⁶⁹ Hotărârea Guvernului Nr. 488/2023 [HG 488/2023](#)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Instituțiile financiare au diversificat oferta de carduri de debit și credit, facilitând accesul populației la servicii bancare moderne, inclusiv prin aplicații mobile și internet banking. Autoritățile și băncile comerciale implementează programe de educație financiară și măsuri de simplificare a accesului la servicii bancare. Accesul populației la servicii financiare digitale este facilitat prin extinderea plăților fără numerar prin platforme de comerț electronic, iar lansarea și promovarea aplicației mobile EVO a oferit acces rapid la servicii electronice și plăți digitale, sporind incluziunea financiară a populației.

În paralel, UNHCR a sprijinit îmbunătățirea accesului refugiaților și a persoanelor strămutate la servicii bancare de bază, inclusiv deschiderea de conturi și utilizarea plăților digitale, ca parte a tranziției de la sprijinul umanitar imediat către incluziune financiară și autonomie economică. Analizele UNHCR arată că, deși protecția temporară asigură acces legal la servicii, persistă bariere administrative și de eligibilitate, ceea ce face necesară extinderea opțiunilor de banking și consolidarea practicilor de incluziune financiară.

ODD 9. Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

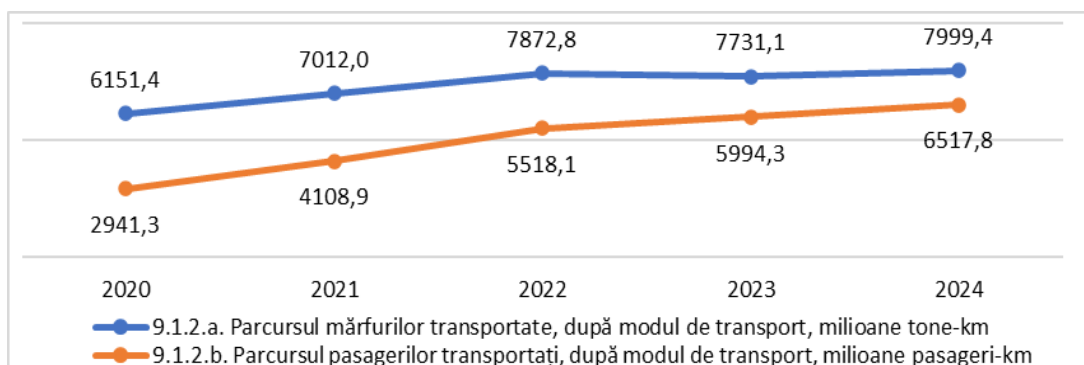
Corelarea Țintelor ODD 9 cu obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” urmărește dezvoltarea și consolidarea unei economii durabile, inovatoare și incluzive în beneficiul tuturor cetățenilor.

Strategia sprijină modernizarea infrastructurii, investițiile, antreprenoriatul și digitalizarea, contribuind la creșterea competitivității, reducerea disparităților regionale și îmbunătățirea bunăstării populației, asigurând alinierea obiectivelor Agendei 2030 cu prioritățile strategice ale Republicii Moldova.

Infrastructură și transport

Infrastructura de transport și transportul au înregistrat evoluții pozitive. Pe parcursul perioadei de referință atât traficul de mărfuri cât și cel de pasageri au înregistrat creșteri anuale constante. Astfel, în total transportul de mărfuri, măsurat în milioane tone pe km, a crescut cu 30% în 2024 în raport cu 2020, iar al pasagerilor, măsurat în milioane pasageri pe km, s-a dublat.

Figura 9.1. Evoluția parcursului de mărfuri și pasageri 2020-2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

Transportul de mărfuri este dominat de transportul rutier, care în anul 2024 a constituit circa 94% din totalul mărfurilor transportate. Totodată, transportul feroviar a înregistrat circa 6% din total, fluvial și aerian – sub 0,01%. În anul 2024 transportul rutier de mărfuri a crescut cu 35%, iar cel feroviar s-a redus cu 16% în raport cu anul 2020. Transportul mărfurilor cu celelalte tipuri de transport a rămas relativ constant.

Evoluția transportului de pasageri relatează majorări, aceasta fiind măsurată prin parcursul pasagerilor transportați după diverse moduri de transport. Astfel, în anul 2024, în raport cu 2020, parcursul pasagerilor transportați pe cale rutieră a crescut cu 75%, pe cale aeriană s-a mărit de circa patru ori. S-a intensificat și transportul de pasageri cu taximetre și troleibuze, creșterea parcursului pasagerilor cu aceste moduri de transport fiind de 60%. Totodată, parcursul pasagerilor transportați feroviar a relatat o evoluție negativă în anul 2024, iar cel fluvial a păstrat o valoare relativ constantă.

Figura 9.2. Indicator 9.1.2.a. Parcursul mărfurilor transportate, după modul de transport, milioane tone-km

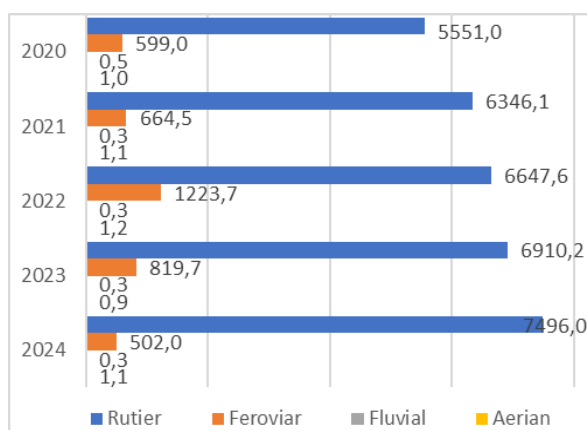
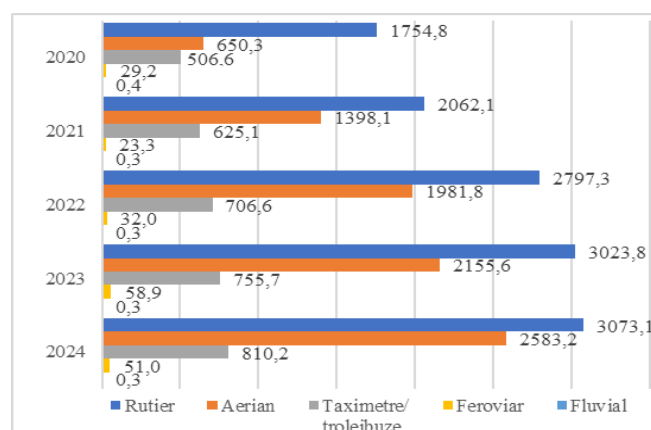

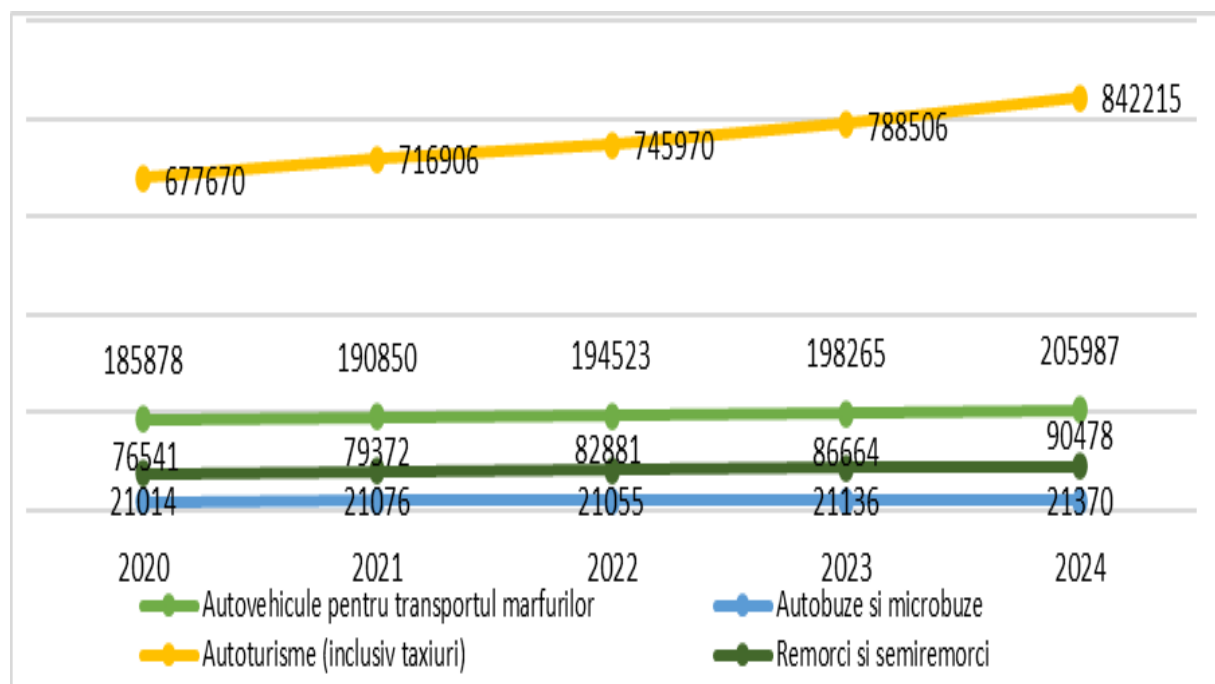
Figura 9.3. Indicator 9.1.2.b. Parcursul pasagerilor transportați, după modul de transport, milioane pasageri-km

Sursa: Biroul Național de Statistică

Transportul rutier în ascendență este susținut de numărul în creștere a diferitor tipuri de autovehicule înmatriculate în Republica Moldova, cu diverse destinații. Numărul de autovehicule destinate transportului de mărfuri a crescut cu 11%, remorci și semiremorci – cu 18%, autoturisme – cu 24%, autobuze și microbuze – cu 2%.

Figura 9.4. Autovehicule înmatriculate în Republica Moldova, la sfârșitul anului, pe tipuri de autovehicule, 2004-2024, unități

Sursa: BNS, Banca de date, Agenția Servicii Publice

O serie de inițiative sunt orientate spre susținerea operatorilor moldoveni de transport rutier la nivel internațional, precum acordarea unei cote speciale privind autorizațiile pentru camioane EURO V și EURO VI; prelungirea regimului liberalizat la efectuarea transportului bilateral și tranzit de mărfuri pe teritoriul Statelor Membre ale UE; ratificarea Protocolului la Acordul privind transportul internațional ocazional de călători cu autocare și autobuze (Acordul Interbus), în ceea ce privește serviciile internaționale regulate și serviciile internaționale regulate speciale de transport de călători cu autocarul și autobuzul.

Evoluția pozitivă a transportului aerian se datorează extinderii de către companiile aeriene a rețelei de zboruri de pe Aeroportul Internațional Chișinău, ceea ce a dus la completarea listei de destinații disponibile pentru cetățenii țării, precum și a contribuit la conectarea Republicii Moldova cu principalele hub-uri internaționale. Urmare revenirii Aeroportului Internațional Chișinău în gestiunea statului au fost readuși/atrași pe piața aeronautică a 10 companii avia⁷⁰.

În scopul modernizării infrastructurii feroviare sunt implementate trei inițiative, susținute financiar de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană de Investiții și Comisia Europeană. Din septembrie 2024 Republica Moldova a devenit membru cu drepturi depline la Organizația Interguvernamentală pentru Transporturi Internaționale Feroviare (OTIF).

⁷⁰ https://midr.gov.md/files/shares/Raport_de_activitate_2024.pdf În prezent, 19 companii aeriene efectuează zboruri charter și zboruri regulate pe/de pe Aeroportul Internațional „Eugen Doga”, Chișinău spre 40 destinații mondiale. În prezent 19 companii aeriene efectuează zboruri charter și zboruri regulate pe/ de pe Aeroportul Internațional „Eugen Doga”, Chișinău spre 40 destinații mondiale.

Infrastructura drumurilor este în proces continuu de reabilitare. Calitatea infrastructurii rutiere și siguranța rețelei de transport este esențială pentru facilitarea comerțului, mobilității și reducerea costurilor de transport. La sfârșitul anului 2024 lungimea totală a drumurilor publice din Republica Moldova constituie 10708 km, din care 5993,24 km sunt de drumuri publice naționale.

Pe parcursul anilor 2020-2024 se observă o tendință de creștere a ponderii drumurilor publice naționale de calitate bună și foarte bună și o diminuare a drumurilor de calitate rea și foarte rea.

Investițiile externe, resursele alocate din bugetul de stat pentru Fondul rutier au susținut reabilitarea și construcția drumurilor. Astfel la modernizarea infrastructurii drumurilor sunt orientate surse conform unei serii de acorduri și

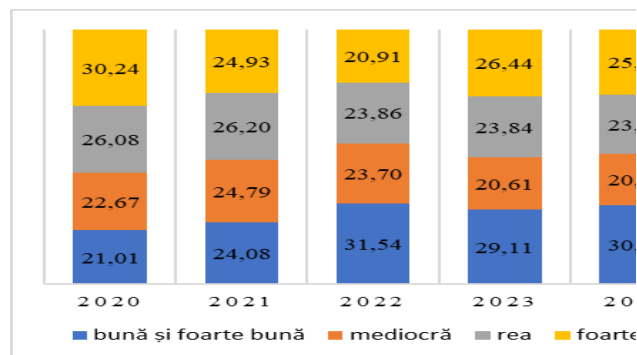
programe, respectiv Programul „Mecanismul pentru interconectarea Europei (Connecting Europe Facility)”; „Investiții în Conectivitate pentru Țările Parteneriatului Estic” (EPIC); Acordul pentru realizarea Proiectului de reabilitare a drumurilor „Moldova V”; Acordurile de împrumut și finanțare dintre Republica Moldova și instituțiile financiare internaționale (Banca Internațională pentru Dezvoltare și Agenția Internațională de Dezvoltare) pentru realizarea Proiectului „Conectivitate rurală în Moldova”, precum și Programul privind repartizarea mijloacelor Fondului rutier pentru drumurile publice naționale⁷². Aceste inițiative reflectă angajamentul continuu al autorităților de a dezvolta infrastructura rutieră și de a spori accesibilitatea și mobilitatea, inclusiv din zonele rurale, contribuind astfel la dezvoltarea economică și socială a localităților.

Acordul RM-UE privind transportul rutier de mărfuri a fost prelungit până în 2025 în vederea asigurării continuității transportului liber între părți și a consolidării fluxurilor comerciale transfrontaliere.

Adoptarea Regulamentului de interoperabilitate a sistemului feroviar și a Regulamentului privind siguranța feroviară va asigura alinierea standardelor naționale la cele ale UE și vor spori competitivitatea transportului feroviar.

Actualizarea Registrului aerian al Republicii Moldova va asigura un control mai riguros al aeronavelor și operatorilor, în conformitate cu cerințele Organizației Aviației Civile Internaționale. Astfel, în anul 2023 au fost semnate acordul privind liberalizarea zborurilor cu Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, acordul de tip „Open Skies” cu Statele Unite ale Americii, este în proces de semnare a unui nou Acord cu Islanda. Totodată, în contextul

Figura 9.5. Evoluția stării drumurilor naționale, 2020-2024, procent⁷¹

Sursa: Administrația de Stat a Drumurilor

⁷¹ Ibidem

⁷² Ibidem

dezvoltării piețe aeriene au fost inițiate negocierile cu următoarele state: Egipt, Republica Coreea, Regatul Maroc, Regiunea Administrativă Specială Hong Kong a Republicii Populare Chineze, Republica Armenia și Staul Kuwait.

Au fost realizate progrese în simplificarea și digitalizarea procedurilor administrative în transportul rutier și naval. Astfel, în anul 2024 în transportul rutier a fost implementat sistemul informațional „Autotest”⁷³, în 2023 a fost aprobat Conceptul Sistemului informațional ”Ghișeul unic în domeniul maritim”⁷⁴.

În anul 2024 a fost aprobată Strategia de mobilitate 2030⁷⁵, document strategic care definește viziunea de dezvoltare a sectorului transporturilor și al infrastructurii din Republica Moldova. Strategia identifică principalele provocări și constrângeri în domeniul mobilității mărfurilor și pasagerilor și stabilește obiectivele strategice și direcțiile prioritare de intervenție. Documentul constituie un cadru de referință pentru politici, planificare bugetară și investiții în toate tipurile de transport, asigurând coerența și eficiența intervențiilor.

Dezvoltare industrială

Sectorul industrial a înregistrat evoluții eterogene. Contribuția la PIB a industriei prelucrătoare s-a redus de la 10,7% în 2020 la 7,7% în 2024, ceea ce denotă o stagnare semnificativă, iar atingerea țintei de 11% în 2026⁷⁶ constituie o provocare. Totodată, se atestă evoluții pozitive a valorii adăugate brute pe persoană care a crescut semnificativ la 10.681 lei (44,2%) în anul 2024 în raport cu anul 2020, iar valoarea adăugată pe persoană ocupată s-a majorat la 15.011 dolari (30,3%), indicând o creștere a productivității și eficienței forței de muncă.

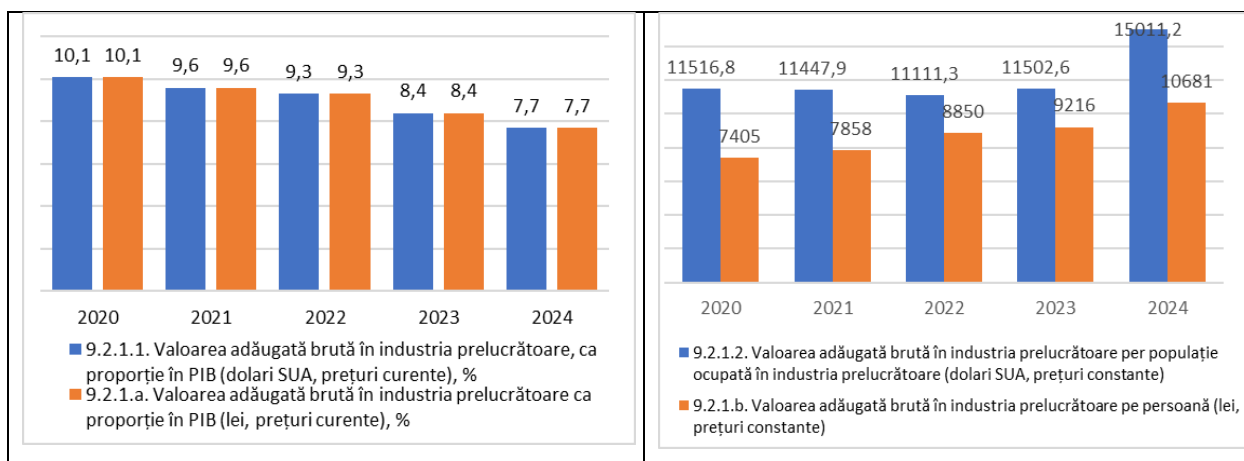
Figura 9.6. Evoluția indicatorilor ODD cu referire la valoarea adăugată brută în industrie, 2020-2024

⁷³ Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024, [Raport GRM 2024](#).

⁷⁴ Hotărârea Guvernului nr.1078/2023, [HG 1078/2023](#)

⁷⁵ Hotărârea Guvernului Nr. 589/ 2024 [HG 589/2024](#)

⁷⁶ Indicatorii de impact ai Planului național de dezvoltare pentru anii 2024-2026 [PND 2024-2026](#)

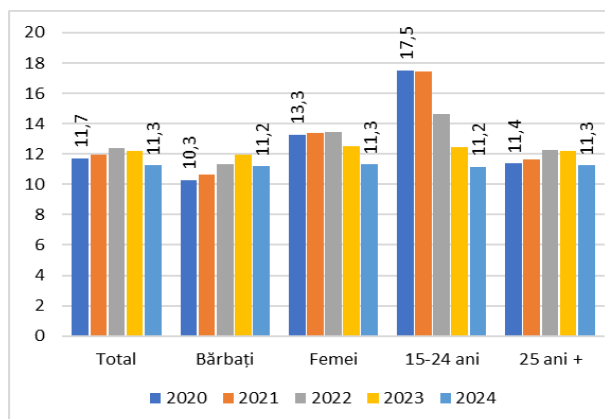

Sursa: Biroul Național de Statistică

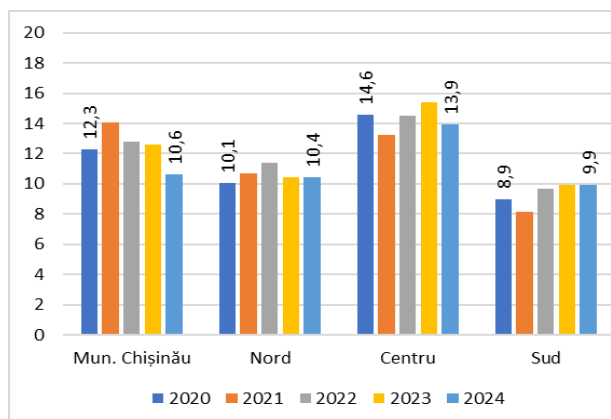
Ponderea populației ocupate în industria prelucrătoare în total populație ocupată s-a redus în 2024 raport cu anii precedenți, în special această descreștere a vizat femeile și persoanele tinere de 15-24 ani, ceea ce vorbește despre atractivitatea redusă de angajare a tinerilor în acest domeniu, cât și despre migrarea forței de muncă către alte sectoare. Indicatorul total a fost afectat de diminuarea acestuia în mun. Chișinău și regiunea statistica Centru.

Figura 9.7. Indicator 9.2.2. Ponderea populației ocupate în industria prelucrătoare în total populație ocupată, %

Total, sexe, grupe de vârstă

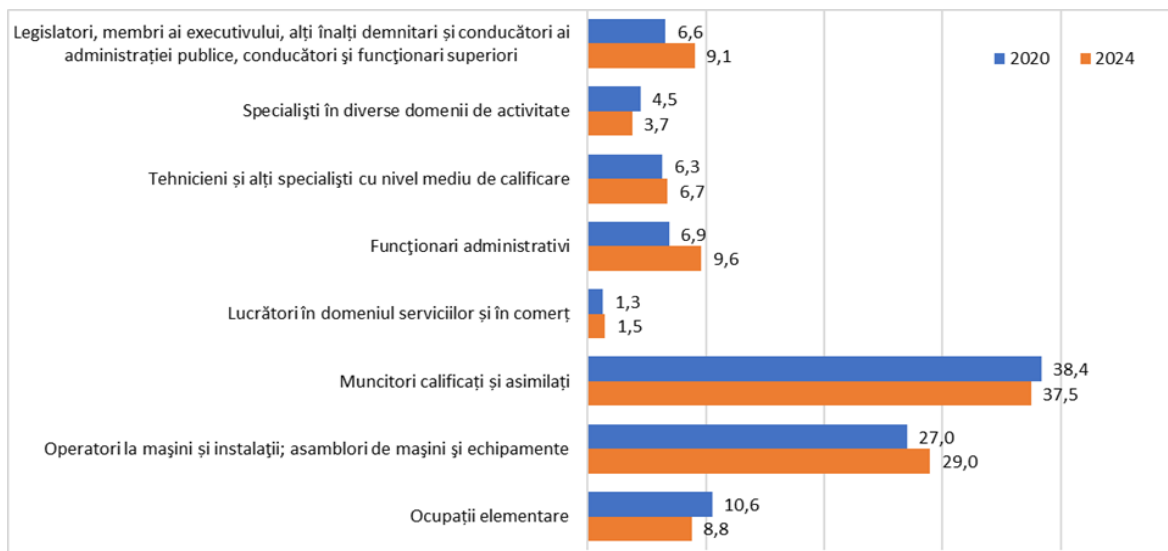
Regiuni statistice

Sursa: Biroul Național de Statistică

Dezagregarea pe ocupații relatează că s-au redus specialiștii și muncitorii calificați, pe fundalul creșterii ponderilor conducătorilor și funcționarilor administrativi.

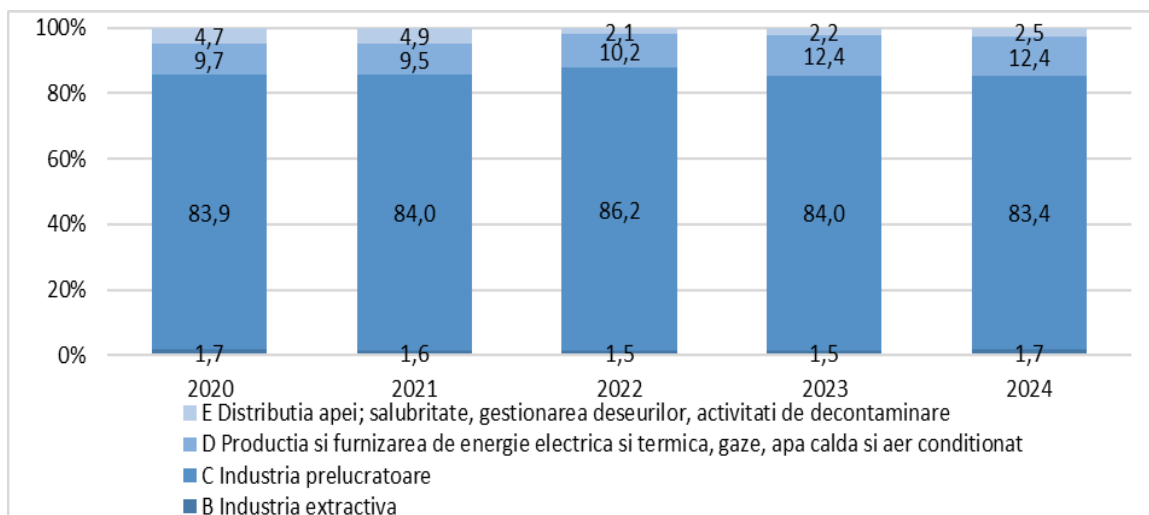
Figura 9.8. Indicator 9.2.2. Ponderea populației ocupate în industria prelucrătoare în total populație ocupată pe ocupații, %, 2020, 2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

Totodată, valoarea producției industriei prelucrătoare (mii lei) reprezintă cea mai mare pondere în total producția industrială, menținându-se la circa 84% în perioada 2020-2024, cu mici fluctuații.

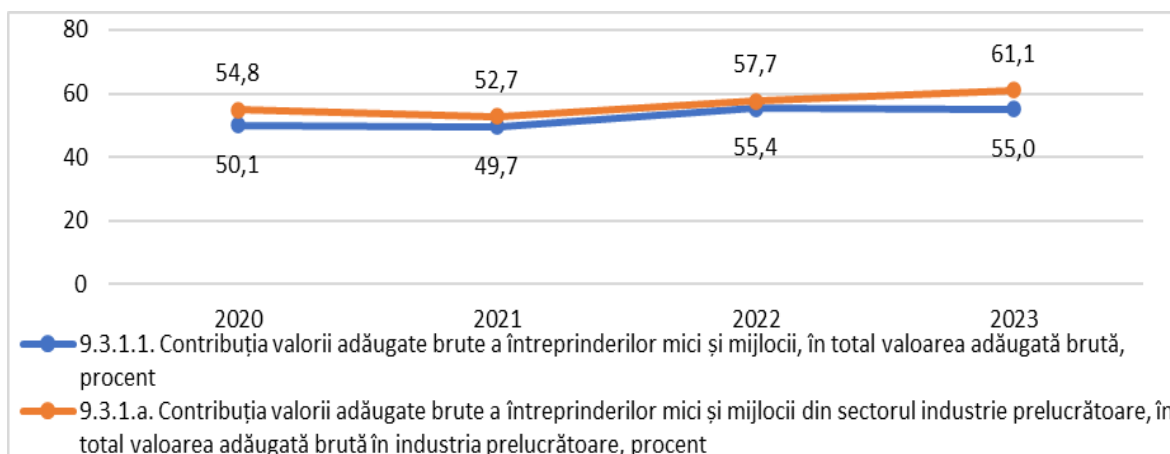
Figura 9.9. Valoarea producției industriale fabricate pe activități economice, procent

Sursa: BNS, Banca de date

Contribuția întreprinderilor mici și mijlocii (ÎMM) este în creștere. După o scădere relativ mică în anul 2021, ÎMM-urile au înregistrat o evoluție pozitivă. Contribuția valorii adăugate brute (VAB) a ÎMM în total VAB în anul 2023 a crescut la 55,0% (cu 4,9 p.p.) în raport cu anul 2020, iar a celor din industria prelucrătoare în VAB în industria prelucrătoare – la 61,1% (cu 6,3 p.p.).

Figura 9.10. Evoluția indicatorilor ODD cu referire la contribuția ÎMM la valoarea adăugată brută, 2020-2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

Cumulativ, dinamica acestor indicatori arată că, deși industria se confruntă cu provocări, creșterea productivității și eficiența muncii pot menține atractivitatea sectorului și contribuie la revitalizarea activității economice, iar IMM au un aport considerabil în dezvoltarea sectorului.

Întreprinderile mici și mijlocii au un rol important în economia Republicii Moldova. Cu o pondere de 99,2% din totalul întreprinderilor în anul 2024, acestea asigură cu locuri de muncă circa 356,0 mii persoane, deținând 65,5% din total numărul mediu anual de salariați al întreprinderilor, însumând 308,0 mild. lei sau 46,1% din venituri din vânzări în total pe economie.

ÎMM-urile au demonstrat o reziliență destul de bună față de provocările din ultimii ani, numărul ÎMM-urilor s-a majorat cu 14% în anii 2021-2024 – de la 59,8 la 68,2 mii de întreprinderi. În anul 2024 partea preponderentă a ÎMM și-au desfășurat activitatea în domeniul comerțului, 31,8% din totalul ÎMM, în agricultură, silvicultură și pescuit au activat 8,8%, în industria prelucrătoare 7,5%, în activități profesionale, științifice și tehnice 9,7%⁷⁷.

Pentru facilitarea accesului la finanțare și stimularea investițiilor în anul 2022 Guvernul a creat Fondul pentru Antreprenoriat și Creștere Economică a Moldovei (FACEM⁷⁸) cu scopul de a oferi credite preferențiale IMM-urilor. Fondul de Garantare a Creditelor (FGC⁷⁹) facilitează accesul IMM-urilor la credite prin garanții financiar și este gestionat de Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului.

Platformele industriale, precum parcurile industriale și zone economice libere, au continuat să atragă investiții și să creeze locuri de muncă. Modernizarea infrastructurii și adoptarea tehnologiilor digitale (tranziția către Industria 4.0) au sporit competitivitatea și inovarea, fiind stimulate de Programul de promovare a comerțului cu Germania, care a facilitat parteneriatele de afaceri și transferul de know-how.

⁷⁷ Activitatea întreprinderilor mici și mijlocii în anul 2024, [IMM 2024](#)

⁷⁸ [FACEM](#)

⁷⁹ [FGC](#)

Pentru a contribui la impulsivarea dezvoltării sectorului a fost aprobat *Programul național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028*⁸⁰. Programul vizează dezvoltarea sectorului, creșterea productivității și a valorii adăugate în industria prelucrătoare, prin stimularea investițiilor, inovării și competitivității, inclusiv majorarea ponderii salariaților în sector.

Măsuri integrate pentru reducerea poluării atmosferice și promovarea dezvoltării durabile.

Republica Moldova a făcut progrese importante prin adoptarea unor legi și programe menite să reducă emisiile și să promoveze dezvoltarea durabilă, însă este necesară o continuare a eforturilor pentru a atinge obiectivele stabilite.

La nivel legislativ, au fost intensificate acțiunile de promovare a cadrului normativ și de politici publice pentru susținerea implementării Pactului Verde European și a Foii de parcurs pentru decarbonizarea Comunității Energetice. În acest sens, au fost adoptate mai multe acte normative relevante, printre care Legea nr. 43/2023 privind reglementarea utilizării gazelor fluorurate cu efect de seră⁸¹, Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale, Legea nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic⁸², care introduce un nou sistem de gestionare și evaluare a calității aerului, având ca obiectiv reducerea emisiilor de poluanți și limitarea impactului negativ asupra sănătății populației și mediului.

De o importanță majoră este Legea nr. 74/2024 privind acțiunile climatice⁸³, care stabilește cadrul juridic pentru atingerea neutralității climatice până în 2050. În 2023 a fost aprobat *Programul de dezvoltare cu emisii reduse până în 2030*⁸⁴, care include acțiuni specifice pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în toate sectoarele economiei. Republica Moldova întocmește regulat un Inventar Național al Emisiilor de Gaze cu Efect de Seră (GES), parte a angajamentelor internaționale privind schimbările climatice.

Cercetare, dezvoltare și inovare

Sectorul de cercetare-dezvoltare întâmpină provocări. Ponderea cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare în PIB în perioada 2020-2024 s-a menținut la 0,2%, oferind o bază relativ stabilă și predictibilă pentru activități inovative⁸⁵. Totodată această pondere rămâne a fi sub cea mai mică valoare a țărilor din regiune⁸⁶.

Numărul cercetătorilor a scăzut de la 78 în 2020 la 66 în 2024, evidențiind necesitatea unor politici de stimulare a cererii pentru cercetare și consolidare a capacității de inovare. În activități de cercetare sunt tradițional implicați mai mulți bărbați decât femei.

Figura 9.11. Indicator 9.5.2. Cercetători (echivalent normă întreagă) la 100 000 populație

⁸⁰ [HG 280/2024](#)

⁸¹ [LP 43/2023](#)

⁸² [LP 98/2022](#)

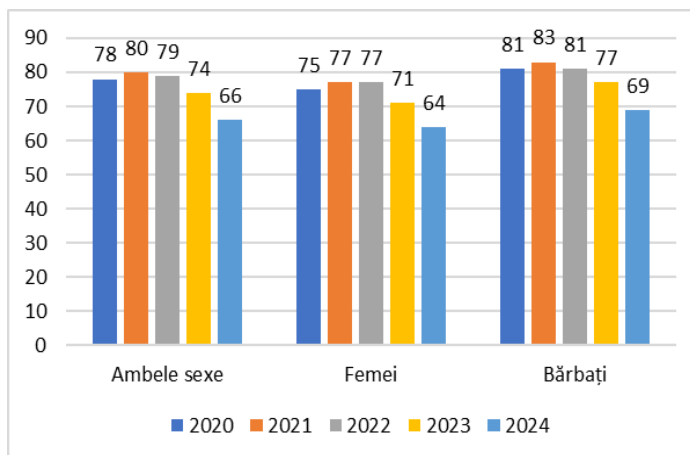
⁸³ [LP 74/2024](#)

⁸⁴ Hotărârea Guvernului nr.659/2024 [HG 659/2023](#)

⁸⁵ BNS, [ODD 9.5.1](#).

⁸⁶ Media în UE în 2023 a fost de 2,2%; 5 țări ale UE au raportat o pondere a cercetării și dezvoltării sub 1%: România (0,5%), Malta (0,6%), Cipru (0,7%), Bulgaria și Letonia (ambele cu 0,8%). [Eurostat 2023](#)

Finanțarea a 108 proiecte de cercetare și inovare, inclusiv vouchere inovaționale au susținut producția și serviciile inovative. Optimizarea finanțării proiectelor de cercetare și inovare și a organizațiilor publice, pentru prioritizarea inițiativelor au rezultat în impact tehnologic și economic semnificativ.

Sursa: Biroul Național de Statistică

Implementarea Proiectului „ReBrain” a permis consolidarea cooperării dintre mediul academic și diaspora științifică, fiind realizat un schimb de cunoștințe și bune practici. Majorarea burselor pentru studenți-doctoranzi a stimulat excelența academică și cercetarea științifică.

Pentru a stimula și susține sectorul de cercetare-dezvoltare, a fost aprobat *Programul național pentru cercetare și inovare pentru perioada 2024-2027*⁸⁷, care vizează fortificarea sistemului de cercetare și inovare. Programul are ca scop stabilizarea sistemului național de cercetare-inovare și transformarea progresivă a acestuia pentru creșterea eficienței și a impactului investițiilor în cercetare, dezvoltarea și modernizarea infrastructurilor de cercetare și susținerea colaborării dintre mediul științific și mediul de afaceri pentru a crește competitivitatea economiei naționale, precum și integrarea în Spațiul European de Cercetare.

Impactul Asistenței Externe în Dezvoltarea Infrastructurii.

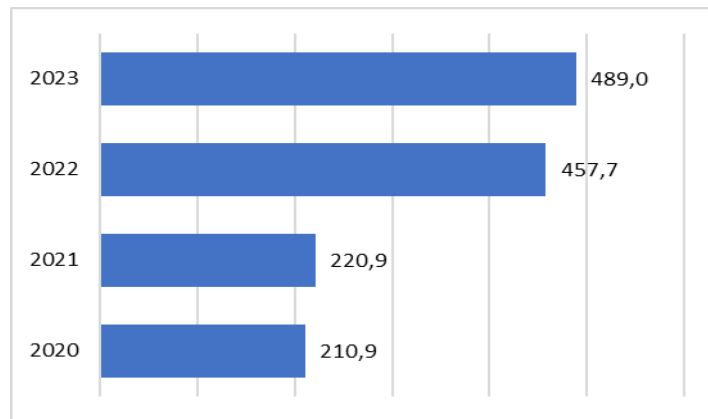
Asistența externă a înregistrat o creștere semnificativă, depășind un miliard de dolari SUA în granturi și împrumuturi preferențiale. Aceste fonduri au fost direcționate către astfel de domenii prioritare, precum infrastructura, digitalizarea, eficiența energetică, sănătatea și agricultura. Volumul și condițiile favorabile ale finanțărilor reflectă încrederea partenerilor internaționali în angajamentele de reformă ale Republicii Moldova⁸⁸.

Figura 9.12. Indicator 9.a.1. Valoarea asistenței financiare și tehnice externe acordate pentru dezvoltarea infrastructurii, Milioane dolari SUA, Prețuri constante 2023

⁸⁷ [HG 1049/2023](#)

⁸⁸ Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024 [Raport GRM 2024](#)

În anul 2023 valoarea asistenței financiare și tehnice externe acordate pentru dezvoltarea infrastructurii, în prețuri constante, s-a dublat în raport cu anul 2020 și a fost de 489,0 mil. dolari SUA.

Sursa: Biroul Național de Statistică, Baza de date UNSTATS

În perioada 2022–2023, *Strategia națională de dezvoltare regională a Republicii Moldova pentru anii 2022–2028* a fost consolidată prin

implementarea unor măsuri esențiale orientate spre creșterea competitivității și consolidarea coeziunii teritoriale. Un obiectiv central al strategiei îl constituie dezvoltarea durabilă a infrastructurii, susținută prin parteneriate internaționale, precum și prin asistență financiară și tehnică externă.

A fost ratificat Acordul de finanțare între Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare, menit să sprijine Proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova”⁸⁹. A fost facilitat un acord important de cooperare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României, prin care a fost acordat un ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 milioane de euro pentru implementarea unui program de asistență tehnică și financiară⁹⁰. În anul 2023, în cadrul acestui acord de cooperare, au fost propuse o serie de proiecte majoritatea orientate spre dezvoltarea infrastructurii, în special prin *Programul Național „Satul European” pentru anii 2024-2028*. Aceste inițiative evidențiază progresele semnificative în modernizarea infrastructurii și impactul pozitiv al asistenței externe asupra realizării obiectivelor de dezvoltare ale Republicii Moldova.

Digitalizare și comunicații

Serviciile de acces la internet sunt asigurate integral. Rata de acoperire a populației cu rețele electronice de comunicații mobile 3G în perioada 2020-2024 a atins valoarea de 99,9%, iar 4G - 99,0% (indicatorul 9.c.1.), asigurând acces aproape integral la serviciile mobile, esențial pentru integrarea digitală a cetățenilor.

Rata de penetrare a serviciilor de acces la internet a crescut considerabil de la 89,7 internet mobil la 100 locuitori în 2020 la 120,9 în anul 2024. Se menține și internetul fix, de asemenea fiind în creștere. Moldova s-a clasat pe locul 41 în lume pentru viteza de descărcare a internetului fix⁹¹. Aceste evoluții relatează despre utilizarea tot mai extinsă a serviciilor de

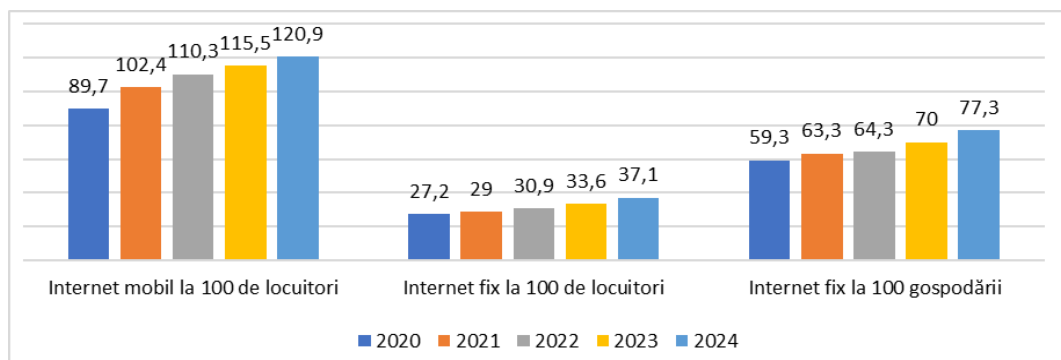
⁸⁹ [LP 169/2022](#)

⁹⁰ Ministerul Afacerilor Externe, ORDIN Nr. 126-T-03/2022 cu privire la intrarea în vigoare a unor tratate internaționale [Ordin 126/2022](#)

⁹¹ Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024 [Raport GRM 2024](#).

Internet rezidențial și profesional, evidențiind progresul continuu al digitalizării în Republica Moldova.

Figura 9.13. Indicator 9.c.1.1. Rata de penetrare a serviciilor de acces la Internet, procent

Sursa: Biroul Național de Statistică, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației

Sectorul IT a contribuit semnificativ la PIB-ul național. Veniturile din comunicațiile electronice au crescut cu 3,14%, exporturile de produse și servicii TIC au atins 630 milioane USD, în sectorul IT au crescut cu 9%⁹².

„Moldova IT Park”, creat pentru a stimula dezvoltarea industriei tehnologiei informației, a avut un rol crucial în atragerea de investiții și stimularea inovației. Procesul de digitalizare a serviciilor publice a înregistrat progrese semnificative, aplicațiile electronice precum EVO fiind adoptate pe scară largă de cetățeni. Proiectele de digitalizare au fost susținute prin alinierea la acquis-ul european în domeniul digitalizării și securității cibernetice, iar Aderarea Republicii Moldova la Programul Europa Digitală 2021–2027, a facilitat alinierea la standardele UE în domeniul digitalizării și securității cibernetice, a deschis noi oportunități de finanțare și dezvoltare⁹³.

ODD 10. Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta

Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 10 (ODD 10) vizează reducerea inegalităților prin îmbunătățirea cadrului de reglementare și a politicilor de promovare a incluziunii și echității, adoptarea unor politici fiscale, salariale și de protecție socială orientate spre o distribuție mai echitabilă a bunăstării, precum și prin sporirea sprijinului acordat țărilor în curs de dezvoltare.

Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” răspunde acestui obiectiv, promovând o dezvoltare socială și economică echitabilă, îmbunătățirea condițiilor de muncă și asigurarea unui acces mai egal la oportunități pentru toți cetățenii.

Reducerea inegalităților economice și sociale

Inegalitatea și incluziunea cu provocări. După o creștere înregistrată în anii precedenți, în anul 2024 cheltuielile medii pe persoană au înregistrat o scădere la -1%, afectând în special

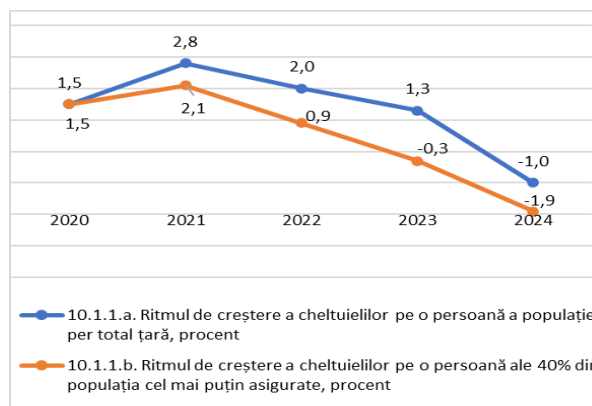
⁹² Ibidem

⁹³ Ibidem

gospodăriile cu venituri reduse. Astfel, cheltuielile medii pe persoană pentru cele 40% din populația mai puțin asigurată au scăzut și mai mult, diminuarea fiind la -1,9%.

Dinamica negativă a cheltuielilor pe o persoană a fost puternic influențată de factori externi majori, precum criza energetică și conflictul din Ucraina. Aceasta evidențiază o scădere a puterii de cumpărare a populației, pe fundalul creșterii prețurilor la energie, bunuri și servicii, precum și o tendință crescută de economisire, sugerând că populația este mai precaută în gestionarea resurselor financiare.

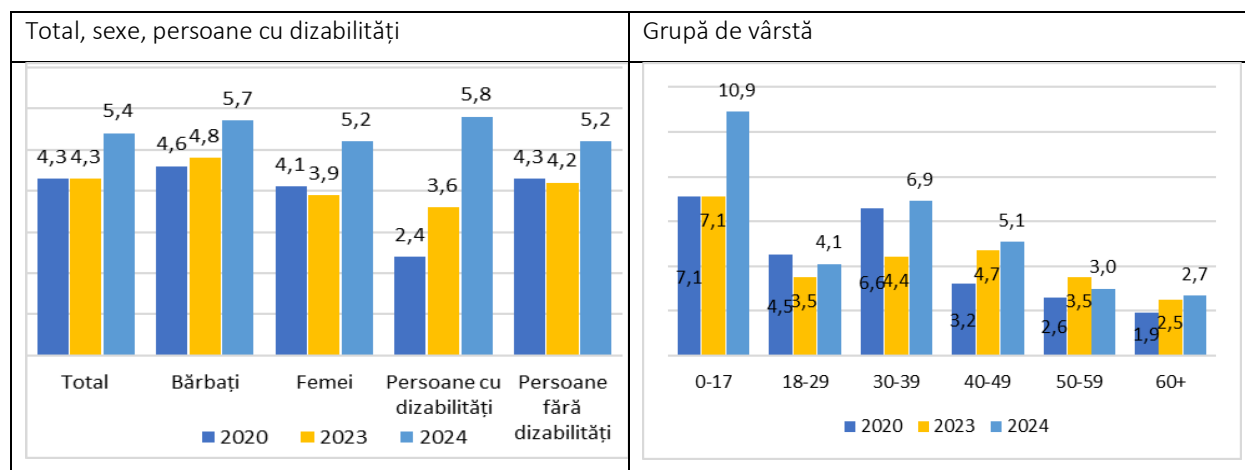
Figura 10.1. Evoluția indicatorilor ODD privind ritmul de creștere a cheltuielilor populației 2020-2024

Sărăcia relativă, măsurată ca pondere a populației care trăiește sub 50% din venitul median, în 2024 a crescut la 5,4% față de 4,3% în anii anteriori, indicând accentuarea diferențelor de venit la nivelul tuturor grupurilor de populație. Cea mai mare creștere este observată printre copii, persoanele de 30-39 ani, în grupul de persoane cu dizabilități. Această evoluție reflectă o vulnerabilitate economică sporită a persoanelor cu venituri reduse și subliniază necesitatea unor măsuri de sprijin pentru creșterea veniturilor, reducerea inegalităților și promovarea incluziunii sociale. Prin stabilirea unui salariu minim național⁹⁴, Guvernul și-a reafirmat angajamentul de a îmbunătăți nivelul de trai și de a sprijini incluziunea economică a populației.

Sursa: Biroul Național de Statistică

Figura 10.2. Indicator 10.2.1. Rara sărăciei relative

Sursa: Biroul Național de Statistică

Inegalitatea și incluziunea este marcată și de persistența în societate a fenomenului discriminării. Conform studiului Consiliului de egalitate din anul 2022 circa 22% dintre respondenți au comunicat că în ultimul an s-au simțit vreodată că au fost tratați diferit/discriminați sau hărțuiți în baza unui motiv interzis de dreptul internațional al

⁹⁴ [HG 846/2024](#)

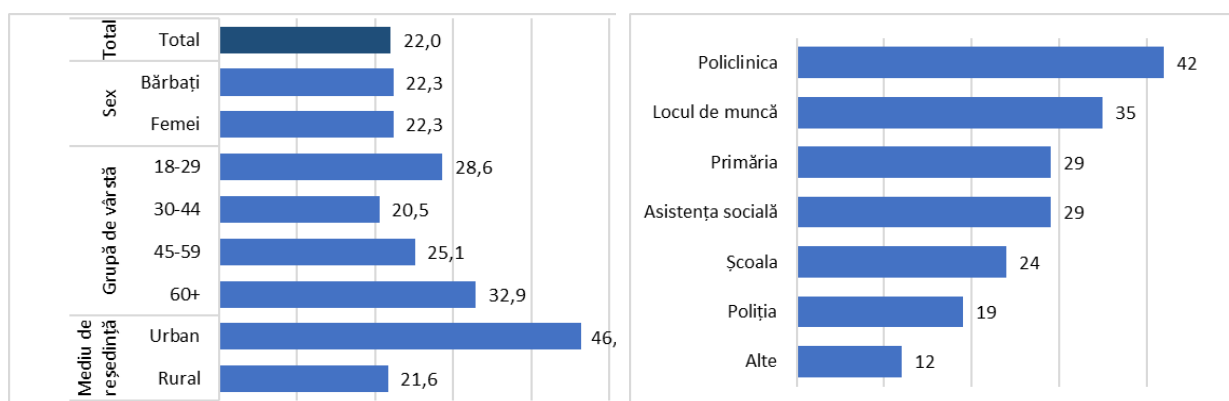
drepturilor omului, mai frecvent fenomenul a fost resimțit în mediul urban și printre vârstnici. În special tratamentul discriminator a fost resimțit în unitățile medicale și la locul de muncă.

Totodată, se constată că fenomenul s-a redus cu 4,3 puncte procentuale față de valoarea estimată anterior în studiul din 2018. Astfel, ponderea respondenților, care au comunicat că s-au simțit vreodată discriminați sau hărțuiți, a fost de 22,0% în 2022, față de 26,3% conform datelor din 2018⁹⁵.

Figura 10.3. Indicator 10.3.1. Ponderea populației care a comunicat că în ultimele 12 luni s-a simțit vreodată discriminată sau hărțuită în baza unui criteriu protejat, procent, 2022

Total, sexe, grupă de vârstă, mediu de reședință

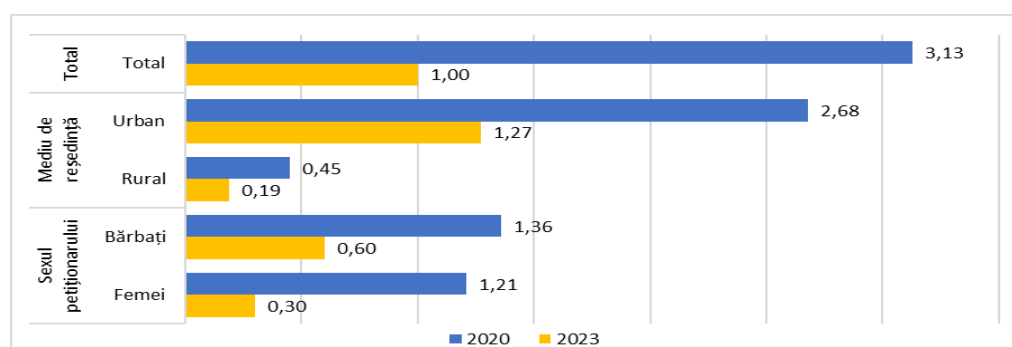
Entități în care au fost discriminați

Sursă: Consiliul pentru egalitate

De asemenea se observă și o scădere a cazurilor de discriminare înregistrate la Consiliul pentru Egalitate și constatate între anii 2020 și 2023 de la 3,13 în 2020 la 1 caz la 100 000 populație în 2023.

Figura 10.4. Indicator 10.3.1.1. Numărul de cazuri de discriminare constatate la 100 000 populație, 2020 și 2023

Sursa: Consiliul pentru egalitate

Republica Moldova a implementat mai multe măsuri pentru promovarea egalității și reducerea inegalităților. În 2023, au fost adoptate modificări legislative pentru prevenirea și combaterea hărțuirii sexuale la locul de muncă, inclusiv Legea nr. 74/2023⁹⁶, care ajustează mai multe acte

⁹⁵ BNS [ODD 10.3.1](#)

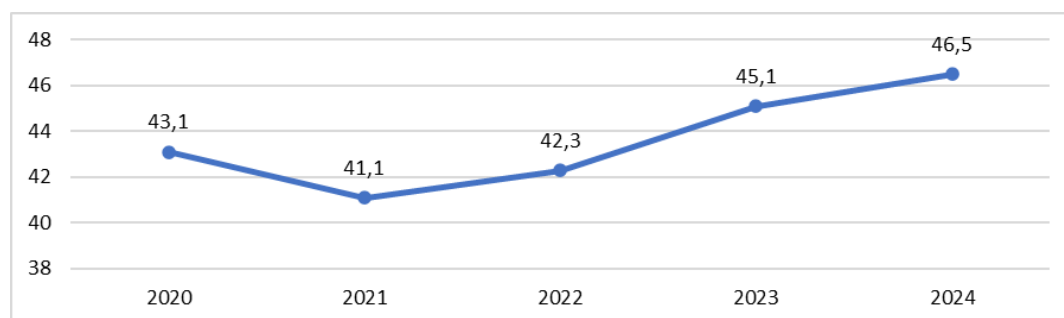
⁹⁶ [LP74/2023](#)

normative în acest context. Totodată, prin Legea nr. 440/2023⁹⁷, a fost ratificată Convenția OIM nr. 190 privind violența și hărțuirea în muncă, primul instrument internațional care stabilește standarde globale pentru prevenirea și eliminarea acestor forme de abuz. Convenția promovează o abordare integrată, incluzivă și de gen, protejând toți lucrătorii, inclusiv voluntarii, stagiarii și ucenicii, și clarifică rolul guvernelor și partenerilor sociali în prevenirea și remedierea hărțuirii. Implementarea vine să fortifice legislația națională în domeniu și să contribuie la soluționarea problemelor existente în practică.

Costul forței de muncă este în creștere. După o reducere înregistrată în anul 2021, ponderea costului forței de muncă în PIB a urcat la 46,5% în anul 2024, ceea ce reprezintă o creștere de 3,4 puncte procentuale față de anul 2020. Această evoluție a fost determinată în principal de politica salarială promovată, respectiv de majorarea salariului minim, care în 2024 a fost stabilit la 5.000 lei lunar (aproximativ 300 USD).

Creșterea ponderii costului forței de muncă în PIB reflectă consolidarea rolului veniturilor salariale în economie, indicând o orientare spre asigurarea unui trai decent pentru populație și reducerea inegalităților economice. Totodată, această tendință semnalează un impact pozitiv asupra consumului intern și, indirect, asupra stimulării creșterii economice, subliniind importanța politicilor salariale în echilibrarea dezvoltării economice și sociale.

Figura 10.5. Indicator 10.4.1. Ponderea costului forței de muncă în PIB, procent

Sursa: Biroul Național de Statistică

Evoluția indicatorilor financiari relatează despre stabilitatea sectorului financiar, dar care înregistrează anumite provocări. În perioada 2020–2024, rata fondurilor proprii de nivelul I raportată la totalul activelor s-a menținut peste pragul de 10%, ceea ce indică un nivel ridicat de stabilitate al sectorului financiar. Rata creditelor neperformante raportată la capitalul reglementat este în scădere, indicând reducerea expunerii la risc și îmbunătățirea calității portofoliului de credite al sectorului bancar.

Menținerea rentabilității activelor aproximativ la același nivel și tendința spre diminuare a raportului dintre activele lichide și pasive sugerează o îmbunătățire a poziției de lichiditate a instituțiilor financiare. Totodată, nivelul negativ, totuși în scădere, al ratei poziției valutare deschise nete raportate la capitalul total reglementat relatează despre persistența riscului valutar.

⁹⁷ [LP 440/2023](#)

Tabelul 10.1. Indicator 10.5.1. Indicatori privind soliditatea financiară, procent, 2020-2024

Anul	2020	2021	2022	2023	2024
Rata fondurilor proprii de nivel I în raport cu total active	12,964	12,447	13,543	13,108	12,406
Rata fondurilor proprii de nivel I în raport cu activele ponderate la risc	26,904	25,191	28,541	29,108	24,994
Rata creditelor neperformante (fără rezerve) în raport cu capitalul total reglementat	8,584	8,555	9,086	7,798	6,951
Ponderele creditelor neperformante în totalul creditelor acordate	7,382	6,14	6,443	5,555	4,162
Rentabilitatea activelor	1,657	2,014	2,893	3,265	2,802
Rata activelor lichide în raport cu pasivele pe termen scurt	241,799	251,082	300,16	289,787	296,351
Rata poziției valutare deschise nete la capitalul total reglementat	-14,284	-12,884	-9,816	-10,04	-8,952

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Reducerea expunerii la credite neperformante, creșterea rentabilității activelor și gestionarea eficientă a riscurilor valutare, subliniază eforturile reușite de consolidare a stabilității financiare și de aliniere la standardele internaționale.

Pe parcursul anului 2023 au fost inițiate modificări aferente reglementărilor și monitorizării piețelor și instituțiilor financiare naționale privind stabilitatea financiară, și anume: Proiectul Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei, care prevede actualizarea Planului de conturi și a raportării poziției valutare deschise a băncii, aprobat prin Hotărârea Comitetului Executiv al Băncii Naționale a Moldovei nr.36 din 15.02.2024, Proiectul Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei cu privire la raportarea lichidității și finanțării stabile, cu termen de aprobare în decembrie 2024. Modificările inițiate au drept scop alinierea reglementărilor menționate la cadrul Uniunii Europene de domeniu.

De asemenea au fost inițiate modificări în reglementările și monitorizarea piețelor financiare naționale pentru a asigura stabilitatea financiară, printre care se numără Proiectul Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei, care vizează actualizarea Planului de conturi și raportarea poziției valutare deschise a băncii.

Reprezentarea RM în cadrul instituțiilor economice și financiare internaționale globale este constantă. În cadrul Adunării Generale a ONU, Republica Moldova are o reprezentare constantă de 0,5%. Același procent se regăsește și în Corporația Financiară Internațională (IFC), Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (IBRD), precum și în Fondul Monetar Internațional (IMF). În ceea ce privește Organizația Mondială a Comerțului (WTO), Republica Moldova deține o reprezentare de 0,6%⁹⁸.

⁹⁸ BNS [ODD 10.6.1.a](#)

În cadrul Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite (UNGA), Republica Moldova deține o pondere constantă a drepturilor de vot de 0,5%. La nivelul organizațiilor financiare internaționale, cum ar fi Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (IBRD), țara are o pondere a drepturilor de vot de 0,1%. În ceea ce privește Organizația Mondială a Comerțului (WTO), Corporația Financiară Internațională (IFC) și Fondul Monetar Internațional (IMF), Republica Moldova beneficiază de o pondere a drepturilor de vot de 0,6%⁹⁹.

Reprezentarea Republicii Moldova în cadrul organizațiilor internaționale este o prioritate pentru Ministerul Afacerilor Externe. În acest context, s-au depus eforturi pentru a asigura o prezență activă și influență în instituțiile economice și financiare globale.

Sunt înregistrate progrese considerabile în gestionarea migrației și mobilității.

Indicator 10.7.2.1. Existența de politici naționale eficiente privind migrația

Legea nr. 105/2018, care reglementează promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea șomajului, constituie cadrul legal pentru emigrarea în scop de muncă. În 2023 au fost adoptate modificări la această lege, axate pe stimularea angajării legale a lucrătorilor moldoveni în străinătate, inclusiv prin întărirea condițiilor necesare pentru obținerea licenței în domeniul plasării cetățenilor Republicii Moldova pe piața muncii externe.

Indicator 10.7.2.2 Numărul acordurilor bilaterale în domeniul migrației de muncă semnate

Migrația legală cu scop de munca este asigurată de Agenția Națională de Ocuparea Forței de Muncă în baza acordurilor în domeniul migrației forței de muncă. La moment sunt active 3 acorduri:

- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Israel cu privire la angajarea temporară a lucrătorilor din Republica Moldova în anumite sectoare din Statul Israel, 16 octombrie 2012 ;
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Bulgaria privind reglementarea migrației de muncă, 18 iunie 2018;
- Memorandum de cooperare între Agenția Federală pentru Ocuparea Forței de Muncă din Germania și Ministerul Muncii și Protecției Sociale din Republica Moldova privind selectarea lucrătorilor pentru a fi plasați la munci sezoniere în Republica Federală germană, 01 iulie 2021

Indicator 10.7.2.3: Numărul acordurilor bilaterale în domeniul securității sociale semnate și intrate în vigoare

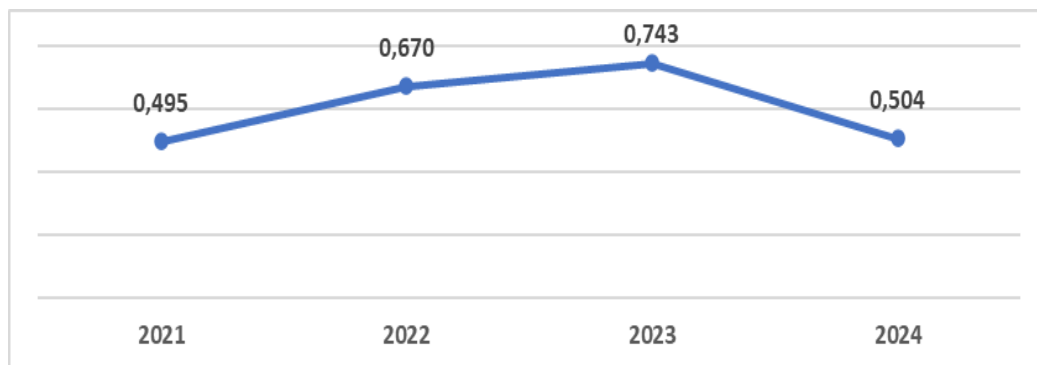
Acordurile bilaterale de securitate socială reprezintă instrumente menite să asigure un set de garanții sociale și protecție lucrătorilor migranți și familiilor lor, care desfășoară sau au desfășurat o activitate de muncă și/sau domiciliază pe teritoriul unuia sau ambelor state contractante. Republica Moldova a încheiat acorduri bilaterale privind securitatea socială cu

⁹⁹ BNS [ODD 10.6.1.b](#)

18 țări. Un obiectiv important este negocierea și semnarea de acorduri similare cu toate statele Uniunii Europene.

Se menține numărul refugiaților¹⁰⁰ și a persoanelor strămutate din Ucraina. Numărul de persoane cu statut de refugiat a crescut ca urmare a războiului din Ucraina, atingând în anul 2023 valoarea maximă.

Figura 10.6. Indicator 10.7.4 Numărul de refugiați la 100 000 de locuitori în țara de origine

Sursa: Inspectoratul General pentru Migrație, Biroul Național de Statistică

Totodată, numărul persoanelor strămutate din Ucraina și aflate pe teritoriul Republicii Moldova este mult mai mare. Ultimele evidențe relatează despre circa 140 mii persoane strămutate din Ucraina, înregistrate în Republica Moldova¹⁰¹.

Acest indicator este variabil și este monitorizat de organizațiile din Republica Moldova care oferă asistență umanitară refugiaților și persoanelor strămutate, precum Înaltul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), Programul Alimentar Mondial (WFP), Fondul ONU pentru Copii (UNICEF) și altele.

În scopul consolidării managementului migrației a fost aprobat *Programul privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022–2025*¹⁰². Programul vizează îmbunătățirea mecanismelor de control și monitorizare a fluxurilor migraționale, asigurarea accesului echitabil la procedurile de azil și protecție internațională, precum și promovarea integrării sociale, economice și culturale a străinilor pe teritoriul Republicii Moldova. Totodată, acesta urmărește consolidarea capacităților instituționale, dezvoltarea cooperării interinstituționale și internaționale și alinierea politicilor naționale la acquis-ul Uniunii Europene, contribuind astfel la respectarea drepturilor omului, la securitatea națională și la coeziunea socială.

¹⁰⁰ Refugiat – resortisant al unei țări terțe care a obținut statut de refugiat. Statut de refugiat – formă de protecție, recunoscută de Republica Moldova, a străinului sau apatridului care întrunește condițiile prevăzute în Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, precum și în Protocolul privind statutul refugiaților din 31 ianuarie 1967 (Legea nr.270/2008).

¹⁰¹UNHCR, Refugees from Ukraine recorded in countries featured in the Refugee Response Plan <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>, informația la data de 02.02.2026

¹⁰² Hotărârea Guvernului nr. 808/2022 [HG 808/ 2022](#)

ODD 11. Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

În contextul Obiectivului de Dezvoltare Durabilă 11 (ODD 11), Republica Moldova urmărește dezvoltarea unor orașe și comunități incluzive, sigure și durabile, asigurând cetățenilor condiții de trai moderne atât în mediul urban, cât și în cel rural.

Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” integrează acest obiectiv prin Obiectivul general 2 – Îmbunătățirea condițiilor de trai. Obiectivul vizează modernizarea infrastructurii urbane, creșterea eficienței energetice a locuințelor și îmbunătățirea mobilității sustenabile prin investiții în transport public sigur și accesibil, drumuri de calitate și alternative ecologice de deplasare.

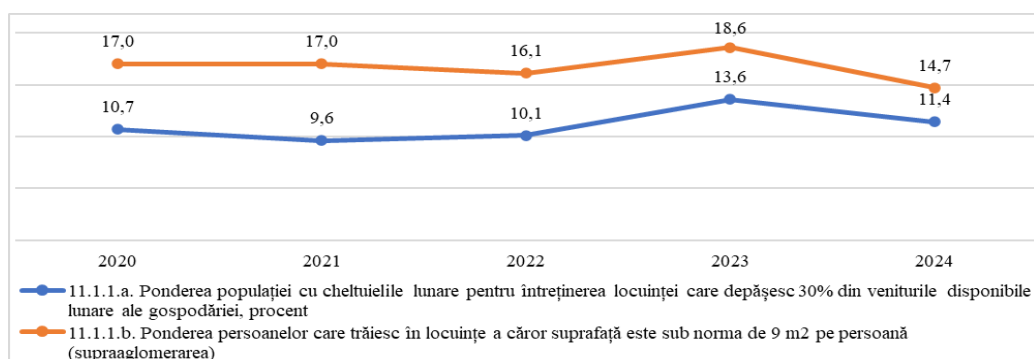
Gestionarea eficientă a resurselor și implementarea politicilor de mediu vor contribui la reducerea poluării, la extinderea spațiilor verzi, asigurând în același timp acces echitabil la servicii esențiale pentru toți cetățenii, cu o atenție deosebită acordată grupurilor vulnerabile. Eforturile vor viza atât îmbunătățirea condițiilor de trai, cât și consolidarea rezilienței comunităților în fața provocărilor climatice și economice, pentru a garanta o dezvoltare sustenabilă a localităților Moldovei pe termen lung.

Indicatorii privind accesul la locuințe adecvate au înregistrat tendințe pozitive în anul 2024. Criza energetică din 2022, declanșată de războiul din Ucraina, a generat creșteri semnificative ale costurilor de trai, afectând în mod disproporționat categoriile vulnerabile ale populației. Impactul major s-a resimțit în anul 2023, când ponderea populației ale cărei cheltuieli lunare pentru întreținerea locuinței au depășit 30% din veniturile disponibile a crescut la 13,6%, comparativ cu 10,7% în anul 2020. Această evoluție a fost determinată de creșterea inflației și a costurilor de trai, în special a celor aferente energiei și utilităților.

În anul 2024, s-a înregistrat o diminuare a ponderii gospodăriilor care alocă peste 30% din venituri pentru cheltuieli locative, de la 13,6% în 2023 la 11,4%, indicând o ușoară ameliorare a presiunii financiare asupra populației.

Un trend similar se observă și în cazul supraaglomerării locuințelor, care a crescut semnificativ în anul 2023, atingând 18,6%, după o evoluție relativ stabilă în perioada 2020–2022, iar în anul 2024 s-a redus la 14,7%.

Figura 11.1. Evoluția indicatorilor ODD privind accesul la locuințe 2020-2024

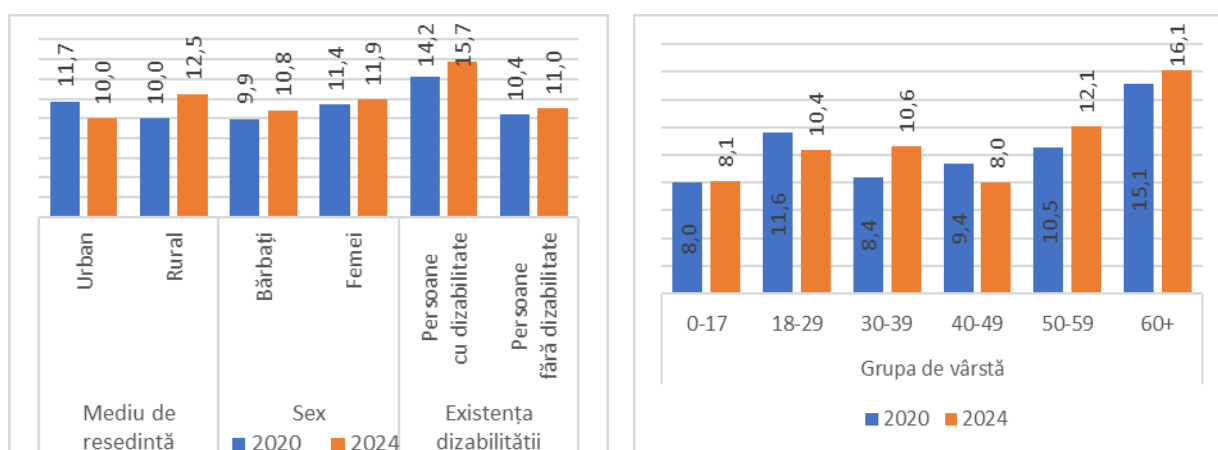
Sursa: Biroul Național de Statistică

Evoluția indicatorului privind cheltuielile lunare pentru întreținerea locuințelor a fost determinată de situația gospodăriilor din mediul rural, unde în anul 2024 s-a înregistrat o creștere de 2,5 puncte procentuale față de anul 2020. În mediul urban s-a observat o tendință de diminuare. Cele mai afectate categorii au fost persoanele cu vârsta de peste 50 de ani, precum și persoanele cu dizabilități, care se confruntă cu un risc sporit de vulnerabilitate economică și socială.

Disparitățile persistente de venituri între mediul rural și cel urban, precum și nivelul insuficient al măsurilor de sprijin destinate grupurilor defavorizate, au contribuit semnificativ la această evoluție. Aceste constatări evidențiază necesitatea consolidării politicilor sociale și a intervențiilor țintite pentru reducerea inegalităților și creșterea gradului de protecție al populației vulnerabile.

Figura 11.2. Indicator 11.1.1.a. Ponderea populației cu cheltuielile lunare pentru întreținerea locuinței care depășesc 30% din veniturile disponibile lunare ale gospodăriei, procent

Mediu de reședință, sexe, existența persoanelor cu dizabilități Grupe de vârstă

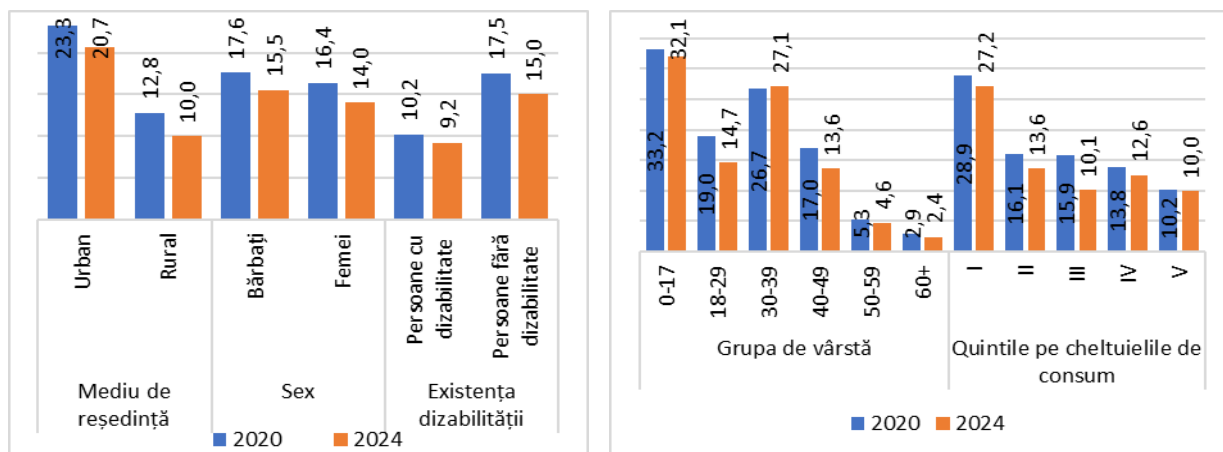
Sursa: Biroul Național de Statistică

Fenomenul supraaglomerării locuințelor este mai pronunțat în mediul urban, unde ponderea persoanelor care trăiesc în locuințe supraaglomerate se menține în perioada de referință aproximativ de două ori mai mare comparativ cu mediul rural. Cele mai afectate grupuri rămân

copiii și tinerii (0-17 ani), cu circa 32%, populația săracă din chintila I, circa 27%. Această evoluție a supraaglomerării a fost determinată de migrarea din zonele rurale către orașe și de majorarea prețurilor locuințelor, care a restricționat accesul gospodăriilor la locuințe adecvate, forțând mai multe persoane să locuiască în spații mai mici.

Figura 11.3. Indicator 11.1.1.b. Ponderea persoanelor care trăiesc în locuințe a căror suprafață este sub norma de 9 m² pentru fiecare persoană și a persoanelor de sexe diferite cu vârsta de peste 9 ani, care locuiesc în aceeași cameră, cu excepția soților (supraaglomerarea), procent

Mediu de reședință, sexe, existența persoanelor cu dizabilități Grupă de vârstă și chintile pe cheltuielile de consum

Sursa: Biroul Național de Statistică

Pentru a răspunde provocărilor privind accesul la locuințe adecvate și accesibile, în special pentru persoanele social vulnerabile și familiile tinere, este esențială implementarea unor politici și programe eficiente. În *Lista priorităților de politici publice pe termen mediu a Guvernului RM* este inclusă prioritatea "Asigurarea accesului la locuințe pentru populația vulnerabilă și cea cu venituri mici"¹⁰³.

În contextul creșterii costurilor de trai și al supraaglomerării locuințelor, care afectează disproporționat anumite categorii ale populației, autoritățile au întreprins o serie de măsuri pentru îmbunătățirea situației locative.

Au fost realizate modificări legislative Programului „Prima casă Plus”¹⁰⁴ pentru a asigura continuitatea sprijinului, în special pentru tineri și familii, în procesul de achiziționare a unei locuințe.

Tinerii consultați consideră că existența programelor nu elimină bariera principală: raportul nefavorabil dintre prețurile locuințelor, costurile creditării și veniturile disponibile. **„Poți să ai programul, dar dacă salariul nu îți ajunge pentru rată, tot nu e o soluție reală”.**

În raport cu programul „Prima Casă”, percepțiile sunt mixte. Tinerii apreciază existența instrumentelor dedicate accesului la locuință, însă consideră că beneficiile reale sunt limitate de veniturile insuficiente, cerințele de eligibilitate și nivelul general al prețurilor pe piața imobiliară.

¹⁰³ Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024 [Raport GRM 2024](#).

¹⁰⁴ [HG707/2024](#)

Pentru mulți participanți, problema majoră nu este lipsa programelor, ci decalajul dintre costul locuirii și veniturile accesibile tinerilor: Sursa: *Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă*. Martie 2026.

În anul 2023 au fost operate modificări legislative importante și au fost demarate proiecte destinate extinderii și modernizării fondului de locuințe sociale, incluzând ajustarea cadrului normativ, dezvoltarea unor noi proiecte de construcție și modernizare a locuințelor, precum și valorificarea sprijinului financiar internațional.

Astfel, au fost introduse modificări semnificative la Legea nr. 75/2015 în vederea asigurării accesibilității locuințelor¹⁰⁵. A fost semnat Acordul-cadru de împrumut cu Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE) pentru Proiectul „Locuințe publice III”¹⁰⁶, axat pe extinderea programelor de locuințe sociale și sprijinirea familiilor tinere și a grupurilor vulnerabile.

Procesul de urbanizare în Republica Moldova este în continuă ascendență, cu o creștere a populației urbane, care a atins 43,5%, cel mai ridicat nivel din ultimul deceniu¹⁰⁷.

Datele Recensământului din anul 2024 confirmă trendul de urbanizare continuă observat în ultimii ani. Astfel la data recensământului din 8 aprilie 2024, comparativ cu recensământul din 2014, ponderea populației urbane a crescut semnificativ de la aproximativ 38,5% la 46,4%, o creștere de aproape 8 puncte procentuale în decurs de un deceniu. Municipiul Chișinău rămâne principalul pol urban al țării, concentrând circa 30% din populația totală.

„Toți merg la Chișinău nu pentru că vor, ci pentru că acolo sunt universitățile, joburile și viața”. Tinerii consideră că în ultimii 5 ani concentrarea populației în Chișinău s-a accentuat, în special din cauza diferențelor de oportunități educaționale, profesionale și de servicii publice între capitală și restul țării. Migrarea internă spre Chișinău este văzută mai puțin ca o alegere și mai mult ca o consecință a concentrării universităților, locurilor de muncă și infrastructurii culturale în capitală. Menținerea și atragerea tinerilor în mediul rural depinde de investiții în locuri de muncă decente, infrastructură locală, conectivitate digitală, spații pentru tineri și servicii publice de calitate. Au fost apreciate inițiativele locale care creează oportunități pentru tineri, însă percepția generală este că acestea rămân insuficiente pentru a schimba tendința structurală de concentrare urbană.

Sursa: *Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă*. Martie 2026.

Evoluția ascendentă a urbanizării este susținută în principal de migrația internă din mediul rural către orașe, în special către municipiul Chișinău și alte centre urbane regionale, în condițiile în care populația totală a Republicii Moldova a înregistrat o scădere semnificativă față de

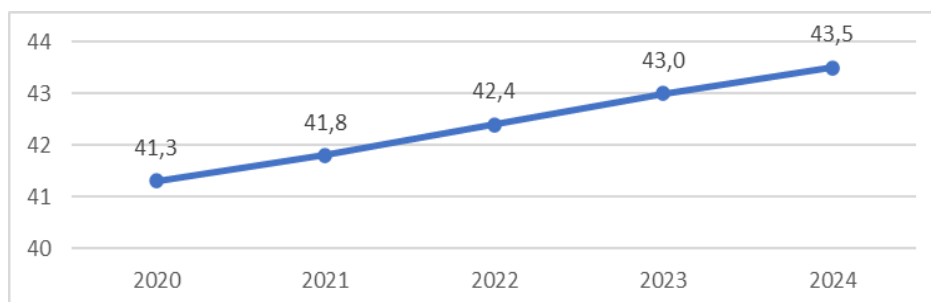
¹⁰⁵ [LP75/2015](#)

¹⁰⁶ [LP101/2024](#)

¹⁰⁷ Calculat în baza estimărilor numărului populației cu reședință obișnuită

recensământul din 2014. Aceste tendințe generează presiuni asupra mediului urban atât în aspect social cât și economic, de infrastructură, de mediu.

Figura 11.4. Indicator 11.3.1.1. Gradul de urbanizare

Sursa: Biroul Național de Statistică

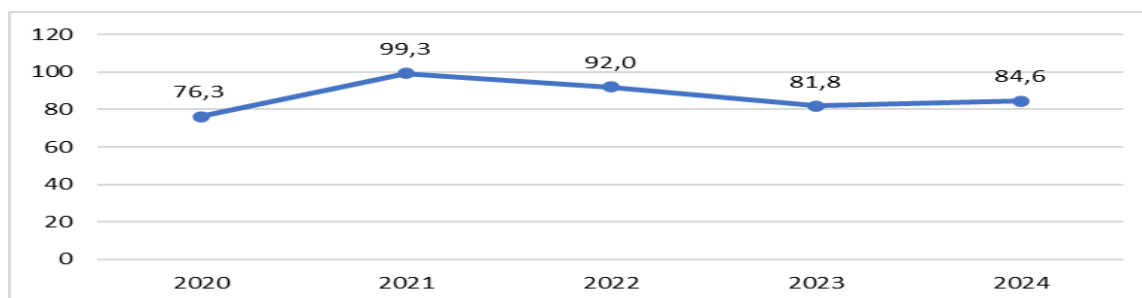
În vederea transformării și asigurării unei dezvoltări urbane durabile, autoritățile au inițiat un set de reforme legislative cu scopul de a îmbunătăți cadrul de planificare și management urban. Un element central îl constituie adoptarea noului Cod al Urbanismului și Construcțiilor nr. 434/2023¹⁰⁸, care promovează o planificare urbană eficientă și participativă, prin implicarea activă a societății civile în procesul decizional. Codul stabilește reguli clare privind consultarea publică a documentației de urbanism și managementul dezvoltării urbane, având drept obiectiv asigurarea unei evoluții echilibrate și sustenabile a localităților.

Totodată, modificările operate prin Legea nr. 348/2023 și Legea nr. 369/2023 în domeniul proprietății publice și al gestionării spațiilor verzi evidențiază importanța evaluării impactului asupra mediului în cadrul proiectelor de amenajare urbană. Aceste măsuri reflectă angajamentul autorităților de a integra considerentele de mediu în politicile de dezvoltare urbană. Prin implementarea acestor reforme Republica Moldova urmărește gestionarea eficientă a proceselor de urbanizare și crearea unui cadru favorabil dezvoltării durabile, în beneficiul întregii populații.

Siguranța rutieră și accesului la transportul public a înregistrat atât progrese cât și provocări.

Rata accidentelor rutiere la 100.000 populație în perioada 2020-2024 a fluctuat, cu cea mai mare pondere înregistrată în anul 2022 și o stabilizare observată în ultimii doi ani.

Figura 11.5. Indicator 11.2.1.3 Rata accidentelor rutiere la 100.000 populație

Sursă: Inspectoratul General al Poliției al MAI

¹⁰⁸ [Cod 434/2023](#)

Această evoluție relatează despre eficiența măsurilor implementate de poliție pentru reducerea accidentelor rutiere. Astfel, în 2023 au fost desfășurate campaniile, cum ar fi „Pietonul”, „Girofarul”, „Educă. Oferă. Crește generații!”, „Siguranță copii”, „Las-o încet, viața n-are roată de rezervă!” și „Oamenii au prioritate! Opreți stigmatizarea și discriminarea, consolidați prevenirea!”. În plus, legislația privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități impune obligații clare operatorilor de transport, contribuind la creșterea accesibilității serviciilor de transport public. Astfel, conform art. 20 alin (2) al Legii nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, toți operatorii de taxi sunt obligați să asigure cel puțin o mașină adaptată transportului persoanelor cu dizabilități care utilizează fotoliul rulant. În acest sens, în municipiul Chișinău funcționează 19 operatori de taxi, fiecare fiind obligat să aibă cel puțin un vehicul adaptat pentru persoanele cu dizabilități.

Autoritățile au implementat măsuri variate, care au inclus și modificări legislative. În această direcție, ordinul Inspectoratului Național de Securitate Publică (INSP) nr. 50 din 22 septembrie 2023 a stabilit un nou protocol pentru analiza accidentelor rutiere. Modificările aduse de Legea nr. 35/2023 au întărit sancțiunile pentru depășirea limitei de viteză și neacordarea priorității pietonilor și cicliștilor, introducând un nou mecanism de sancționare prin mijloace tehnice.

Implementarea Legii nr. 311/2023 a contribuit la consolidarea capacității poliției de a combate consumul de substanțe interzise și de a asigura siguranța rutieră și ordinea publică, prin introducerea unor măsuri care permit efectuarea testelor antidrog pentru șoferi, utilizând echipamente tehnice calibrate, similare celor folosite pentru testarea alcoolscoptică. Acesta sprijină prevenirea și combaterea consumului și traficului de droguri, reducerea riscurilor în trafic și creșterea siguranței rutiere, promovând respectarea drepturilor și un climat de ordine și securitate în societate.

Cheltuielile destinate conservării și protejării patrimoniului cultural al Republicii Moldova se mențin la 0,2% din bugetul public național, reflectând o alocare constantă dar insuficientă pentru acest sector. Această situație evidențiază o limitare a resurselor financiare dedicate păstrării patrimoniului cultural, în pofida importanței sale pentru identitatea națională și pentru promovarea turismului cultural. Printre reformele legislative adoptate de autorități în vederea abordării acestor provocări se numără Legea nr. 144/2024, care instituie Registrul arheologic național destinat identificării și protejării siturilor arheologice valoroase. Totodată, au fost aduse modificări la Legea nr. 232/2017 cu scopul de a transfera competențele privind monumentele de for public de la Guvern la autoritățile locale, permițându-le acestora să joace un rol mai activ în gestionarea monumentelor de pe teritoriile lor. Aceste măsuri evidențiază eforturile autorităților de a spori protecția patrimoniului cultural, printr-o mai bună conservare și utilizare a resurselor disponibile.

Suplimentar, prin Legea nr. 141/2025 pentru modificarea Legii nr. 58/2012 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, au fost consolidate mecanismele instituționale de protejare și valorificare a patrimoniului cultural imaterial¹⁰⁹. Aceasta prevede extinderea competențelor

¹⁰⁹ [LP141/2025](#)

autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea și ale autorităților cu statut special, prin instituirea Registrelor teritoriale ale patrimoniului cultural imaterial. Se urmărește consolidarea implicării autorităților publice locale în procesul de gestionare și salvagardare a patrimoniului cultural imaterial, valorificarea acestuia în contextul dezvoltării culturale și comunitare.

Participarea culturală incluzivă și sprijinirea creativității au înregistrat progrese semnificative. Infrastructura culturală are un rol esențial în asigurarea accesului echitabil al populației la cultură pe întreg teritoriul Republicii Moldova, fiind gestionată de autoritățile publice centrale și locale. Aceasta include teatre, săli de spectacol, muzee, galerii de artă, biblioteci și case de cultură, contribuind la conservarea patrimoniului cultural, stimularea creației artistice și îmbunătățirea calității vieții.

Evoluția infrastructurii culturale în ultimii ani a fost influențată de dinamica demografică, constrângerile bugetare, capacitatea instituțională și deficitul de personal calificat. La sfârșitul anului 2024, numărul instituțiilor teatral-concertistice (16), cinematografelor (7) și muzeelor (132) a rămas stabil, în timp ce numărul bibliotecilor a scăzut cu 4,3%, iar cel al caselor de cultură cu 0,4%, în principal pe fondul declinului populației¹¹⁰.

Perioada 2021–2024 a fost marcată de reforme instituționale și instrumente noi de finanțare. În scopul diversificării producției culturale autohtone și a facilitării accesului la bunuri și servicii culturale, a integrării tinerilor în viața culturală a țării, a fost aprobat Programul „Voucher cultural” destinat tinerilor care au împlinit vârsta de 18 ani¹¹¹. În conformitate cu recomandările Raportului Comisiei Europene privind extinderea UE din 2023 a fost instituit Fondul Național al Culturii¹¹², creat Oficiul Național de Dezvoltare a Culturii¹¹³, responsabil de gestionarea acestuia, contribuind la consolidarea mecanismelor de sprijin pentru sector. Au fost realizate majorări salariale pentru specialiștii din domeniul teatral, introduse și alte mecanisme de atragere a tinerilor specialiști, precum acordarea unor indemnizații unice pentru angajarea în instituții culturale din teritoriu¹¹⁴.

Modernizarea sistemului biblioteconomic și susținerea industriei cărții au fost consolidate prin creșterea finanțării pentru editarea cărții naționale. Sprijinul pentru sectorul editorial și pentru promovarea internațională a culturii a fost extins prin mecanisme dedicate finanțării revistelor culturale și traducerii operelor naționale¹¹⁵.

A fost instituit un mecanism competitiv de finanțare nerambursabilă a proiectelor culturale, aprobat Regulamentul cu privire la mecanismul de finanțare nerambursabilă a proiectelor culturale de interes internațional, național, regional sau local, care se implementează în Republica Moldova și în străinătate pe diferite arii tematice. Plafonul finanțării a fost majorat

¹¹⁰ BNS, Banca de date; [BNS Cultura](#)

¹¹¹ [HG 774/2022](#)

¹¹² [LP12/2024](#)

¹¹³ [HG537/2024](#)

¹¹⁴ [Mai mulți tineri specialiști din domeniul culturii vor beneficia de indemnizații unice la angajare | Oficial.md](#)

¹¹⁵ [HG256/2013](#), modificări realizate în anii 2022, 2024

semnificativ, iar bugetul total alocat proiectelor culturale a crescut de aproape trei ori în perioada 2021–2024¹¹⁶.

Dezvoltarea industriilor culturale și creative a fost susținută prin Programul Național „Moldova Creativă” 2024–2027¹¹⁷, care urmărește consolidarea unei economii creative competitive și incluzive. Lansarea platformei digitale „Creative Square” contribuie la conectarea actorilor din sector, creșterea vizibilității și facilitarea accesului la oportunități de colaborare și piețe.

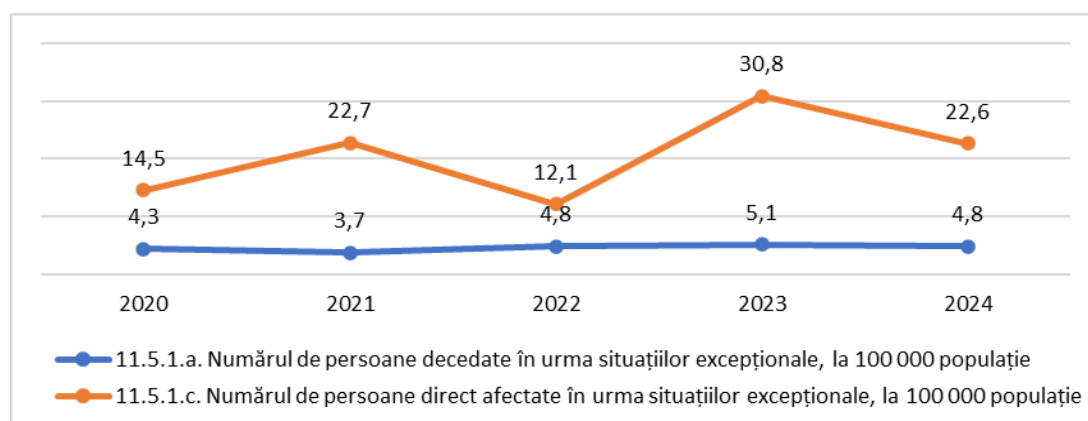
În același timp, evenimentele dedicate industriilor creative, precum Festivalul Industriilor Creative, au sprijinit dezvoltarea comunității creative și promovarea inovației. Consolidarea rolului caselor de cultură a fost susținută prin actualizarea cadrului normativ, oferind mai multă autonomie instituțională și oportunități de mobilizare a resurselor.

În ansamblu, Republica Moldova a înregistrat progrese în promovarea participării culturale și în sprijinirea creativității, însă provocările legate de finanțare, resurse umane și dezechilibre teritoriale persistă, necesitând intervenții suplimentare pentru asigurarea unui acces echitabil și durabil la cultură.

Efectele negative ale situațiilor excepționale se mențin, cu tendințe spre diminuare. În anul 2024, rata deceselor cauzate de situații excepționale a scăzut ușor la 4,8 persoane la 100.000 populație, față de 5,1 în 2023, după creșterile din perioada 2021–2023. Deși în diminuare, nivelul rămâne mai mare față de valoarea anului 2020 de 4,3 persoane la 100 000 populație, ceea ce evidențiază necesitatea consolidării măsurilor de prevenire și reacție rapidă.

Numărul persoanelor direct afectate de situații excepționale s-a redus de la 30,8 la 22,6 cazuri la 100.000 populație în anul 2024 față de 2023, fără a fi înregistrate cazuri de dispariție din cauza situațiilor excepționale în perioada 2013–2024. Evoluția rămâne însă volatilă, influențată de frecvența evenimentelor și de capacitatea instituțională de intervenție, fiind esențială menținerea măsurilor preventive și de creștere a rezilienței.

Figura 11.6. Dinamica indicatorilor ODD cu referire la situațiile excepționale 2020-2024

Sursa: 1) Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, 2) Biroul Național de Statistică

¹¹⁶ ORDIN Nr. OMC13/2024, [OMC13/2024](#)

¹¹⁷ [HG187/2024](#)

Gestionarea problemelor de mediu

Progrese în managementul deșeurilor municipale. Volumul deșeurilor municipale a crescut continuu, reflectând urbanizarea și creșterea consumului, cu o medie de 0,6–0,8 kg/locuitor/zi în mediul rural și circa 1,4 kg/locuitor/zi în Chișinău. Nivelul de colectare și depozitare corespunzătoare a deșeurilor municipale constituie aproximativ 90%¹¹⁸.

În scopul diminuării efectelor negative asupra mediului au fost inițiate acțiuni orientate spre îmbunătățirea gestionării deșeurilor, inclusiv implementarea proiectelor de extindere a sistemelor de colectare selectivă atât în zonele urbane, cât și în cele rurale. Totodată, este vizată modernizarea facilităților de depozitare a deșeurilor în conformitate cu standardele de mediu pentru a reduce riscurile de poluare a solului, apei și aerului.

Au continuat activitățile de implementare a Proiectului „Deșeuri solide în Republica Moldova”. A fost semnat un de grant între Republica Moldova și Institutul Financiar pentru Dezvoltare al Regatului Suediei (Swedfund) pentru finanțarea proiectelor investiționale orientate spre dezvoltarea infrastructurii în domeniul managementul deșeurilor solide¹¹⁹.

Aceste intervenții contribuie la creșterea ratei de reciclare, la utilizarea mai eficientă a resurselor și la minimizarea impactului ecologic, sprijinind tranziția către un model de economie circulară și consolidarea dezvoltării durabile la nivel național.

Suspensiile solide în urbe depășesc normele UE. Media anuală, conform standardelor de calitate a aerului ale Uniunii Europene este de 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, iar standardul UE pentru limita zilnică a PM10 este 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Această limită este inclusă în directiva UE privind calitatea aerului și este utilizată ca reper pentru evaluarea poluării în medii urbane¹²⁰.

În Republica Moldova nu există o normă națională publicată specifică pentru concentrația medie anuală de PM10 diferențiată de standardele internaționale, însă practic se utilizează valorile de referință conform recomandărilor de sănătate și normelor europene, similare celor pentru protecția sănătății umane (ex. niveluri de 40 – 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ anual sau 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ca limită zilnică pentru medii de 24 h). Monitorizarea concentrațiilor PM10 este efectuată de Agenția de Mediu și Serviciul Hidrometeorologic, care raportează frecvent depășiri ale valorii de referință de 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ pentru particulele în suspensie cu diametrul $\leq 10 \mu\text{m}$, în special în zonele urbane dense precum municipiul Chișinău¹²¹. În trei din cele cinci puncte de monitorizare valorile raportate pentru anul 2022 au fost în limitele disponibile, iar în două – depășesc considerabil valorile de referință¹²².

¹¹⁸ Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, [Raport ODD 2025_FINAL.pdf](#)

¹¹⁹ Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024 [Raport GRM 2024](#).

¹²⁰ [EU air quality standards - Environment - European Commission](#)

¹²¹ Mun. Chișinău, sfârșitul a.2023 – începutul a.2024, [Actualizare: Calitatea aerului în capitală | Agenția de Mediu](#)

¹²² Sursele mobile includ transportul rutier, feroviar, aerian, fluvial și tehnica agricolă. Rețeaua operațională de monitorizare a calității aerului atmosferic constă din 18 posturi staționare, 17 dintre care sunt amplasate în 5

Tabelul 11.2. Indicator 11.6.2. Concentrația medie anuală a suspensiilor solide în urbe (PM10), $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Anul	Chișinău	Bălți	Tiraspol	Bender	Râbnîța
2020	82	192	57	47	124
2021	63	203	38	41	103
2022	45	164	47	52	124

Sursă: Agenția de Mediu

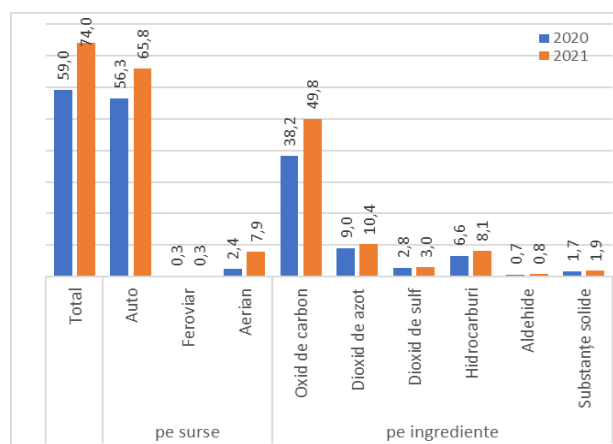
Nu există date mai recente privind emisiile de substanțe poluante în aer de la sursele mobile, datele pentru anul 2021 relatează o creștere în raport cu anul 2020 cu circa 15 kg/persoană.

Cea mai mare cantitate a provenit de la transportul auto, și anume, emisiile de oxid de carbon, ambele valori fiind în creștere semnificativă în raport cu anul precedent¹²³. Indicatorii respectivi sugerează o tendință de creștere a emisiilor pe persoană în perioada analizată, ceea ce denotă o creștere a presiunii asupra calității aerului cauzată de traficul rutier și alte surse mobile, în contextul creșterii numărului de vehicule și a activității de transport. Aceste evoluții evidențiază persistența problemelor legate de calitatea aerului și necesitatea consolidării măsurilor de reducere a poluării atmosferice.

În aceste scopuri, a fost stabilit noul sistem de gestionare a calității aerului atmosferic, conform prevederilor Legii privind calitatea aerului atmosferic¹²⁴, fiind aprobat *Regulamentul cu privire la reducerea emisiilor naționale de anumiți poluanți atmosferici*¹²⁵. Consolidarea sistemului național de monitorizare a calității aerului prin instalarea de noi stații automate în principalele centre urbane a îmbunătățit acuratețea măsurătorilor particulelor în suspensie (PM10).

Activitățile de adaptare a legislației naționale la standardele Uniunii Europene în domeniul calității aerului și de implementare corectă a acestora sunt susținute de Proiectul Twinning „Calitatea aerului și mediul înconjurător”, lansat în anul 2024 și implementat cu suportul Uniunii Europene. Scopul acestuia constă în sprijinirea Moldovei în apropierea de standardele Uniunii Europene în domeniile: calitatea aerului, reducerea poluării, promovarea

Figura 11.7. Indicator 11.6.2.1. Cantitatea de emisii de substanțe poluante în aer de la sursele mobile (pe surse și pe ingrediente), kg/persoană

Sursă: Agenția de Mediu

centre industrializate: Chișinău - 6 posturi, Bălți-2, Tiraspol-3, Bender-4, Râbnîța-2, și 1 stație transfrontalieră în or. Leova.

¹²³ Datele de mediu privind emisii pe cap de locuitor sunt prelucrate pe baza inventarelor naționale de poluanți și a populației rezidente.

¹²⁴ [LP98/2022](#)

¹²⁵ Hotărârea Guvernului Nr. 593/2024 [HG593/2024](#)

economiei circulare, gestionarea deșeurilor, managementul substanțelor chimice și modernizarea sistemului de date de mediu¹²⁶.

Spațiile verzi au o importanță majoră în urbe. Ponderea suprafeței spațiilor verzi și străzilor (convențional spații publice) în suprafața construită a localităților urbane (indicatorul 11.7.1.1.) se menține relativ constantă în ultimii ani și a constituit 22,7% în anul 2024¹²⁷.

La nivelul Uniunii Europene, studiile pe baza datelor *Urban Atlas* arată că spațiile verzi și de natură urbană pot reprezenta o parte substanțială din suprafața orașelor, însă proporția de spații verzi accesibile publicului (parcuri, grădini, etc.) este, în medie, mult mai redusă. În multe orașe europene, aceste spații verzi accesibile publicului reprezintă în jur de 3–15% din suprafața urbană, în timp ce valoarea totală de infrastructură verde și naturală (inclusiv zone peri-urbane pădure/ape) poate fi mult mai ridicată¹²⁸.

Cadrul strategic național privind reducerea riscurilor de situații excepționale sunt aliniate la Cadrul de la Sendai privind reducerea riscurilor de dezastre pentru 2015-2030. În anul 2022 prin Hotărârea nr. 846/2022 a fost aprobat *Programul de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență și excepționale pentru anii 2022-2025*¹²⁹.

În anul 2024, prin Hotărârea Guvernului nr. 804/2024, a fost aprobată *Strategia națională de reducere a riscurilor de dezastre pentru perioada 2024–2030*¹³⁰. Documentul reprezintă un instrument de realizare a angajamentelor asumate de Republica Moldova în vederea implementării prevederilor Cadrului de la Sendai, Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă și Acordului de la Paris.

Strategia își propune atingerea următoarelor obiective generale, fiecare dintre acestea fiind însoțit de direcții prioritare și acțiuni concrete pentru implementare:

- OG 1: Consolidarea capacității de evaluare și înțelegere a riscurilor de dezastre la nivel național;
- OG 2: Consolidarea mecanismelor de coordonare și conducere a măsurilor de reducere a riscurilor și de gestionare a dezastrelor;
- OG 3: Promovarea investițiilor pentru reducerea riscurilor și creșterea rezilienței la dezastre;
- OG 4: Consolidarea pregătirii și asigurarea unui răspuns eficient la urgențe și dezastre, urmate de restabilirea situației la un nivel mai ridicat decât cel anterior impactului;

¹²⁶ Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024 [Raport GRM 2024](#)

¹²⁷ Ponderea suprafeței spațiilor verzi și străzilor (convențional spații publice) în suprafața construită a localităților urbane. Spațiile verzi sunt clasificate conform funcționalității, în conformitate cu articolul 16 al Legii 591/1999 cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale. [ODD 11.7.1.1](#)

¹²⁸ <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/who-benefits-from-nature-in-cities-social-inequalities-in-access-to-urban-green-and-blue-spaces-across-europe>

¹²⁹ Hotărârea Guvernului nr 846/2022, [HG846/2022](#)

¹³⁰ Hotărârea Guvernului nr. 804/2024, [HG804/2024](#)

- OG 5: Intensificarea cooperării internaționale și regionale în domeniul reducerii riscurilor și al managementului dezastrelor.

ODD 12. Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile

Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 12 (ODD 12) promovează consumul și producția responsabile, încurajând modele economice durabile care reduc impactul asupra mediului și valorifică eficient resursele.

Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” este aliniată direct cu ODD 12, aceasta se reflectă în măsuri precum susținerea agriculturii durabile și a gestionării responsabile a terenurilor, promovarea tehnologiilor verzi și dezvoltarea mecanismelor de finanțare pentru un management forestier sustenabil. Totodată, strategia sprijină implementarea practicilor de achiziții durabile, reducerea deșeurilor prin prevenire, reciclare și reutilizare, precum și creșterea nivelului de informare și conștientizare a populației pentru adoptarea unui stil de viață durabil, în armonie cu natura.

Republica Moldova a avansat în integrarea principiilor economiei verzi în politicile naționale, promovând eficiența energetică, energiile regenerabile, tehnologii avansate în industrie, practici agricole durabile, împădurirea și gestionarea eficientă a deșeurilor.

Se înregistrează progres în gestionarea economiei „verzi”. Numărul politicilor naționale pentru economia verde și consumul durabil a crescut semnificativ în perioada 2013–2023, numărând 11 politici noi în 2023¹³¹. În 2024 au fost adoptate încă trei documente strategice importante pentru domeniul respectiv, acestea fiind: Strategia de mediu pentru anii 2024–2030¹³², Programul de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024–2028¹³³, Strategia națională de dezvoltare economică 2030¹³⁴.

Consumul de resurse naturale pe o persoană este în creștere. În perioada 2020-2023, consumul de resurse naturale pe cap de locuitor a fluctuat semnificativ, înregistrând o creștere de 1,87 tone/persoană, de la 8,02 tone/persoană în 2020 la 9,89 tone/persoană în 2023.

Analiza pe tipuri de resurse arată că biomasa a atins cea mai mare valoare, de 5,84 tone/persoană în 2023, marcând totodată cea mai semnificativă creștere față de 2020, de 2,82 tone/persoană. Următoarele resurse ca pondere și creștere au fost resturile de culturi agricole, care au ajuns la 3,85 tone/persoană în 2023, înregistrând o creștere de 2,35 tone/persoană față de 2020.

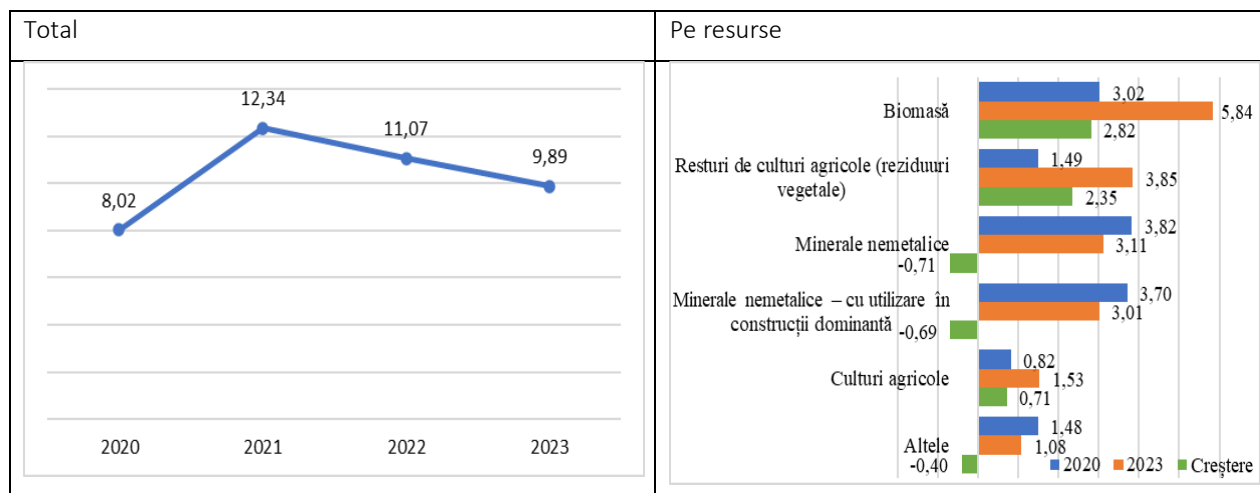
¹³¹ Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2025 [Raport ODD 2025 FINAL.pdf](#).

¹³² Hotărârea Guvernului Nr. 409/2024 [HG 409/2024](#)

¹³³ Hotărârea Guvernului Nr. 495/2024 [HG 495/2024](#)

¹³⁴ Hotărârea Guvernului Nr. 393/2024 [HG 393/2024](#)

Figura 12.1. Indicator 12.2.2.a. Consumul de resurse naturale pe o persoană, tone/persoană.

Sursă: 1. Biroul Național de Statistică, 2. Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP)

De menționat că datele reflectă doar volumul resurselor extrase și nu reflectă durabilitatea sau impactul asupra mediului înconjurător. Pentru o analiză mai completă a utilizării și gestionării resurselor naturale, trebuie să se țină cont de alți factori, cum ar fi eficiența utilizării resurselor, protecția mediului și strategiile de dezvoltare durabilă.

Risipa alimentară este în creștere, în special în cazul fructelor și legumelor. Datele indică o creștere semnificativă a risipei alimentare, de la 9000 kg în 2018 la 58806 kg în 2022, pentru legume și fructe¹³⁵. Risipa alimentară din subproduse de carne a înregistrat o scădere semnificativă între 2018 și 2022, de la 358.049 kg la 272.353 kg, indicând o îmbunătățire în gestionarea resurselor alimentare¹³⁶.

Republica Moldova a inițiat o serie de măsuri pentru reducerea risipei alimentare, care includ:

- **Îmbunătățirea cadrului legislativ** privind gestionarea deșeurilor și prevenirea risipei alimentare;
- **Campanii de conștientizare** și educație pentru consumatori, vizând planificarea achizițiilor și reducerea pierderilor la nivel de gospodărie;
- **Inițiative de donare a alimentelor** către grupurile vulnerabile, în parteneriat cu ONG-uri și autorități publice;
- **Valorificarea deșeurilor alimentare**, prin compostare sau producerea de energie, în cadrul programelor de economie circulară;
- **Proiecte pilot de colectare separată a deșeurilor biodegradabile**, în special în zonele urbane;

¹³⁵ Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2024, [Raport ODD 2024](#)

¹³⁶ Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2025 [Raport ODD 2025 FINAL.pdf](#)

- **Cooperare internațională** pentru sprijin tehnic și financiar în gestionarea durabilă a lanțului agroalimentar.

Aceste măsuri contribuie la reducerea pierderilor alimentare, protecția mediului și utilizarea eficientă a resurselor, având și un impact social pozitiv asupra populației vulnerabile.

Republica Moldova respectă integral, 100%, obligațiunile de raportare pe acorduri/angajamente internaționale semnate de Republica Moldova privind substanțele chimice periculoase și deșeurile, precum Convenția Basel, Convenția Rotterdam, Convenția Stockholm, Protocolul de la Montreal, Convenția Minamata¹³⁷. Aceasta confirmă că toate raportările obligatorii au fost prezentate corect. Se depun eforturi continue pentru a respecta angajamentele internaționale referitoare la substanțele chimice periculoase și deșeuri.

Volumul deșeurilor periculoase formate a fluctuat în perioada 2020-2023. După o creștere semnificativă de la 651 tone în 2020 la 7.136,1 tone în 2021, a urmat o scădere considerabilă la 809,2 tone în 2022, iar în 2023 a înregistrat din nou o creștere, ajungând la 1.108,8 tone. Această evoluție evidențiază necesitatea consolidării măsurilor de control și a monitorizării constante pentru prevenirea acumulării de deșeuri periculoase. A fluctuat și proporția deșeurilor de producție și consum reciclate, care a scăzut semnificativ de la 44,4% în 2018 la 19,8% în 2022, înregistrând o ușoară creștere în 2023 de 23%¹³⁸.

Gestionarea deșeurilor periculoase progresa. Republica Moldova a inițiat modernizarea sistemului de gestionare a deșeurilor, prin alinierea la standardele sanitare și de mediu, promovarea colectării separate, recuperarea materialelor de valoare și orientarea către principiile economiei circulare.

A continuat implementarea principiului de responsabilitate extinsă a producătorului, cu reglementări aliniate la standardele UE pentru gestionarea deșeurilor¹³⁹. Producătorii de echipamente electrice și electronice, baterii, ambalaje, vehicule scoase din uz, uleiuri și anvelope trebuie să se înregistreze la Agenția de Mediu și să adere la sisteme colective sau să creeze propriile sisteme de colectare. Aceste măsuri au stimulat colectarea, reciclarea și recuperarea deșeurilor, contribuind la atingerea țintelor naționale. În rezultat, numărul agenților economici înregistrați ca implementatori ai responsabilității extinse a producătorului a crescut de circa 10 ori, de la 547 în 2023 la 5.140 în 2024.

Au fost aprobate reglementări aliniate la standardele europene privind gestionarea deșeurilor de mercur¹⁴⁰, care stabilesc obligațiile autorităților publice, ale operatorilor economici și ale altor entități implicate în gestionarea deșeurilor de mercur, precum și reguli clare de colectare, transport și depozitare, pentru prevenirea riscurilor asupra mediului și sănătății publice.

¹³⁷ BNS [ODD 12.4.1](#)

¹³⁸ Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2025 [Raport ODD 2025 FINAL.pdf](#)

¹³⁹ [LP97/2024](#)

¹⁴⁰ [HG144/2024](#)

Pe domeniul de gestionare a substanțelor chimice a fost consolidat cadrul normativ prin care se informează utilizatorii despre componentele, proprietățile fizico-chimice, pericolele și riscurile pe care le prezintă substanțele și amestecurile chimice furnizate, urmat de aprobarea Instrucțiunii de completare a Fișei cu date de Securitate.

A fost aprobat Regulamentul privind poluanții organici persistenți (POPs) și un Ghid pentru gestionarea durabilă a articolelor ce conțin POPs, pentru a proteja mediul și sănătatea, facilitând alinierea agenților economici la standardele europene privind colectarea, depozitarea și reciclarea sigură a acestor substanțe.

A fost lansat procesul de cooperare cu Agenția Europeană pentru Produse Chimice (ECHA), pentru a facilita transferul de informații privind reglementările chimice și cele mai bune practici în acest domeniu.

În domeniul gestionării deșeurilor periculoase, au fost implementate două proiecte majore: „Eliminarea Substanțelor Chimice Periculoase din Moldova”, realizat în parteneriat cu OSCE, și „Inițiativa Globală pentru Eliminarea Bifenililor Policlorurați (BPC)”¹⁴¹.

Se depun eforturi în promovarea dezvoltării durabile și schimbările de mediu. Pentru anii 2018-2023 Republica Moldova a elaborat 10 conținuturi curriculare privind dezvoltarea durabilă și 5 conținuturi curriculare privind educația pentru schimbările climatice și abordarea multidiscplinară a acestora în vederea formării profilului absolventului.

Planul cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal include domenii prioritare precum *Educația pentru dezvoltare durabilă* și discipline opționale ca *Educația ecologică*, *Clima și explorarea mediului*.

Disciplina obligatorie *Educația pentru societate* pune accent pe formarea valorilor statului de drept, dezvoltarea competențelor necesare și respectarea drepturilor și responsabilităților cetățenești, prin studierea modulelor integrate referitoare la educația pentru drepturile omului, cetățenia democratică, integritate, patriotism și interculturalitate.

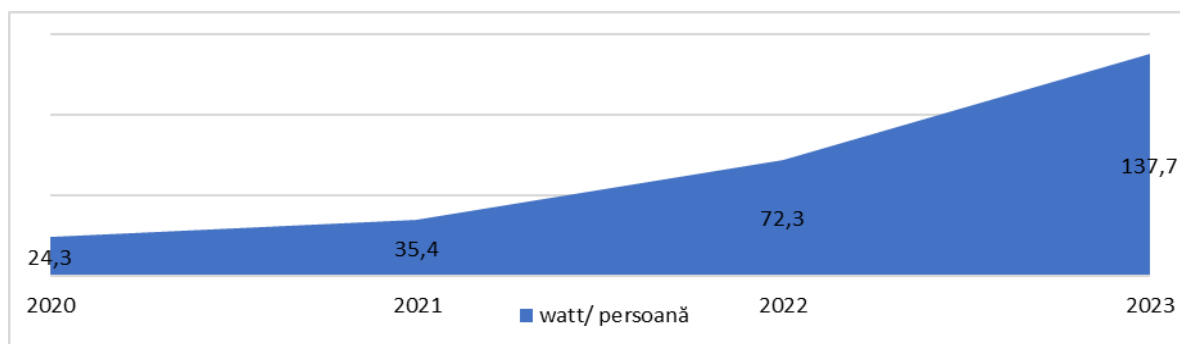
În plus, disciplina obligatorie *Dezvoltare personală* include module care abordează identitatea personală, relaționarea armonioasă, promovarea unui stil de viață sănătos. Prin integrarea acestor module și conținuturi în curriculumul școlar, se sprijină educația pentru sustenabilitate și conștientizare a problemelor globale legate de dezvoltarea durabilă și schimbările climatice. Abordarea multidiscplinară reflectă angajamentul Ministerului Educației și Cercetării de a susține educația pentru sustenabilitate și de a forma o generație de absolvenți responsabili față de mediu și schimbările climatice¹⁴².

Promovarea utilizării energiei regenerabile este pe ordinea de zi în Republica Moldova. Capacitatea instalațiilor de generare a energiei electrice regenerabile a crescut constant și semnificativ de la 24,3 Watt/cap de locuitor în 2019 la 137,7 Watt/cap de locuitor în 2023.

¹⁴¹ Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024 [Raport GRM 2024](#)

¹⁴² Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2024, [Raport ODD 2024](#)

Figura 12.2. Indicator 12.a.1. Capacitatea instalațiilor de generare a energiei electrice regenerabile, Watt / cap de locuitor

Sursa: Biroul Național de Statistică

Promovarea surselor de energie regenerabilă, inclusiv hidroenergie, energie eoliană, energie solară, bioenergie și energie geotermală, reflectă eforturile continue de a se îndepărta de dependența de sursele de energie tradiționale și de a favoriza o traiectorie de dezvoltare durabilă.

Capitolul III. PLANETA

Tinerii din Republica Moldova au identificat câteva probleme de mediu recurente: poluarea apei, seceta, gestionarea deșeurilor, calitatea aerului și reducerea spațiilor verzi. Comparativ cu anii precedenți, discursul lor despre mediu este mai aplicat și mai conectat la realitățile locale, nu doar la teme globale.

Diferențele teritoriale sunt foarte clare: în mediul rural domină preocupările privind seceta și apa, iar în urban calitatea aerului, traficul și gestionarea insuficientă a deșeurilor. Această diversitate a percepțiilor sugerează că problemele de mediu sunt resimțite diferit în funcție de contextul teritorial, dar sunt tot mai prezente în agenda de preocupări a tinerilor.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026

ODD 6: Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți

ODD 6 are o relevanță strategică pentru Republica Moldova, prin efectele sale directe asupra sănătății publice, calității vieții, dezvoltării locale și rezilienței economice și climatice. În condițiile vulnerabilității crescute la secetă și variabilitate hidrologică, accesul la apă potabilă sigură și la servicii adecvate de sanitație reprezintă o condiție de bază pentru bunăstarea populației și pentru reducerea inegalităților teritoriale, în special între mediul urban și rural. În același timp, progresul pe ODD 6 susține transversal și alte obiective ale Agendei 2030, inclusiv sănătatea, educația, productivitatea economică și protecția ecosistemelor.

În perioada 2020-2024, Republica Moldova a înregistrat progrese vizibile în extinderea accesului la servicii de apă și sanitație, reflectate de dinamica ascendentă a indicatorilor

naționali pentru țintele 6.1 și 6.2, precum și de consolidarea intervențiilor investiționale la nivel local. Aceste rezultate au fost susținute de programe naționale de dezvoltare și de proiecte cu finanțare externă, inclusiv în domeniul infrastructurii de apă, canalizare și epurare. Totodată, datele disponibile arată că rămân provocări structurale privind calitatea epurării apelor uzate, presiunea asupra resurselor de apă, uniformitatea implementării managementului integrat la toate nivelurile și reducerea decalajelor teritoriale în accesul la servicii sigure și durabile.

Progresul ODD 6 este prezentat în continuare pe fiecare țintă națională, în baza indicatorilor statistici oficiale și a documentelor de monitorizare relevante, cu accent pe evoluțiile din perioada 2020-2024, măsurile implementate și prioritățile de accelerare până în 2030.

„La noi s-au făcut rețele noi (pentru aprovizionarea cu apă) și se simte diferența. Dar în satele din apropiere încă sunt zile când apa se oprește și oamenii trebuie să se adapteze.” Tinerii recunosc că în ultimii 5 ani au existat îmbunătățiri vizibile în unele localități în ceea ce privește serviciile de alimentare cu apă și canalizare, inclusiv extinderea rețelelor și modernizarea infrastructurii. Cu toate acestea, percepțiile rămân puternic influențate de diferențele dintre urban și rural și de variațiile mari dintre localități. În unele comunități, participanții au apreciat progresul în accesul la apă potabilă și canalizare, în timp ce în altele au semnalat persistența problemelor legate de calitatea apei, întreruperi a furnizării apei, acoperire incompletă și costuri ridicate. În ansamblu, tinerii percep că schimbările ultimilor ani sunt pozitive, dar încă insuficiente pentru a asigura un acces echitabil și constant la servicii de bază în toate regiunile țării.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

Accesul universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile

Republica Moldova a înregistrat un progres constant în extinderea accesului populației la apă potabilă sigură și accesibilă. În perioada 2020-2024, indicatorii naționali aferenți țintei 6.1 - până în 2030, realizarea accesului universal și echitabil la apă potabilă sigură și la prețuri accesibile pentru cel puțin 95 % din populație - au înregistrat o evoluție pozitivă. Conform datelor oficiale, ponderea populației cu acces la surse sigure de alimentare cu apă a crescut de la 85,3% în 2020 la 91,5% în 2024 (+6,2 p.p.)¹⁴³, iar ponderea populației cu acces la servicii de alimentare cu apă potabilă gestionate în siguranță a crescut de la 78,0% la 88,0% (+10,0 p.p.)¹⁴⁴. Tendința pe întreg intervalul analizat este ascendentă pentru ambii indicatori, ceea ce confirmă extinderea progresivă a accesului la servicii de apă potabilă. În același timp, datele dezagregate pe medii de rezidență indică menținerea unor diferențe teritoriale, deși cu o dinamică favorabilă în zonele cu nivel inițial mai redus de acoperire (Tabelul 6.1; Figura 6.1; Figura 6.2).

¹⁴³ Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Platforma națională ODD, indicator 6.1.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-1-1/>

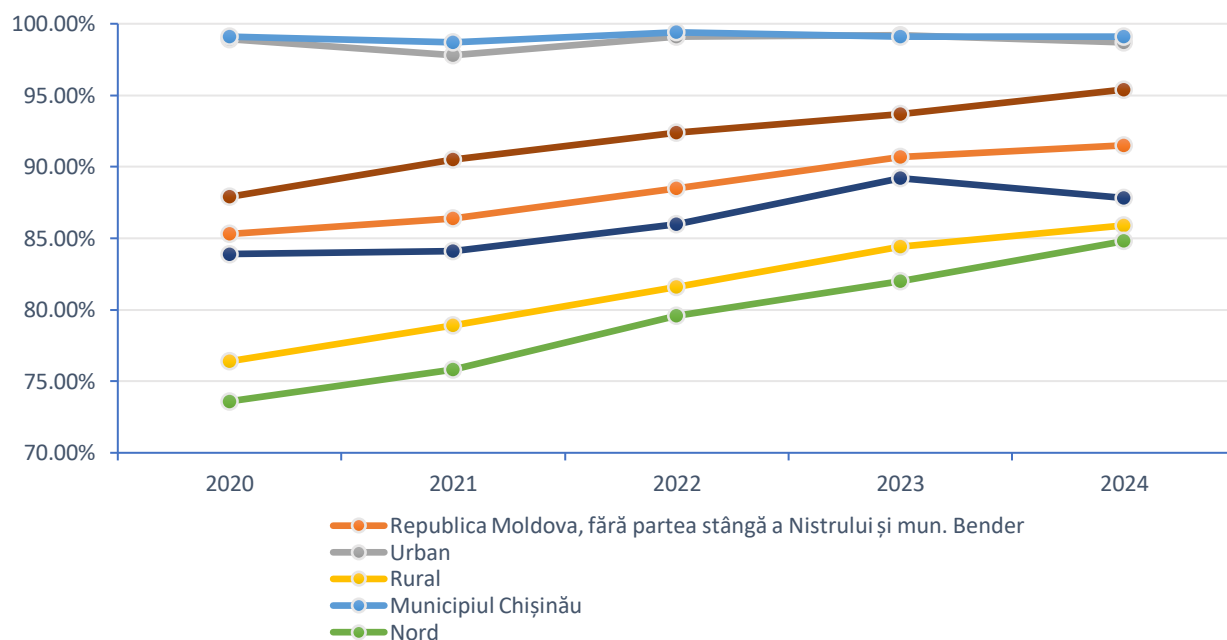
¹⁴⁴ Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Platforma națională ODD, indicator 6.1.1.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-1-1-1/>

Tabelul 6.1. Evoluția indicatorilor țintei naționale 6.1 în perioada 2020-2024 (%)

Indicator național	2020	2021	2022	2023	2024	Schimbare 2020-2024 (p.p.)
6.1.1. Ponderea populației cu acces la surse sigure de alimentare cu apă	85,3	86,4	88,5	90,7	91,5	+6,2
6.1.1.1 Ponderea populației cu acces la servicii de alimentare cu apă potabilă gestionate în siguranță	78,0	82,0	85,0	86,5	88,0	+10,0

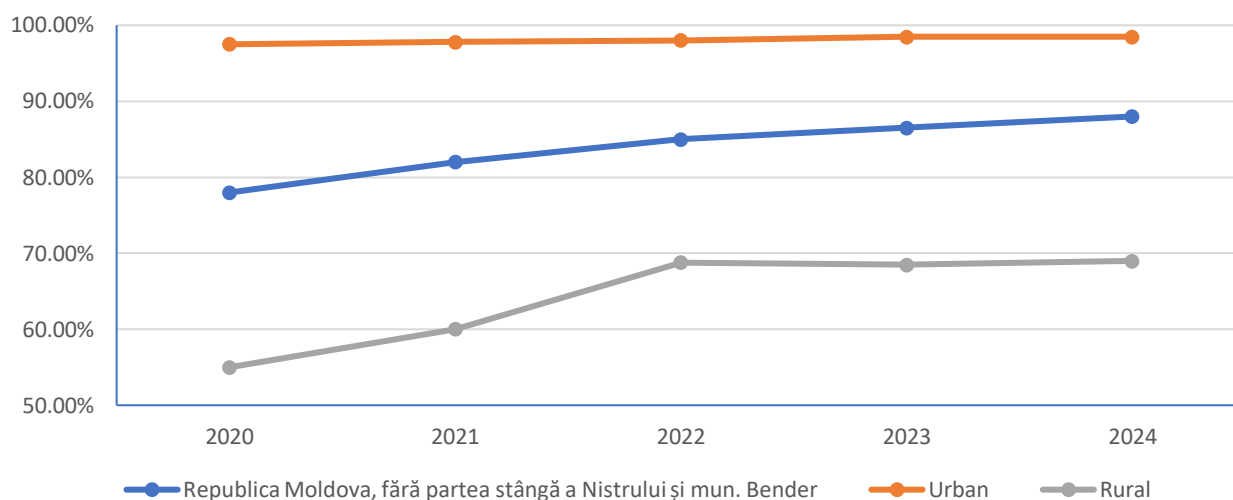
Sursa: BNS, Platforma națională ODD (indicatorii 6.1.1 și 6.1.1.1)

Figura 6.1. Dinamica indicatorului 6.1.1 Ponderea populației cu acces la surse sigure de alimentare cu apă (2020-2024), %

Sursa: Biroul Național de Statistică

Figura 6.2. Dinamica indicatorului 6.1.1.1 Ponderele populației cu acces la servicii de alimentare cu apă potabilă gestionate în siguranță (2020-2024)

Sursa: Biroul Național de Statistică

Progresele au fost susținute de măsuri investiționale și instituționale implementate prin programe naționale și proiecte cu finanțare externă. În perioada de referință, extinderea și reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă au fost finanțate inclusiv prin programele de dezvoltare locală „Satul European”¹⁴⁵ și „Satul European Expres”¹⁴⁶, iar proiectul „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova (SAASM)”¹⁴⁷ a sprijinit atât infrastructura, cât și consolidarea capacităților instituționale pentru furnizarea durabilă a serviciilor.

În raport cu ținta națională de 95% până în 2030, evoluția 2020-2024 indică un progres substanțial și o traiectorie favorabilă. Abordarea combinată – investiții în infrastructură, sprijin bugetar și asistență tehnică externă – a contribuit la creșterea acoperirii serviciilor. Totuși, diferența rămasă până la pragul de 95% evidențiază necesitatea continuării investițiilor în localitățile cu acoperire redusă și a consolidării calității serviciilor „gestionate în siguranță”, nu doar a conectării formale la rețea.

Pentru accelerarea progresului până în 2030, prioritară este menținerea ritmului investițional în infrastructura de apă potabilă, cu focalizare pe comunitățile rămase în urmă, concomitent cu întărirea capacităților operatorilor și monitorizarea sistematică a calității serviciilor la nivel local.

Realizarea accesului universal la condiții sanitare adecvate și echitabile

Republica Moldova a înregistrat un progres constant în asigurarea accesului populației la condiții sanitare adecvate și echitabile. Conform datelor oficiale, progresul pe ținta națională 6.2 a fost

¹⁴⁵ ONDRL, Programul național de dezvoltare locală „Satul European”: <https://ondrl.gov.md/programul-national-de-dezvoltare-locala-satul-european/>

¹⁴⁶ ONDRL, Programul național „Satul European Expres”: <https://ondrl.gov.md/programul-national-satul-european-expres/>

¹⁴⁷ ONDRL / Proiectul SAASM: <https://ondrl.gov.md/saasm/>

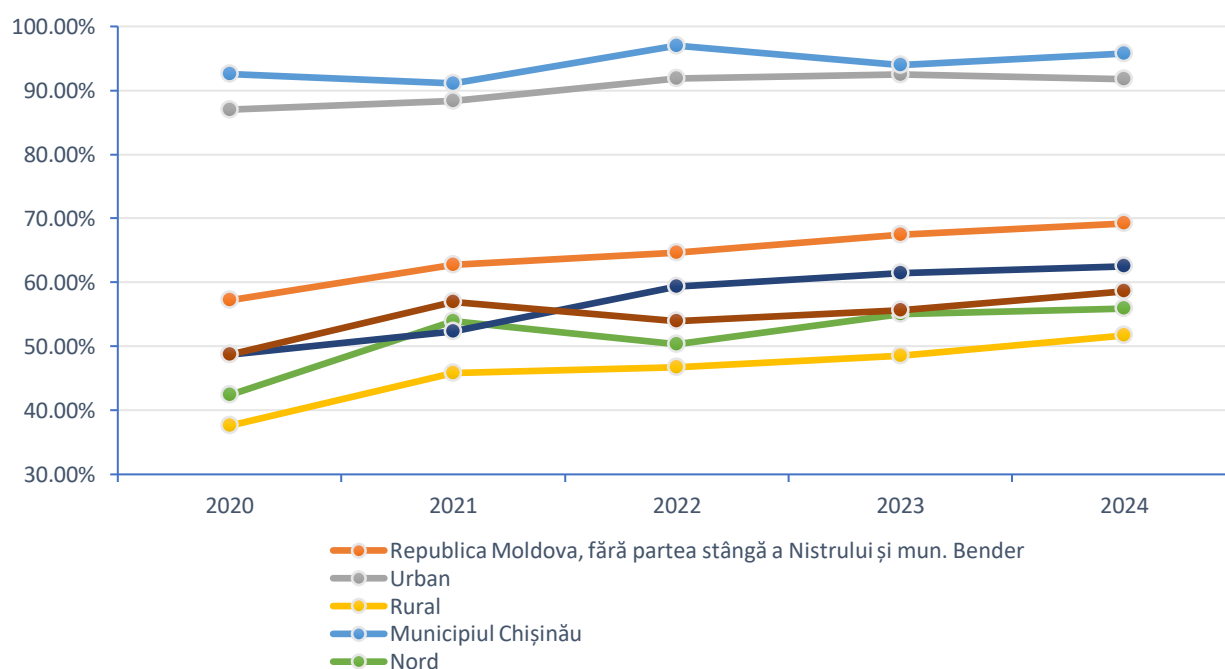
pozitiv în perioada 2020-2024. Ponderea populației care dispune în interiorul locuinței de grup sanitar și baie/duș a crescut de la 57,2% (2020) la 69,2% (2024), respectiv +12,0 p.p.¹⁴⁸ În același timp, ponderea populației cu acces la sistem de canalizare a sporit de la 77,6% (2020) la 85,9% (2024), respectiv +8,3 p.p.¹⁴⁹ Tendința este ascendentă pentru ambii indicatori, iar dezagregările BNS arată că diferențele urban-rural rămân relevante, dar se reduc gradual pe fondul extinderii serviciilor în localitățile cu nivel inițial mai scăzut de dotare (Tabelul 6.2; Figura 6.3; Figura 6.4).

Tabelul 6.2. Evoluția indicatorilor țintei naționale 6.2 în perioada 2020-2024 (%)

Indicator național	2020	2021	2022	2023	2024	Schimbare 2020-2024 (p.p.)
6.2.1.1 Proporția populației care dispune în interiorul locuinței de grup sanitar și baie/duș	57,2	62,7	64,6	67,5	69,2	+12,0
6.2.1.a Ponderea populației cu acces la sistem de canalizare	77,6	80,4	81,5	85,0	85,9	+8,3

Sursa: BNS, Platforma națională ODD (indicatorii 6.2.1.1 și 6.2.1.a), valori compilate în raportul de progres.

Figura 6.3. Dinamica indicatorului 6.2.1.1 Proporția populației care dispune în interiorul locuinței de grup sanitar și baie/duș (2020-2024), %

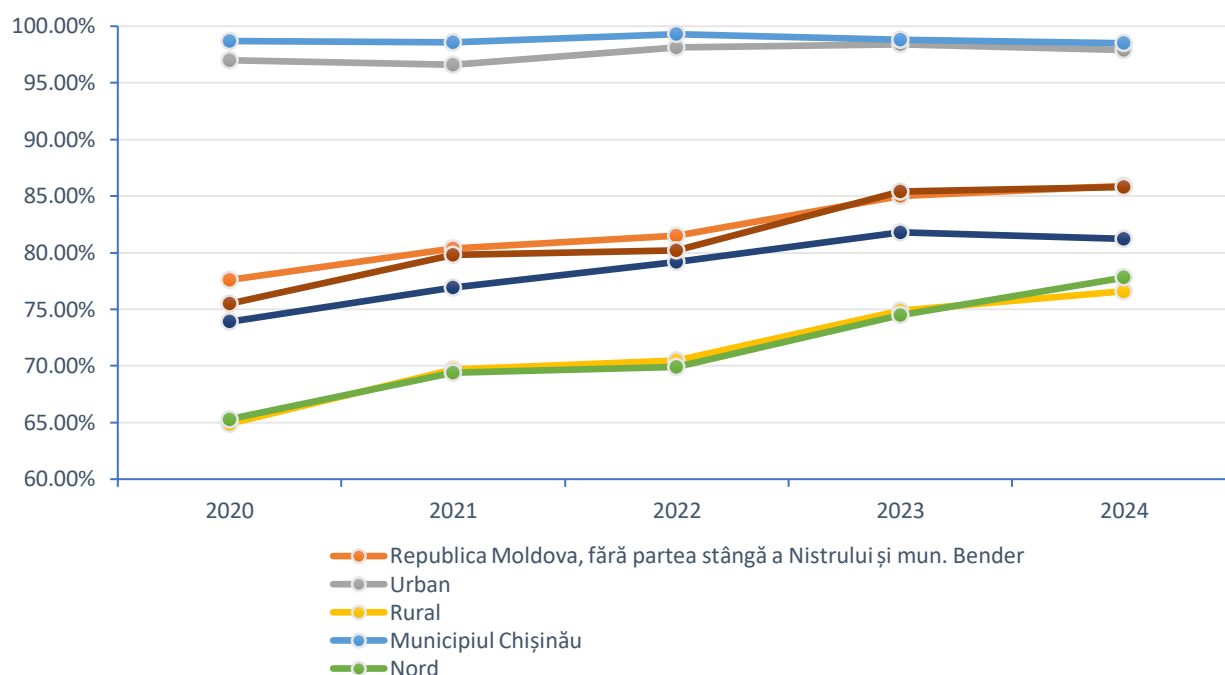

Sursa: Biroul Național de Statistică

¹⁴⁸ BNS – indicator 6.2.1.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-2-1-1/>

¹⁴⁹ BNS – indicator 6.2.1.a: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-2-1-a/>

Figura 6.4. Dinamica indicatorului 6.2.1.a Ponderea populației cu acces la sistem de canalizare (2020-2024), %

Sursa: Biroul Național de Statistică

Progresul reflectă implementarea măsurilor investiționale din programele naționale de dezvoltare locală (inclusiv „Satul European”, „Satul European Expres”) și a proiectelor de infrastructură de apă și sanitație susținute din surse externe (inclusiv SAASM), care au vizat extinderea rețelelor de canalizare, îmbunătățirea condițiilor sanitare în instituții publice și consolidarea capacităților operatorilor locali. Aceste intervenții au contribuit la creșterea acoperirii și la îmbunătățirea graduală a standardului de locuire, cu impact direct asupra sănătății publice și incluziunii sociale.

În raport cu ținta națională de minimum 65% până în 2030, datele indică faptul că pragul a fost depășit la nivel agregat pentru indicatorii analizați, iar direcția generală este favorabilă. Totuși, menținerea disparităților teritoriale și diferențele de calitate între tipurile de canalizare (publică vs. individuală) arată că Agenda 2030 rămâne relevantă din perspectiva echității, calității serviciilor și sustenabilității pe termen lung.¹⁵⁰

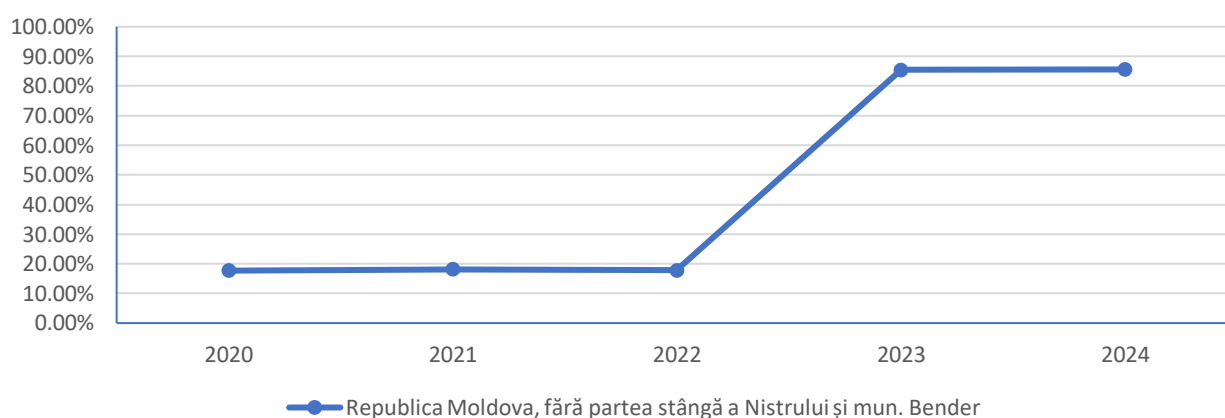
Până în 2030, prioritară este accelerarea investițiilor în localitățile insuficient acoperite, concomitent cu modernizarea sistemelor existente și cu măsuri orientate explicit spre gospodăriile vulnerabile, astfel încât extinderea accesului să fie însoțită de servicii sanitare sigure și funcționale.

¹⁵⁰ BNS (context sectorial apă-canalizare 2024): https://statistica.gov.md/index.php/ro/activitatea-sistemelor-publice-de-alimentare-cu-apa-si-de-9780_61786.html

Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea deversării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase, reducerea proporției apelor uzate netratate și sporirea substanțială a gradului de reciclare și reutilizare sigură

Republica Moldova a înregistrat progrese limitate în îmbunătățirea calității apei, fiind necesară accelerarea măsurilor de reducere a poluării și de creștere a tratării apelor uzate. Conform datelor oficiale disponibile pe platforma națională ODD, ponderea apelor uzate epurate suficient din totalul apelor evacuate, sectorul nonrezidențial (indicatorul 6.3.1) a avut o evoluție relativ stabilă în anii disponibili: 17,7% (2020), 18,1% (2021), 17,8% (2022), ceea ce indică o stagnare la un nivel redus al tratării suficiente raportate la totalul evacuat (Figura 6.5).

Figura 6.5. Dinamica indicatorului 6.3.1 Ponderea apelor uzate epurate în mod sigur (2020-2022), %

Sursa: Biroul Național de Statistică

Pentru indicatorii de calitate a corpurilor de apă (6.3.2.a¹⁵¹ și 6.3.2.b¹⁵²) și pentru indicatorul de neconformitate microbiologică a surselor de apă potabilă (6.3.2.1¹⁵³), seriile recente utilizate în rapoartele naționale evidențiază o volatilitate a rezultatelor (în special la apele subterane), respectiv necesitatea unei monitorizări continue și a intervențiilor țintite pe sursele cu risc.

În perioada analizată, intervențiile au vizat trei direcții principale: (i) extinderea și modernizarea infrastructurii de canalizare și epurare prin programe naționale și proiecte investiționale; (ii) consolidarea monitorizării calității apelor de suprafață, subterane și a surselor de apă potabilă; și (iii) alinierea cadrului instituțional la cerințele europene privind managementul apelor uzate și controlul poluării. Programele de dezvoltare locală și proiectele sectoriale (inclusiv SAASM) au contribuit la îmbunătățirea infrastructurii, iar datele de mediu indică menținerea unei presiuni ridicate asupra receptorilor naturali în unele bazine, ceea ce confirmă necesitatea accelerării modernizării tehnologice.

¹⁵¹ BNS – indicator 6.3.2.a: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-3-2-a/>

¹⁵² BNS – indicator 6.3.2.b: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-3-2-b/>

¹⁵³ BNS – indicator 6.3.2.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-3-2-1/>

În raport cu ținta națională 2030, datele arată că progresele sunt neuniforme: pe de o parte, există investiții în infrastructură; pe de altă parte, indicatorul 6.3.1 rămâne modest, iar calitatea corpurilor de apă și neconformitățile microbiologice continuă să reflecte vulnerabilități structurale (infrastructură veche, presiuni difuze din agricultură, capacitate inegală de epurare la nivel local). În acest context, direcția de politică este corectă, însă ritmul de îmbunătățire trebuie accelerat pentru a atinge ținta până în 2030.

Până în 2030, prioritare sunt: (i) creșterea ponderii apelor uzate tratate suficient prin modernizarea stațiilor de epurare și reducerea deversărilor insuficient tratate; (ii) intervenții țintite pentru îmbunătățirea calității apelor subterane și reducerea neconformităților microbiologice la sursele de apă potabilă, în special în zonele vulnerabile.

Eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile

Republica Moldova a înregistrat o evoluție mixtă în creșterea eficienței utilizării apei și în asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile. Conform datelor oficiale, evoluția indicatorilor care reflectă eficiența de utilizare a apei este mixtă în perioada 2020-2024. Indicatorul 6.4.1¹⁵⁴ (evoluția eficienței utilizării apei în timp) a crescut de la 219,8 în 2020 la 1590,0 în 2024, cu un vârf de 2193,3 în 2023, ceea ce indică o îmbunătățire semnificativă a eficienței, dar și o volatilitate ridicată în ultimii doi ani. Indicatorul 6.4.2¹⁵⁵ (Water Stress Index) s-a menținut relativ stabil în intervalul 2020-2022 (6,50%-6,45%), apoi a crescut la 7,1% în 2023 și 7,2% în 2024, semnalând o presiune mai mare asupra resurselor disponibile. Pentru indicatorul 6.4.1.1¹⁵⁶ (consumul apei pentru necesități de producție și potabile), seria arată valori de 787 mil. m³ (2020), 780 mil. m³ (2021), 845 mil. m³ (2022), urmate de 119 mil. m³ (2023) și 165 mil. m³ (2024); această ruptură de serie necesită interpretare prudentă și verificare metodologică la nivelul sursei primare (Tabelul 6.3; Figura 6.6; Figura 6.7).

Tabelul 6.3. Evoluția indicatorilor țintei naționale 6.4, 2020-2024

Indicator național	2020	2021	2022	2023	2024	Observație
6.4.1 Evoluția eficienței utilizării apei în timp	219,8	266,5	279,7	2193,3	1590,0	creștere puternică, volatilitate în 2023-2024
6.4.1.1 Consumul apei pentru necesități de producție și potabile (mil. m ³)	787	780	845	119	165	ruptură/discontinuitate de serie în ultimii ani
6.4.2 Ponderea apei captate din totalul resurselor de apă disponibile (%)	6,50	6,43	6,45	7,10	7,20	creștere recentă a stresului hidric

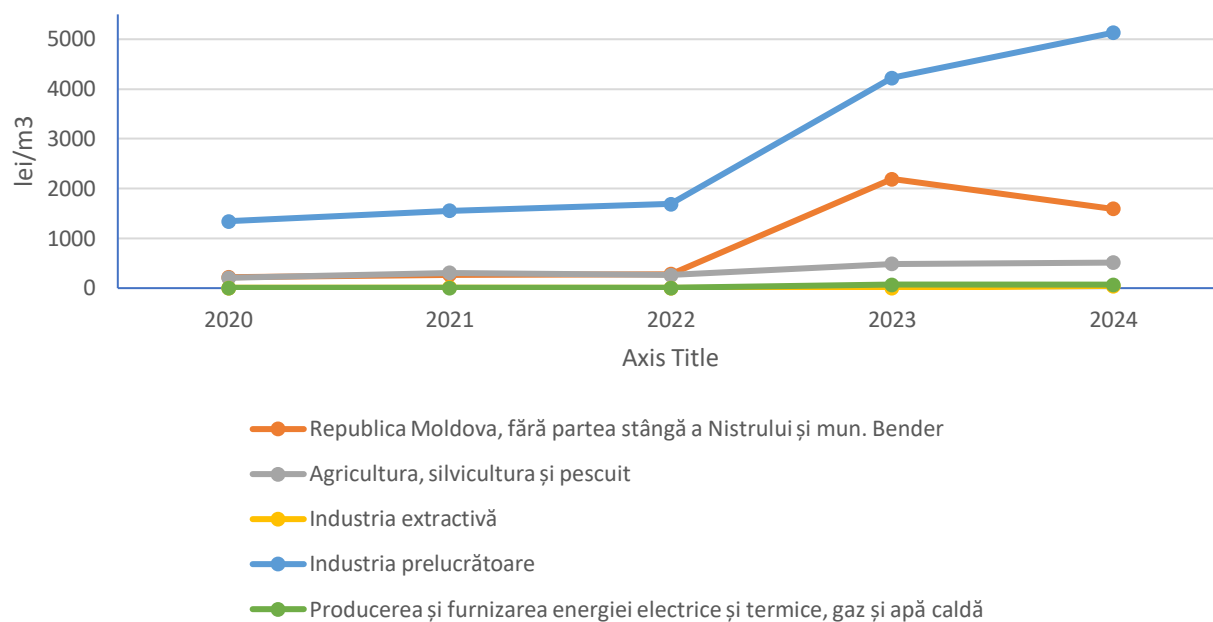
Sursa: Platforma națională ODD (BNS), indicatorii 6.4.1, 6.4.1.1, 6.4.2 (sursa de date: Administrația Națională „Apele Moldovei”).

¹⁵⁴ BNS – indicator 6.4.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-4-1/>

¹⁵⁵ BNS – indicator 6.4.2: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-4-2/>

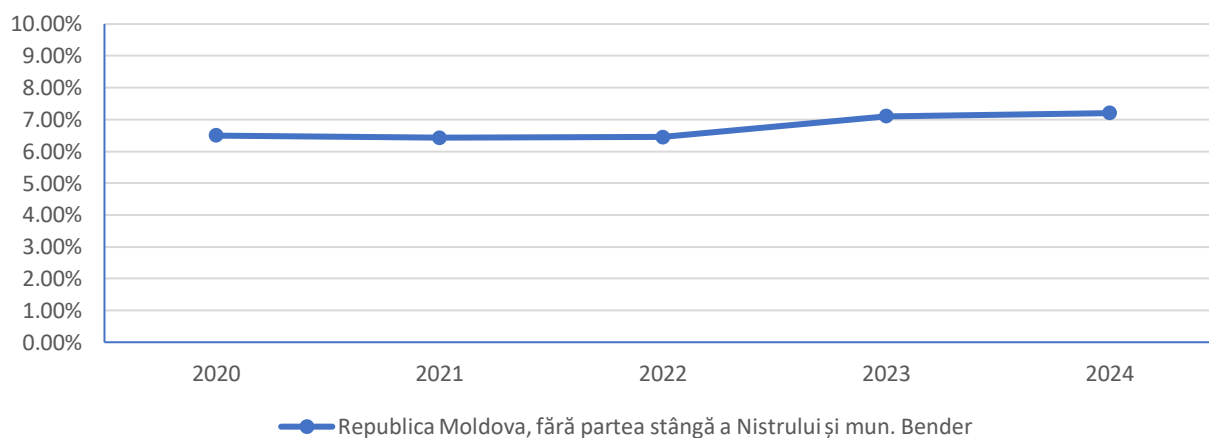
¹⁵⁶ BNS – indicator 6.4.1.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-4-1-1/>

Figura 6.6. Dinamica indicatorului 6.4.1 Evoluția eficienței utilizării apei în timp (2020-2024)

Sursa: Biroul Național de Statistică

Figura 6.7. Dinamica indicatorului 6.4.2 – Water Stress Index (2020-2024)

Sursa: Biroul Național de Statistică

Măsurile implementate în perioada analizată au vizat atât infrastructura, cât și governanța sectorului apei: extinderea/reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare prin programele naționale de dezvoltare locală, implementarea proiectului SAASM pentru creșterea securității și rezilienței serviciilor, precum și consolidarea mecanismelor de planificare și monitorizare în sector. Aceste intervenții au contribuit la modernizarea graduală a serviciilor și la utilizarea mai eficientă a resurselor, în paralel cu întărirea cadrului instituțional.

În raport cu ținta națională 2030, datele indică progres pe componenta de eficiență (6.4.1), dar și semnale de atenție privind susținabilitatea presiunii asupra resurselor (6.4.2). Creșterea

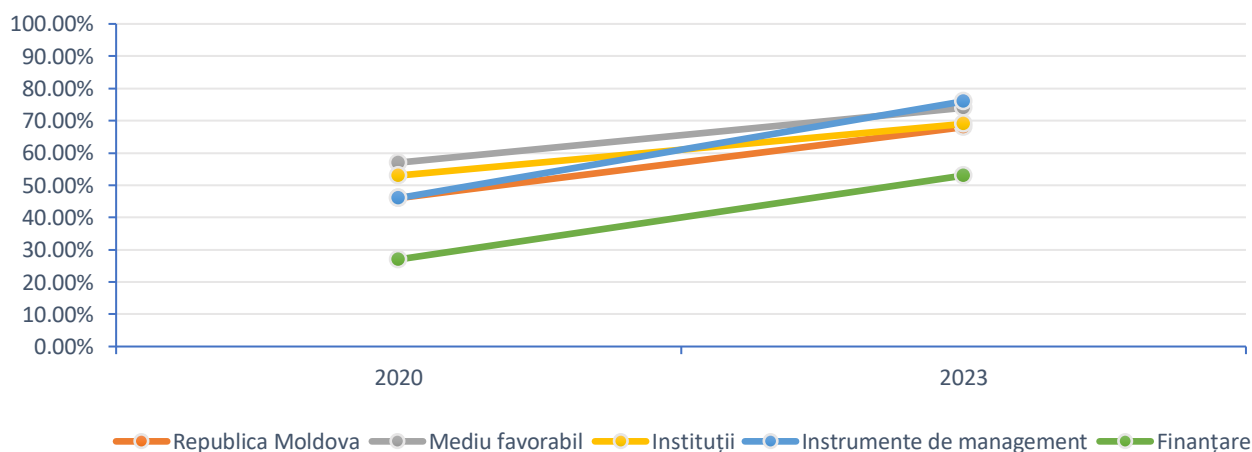
stresului hidric în 2023-2024 arată că eficiența economică a utilizării apei trebuie corelată mai strâns cu managementul volumelor captate și cu măsuri de adaptare climatică. În același timp, discontinuitățile din seria 6.4.1.1 confirmă necesitatea armonizării metodologice pentru comparabilitate anuală robustă.

Până în 2030, prioritară este accelerarea măsurilor de reducere a consumurilor specifice și a pierderilor în rețele, simultan cu managementul integrat al captărilor în condiții de variabilitate climatică.

Implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în implementarea managementului integrat al resurselor de apă la toate nivelurile. Conform datelor oficiale publicate pe platforma națională ODD, indicatorul 6.5.2¹⁵⁷ (ponderea suprafeței bazinelor hidrografice transfrontaliere parte a acordurilor internaționale) se menține la 100% în seria disponibilă, ceea ce confirmă acoperirea formală completă a cooperării transfrontaliere la nivel de acorduri. Pentru indicatorul 6.5.1¹⁵⁸ (gradul de implementare a managementului integrat al resurselor de apă, 0-100), seriile statistice publice au fost raportate cu disponibilitate limitată în anii anteriori, iar evaluarea progresului trebuie citită în corelație cu indicatorii de rezultat instituțional (planuri de bazin aprobate/implementate, monitorizare, cooperare interinstituțională) (Figura 6.8).

Figura 6.8. Indicatorul 6.5.1 – reprezentare a traiectoriei de implementare a managementului integrat al resurselor de apă, 2020-2023

Sursa: Biroul Național de Statistică

În perioada analizată, au fost continuate măsurile de consolidare a managementului pe bazine hidrografice¹⁵⁹ și a cooperării transfrontaliere, inclusiv pe bazinul Nistrului, prin instrumente

¹⁵⁷ BNS – indicator 6.5.2: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-5-2/>

¹⁵⁸ BNS – indicator 6.5.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-5-1/>

¹⁵⁹ Guvernul RM – Plan district bazin Nistru 2025–2030: <https://old.gov.md/ro/content/protectia-si-gestionarea-apelor-din-bazinul-nistrului-guvernul-aprobat-un-nou-plan-pentru>

de planificare, schimb de date și proiecte comune Moldova-Ucraina susținute de parteneri internaționali (UNDP/OSCE/UNECE/GEF)¹⁶⁰. În paralel, cadrul național de politici¹⁶¹ a inclus ținte explicite pentru creșterea gradului de implementare a managementului integrat al resurselor de apă (6.5.1), ceea ce oferă o bază operațională mai clară pentru perioada până în 2030.

În raport cu ținta națională 2030, datele arată un tablou dual: cooperarea transfrontalieră este instituționalizată (6.5.2), însă componenta de implementare efectivă a managementului integrat (6.5.1) rămâne dependentă de ritmul de operaționalizare a planurilor de bazin, finanțarea măsurilor și funcționalitatea sistemelor de monitorizare. Cu alte cuvinte, cadrul de cooperare există, iar prioritatea este transformarea lui în rezultate măsurabile și constante la nivel de calitate a apei, alocare eficientă și reziliență la secetă/inundații.

Până în 2030, direcția de accelerare vizează: (i) creșterea graduală și verificabilă a scorului 6.5.1 prin implementarea integrală a programelor de management pe bazine; (ii) consolidarea mecanismelor de date și raportare periodică comparabilă, astfel încât progresul să poată fi urmărit anual pe baze metodologice stabile.

Protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă, inclusiv păduri, zone umede, râuri, acvifere și lacuri

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în protejarea și restabilirea ecosistemelor legate de apă. Conform datelor oficiale disponibile pentru indicatorul național 6.6.1¹⁶², evoluția sub-indicatorului privind cantitatea apei subterane din acvifere indică, în perioada 2020-2024, un nivel relativ stabil, în jurul valorilor de aproximativ 3471-3479 mii m³/24 ore. Seria arată variații anuale reduse (de ordin marginal), ceea ce sugerează că, pe componenta cantitativă a resursei subterane monitorizate, nu s-au produs schimbări structurale majore în intervalul analizat (Tabelul 6.4). În același timp, caracterul compozit al indicatorului 6.6.1 (care include și dimensiuni privind ecosistemele de suprafață) impune o interpretare integrată cu datele de calitate și de presiune asupra corpurilor de apă.

Tabelul 6.4. Evoluția indicatorului 6.6.1, 2020-2024

Indicator național	2020	2021	2022	2023	2024	Tendință 2020-2024
6.6.1 – Cantitatea apei subterane din acvifere (mii m ³ /24 ore)	~3471,7	~3471,6	~3471,6	~3471,6	~3471,7	stabilitate (variații minime)

Sursa datelor: Platforma națională ODD (indicator 6.6.1) și sintezele naționale utilizate în raportarea de progres.

¹⁶⁰ UNECE – cooperare Moldova–Ucraina pe bazinul Nistrului (2025): <https://unece.org/media/Technical-Cooperation/press/405056>

¹⁶¹ Cadru de politici (HG nr. 409/2024, indicatori sectoriali apă): <https://natlex.ilo.org/dyn/natlex2/natlex2/files/download/117380/MDA-117380.pdf>

¹⁶² BNS – indicator 6.5.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-6-1/>

În perioada 2020-2024, măsurile implementate au vizat consolidarea protecției ecosistemelor acvatice prin instrumente de planificare pe bazine hidrografice, monitorizare hidrologică și hidrogeologică, precum și investiții conexe în infrastructura de apă și sanitație care reduc presiunile asupra receptorilor naturali. Complementar, cadrul instituțional al sectorului a continuat să integreze abordări de management al riscurilor climatice (secetă/inundații) și cooperare interinstituțională pentru protecția resurselor de apă de suprafață și subterane.

Evaluarea succintă a progresului arată că Republica Moldova menține, pe componenta raportată a acviferelor, o stabilitate cantitativă utilă pentru atingerea țintei până în 2030. Totuși, această stabilitate trebuie susținută prin intervenții continue asupra factorilor de risc (poluare difuză, presiuni locale de captare, degradarea habitatelor acvatice), astfel încât protecția cantității să fie dublată de îmbunătățirea calității și a funcționalității ecosistemelor legate de apă.

Până în 2030, prioritară este extinderea monitorizării integrate a tuturor componentelor indicatorului 6.6.1 (nu doar acvifere), inclusiv prin serii statistice comparabile anual pentru zone umede, lacuri și cursuri de apă, corelate cu măsuri de restaurare ecologică în ariile cu presiune ridicată.

Consolidarea capacităților țării, cu ajutorul cooperării internaționale și suportului extern, pentru implementarea activităților și programelor legate de apă și sanitație

Republica Moldova a înregistrat progrese în consolidarea capacităților naționale, cu sprijinul cooperării internaționale și al suportului extern pentru sectorul apei și sanitației. Conform datelor oficiale, indicatorul 6.a.1¹⁶³ urmărește valoarea asistenței financiare și tehnice externe pentru dezvoltarea sectorului de aprovizionare cu apă și sanitație. Seria națională indică faptul că finanțarea externă a rămas un pilon important pentru investițiile sectoriale în perioada 2020-2024, cu fluctuații anuale specifice ciclurilor de programare, contractare și execuție a proiectelor. Tendința generală pentru intervalul analizat confirmă menținerea unui nivel relevant de suport extern pentru infrastructură, guvernanta sectorială și consolidare instituțională (Tabelul 6.5; Figura 6.9).

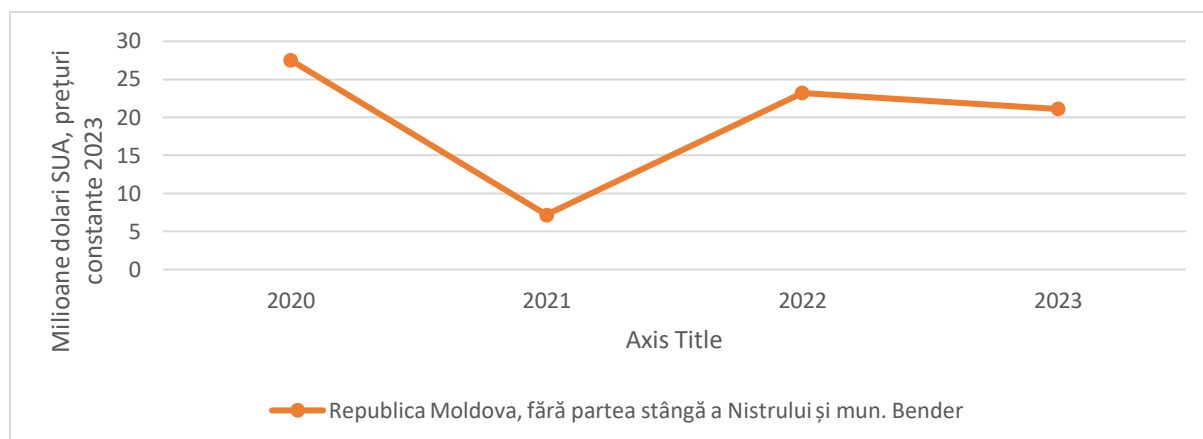
Tabelul 6.5. Evoluția indicatorului 6.a.1, mil. dolari SUA

Indicator național	2020	2021	2022	2023	Tendință 2020-2024
6.a.1 Valoarea asistenței financiare și tehnice externe pentru dezvoltarea sectorului de aprovizionare cu apă și sanitație	27,5	7,2	23,2	21,1	menținere a rolului major al finanțării externe, cu variații anuale

Sursă: Platforma națională ODD (indicator 6.a.1) și documente instituționale privind proiectele finanțate extern.

¹⁶³ BNS – indicator 6.a.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/6-a-1/>

Figura 6.16. Dinamica indicatorului 6.a.1 Valoarea asistenței financiare și tehnice externe pentru dezvoltarea sectorului de aprovizionare cu apă și sanitație în perioada 2020-2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

În plan de implementare, progresul a fost susținut de proiecte majore cu finanțare externă, inclusiv „Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova (SAASM)”, cu alocări de circa 45,6 mil. EUR (IDA/BIRD), orientat spre stații de epurare, sisteme regionale de alimentare cu apă și infrastructură igienico-sanitară în instituții publice. În paralel, partenerii de dezvoltare au sprijinit pregătirea cadrului strategic 2026-2030, regionalizarea serviciilor, dezvoltarea capacităților operatorilor și consolidarea mecanismelor de mobilizare a investițiilor pentru sector.

În raport cu ținta națională pentru 2030, datele și intervențiile confirmă că mecanismul de cooperare externă funcționează și produce rezultate concrete, în special acolo unde finanțarea este corelată cu reforme de guvernare și cu proiecte de infrastructură mature. Totuși, persistența decalajelor de acces și nevoia de modernizare tehnologică arată că volumul asistenței trebuie însoțit de absorbție eficientă, planificare multianuală și prioritizare teritorială.

Până în 2030, direcția de accelerare constă în: (i) creșterea predictibilității portofoliului de proiecte bancabile pentru apă și sanitație; (ii) combinarea finanțării externe cu cofinanțare națională/locală și instrumente de performanță, astfel încât asistența tehnică și financiară să se traducă mai rapid în servicii sigure și echitabile pentru populație.

ODD care urmează a fi prezentat la Forumul Politic de Nivel Înalt din iulie 2026: Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

ODD 7 are o relevanță strategică pentru Republica Moldova, deoarece energia condiționează direct competitivitatea economică, funcționarea serviciilor publice și bunăstarea gospodăriilor, inclusiv prin impactul asupra costului vieții și al sărăciei energetice. În același timp, avansarea pe ODD 7 este strâns corelată cu procesul de integrare europeană, prin armonizarea cadrului de reglementare, dezvoltarea piețelor energetice și accelerarea investițiilor în infrastructură și tehnologii curate, în linie cu standardele și acquis-ul UE.

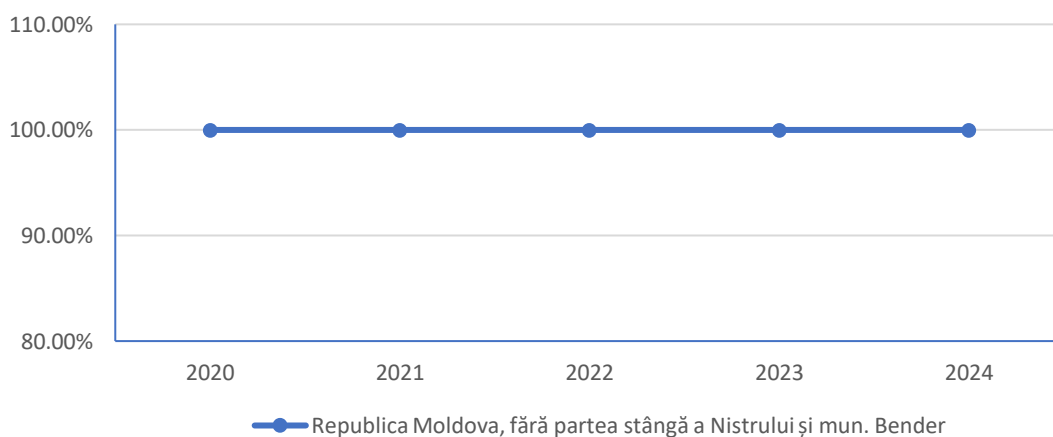
În perioada 2020-2024, Republica Moldova a menținut accesul universal la energie electrică și a concentrat eforturile pe consolidarea securității energetice și a rezilienței sistemului, în contextul crizelor regionale și al volatilității prețurilor. Progresul a fost susținut prin reforme instituționale și de piață, măsuri de protecție pentru consumatori (în special pentru gospodăriile vulnerabile), precum și prin inițierea și implementarea investițiilor în modernizarea sectorului, inclusiv pentru integrarea energiei din surse regenerabile și pentru creșterea eficienței energetice. În același timp, tendințele recente evidențiază necesitatea menținerii unui ritm susținut al investițiilor și al implementării măsurilor structurale, astfel încât tranziția energetică să devină mai robustă și mai predictibilă până în 2030.

Progresul este detaliat în continuare pentru fiecare țintă națională a ODD 7, pe baza indicatorilor statistici oficiale și a surselor de monitorizare relevante.

Accesul la servicii energetice

Republica Moldova a menținut un nivel înalt al accesului la servicii energetice, fiind necesare în continuare măsuri pentru îmbunătățirea accesibilității și calității acestora. Conform datelor oficiale, ponderea populației cu acces la energie electrică a fost de 100% pe întreg intervalul 2020-2024¹⁶⁴, menținându-se constant la nivel maxim, ceea ce indică realizarea, în planul accesului fizic la energia electrică, a componentei principale a țintei naționale 7.1 (Figura 7.1).

Tabelul 7.1. Ponderea populației cu acces la energie electrică (2020-2024), %

Sursa: Biroul Național de Statistică

În același timp, indicatorii privind sursele de energie utilizate în gospodării evidențiază schimbări structurale relevante, însă cele mai recente date disponibile sunt pentru 2021 (cercetare realizată o dată la 5 ani).

Comparativ cu 2015, în 2021 a crescut ponderea gospodăriilor care utilizează gaze naturale/energia electrică drept surse principale pentru încălzire (de la 10,7% la 16,5%) și pentru gătit (de la 88,8% la 95,8%), iar utilizarea combustibililor solizi (lemne/deșeurii/cărbune)

¹⁶⁴ BNS – indicator 7.1.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/7-1-1/>

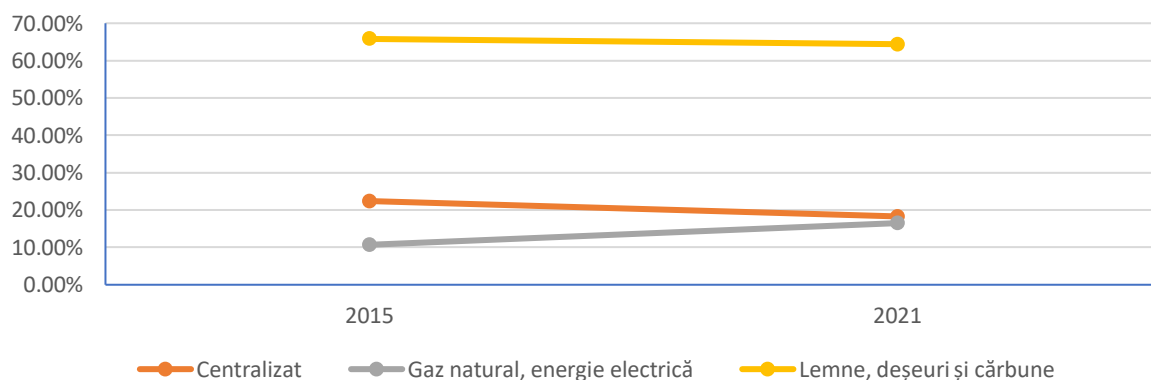
rămâne importantă mai ales pentru încălzire (64,4% în 2021)¹⁶⁵ (Tabelul 7.1; Figura 7.2; Figura 7.3).

Tabelul 7.1. Ponderea gospodăriilor după principalele surse de energie utilizate pentru necesitățile casnice

Indicator	2015 (%)	2021 (%)
Încălzire: gaze naturale / energie electrică	10.7	16.5
Încălzire: energie termică centralizată	22.4	18.3
Încălzire: lemne/deșeuri/cărbune	65.8	64.4
Gătit: gaze naturale / gaze petroliere lichefiate	88.8	95.8
Gătit: energie electrică	3.6	1.4
Gătit: lemne/deșeuri/cărbune	7.6	2.8

Sursa: Biroul Național de Statistică

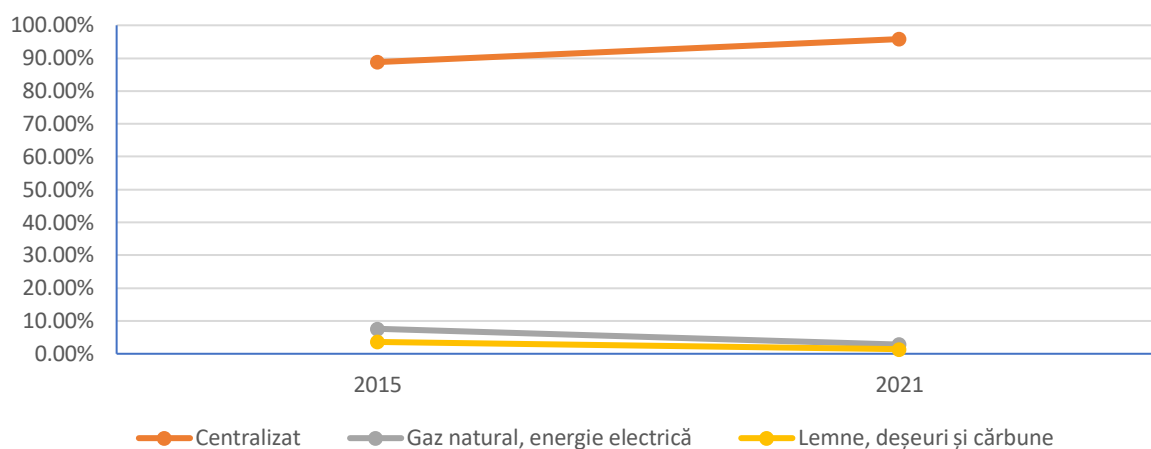
Figura 7.2. Ponderea gospodăriilor după principalele surse de energie utilizate pentru încălzirea locuințelor

Sursa: Biroul Național de Statistică

¹⁶⁵ BNS – indicator 7.1.2: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/7-1-2/>

Figura 7.3. Ponderea gospodăriilor după principalele surse de energie utilizate pentru pregătirea alimentelor

Sursa: Biroul Național de Statistică

La nivelul distribuției utilizărilor finale, în 2021 energia electrică este folosită preponderent pentru iluminat și aparate electrice (63,5%), urmată de încălzirea apei (16,4%), pregătirea alimentelor (12,6%), încălzirea spațiilor (6,0%) și răcirea spațiilor (1,4%) (Tabelul 7.3)¹⁶⁶.

Tabelul 7.3. Distribuția resurselor energetice utilizate pentru necesitățile casnice

Resursă energetică	Încălzirea spațiilor (%)	Răcirea spațiilor (%)	Încălzirea apei (%)	Pregătirea alimentelor (%)	Iluminat și aparate electrice (%)
Biocombustibili și deșeuri	98.9	0	0.6	0.6	0
Produse petroliere	0.5	0	14.2	85.3	0
Cărbune	96.1	0	3.9	0	0
Gaze naturale	63.9	0	10.3	25.8	0
Energie termică	74.9	0	25.1	0	0
Energie electrică	6	1.4	16.4	12.6	63.5

Sursa: Biroul Național de Statistică

În perioada analizată, menținerea accesului universal la energie electrică a fost sprijinită prin măsuri orientate spre stabilitatea și funcționalitatea sectorului energetic, cu accent pe continuitatea furnizării și protecția consumatorilor. În contextul crizei energetice regionale, au fost relevante intervențiile de sprijin pentru consumatorii casnici, inclusiv pentru gospodăriile

¹⁶⁶ BNS – indicator 7.1.2.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/7-1-2-1/>

vulnerabile, care au contribuit la menținerea accesibilității economice a energiei și la reducerea riscurilor de sărăcie energetică.

În paralel, reformele și investițiile sectoriale au continuat să susțină modernizarea serviciilor energetice și creșterea calității furnizării, inclusiv prin consolidarea cadrului de reglementare și a mecanismelor de piață.

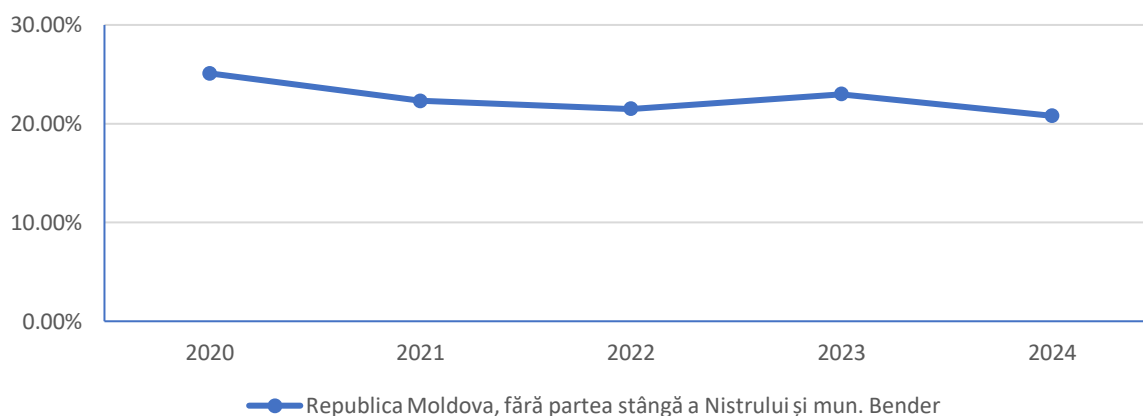
În raport cu ținta națională pentru 2030, datele confirmă că Republica Moldova se află deja la nivelul de acces universal la energie electrică, iar provocările majore pentru atingerea integrală a spiritului țintei 7.1 țin de accesibilitatea economică, calitatea serviciilor și tranziția graduală a gospodăriilor către soluții mai eficiente și mai puțin poluante. Dinamica indicatorilor 7.1.2 și 7.1.2.1 sugerează o evoluție în direcția creșterii utilizării gazelor naturale și a energiei electrice în gospodării, însă persistența ponderii ridicate a combustibililor solizi pentru încălzire indică necesitatea continuării politicilor de eficiență energetică și de modernizare a soluțiilor de încălzire, în special pentru categoriile vulnerabile.

Până în 2030, prioritară rămâne consolidarea măsurilor care asigură energie accesibilă pentru toate gospodăriile, concomitent cu accelerarea tranziției către surse și tehnologii mai eficiente (inclusiv electrificare eficientă și soluții moderne de încălzire), astfel încât accesul universal să fie dublat de servicii energetice sigure, moderne și sustenabile.

Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie

Republica Moldova a înregistrat o evoluție fluctuantă a ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie. Conform datelor oficiale pentru indicatorul 7.2.1 (ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie), Republica Moldova a înregistrat în perioada 2020-2024 o evoluție relativ stabilă cu variații anuale moderate. Ponderea a fost de 25,1% în anul 2020, 22,3% în 2021 și 21,5% în 2022, a înregistrat o creștere la 23,0% în 2023, iar în 2024 a constituit 20,8% (Figura 7.4)¹⁶⁷.

Figura 7.4. Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie

Sursa: Biroul Național de Statistică

¹⁶⁷ BNS – indicator 7.2.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/7-2-1/>

În raport cu ținta națională 7.2 ($\geq 30\%$ energie din surse regenerabile în consumul final brut de energie electrică până în 2030), dinamica indicatorului 7.2.1 rămâne relevantă ca măsură agregată a tranziției energetice, deși acesta reflectă consumul final brut de energie (total) și nu exclusiv componenta de energie electrică.

În perioada 2020-2024, măsurile de accelerare a energiei regenerabile au inclus intervenții orientate spre creșterea capacităților de producere și îmbunătățirea mecanismelor de integrare în piață. Printre acțiunile implementate se evidențiază lansarea licitațiilor pentru atribuirea statutului de producător eligibil mare (capacitate totală anunțată de 165 MW, inclusiv 105 MW eolian și 60 MW solar), cu efect de stimulare a investițiilor și de diversificare a mixului de producere, precum și tranziția de la contorizare netă la facturare netă, care permite valorificarea surplusului de energie injectat în rețea.

Totodată în anul 2025 Ministerul Energiei a lansat o nouă rundă de licitații destinată acordării statutului de producător eligibil mare pentru proiecte eoliene integrate cu sisteme de stocare a energiei. Licitațiile vizează dezvoltarea unor capacități eoliene de până la 170 MW, cu instalarea a cel puțin 44 MWh capacitate de stocare. Implementarea acestor proiecte este estimată să contribuie la creșterea ponderii energiei regenerabile cu aproximativ 5,8% și la avansarea obiectivului național de 30% energie din surse regenerabile până în 2030, generând totodată reduceri semnificative ale emisiilor de CO₂ și consolidând securitatea energetică a Republicii Moldova.

La nivel de programe, sunt relevante și intervenții punctuale de sprijin pentru tehnologii regenerabile la scară mică (de ex. soluții fotovoltaice/solare în gospodării și instituții), care contribuie la extinderea bazei de prosumatori și la creșterea acceptabilității sociale a tranziției.

Datele indică faptul că Republica Moldova a menținut, pe termen lung, o pondere a surselor regenerabile peste praguri de referință anterioare, însă tendința descendentă din 2020-2024 (în special diminuarea până la 20,8% în 2024) sugerează că progresul nu este încă consolidat și necesită măsuri consecvente pentru a evita o traiectorie de stagnare (Figura 7.4).

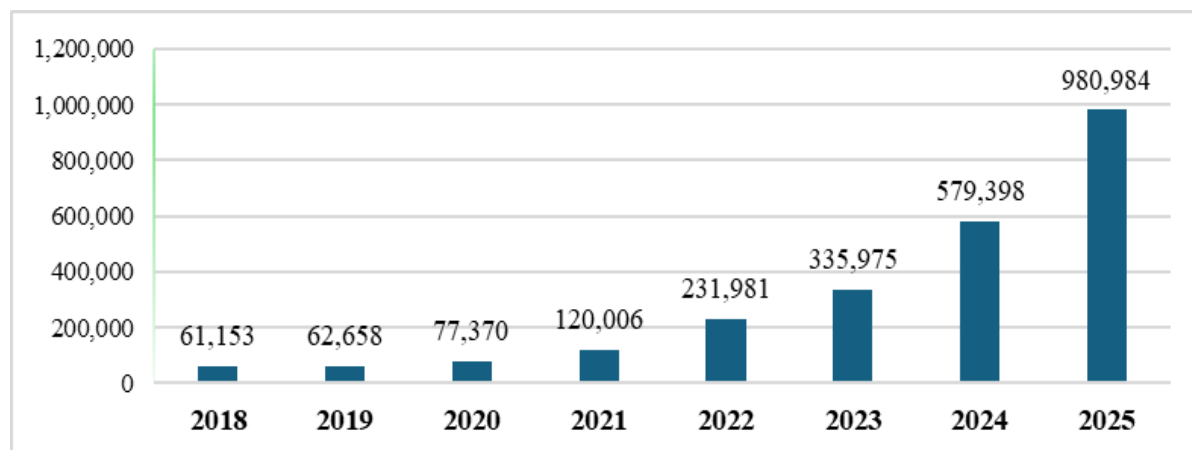
În raport cu ținta de $\geq 30\%$ până în anul 2030 pentru energia electrică, această evoluție subliniază importanța menținerii unui ritm susținut de investiții și a creșterii gradului de integrare a noilor capacități regenerabile în sistem, astfel încât tranziția să fie robustă inclusiv în condiții de volatilitate regională și de piață.

Evoluțiile recente indică o creștere semnificativă a capacităților instalate din surse regenerabile. Dacă în 2020 capacitatea instalată era de aproximativ 77 MW, până la sfârșitul anului 2025 aceasta a depășit 980 MW, ceea ce reprezintă o creștere de circa 900 MW în ultimii cinci ani. De asemenea, doar în anul 2025 au fost instalate peste 400 MW comparativ cu finele anului 2024, reprezentând mai mult de 40% din totalul capacităților instalate într-un singur an, ceea ce face ca anul 2025 să marcheze un nivel record în progresul tranziției energetice (Figura 7.5).¹⁶⁸

¹⁶⁸ CNED - <https://cned.gov.md/ro/content/capacitati-instalate>

Această tendință reflectă dinamica accelerată a investițiilor în sectorul energiei regenerabile și contribuie la consolidarea tranziției energetice și la sporirea securității energetice a Republicii Moldova.

Figura 7.5. Evoluția capacităților E-SER instalate în perioada 2018-2019, MW

Sursa: Centru Național pentru Energie Durabilă

Până în anul 2030, prioritatea este accelerarea intrării în operare a noilor capacități regenerabile (în special eolian și solar), împreună cu măsuri de majorare a gradului de integrare în rețea și implementarea soluțiilor care să majoreze gradul de flexibilitate (inclusiv soluții de echilibrare/stocare și modernizarea rețelelor), astfel încât ponderea regenerabilelor să crească sustenabil și să susțină ținta națională aferentă indicatorului 7.2. privind creșterea ponderii energiei din surse regenerabile.

În acest context, operatorul sistemului de transport a energiei electrice, ÎS „Moldelectrica” a lansat o licitație privind achiziția capacităților de echilibrare, licitație care are ca obiectiv promovarea majorării nivelului de flexibilitate a sistemului electroenergetic național prin încurajarea prestării serviciilor de echilibrare și care să asigure o piață de servicii de sistem și o piață de energie de echilibrare funcțională, în conformitate cu Regulile pieței energiei electrice.

Economii anuale de energie de 0,8% în perioada 2024-2030 (raportat la media consumului final 2019-2022)

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în realizarea economiilor anuale de energie, fiind necesară accelerarea măsurilor structurale de eficiență energetică pentru atingerea țintei stabilite. În perioada 2020-2024, evoluția consumului de energie indică o scădere a cererii în anii marcați de șocurile regionale, urmată de o revenire în 2024. Conform datelor oficiale, consumul de energie primară (consum intern brut) a fost de 2 807 ktep în 2020, a crescut la 3 115 ktep în 2021, apoi s-a redus la 2 770 ktep în 2022 și 2 632 ktep în 2023, înainte de a reveni la 2 735 ktep în 2024 (Tabelul 7.4; Figura 7.5).¹⁶⁹

¹⁶⁹ BNS – indicator 7.3.1.a: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/7-3-1-a/>

În același interval, consumul de energie finală a înregistrat 2 670 ktep în 2020, a atins un nivel mai ridicat în 2021 (2 924 ktep), după care a scăzut în 2022 (2 592 ktep) și 2023 (2 469 ktep), urmat de o creștere la 2 571 ktep în 2024 (Tabelul 7.4; Figura 7.6).¹⁷⁰

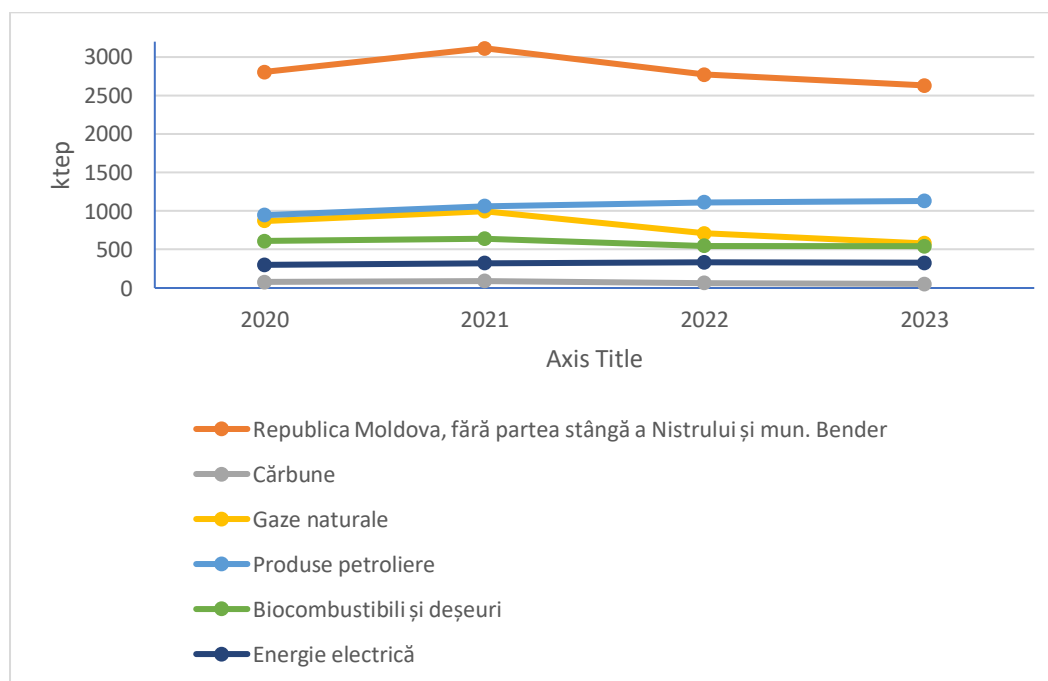
Din perspectiva țintei 7.3, aceste evoluții sunt relevante deoarece economiile anuale de energie de 0,8% în perioada 2024-2030 se raportează la valoarea medie a consumului final de energie în intervalul 1 ianuarie 2019 – 1 ianuarie 2022, iar menținerea unei traiectorii compatibile cu ținta presupune ca reducerea consumului să fie obținută prin măsuri structurale de eficiență energetică (în clădiri, echipamente și procese), astfel încât îmbunătățirile să se mențină inclusiv în condițiile revenirii cererii energetice și ale creșterii activității economice.

Tabelul 7.4. Consumul de energie primară și finală, 2020-2024 (ktep)

Indicator	2020	2021	2022	2023	2024
7.3.1.a Consum de energie primară (consum intern brut), ktep	2807	3115	2 770	2 632	2 735
7.3.1.b Consum de energie finală (consum final energetic), ktep	2 670	2 924	2 592	2 469	2 571

Sursă: BNS (serii prezentate în Raportul de progres ODD 2025; pentru 2024 – „Energetica/Indicatori cheie” BNS)

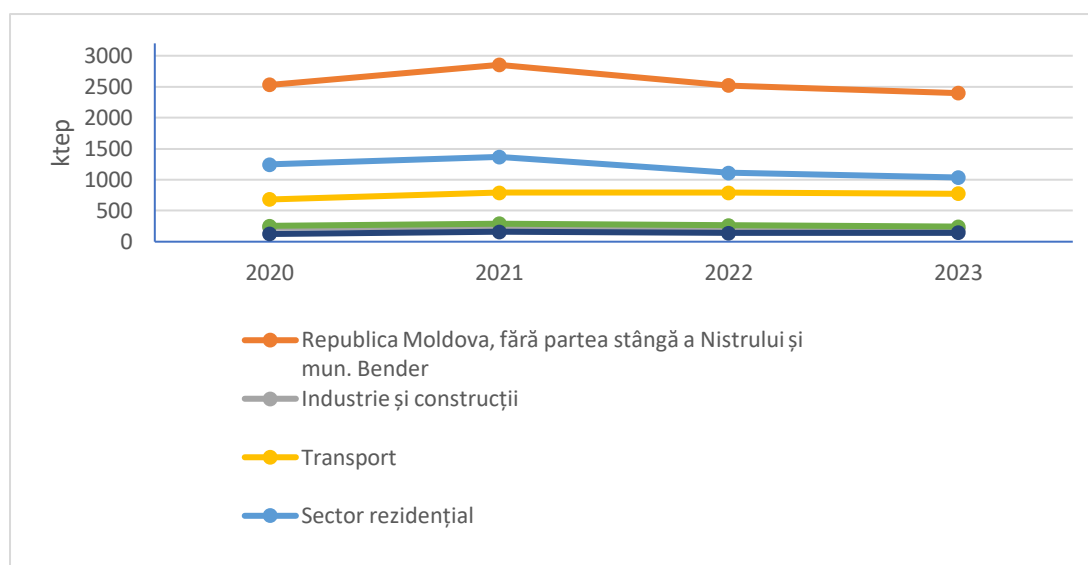
Figura 7.5. Consum de energie primară (consum intern brut), 2020-2023

Sursa: Biroul Național de Statistică

¹⁷⁰ BNS – indicator 7.3.1.b: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/7-3-1-b/>

Figura 7.6. Consum de energie finală (consum final energetic), 2020-2023

Sursa: Biroul Național de Statistică

În planul măsurilor implementate, perioada analizată a fost caracterizată de consolidarea intervențiilor de eficiență energetică în sectorul rezidențial și public, inclusiv prin instrumente de sprijin pentru gospodării și modernizarea infrastructurii de încălzire/consum. Un exemplu de intervenții orientate direct spre reducerea consumului și îmbunătățirea performanței energetice îl constituie programul pilot EcoVoucher (vouchere pentru electrocasnice și lămpi LED), precum și măsuri de tip „Casa Verde” (echipamente regenerabile și eficiente la nivel de gospodării și instituții), care susțin reducerea consumului final prin înlocuirea echipamentelor ineficiente și diversificarea surselor (Tabelul 7.5).

Tabelul 7.5. Măsuri relevante pentru ținta națională 7.3 (2020-2024)

Nr.	Măsură/intervenție (implementată)	Perioada (în raportare)	Beneficiari/arie	Elemente cantitative raportate
1	Programul „Casa Verde” – instalarea de tehnologii RES/eficiență la nivel de consumatori finali	2020-2024 (implementare în perioada analizată, conform raportării)	Gospodării + instituții publice (sănătate)	230 gospodării: panouri fotovoltaice, colectoare solare și cazane pe biocombustibil solid; 5 instituții medicale: centrale fotovoltaice cu capacitate totală 600 kW
2	Programul „Eco-Vouchere” (fază pilot) – înlocuirea echipamentelor/iluminatului cu soluții mai eficiente	2020-2024 (fază pilot raportată)	Gospodării (consum casnic)	7.246 vouchere pentru electrocasnice și 31.832 vouchere pentru lămpi LED

Totodată, raportările naționale indică faptul că ținta anuală de economii de 0,8% (raportată la media consumului final 2019-2022) a fost atinsă integral, ceea ce sugerează existența unei baze a mecanismelor de eficiență energetică, inclusiv prin programe de suport și investiții țintite.

Per ansamblu, datele pentru 2020-2024 arată că, deși consumul de energie (atât primar, cât și final) a scăzut în 2022-2023, în mare parte pe fondul contextului regional și al ajustărilor de cerere, creșterea din 2024 confirmă necesitatea accelerării măsurilor structurale de eficiență energetică, astfel încât economiile anuale prevăzute pentru perioada 2024-2030 să fie menținute și în condițiile revenirii consumului. În acest sens, progresele depind atât de continuitatea programelor de suport pentru gospodării și clădiri publice, cât și de stimularea investițiilor private în eficiență (în industrie/servicii/transport), concomitent cu îmbunătățirea managementului cererii și a calității datelor de monitorizare.

Prioritar până în 2030 rămâne scalarea intervențiilor cu impact demonstrabil asupra consumului final (reabilitare termică, echipamente eficiente, soluții de management energetic), cu focalizare pe categoriile vulnerabile și pe sectoarele cu potențial mare de economisire, astfel încât economiile anuale să fie menținute chiar și în condiții de creștere a cererii.

Valoarea asistenței financiare și tehnice externe pentru dezvoltarea eficienței energetice

Republica Moldova a înregistrat progrese în atragerea asistenței financiare și tehnice externe pentru dezvoltarea eficienței energetice. Datele oficiale disponibile pentru indicatorul 7.a.1 arată un nivel redus al asistenței externe dedicate explicit eficienței energetice la finalul perioadei raportate, cu o creștere între 2020 și 2021: de la 0,1 mil. USD (2020) la 0,3 mil. USD (2021), după fluctuații în anii anteriori. În prezent, seria publicată în materialele de monitorizare disponibile public pentru acest indicator este disponibilă până în 2021, ceea ce limitează cuantificarea strictă a evoluției 2022-2024 pe baza aceluiși indicator.¹⁷¹

În perioada 2020-2024, mobilizarea sprijinului extern pentru eficiență energetică s-a realizat prin combinații de împrumuturi, granturi și asistență tehnică orientate spre renovarea clădirilor publice și rezidențiale și consolidarea instrumentelor de implementare. Un exemplu relevant este Proiectul „Eficiența Energetică în Republica Moldova” (PEEM) (inițiat în 2022), finanțat prin împrumuturi EIB și EBRD (câte 30 mil. EUR), completate de un grant UE de 15 mil. EUR (NIP), destinat modernizării performanței energetice a clădirilor publice (în special spitale, școli, grădinițe) și întăririi capacităților de implementare¹⁷². În paralel, au fost extinse inițiative de stimulare a renovărilor în sectorul rezidențial, inclusiv prin granturi UE pentru reducerea costului investițiilor și prin instrumente dedicate gospodăriilor vulnerabile, ceea ce a susținut obiectivul de reducere a facturii energetice și a vulnerabilității la șocuri de preț. Astfel, în perioada următoare, Republica Moldova va implementa proiectul de eficiență energetică de importanță majoră, precum Proiectul „Tranziție Durabilă prin Eficiență Energetică în Moldova” (STEEM), cu obiectivul de a spori eficiența energetică în 46 instituții de învățământ primar și instalarea a cel puțin 280 de Puncte Termice Individuale în clădirile publice din municipiul Chișinău. Proiectul STEEM este prevăzut pentru a fi implementat în perioada 2024-2029 cu o

¹⁷¹ BNS – indicator 7.a.1: <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/7-a-1/>

¹⁷² Moldova Energy Efficiency Project – https://www.eeas.europa.eu/delegations/moldova/european-union-stepping-support-energy-efficiency-residential-sector-republic-moldova_en?utm_source=chatgpt.com

finanțarea totală de 54.5 mil. dolari SUA dintre care 50 mil. dolari SUA urmează a fi oferți de BIRD sub formă de împrumut, iar 4.5 mil. dolari SUA sub formă de grant pentru asistență tehnică și suport pentru implementarea proiectului, care urmează a fi oferite de către Fondul Fiduciar Multidonator „Moldova – Dezvoltare, Reziliență și Oportunități pentru Bunăstare (M-GROW). Proiectul „Inițiativa pentru dezvoltarea infrastructurii publice durabile prin renovări de eficiență energetică "(INSPIREE), care va include: implementarea măsurilor de eficiență energetică în 16 clădiri ale instituțiilor de învățământ superior (aproximativ 58.000 m²) și 14 clădiri ale spitalelor raionale (aproximativ 34.000 m²).

În raport cu ambiția țintei 7.a până în 2030, datele monetare raportate pe 7.a.1 indică faptul că sprijinul extern cuantificat strict prin acest indicator a fost modest în ultimii ani disponibili, în timp ce intervențiile investiționale și de asistență tehnică din 2022-2024 sugerează o dinamică de consolidare a portofoliului de proiecte pentru eficiență energetică (în special în clădiri publice și rezidențiale). Principala provocare rămâne asigurarea unei trasabilități statistice complete pentru anii recenți (2022-2024) pe indicatorul 7.a.1, concomitent cu menținerea ritmului de pregătire și implementare a proiectelor, astfel încât finanțarea să se traducă în economii de energie măsurabile și beneficii sociale (reducerea sărăciei energetice).

Până în 2030, accelerarea pentru ținta 7.a este strâns legată de creșterea absorbției finanțărilor externe în programe mature (pipeline bancabil), de scalarea renovărilor profunde în clădiri publice și rezidențiale și de îmbunătățirea raportării statistice (alinierea fluxurilor de date privind granturile/împrumuturile/AT la indicatorul 7.a.1), pentru a reflecta complet efortul de cooperare internațională.

ODD 13: Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Schimbările climatice reprezintă un risc transversal pentru Republica Moldova, cu efecte directe asupra securității alimentare, resurselor de apă, sănătății publice, infrastructurii, ecosistemelor și competitivității economice. În contextul amplificării frecvenței și intensității fenomenelor meteorologice extreme, ODD 13 are relevanță strategică pentru dezvoltarea socio-economică și pentru parcursul de integrare europeană, prin necesitatea de a alinia politicile publice la angajamentele internaționale (inclusiv Acordul de la Paris) și de a consolida guvernanta riscurilor și reziliența comunităților.

În perioada 2020-2024, progresele la ODD 13 s-au conturat prin întărirea treptată a cadrului strategic și instituțional pentru reducerea riscurilor de dezastre și pentru acțiunea climatică, precum și prin inițierea etapelor de implementare a principalelor instrumente de politici. În special, la finele anului 2023 au fost aprobate programe-cadru pentru adaptare și pentru dezvoltare cu emisii reduse, iar în 2024 cadrul strategic a fost consolidat suplimentar prin documente sectoriale relevante pentru integrarea climă-mediu-reducerea riscurilor, creând premise mai clare pentru planificare intersectorială și monitorizare orientată spre rezultate.

Progresul este prezentat în continuare pe fiecare țintă națională, în baza indicatorilor statistici oficiale și a documentelor de politici și monitorizare relevante pentru perioada 2020-2024.

Comparativ cu percepțiile de acum 5 ani, tinerii vorbesc mult mai concret despre efectele schimbărilor climatice asupra vieții de zi cu zi și asupra planurilor lor de viitor. În discuții, schimbările climatice au fost asociate cu veri mai lungi și mai secetoase, temperaturi extreme, dificultăți pentru agricultură, creșterea costurilor pentru întreținere și preocupări privind disponibilitatea resurselor naturale pe termen lung.

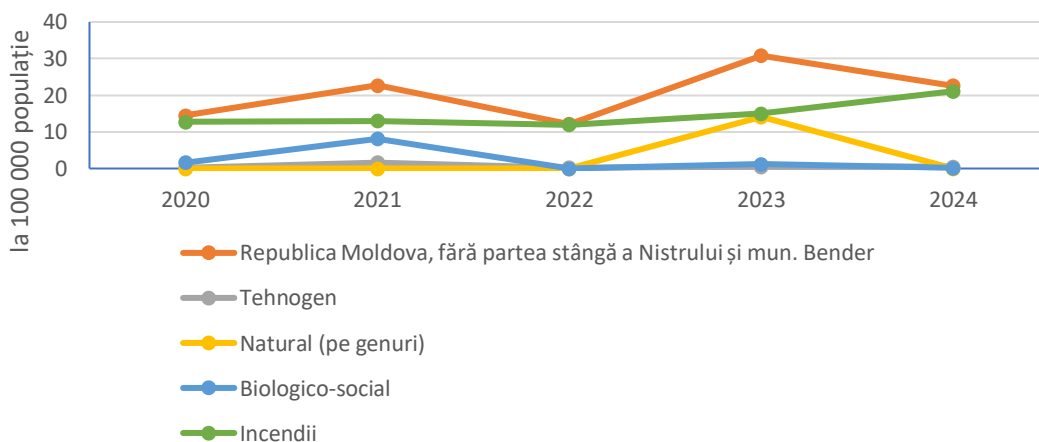
Pentru unii participanți, aceste schimbări influențează inclusiv planurile de viitor, în special în raport cu alegerea localității în care să trăiască, oportunitățile economice din mediul rural și perspectivele pentru activități agricole sau antreprenoriale. Tinerii percep tot mai clar că degradarea mediului nu mai este o problemă abstractă, ci una care afectează direct calitatea vieții și predictibilitatea viitorului.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

Asigurarea rezilienței climatice prin reducerea riscurilor legate de schimbările climatice și prin facilitarea adaptării în 6 sectoare prioritare – agricultură, resurse de apă, sănătate, sectorul forestier, energie și transport

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în asigurarea rezilienței climatice prin reducerea riscurilor legate de schimbările climatice și facilitarea adaptării în sectoarele prioritare. În perioada 2020-2024, indicatorii statistici relevanți pentru ținta națională 13.1 confirmă caracterul fluctuant al impactului situațiilor excepționale asupra populației, în funcție de frecvența și severitatea evenimentelor. Conform datelor oficiale, numărul persoanelor direct afectate (la 100 000 locuitori) a crescut de la 14,5 în 2020 la 22,7 în 2021, a scăzut la 12,1 în 2022, a urcat la 30,8 în 2023, iar în 2024 s-a redus la 22,6 (Figura 13.1).

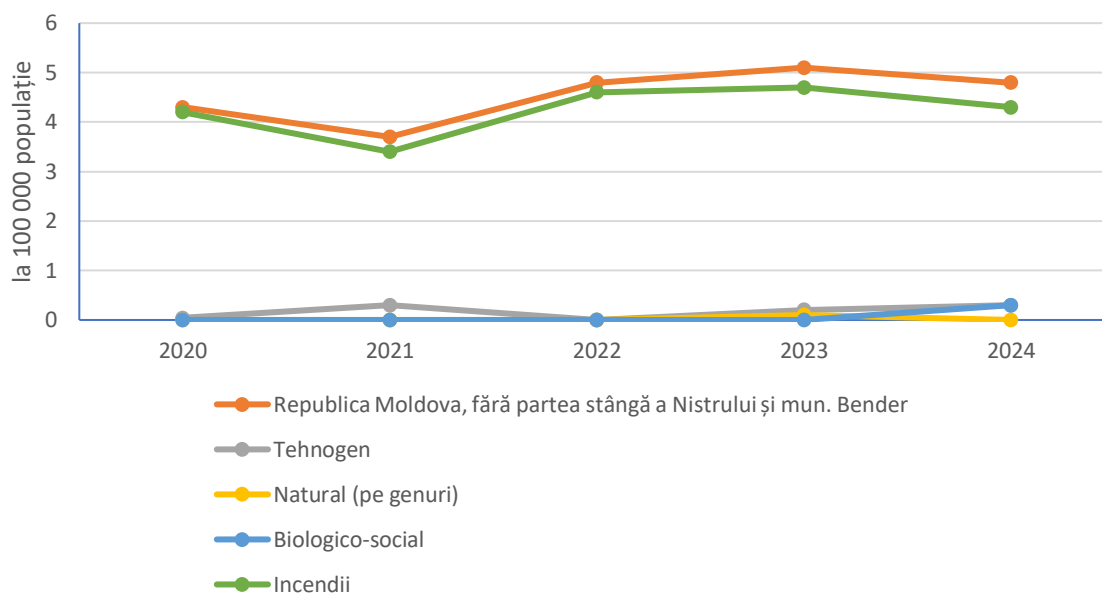
Figura 13.1. Numărul de persoane direct afectate în urma situațiilor excepționale, la 100 000 populație, 2020-2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

În paralel, rata persoanelor decedate (la 100 000 locuitori) a înregistrat în 2024 o ușoară scădere față de 2023 (de la 5,1 la 4,8), după o perioadă de creștere observată între 2021-2023 (Figura 13.2).

Figura 13.2. Numărul de persoane decedate în urma situațiilor excepționale, la 100 000 populație, 2020-2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

Pentru indicatorul privind persoanele dispărute în urma situațiilor excepționale, în perioada 2013-2024 nu au fost raportate cazuri, ceea ce sugerează o capacitate funcțională de răspuns și gestionare a urgențelor la nivel național.

Măsurile implementate în perioada analizată au urmărit consolidarea rezilienței climatice și reducerea riscurilor, inclusiv prin întărirea cadrului strategic și a coordonării instituționale pentru managementul riscurilor de dezastre, în acord cu Cadrul Sendai 2015-2030. În 2022 a fost aprobat Programul de prevenire și gestionare a situațiilor de urgență și excepționale pentru anii 2022-2025, iar în 2024 a fost aprobată Strategia națională de reducere a riscurilor de dezastre pentru perioada 2024-2030 (HG nr. 804/2024), cu obiective orientate spre evaluarea riscurilor, guvernanta, investiții pentru reducerea riscurilor, pregătire și răspuns, precum și cooperare internațională.

În același cadru, monitorizarea țintei 13.1 este concepută pentru a susține adaptarea în cele 6 sectoare prioritare (agricultură, resurse de apă, sănătate, sector forestier, energie și transport), prin corelarea intervențiilor de reducere a riscurilor și de adaptare cu indicatorii naționali aferenți.

Până în 2030, prioritatea este accelerarea implementării efective a Strategiei naționale de reducere a riscurilor de dezastre pentru perioada 2024-2030 (inclusiv la nivel local), cu orientare pe măsuri de prevenire și avertizare timpurie, investiții de reducere a riscurilor și

integrarea sistematică a adaptării în cele șase sectoare prioritare, astfel încât reducerea riscurilor să fie susținută de capacități operaționale și finanțare predictibilă.

Integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politici, strategii și planuri naționale. În cadrul țintei naționale 13.2, indicatorul 13.2.1.1 urmărește integrarea schimbărilor climatice în politicile, strategiile și planurile naționale, prin existența și operaționalizarea documentelor-cadru pentru adaptare și reducerea emisiilor. În perioada 2020-2024, progresul a fost marcat de consolidarea „pachetului” strategic începând cu 2023 și completarea lui în 2024, ceea ce a creat premise mai clare pentru integrarea transversală a obiectivelor climatice în planificarea sectorială (Tabelul 13.1).

Tabelul 13.1. Repere de politici/strategii relevante pentru indicatorul 13.2.1.1 (2020-2024)

Nr.	Document (aprobat)	Tip	An	Relevanță pentru ținta 13.2 (integrare climă în politici/planuri)
1	Programul național de adaptare la schimbările climatice până în 2030 + Plan de acțiuni (HG nr. 624/2023)	program național + plan	2023	stabilește cadrul și acțiunile de adaptare, cu orientare pe implementare și monitorizare
2	Programul de dezvoltare cu emisii reduse până în 2030 (HG nr. 659/2023)	program național	2023	definește direcțiile și măsurile de reducere a emisiilor în sectoare cheie
3	Strategia de mediu 2024-2030 (HG nr. 409/2024)	strategie sectorială	2024	consolidează integrarea considerentelor de mediu/climă în politici și intervenții sectoriale
4	Strategia națională de reducere a riscurilor de dezastre 2024-2030 (HG nr. 804/2024)	strategie națională	2024	întărește legătura climă – reducerea riscurilor și coerența cu cadrele internaționale relevante

Măsurile implementate pentru operaționalizarea țintei 13.2 s-au concentrat pe adoptarea și punerea în aplicare a documentelor de politici pentru adaptare și emisii reduse, precum și pe alinierea/armonizarea cadrului strategic cu priorități de mediu și reducere a riscurilor. Conform sintezei din documentele analizate, aprobarea programelor din 2023 a fost urmată de inițierea implementării, iar în 2024 au fost completate instrumentele strategice cu documente suplimentare (de mediu și reducerea riscurilor), cu rol de integrare și coerență intersectorială (Tabelul 13.1).

În paralel, datele raportate privind implementarea programelor aprobate indică faptul că procesul de aplicare este încă în fază incipientă: pentru 2024 este menționat un nivel de realizare de 13,9% pentru Programul de dezvoltare cu emisii reduse (5 acțiuni din 36) și de 20% pentru Programul național de adaptare (18 acțiuni din 90), ceea ce sugerează trecerea de la etapa de planificare la cea de execuție și necesitatea consolidării mecanismelor de urmărire a progresului.

Per ansamblu, datele și informațiile disponibile arată o dinamică pozitivă în raport cu ținta națională 2030, prin formalizarea cadrului strategic și crearea instrumentelor necesare pentru

integrarea climatică în politici și planuri. Totodată, ritmul de implementare raportat pentru 2024 confirmă că principala provocare pentru perioada următoare este accelerarea operaționalizării (inclusiv transpunerea măsurilor în planuri sectoriale, bugete, investiții și instrumente de monitorizare), astfel încât cadrele aprobate să producă efecte măsurabile și sustenabile.

Până în 2030, prioritar rămâne consolidarea implementării programelor adoptate (adaptare și emisii reduse), inclusiv prin integrarea lor sistematică în planificarea sectorială și în ciclul bugetar, precum și prin întărirea mecanismelor de monitorizare și raportare pentru susținerea deciziilor bazate pe evidențe.

Fortificarea cadrului instituțional în domeniul adaptării la schimbările climatice, asigurarea conștientizării de către toți actorii implicați, inclusiv a populației, a riscurilor schimbărilor climatice și a măsurilor de adaptare

„Tinerii înțeleg mai bine riscurile decât înainte, dar dacă vine o secetă sau o furtună mare, fiecare se descurcă cum poate”, menționează tinerii consultați, care au exprimat percepții prudente în ceea ce privește capacitatea comunităților de a face față dezastrelor naturale sau șocurilor climatice. În multe cazuri, sentimentul dominant este că nivelul de pregătire rămâne limitat și că reacția comunităților este mai degrabă una de adaptare informală decât rezultatul unor mecanisme bine planificate.

Comparativ cu acum 5 ani, participanții au subliniat o conștientizare mai mare a riscurilor, însă consideră că infrastructura locală, informarea populației și capacitatea de răspuns a autorităților locale nu țin întotdeauna pasul cu frecvența tot mai mare a fenomenelor extreme. Pentru tineri, reziliența comunitară este strâns legată de investițiile în infrastructură, educație pentru situații de urgență și protecția resurselor de apă și sol.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în fortificarea cadrului instituțional pentru adaptarea la schimbările climatice și în consolidarea conștientizării riscurilor climatice și a măsurilor de adaptare. În perioada 2020-2024, măsurile implementate au vizat, pe de o parte, consolidarea dimensiunii educaționale și de conștientizare (prin includerea tematicilor climatice în discipline și programe educaționale la diferite niveluri), iar pe de altă parte, întărirea arhitecturii instituționale și a cadrului de politici climatice. Un moment de referință îl constituie aprobarea, la finele anului 2023, a Programului național de adaptare la schimbările climatice până în 2030 (PNASC) și a Programului de dezvoltare cu emisii reduse până în 2030 (PDER), care structurează intervențiile, responsabilitățile instituționale și portofoliul de acțiuni pentru perioada următoare.

În raport cu ținta națională, datele disponibile sugerează un progres etapizat: componenta educațională este consolidată prin integrarea subiectelor climatice (indicator non-statistic), iar

componenta strategic-instituțională intră, din 2024, într-o fază de implementare cuantificabilă, cu primele niveluri de realizare raportate pentru programele aprobate. În același timp, faptul că progresele măsurate sunt încă la început (13,9% pentru PDER și 20% pentru PNASC în 2024) indică necesitatea menținerii ritmului de operaționalizare, inclusiv prin planificare multianuală, capacitate de implementare și monitorizare coerentă a acțiunilor.

Până în 2030, prioritară rămâne accelerarea implementării PNASC și PDER (inclusiv la nivel sectorial și local), concomitent cu consolidarea educației și comunicării publice privind riscurile climatice și măsurile de adaptare, astfel încât progresul instituțional să se traducă în capacitate efectivă de răspuns și reziliență la nivelul comunităților.

ODD 14: Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

ODD 14 are relevanță pentru Republica Moldova prin legătura directă dintre apele interioare (râuri, lacuri, acumulări) și starea ecosistemelor acvatice care se conectează, prin bazinul Dunărea-Prut și Marea Neagră, respectiv Nistru, la obiectivele regionale privind protecția mediului. Reducerea poluării din surse terestre, protecția biodiversității acvatice și combaterea practicilor ilegale în utilizarea resurselor biologice contribuie la sănătatea publică, la activitățile economice dependente de apă (agricultură, piscicultură, recreere) și la atractivitatea teritorială. În același timp, obiectivul este aliniat cu parcursul de integrare europeană, prin accentul pe management integrat al bazinelor hidrografice, monitorizare și aplicarea coerentă a reglementărilor de mediu.

În perioada 2020-2024, progresul pe ODD 14 s-a conturat prin consolidarea cadrului de planificare pe bazine hidrografice și prin intervenții orientate spre reducerea presiunilor asupra calității apelor de suprafață, inclusiv în ceea ce privește riscurile de eutrofizare, precum și prin intensificarea acțiunilor de reglementare și control pentru diminuarea pescuitului ilegal. Tendințele analizate indică evoluții favorabile pe componenta de calitate a apelor în prima parte a perioadei disponibile, iar pe componenta de conformare/ordine publică în domeniul pescuitului rămâne necesară menținerea eforturilor de prevenire și aplicare, având în vedere nivelul înregistrărilor de contravenții și dinamica lor anuală.

Progresul este detaliat în continuare pe fiecare țintă națională a ODD 14, în baza indicatorilor statistici oficiale și a documentelor de monitorizare relevante pentru perioada 2020-2024.

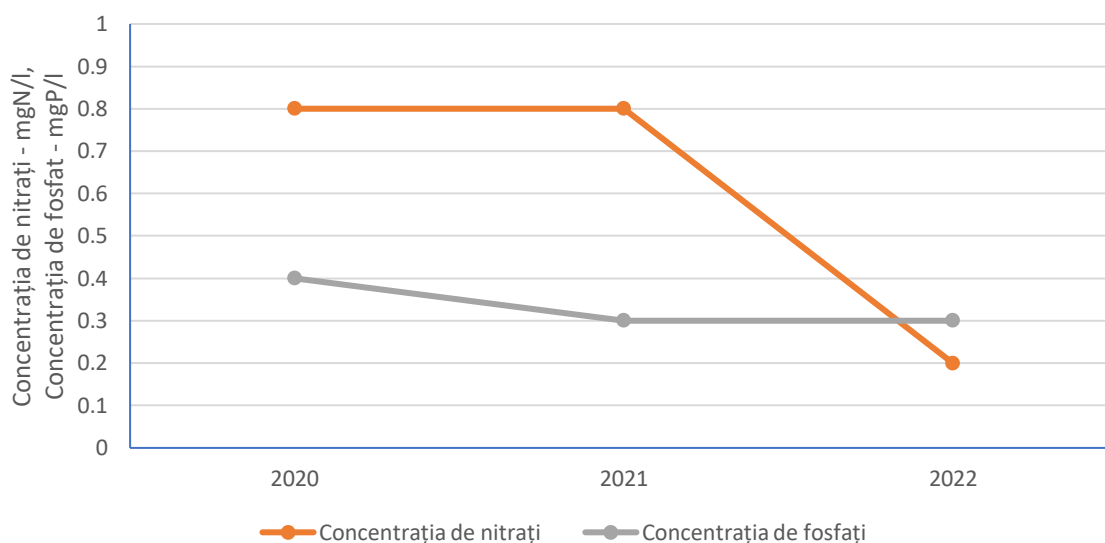
Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață, în special de la activitățile terestre

Republica Moldova a înregistrat progrese inițiale în prevenirea și reducerea poluării apelor de suprafață, în special din surse terestre. În perioada 2020-2024, implementarea țintei 14.1 a fost susținută prin consolidarea cadrului de planificare pe bazine hidrografice și prin intervenții orientate spre reducerea poluării din surse terestre, în special prin măsuri de management al resurselor de apă și control al presiunilor asupra corpurilor de apă. În acest sens, ciclul II al programelor/planurilor de gestionare pe districte de bazine (inclusiv Dunărea-Prut și Marea Neagră, respectiv Nistru) a oferit un cadru pentru măsuri de reducere a poluării și îmbunătățire

a stării corpurilor de apă, în linie cu abordarea europeană de management integrat al bazinelor. De asemenea, Programul Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea (2016-2025) a rămas un instrument relevant pentru convergența măsurilor de sănătate publică și protecția resurselor de apă.

În raport cu ținta națională (prevenirea și reducerea semnificativă a poluării apelor de suprafață până în 2030), dinamica indicatorului 14.1.1.1 arată progrese inițiale, cu reducerea rapidă a nivelului indicelui între 2019 și 2021 și stabilizare în 2022 (Figura 14.1).

Figura 14.1. Indicii chimici privind eutrofizarea apelor de suprafață

Sursa: Biroul Național de Statistică

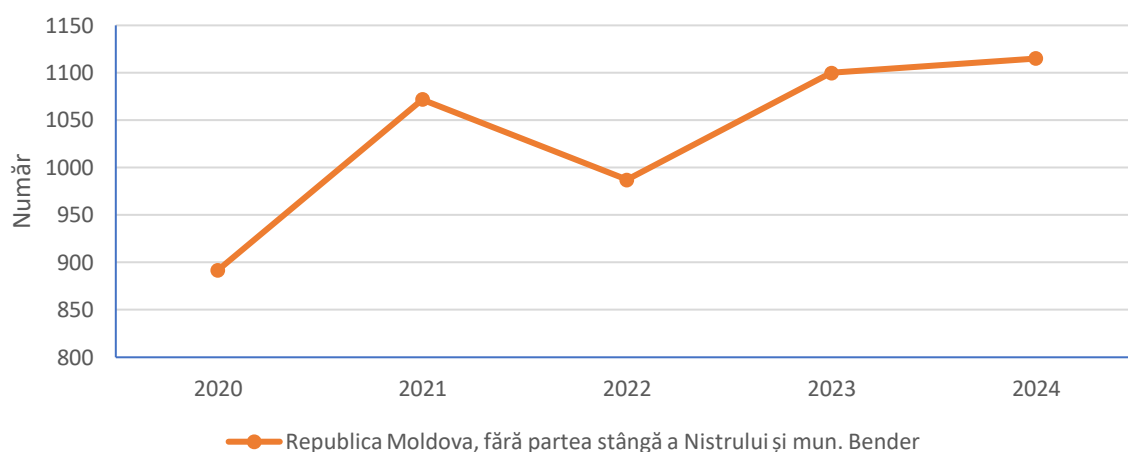
În același timp, menținerea tendinței pozitive depinde de continuitatea măsurilor de prevenire a poluării difuze (în special nutrienți) și de funcționarea coerentă a monitorizării și aplicării reglementărilor, astfel încât progresele să se reflecte în îmbunătățiri robuste și comparabile în timp.

Pentru accelerare până în 2030, prioritară rămâne creșterea eficienței măsurilor de reducere a nutrienților din surse terestre (agricultură și ape uzate), corelată cu monitorizarea sistematică a corpurilor de apă și aplicarea consecventă a programelor de măsuri la nivel de bazine hidrografice.

Eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat

Republica Moldova a înregistrat progrese limitate în eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat. În perioada 2020-2024, numărul de contravenții înregistrate privind pescuitul ilegal (14.4.1.1) a avut o tendință generală de creștere, cu fluctuații intermediare. De la 892 cazuri în 2020, indicatorul a urcat la 1072 în 2021, a scăzut la 987 în 2022, apoi a crescut din nou la 1100 în 2023 și 1115 în 2024 (Figura 14.2). Din perspectiva interpretării, majorarea numărului de contravenții poate reflecta concomitent persistența presiunilor asupra resurselor piscicole și intensificarea activităților de control și constatare a abaterilor.

Figura 14.2. Evoluția contravențiilor privind pescuitul ilegal (14.4.1.1), 2020-2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

Măsurile implementate în perioada analizată au vizat consolidarea cadrului de reglementare și aplicarea acestuia prin supraveghere și control. Un instrument recurent este regimul anual de prohibiție (stabilit prin ordine ale autorității competente), utilizat pentru protejarea resurselor biologice acvatice în perioada de reproducere, precum și sistemul de permise pentru pescuit sportiv/amator și reguli asociate privind practicarea pescuitului. În același timp, autoritățile de control au aplicat măsuri de prevenire și sancționare, inclusiv acțiuni de monitorizare și verificare în teren, cu accent pe zonele cu presiuni ridicate și pe perioadele de restricție.

În raport cu ținta națională 2030 (eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat), datele arată că volumul contravențiilor rămâne semnificativ, iar evoluția din 2023-2024 indică necesitatea menținerii intervențiilor de control și a prevenției. Totodată, fluctuațiile anuale (scăderea din 2022 urmată de creștere) sugerează că rezultatele sunt sensibile atât la comportamentul utilizatorilor resurselor, cât și la intensitatea și focalizarea activităților de supraveghere și aplicare a legislației.

Până în 2030, prioritară rămâne consolidarea aplicării regulate a regimului de prohibiție și a controalelor bazate pe risc, concomitent cu extinderea măsurilor de informare și responsabilizare a pescarilor și îmbunătățirea cooperării interinstituționale pe sectoarele de râu și lacuri cu presiuni ridicate.

ODD 15: Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

ODD 15 are relevanță strategică pentru Republica Moldova prin rolul ecosistemelor terestre în susținerea dezvoltării socio-economice: protecția solurilor și a biodiversității, menținerea serviciilor ecosistemice (inclusiv reglarea regimului hidrologic, reducerea eroziunii, stocarea carbonului), precum și asigurarea resurselor naturale pentru comunități și economie. Într-un context de vulnerabilitate climatică și presiuni asupra terenurilor, gestionarea durabilă a pădurilor, restaurarea terenurilor degradate și conservarea habitatelor contribuie la reziliența

locală și la securitatea resurselor. În același timp, ODD 15 este conectat direct cu parcursul de integrare europeană, prin necesitatea alinierii la standarde și instrumente de politici privind protecția naturii, managementul resurselor și guvernanta de mediu.

În perioada 2020-2024, progresele pe ODD 15 au fost caracterizate de consolidarea treptată a intervențiilor de restaurare și de modernizare a guvernantei forestiere, inclusiv prin extinderea eforturilor de împădurire și reîmpădurire și prin inițierea unor investiții de amploare pentru reabilitarea și extinderea fondului forestier. Tendințele generale evidențiază menținerea unui volum constant de lucrări silvotehnice și o accelerare a împăduririlor pe terenuri degradate în a doua parte a intervalului, concomitent cu aprofundarea cadrului strategic de mediu și cu accent pe integrarea biodiversității în planificare. În paralel, persistența presiunilor asupra terenurilor (degradare) și necesitatea consolidării monitorizării dedicate pentru unele componente (de ex. indicatori specifici de ameliorare a terenurilor degradate) sugerează că ritmul progresului depinde de continuitatea investițiilor, de capacitatea de implementare și de calitatea sistemelor de evidență și raportare.

Progresul este detaliat în continuare pe fiecare țintă națională a ODD 15, în baza indicatorilor statistici oficiali și a documentelor de monitorizare relevante pentru perioada 2020-2024.

Asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare și a serviciilor acestora, în special păduri și zone umede

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în asigurarea conservării, restabilirii și utilizării durabile a ecosistemelor de apă dulce terestre și interioare, în special a pădurilor și zonelor umede. În perioada 2020-2024, suprafața forestieră ca procent din suprafața totală a terenurilor terestre (indicator 15.1.1) a înregistrat o evoluție ușor fluctuantă, dar cu o tendință de recuperare în 2024: 12,9% (2020), 13,2% (2021), 12,7% (2022), 12,7% (2023), 13,4% (2024) (Tabelul 15.1).

Tabelul 15.1. Suprafața acoperită cu păduri, % (2020-2024)

Anul	2020	2021	2022	2023	2024
Pondere suprafeței forestiere (%)	12,9	13,2	12,7	12,7	13,4

Pentru indicatorul 15.1.2 (proporția ariilor importante ale biodiversității zonelor terestre și de apă dulce protejate), cadrul național de monitorizare prevede dezagregări pe tipuri de ecosisteme și categorii de arii (inclusiv zone umede de importanță internațională), însă în documentele disponibile pentru această sinteză, progresul este reflectat mai ales prin indicatori proximi ai conservării: în 2024 se menționează stabilitatea zonelor umede de importanță internațională (2,2%) și extinderea ariilor protejate la 5,61% din teritoriu.

În planul măsurilor implementate, perioada 2020-2024 a fost marcată de intervenții care combină restaurarea ecosistemelor cu modernizarea guvernantei sectoriale: semnarea și ratificarea unui contract de finanțare cu Banca Europeană de Investiții pentru împădurirea a 63.000 ha, reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție și dezvoltarea infrastructurii de bază

pentru material forestier de reproducere (inclusiv un centru național și centre regionale), împreună cu elaborarea Inventarului Forestier Național.

În paralel, sunt menționate acțiuni de consolidare a cadrului normativ și de monitorizare, digitalizare și creștere a transparenței în administrarea fondului forestier, precum și măsuri specifice pentru planificarea și gestionarea siturilor Emerald și proiecte de conservare/management al zonelor umede (ex. în bazinul râului Prut), relevante pentru componenta de ecosisteme de apă dulce și zone umede.

Până în 2030, o direcție prioritară de accelerare este menținerea ritmului investițiilor în împădurire și restaurare (în special în zone vulnerabile), concomitent cu întărirea monitorizării și a evidenței statistice pentru zone umede și ariile importante pentru biodiversitate, astfel încât progresul să poată fi urmărit consecvent pe întregul set de indicatori ai țintei 15.1.

Promovarea implementării managementului durabil al tuturor tipurilor de păduri, efectuarea lucrărilor silvotehnice, restabilirea pădurilor degradate și creșterea semnificativă a împăduririi și reîmpăduririi

Republica Moldova a înregistrat progrese importante în promovarea managementului durabil al pădurilor, restabilirea pădurilor degradate și extinderea împăduririi și reîmpăduririi. Evoluția indicatorilor statistici relevanți pentru implementarea țintei 15.2 arată o dinamică mixtă în perioada 2020-2024, cu menținerea unui volum anual important de lucrări silvice, dar și cu o intensificare vizibilă a extinderii pădurilor pe terenuri degradate începând cu 2022. Regenerarea pădurilor (total) a variat între 3224 ha (2023) și 4371 ha (2020), iar în 2024 s-a situat la 3344 ha, reflectând o continuitate a intervențiilor silvotehnice (Tabelul 15.2). Structura regenerării indică faptul că ajutorarea regenerării naturale rămâne componenta dominantă (1794-2899 ha/an), în timp ce plantările și semănăturile se mențin la un nivel relativ stabil (875-1263 ha/an), cu o creștere moderată în 2024 (Tabelul 15.2). În paralel, suprafața pădurilor restabilite a înregistrat valori ridicate în 2020-2022 (4223-5304 ha), urmate de un nivel mai redus în 2023-2024 (2545-2861 ha), ceea ce sugerează o reorientare a efortului către alte tipuri de intervenții (Tabelul 15.3; Figura 15.1). Un element distinct îl reprezintă extinderea pădurilor pe terenuri degradate plantate: de la 0 ha în 2020-2021, la 347 ha în 2022 și peste 4 000 ha anual în 2023-2024 (4199 ha și 4292 ha), indicând accelerarea împăduririlor pe terenuri degradate în a doua parte a perioadei (Tabelul 15.3; Figura 15.1).

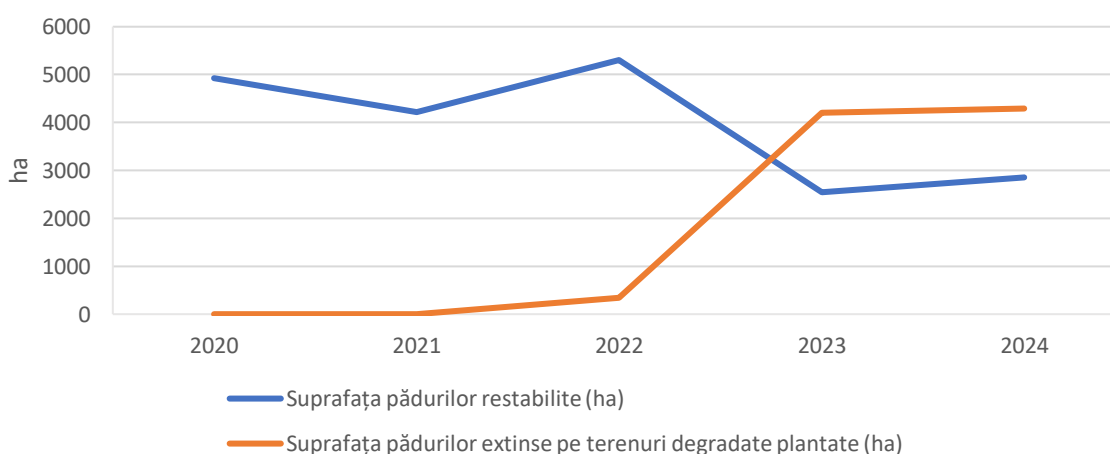
Tabelul 15.2. Regenerarea pădurilor (ha), 2020-2024

Anul	Regenerarea pădurilor (ha)	Plantări și semănături (ha)	Ajutorarea regenerării naturale (ha)	Regenerare naturală (ha)
2020	4371	1076	2899	396
2021	3354	875	2184	295
2022	3693	1255	2125	313
2023	3224	1155	1794	275
2024	3344	1263	1855	226

Tabelul 15.3. Restabilirea și extinderea pădurilor (ha), 2020–2024

Anul	Suprafața pădurilor restabilite (ha)	Suprafața pădurilor extinse pe terenuri degradate plantate (ha)
2020	4925	0
2021	4223	0
2022	5304	347
2023	2545	4199
2024	2861	4292

Figura 15.1. Păduri restabilite vs. păduri extinse pe terenuri degradate (ha), 2020-2024

În perioada analizată, cadrul de implementare a țintei 15.2 a fost consolidat prin măsuri instituționale și investiționale, inclusiv prin lansarea și operaționalizarea Programului Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor 2023-2032 (PNERP) și a planului de acțiuni aferent, care vizează împădurirea/reîmpădurirea și reabilitarea pe scară largă (inclusiv pe terenuri degradate), dezvoltarea infrastructurii de producere a materialului forestier și consolidarea guvernancei forestiere. În aceeași logică, mobilizarea finanțării externe pentru implementare (inclusiv inițierea/avansarea pachetului investițional de amploare asociat PNERP) a creat premise pentru creșterea ritmului de împădurire și pentru modernizarea capacităților operaționale (pepiniere, utilaje, digitalizare), cu impact direct asupra indicatorilor de extindere și restabilire.

Din perspectiva progresului față de orizontul 2030, datele 2020-2024 sugerează că Republica Moldova a menținut un nivel anual constant de lucrări silvice (regenerare) și a intrat într-o etapă de accelerare a împăduririlor pe terenuri degradate în 2023-2024, în linie cu ambițiile de extindere și reabilitare a fondului forestier. În același timp, variația anuală a suprafețelor „restabilite” indică faptul că rezultatele depind de portofoliul de proiecte și de capacitatea de implementare/absorbție, iar menținerea trendului ascendent necesită continuitate în

pregătirea terenurilor, material săditor, întreținere și monitorizare a prinderii culturilor forestiere, precum și planificare multianuală predictibilă. Direcția prioritară până în 2030 este menținerea ritmului de extindere pe terenuri degradate și creșterea calității intervențiilor (întreținere, completări, reziliență climatică a compozițiilor), astfel încât suprafețele raportate să se traducă în păduri viabile pe termen lung.

Combaterea deșertificării, restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT)

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în combaterea deșertificării și restabilirea terenurilor degradate prin implementarea mecanismului Neutralitatea Degradării Terenurilor (NDT). Datele oficiale disponibile pentru indicatorul 15.3.1 arată că ponderea terenurilor degradate în suprafața totală de terenuri a crescut de la 25,9% (2019) la 31,2% (2020) și s-a menținut la 31,4% în 2021-2022, indicând o presiune structurală asupra calității terenurilor și necesitatea consolidării intervențiilor de prevenire și restabilire.

În raport cu orizontul 2030, valorile disponibile sugerează un progres moderat, cu stabilizare la un nivel ridicat al ponderii terenurilor degradate, ceea ce indică faptul că, pe lângă intervențiile de restabilire, rămâne esențială întărirea măsurilor preventive și a practicilor de utilizare durabilă a terenurilor, în special în zonele expuse riscurilor climatice și presiunilor agricole. În același timp, lipsa datelor raportate pentru indicatorul 15.3.1.1 limitează evaluarea completă a eficacității intervențiilor de ameliorare a terenurilor degradate din categoria agricolă.

Întreprinderea unor măsuri urgente și semnificative pentru a reduce degradarea habitatelor naturale

Republica Moldova a înregistrat progrese limitate în întreprinderea măsurilor pentru reducerea degradării habitatelor naturale. În perioada 2020-2024, măsurile care susțin realizarea țintei 15.5 s-au concentrat pe menținerea cadrului național de protecție a speciilor și habitatelor, pe inventarierea/reevaluarea periodică a stării speciilor și pe aplicarea regimurilor de protecție pentru speciile rare/amenințate. La nivel instituțional, procesul de includere și actualizare a statutului de protecție este conectat cu ciclul de actualizare a Cărții Roșii (periodicitate de aproximativ 10 ani, în baza reevaluării stării de conservare și distribuției geografice), precum și cu clasificarea pe categorii de raritate, care ghidează măsurile de conservare și prioritizarea intervențiilor.

În raport cu obiectivul țintei (reducerea degradării habitatelor și stoparea pierderii biodiversității), menținerea constantă a numărului de specii incluse în Cartea Roșie în 2020-2022 indică faptul că baza națională de referință pentru speciile amenințate a rămas stabilă în perioada analizată (Tabelul 1; Figura 1). Totodată, dinamica indicatorului (care reflectă, în esență, actualizări ale listării și ale evaluării) trebuie interpretată împreună cu informațiile calitative privind presiunile asupra habitatelor și capacitatea de management și monitorizare; în acest sens, consolidarea sistemului de date și a mecanismelor de monitorizare rămâne relevantă pentru o apreciere mai fină a evoluției riscurilor pentru biodiversitate.

Până în 2030, o direcție prioritară de accelerare este îmbunătățirea continuității și actualității datelor (inclusiv actualizarea seriei statistice după noi reevaluări) și consolidarea măsurilor de conservare a habitatelor pentru speciile amenințate, astfel încât monitorizarea să surprindă mai bine schimbările reale de risc și efectul intervențiilor.

Măsuri implementate (politici/finanțare/instituții)

Republica Moldova a înregistrat progrese moderate în implementarea măsurilor de politică, finanțare și consolidare instituțională. Pe dimensiunea 15.9, progresul de implementare a Planului de acțiuni al Strategiei de mediu 2014-2023 indică o consolidare a mecanismelor de planificare și urmărire a acțiunilor de mediu în anii 2020-2023, culminând cu nivelul de 64% în 2023. Totodată, în 2024 a fost aprobat un nou cadru strategic – Strategia de mediu 2024-2030 – care marchează trecerea la o etapă de politici actualizate și aliniere graduală la agenda europeană de mediu, inclusiv prin definirea unui nou ciclu de monitorizare.

Capitolul IV. PACEA

„Online lucrurile sunt mai periculoase tocmai pentru că mulți nici nu-și dau seama când sunt manipulați.” Comparativ cu percepțiile de acum 5 ani, tinerii definesc siguranța într-un mod mai complex, care include atât protecția în spațiul fizic, cât și siguranța în mediul digital. Pentru mulți tineri, sentimentul de siguranță este legat de existența unor spații publice prietenoase, relații sociale bazate pe respect și certitudinea că pot cere ajutor atunci când se confruntă cu abuz sau violență.

„Nu e suficient să existe reguli. Trebuie să știi că dacă se întâmplă ceva, cineva chiar intervine”, au menționat tinerii în consultări. Printre cele mai mari riscuri identificate se regăsesc violența verbală și fizică, hărțuirea sexuală, discriminarea, cyberbullying-ul, expunerea la dezinformare și lipsa protecției datelor personale. În special pentru fete și tinerii din grupuri vulnerabile, siguranța este percepută ca strâns legată de modul în care societatea și instituțiile reacționează la abuz.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

ODD 5. Egalitatea de gen – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor

Republica Moldova a înregistrat progrese importante în promovarea egalității de gen, consolidarea statului de drept și întărirea cadrului instituțional pentru prevenirea și combaterea violenței, menținând în același timp pacea internă și stabilitatea socială.

Egalitatea de gen reprezintă o preocupare strategică a guvernării, ceea ce a contribuit ca în 2025 Republica Moldova să se clasifice pe locul 7 la nivel global, în materie de egalitate de gen,

Figura 1. Indexul Egalității de Gen 2025

subliniind progresele naționale puternice în reducerea decalajului de gen. Republica Moldova a închis 81,3% din decalajul general de gen¹⁷³, cu o creștere a scorului de +0,023 puncte față de 2024. Cea mai semnificativă îmbunătățire a țării de la ultima ediție a raportului „Indicele Global al decalajului de gen” este înregistrat în domeniul abilitării politice, unde țara a câștigat +7,5 puncte procentuale, atingând un scor de paritate de 42,5% în 2025. De la prima publicare a indicelui în 2006, Republica Moldova și-a triplat scorul la această categorie, datorită reprezentării tot mai mari a femeilor în roluri de conducere politică și decizionale¹⁷⁴. Aceste rezultate reflectă angajamentul pe termen lung al Republicii Moldova de a construi o societate mai incluzivă, cu șanse egale în educație, forță de muncă, sănătate și guvernare. Pe de altă parte, indicele egalității de gen¹⁷⁵, elaborat la nivel național, calculat în baza a 31 de indicatori de impact, grupați în șase domenii relevante (fig. 1): (i) Piața Muncii, (ii) Politică, (iii) Educația, (iv) Accesul la Resurse, (v) Percepții și Stereotipuri, (vi) Sănătatea, înregistrează un regres¹⁷⁶, în mod special, din cauza regresului atestat în domeniul Percepții și Stereotipuri (-3,8 puncte).

Cadrului legal pentru promovarea, punerea în aplicare și monitorizarea egalității și nediscriminării pe bază de sex.

Cadrul legal care promovează și protejează egalitatea de gen și nediscriminarea a fost consolidat substanțial, în perioada 2020–2024, indicatorul care evaluează cadrul legal care promovează, susține și monitorizează egalitatea de gen a constituit 100% pe domeniul cadru legal și viața publică și domeniul ocupare și beneficii economice, dar și aspecte ce necesită consolidare în domeniul violenței împotriva femeilor 77,8%) și domeniul căsătorie și familie (81,8%)¹⁷⁷ (fig. 2).

¹⁷³Raportul „Indicele Global al Decalajului de Gen” 2025.Forumului Economic Mondial

<https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2025/>

¹⁷⁴ <https://invest.gov.md/en/moldova-in-top-10-for-gender-equality/#:~:text=The%20report%20shows%20that%20Moldova,making%20roles>

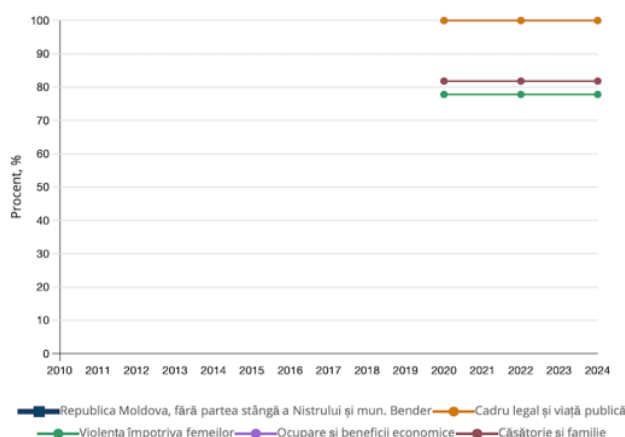
¹⁷⁵ Indicele Egalității de Gen în Republica Moldova este un instrument de măsură anual care evaluează nivelul de egalitate între femei și bărbați în diferite domenii ale vieții sociale și politice. Acesta este calculat de Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD)

¹⁷⁶ Indexul Egalității de Gen 2025, https://progen.md/wp-content/uploads/2025/03/CPD_IEG2025-ROEN.pdf

¹⁷⁷ Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2025, https://gov.md/sites/default/files/media/documents/2025-12/Raport%20ODD%202025_FINAL.pdf

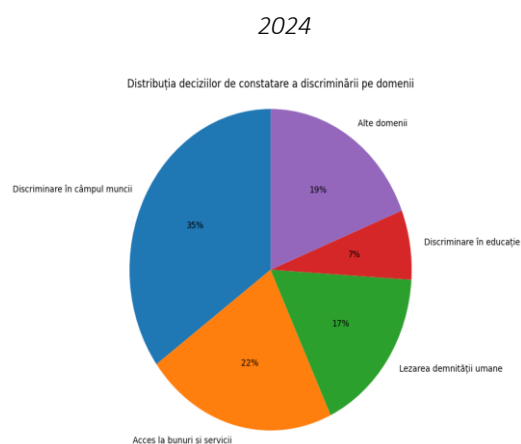
Printre cele mai importante măsuri legale adoptate se

Figura 2: Existența cadrului legal pentru promovarea, punerea în aplicare, monitorizarea egalității și nediscriminării pe bază de sex

Sursa: BNS, MJ, MAI, CpE, ASP, ADJAJ, APC

Figura 3. Distribuția deciziilor de constatare a discriminării pe domenii, %.

muncă, obligând angajatorii să includă măsuri de nediscriminare în Regulamentele interne.

numără extinderea listei de criterii protejate prin modificarea Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității¹⁷⁸, adăugând identitatea de gen, orientarea sexuală, statutul matrimonial, starea de sănătate, statutul HIV, averea și nașterea. Prin această lege au fost consolidate și capacitățile Consiliului pentru egalitate (CE) de a efectua vizite pentru documentarea faptelor care fac obiectul plângerilor și pentru a verifica modul de implementare a recomandărilor, precum și să aplice sancțiuni contravenționale în caz de neexecutare a acestor recomandări și prescripții¹⁷⁹. A fost consolidat cadrul legal cu privire la serviciile

alternative de îngrijire a copiilor¹⁸⁰ cu vârsta de până la 3 ani, adaptat nevoilor familiei (legea nr.367/2022), precum și cel care asigură remunerarea egală pentru o muncă egală sau pentru o muncă de valoare egală, indiferent de sexul salariatului (legea nr. 107/2022¹⁸¹). A fost consolidat cadrul legal privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale în vederea introducerii „formulelor flexibile de muncă” și a „concediului paternal” (legea nr.195/2022¹⁸²). Guvernul RM a creat un cadrul pentru un mediu de muncă mai sigur, nediscriminatoriu și respectuos prin aprobarea legii nr. 74/2023¹⁸³, care a contribuit la combaterea discriminării și hărțuirii la locul de

¹⁷⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro

¹⁷⁹ Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2024,

<https://gov.md/sites/default/files/Filepdf/Raport%20ODD%202024.pdf#:~:text=Printre%20cele%20mai%20imp%20ortante%20m%C4%83suri,pentru%20a%20verifica%20modul%20de>

¹⁸⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135587&lang=ru

¹⁸¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131234&lang=ro#

¹⁸² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132553&lang=ru

¹⁸³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136606&lang=ro

Cadru legal național pentru prevenirea discriminării a devenit mai robust și coerent, în concordanță cu Directivele UE (precum Directiva privind egalitatea rasială, Directiva privind egalitatea de tratament în muncă etc.)

odată cu aprobarea Legii nr.2/2023¹⁸⁴, care introduce concepte mai clare de discriminare (directă, indirectă, hărțuire, victimizare) și definește mai bine principiul egalității de șanse. Tot odată, modificările operate la *Codul muncii*, *Codul contravențional*, *Legea privind asigurarea egalității*, *Codul de procedură civilă*, și alte acte normative consolidează rolul *Consiliului Egalității (CE)*. Cea mai frecventă formă de discriminare constatată de către CE în 2024 este discriminarea directă - 64%, urmată de hărțuire - 18%; discriminarea indirectă - 7%; victimizare - 5%; instigare - 4% și discriminare prin asociere - 2%¹⁸⁵. Analiza cantitativă a deciziilor de constatare, grupate pe domeniile în care s-au identificat faptele de discriminare arată următoarea distribuție: 35% au vizat discriminarea în câmpul muncii; 22% s-au referit la discriminarea în accesul la bunuri și servicii; 17% au constatat lezarea demnității umane; 7% au vizat discriminarea în educație; 19% au constatat fapte de discriminare în alte domenii¹⁸⁶ (Figura 3).

Guvernul a continuat implementarea Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia (HG nr. 259/2017)¹⁸⁷. Evaluările periodice publicate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale arată progrese, dar și lacune, indicând o implementare inegală pe parcursul celor 5 ani. Printre principalele provocări se numără *resursele umane și financiare limitate, deficiențele în colectarea și interpretarea datelor sex-desegregate, necesare pentru monitorizare și evaluare, persistența stereotipurilor culturale*. Prin HG nr.203/2023, Guvernul a adoptat *Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați pentru anii 2023–2027*¹⁸⁸. Direcții strategice pe termen mediu, aliniată la angajamentele internaționale și la Strategia națională de dezvoltare “Moldova Europeană 2030” prevăd creșterea participării femeilor în funcții de conducere, eliminarea stereotipurilor de gen, reducerea diferențelor salariale și consolidarea sistemelor de monitorizare a progreselor în domeniul egalității. Programul mai prevede măsuri de integrare a perspectivei de gen în toate politicile sectoriale și alocarea de resurse adecvate pentru abilitarea femeilor. Un alt pas important a fost aprobarea în martie 2023 a Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru perioada 2023-2027¹⁸⁹. Acest program, are ca obiectiv creșterea participării femeilor în sectorul de securitate și apărare, reducerea stereotipurilor și barierele de gen, îmbunătățirea mecanismelor de prevenire și investigare a violenței, precum și promovarea participării egale a femeilor și

¹⁸⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135489&lang=ro

¹⁸⁵ Raport general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova, anul 2024, https://egalitate.md/wp-content/uploads/2021/01/CE_Raport_situatie_2024_final.pdf

¹⁸⁶ Raport general privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării în Republica Moldova, anul 2024, https://egalitate.md/wp-content/uploads/2021/01/CE_Raport_situatie_2024_final.pdf

¹⁸⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137409&lang=ru

¹⁸⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137409&lang=ru

¹⁸⁹ HG nr. 152/2023, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136728&lang=ro

bărbaților în rezolvarea conflictelor și în misiunile internaționale de menținere a păcii¹⁹⁰. Per ansamblu, cadrul legal *pentru promovarea, punerea în aplicare și monitorizarea egalității și nediscriminării pe bază de sex* în domeniu este aliniat standardelor internaționale, însă eficacitatea în eliminarea tuturor formelor de discriminare depinde de aplicarea riguroasă a legilor și de resursele dedicate activităților de monitorizare, evaluare și sancționare.

Prevenirea și eliminarea violenței împotriva fetelor și femeilor, inclusiv traficul acestor

În toate discuțiile, tema violenței împotriva femeilor și fetelor a indicat o sensibilizare socială crescută, cât și preocupări persistente legate de răspunsul instituțional. Participanții au apreciat faptul că subiectul este mai vizibil în spațiul public, însă au semnalat că violența verbală, hărțuirea și normalizarea unor comportamente abuzive rămân frecvente.

Un mesaj puternic recurent a fost că intervențiile autorităților sunt percepute pozitiv atunci când există reacții rapide și mecanisme clare de protecție, dar insuficiente atunci când victimele nu simt că sunt crezute sau protejate.

Pentru tinere, siguranța este strâns legată de încrederea că instituțiile reacționează eficient și fără stigmatizare.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

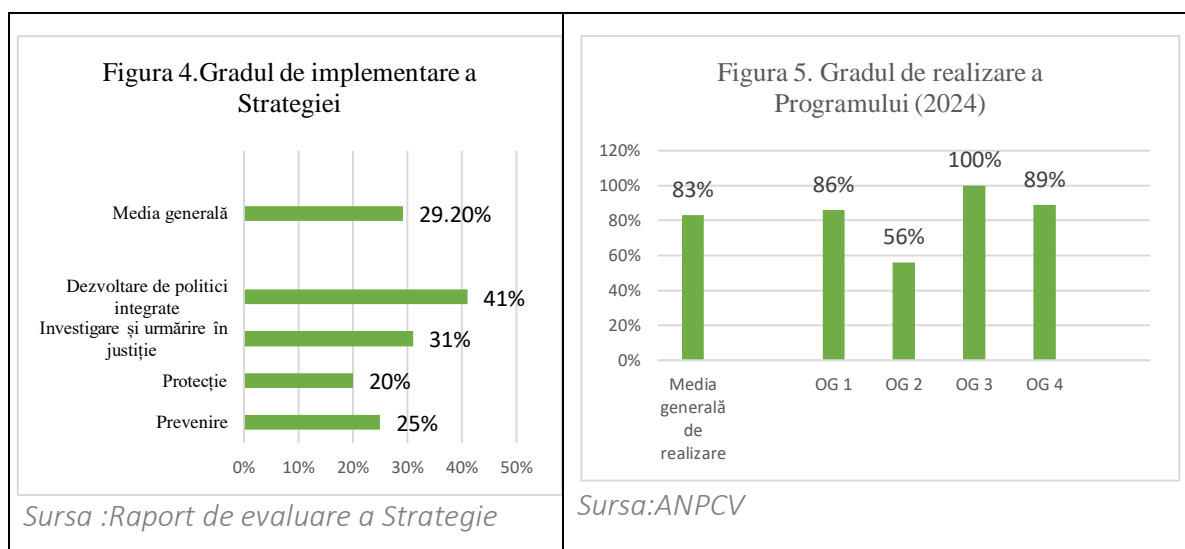
Violența împotriva femeilor și fetelor, inclusiv traficul acestora, rămâne un fenomen larg răspândit în Republica Moldova, agravat de crizele contemporane și provocările legate de dezvoltarea noilor tehnologii. Combaterea sa necesită **intervenții urgente, coordonate și multisectoriale**, iar progresul în acest domeniu este esențial pentru realizarea egalității de gen, protecția drepturilor omului și dezvoltarea durabilă la nivel mondial. Autoritățile au continuat implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023¹⁹¹ (Strategia). Pentru a eradica fenomenele violenței față de femei și violenței în familie Strategia a prevăzut realizarea a patru obiective generale: *prevenire, protecție, investigare și urmărire în justiție și politici integrate și colectarea datelor*. Evaluarea implementării Strategiei¹⁹² denotă, că obiectivul general axat pe *prevenire* a fost realizat în proporție de aproximativ 25%, cel ce ține de *protecție* – 20%, *investigare și urmărire în justiție* – 31% și *dezvoltarea de politici integrate* – 41%. Media gradului de realizare integrală

¹⁹⁰ Raportul de progres [privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova](#), 2024

¹⁹¹ HG nr. 281/2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și a Planurilor de acțiuni privind implementarea acesteia, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128809&lang=ro

¹⁹² Raport de evaluare a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023, https://euneighbourseast.eu/news/publications/evaluation-report-of-the-national-strategy-to-prevent-and-combat-violence-against-women-and-violence-in-the-family/?utm_source=chatgpt.com

a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei a constituit 29,2%, ceea ce denotă o implementare redusă a obiectivelor Strategiei.

Raportul de evaluare recomandă continuarea efortului susținut al autorităților în vederea realizării obiectivelor ce țin de combaterea violenței împotriva femeilor. În același context, Guvernul a aprobat și Programul național privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie pentru anii 2023-2027¹⁹³, conform căruia, Guvernul și-a propus să promoveze egalitatea de gen și să combată stereotipurile de gen, să adopte o politică de toleranță zero față de toate formele de violență împotriva femeilor și a violenței domestice (OG 1), să asigure un răspuns multidisciplinar eficient la cazurile de violență, centrat pe victimă, prin dezvoltarea de servicii sociale adecvate nevoilor victimelor (OG 2), să îmbunătățească răspunsul sistemului de justiție prin atragerea la răspundere a agresorilor (OG 3)¹⁹⁴, în parteneriat cu societatea civilă, să implementeze politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie asigurând o bună coordonare și monitorizare (OG 4). Evaluarea programului pentru anul 2024, atestă că gradul mediu de realizare al Planului de acțiuni a fost de 83%, dar cu variații între obiective: Obiectiv 1: 86% realizat; Obiectiv 2: doar 56% realizat; Obiectiv 3: 100% realizat, Obiectiv 4: 89% realizat (Figura 5). Autoritățile în continuare urmează să depună eforturi considerabile pentru a transpune în executare toate cele planificate în Program¹⁹⁵.

Baza legală a mecanismului de intervenție în cazul violenței asupra femeilor este consolidată și asigurată prin Legea nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței

¹⁹³ HG nr. 332/2023 cu privire la aprobarea [Programului național privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie pentru anii 2023-2027](#)

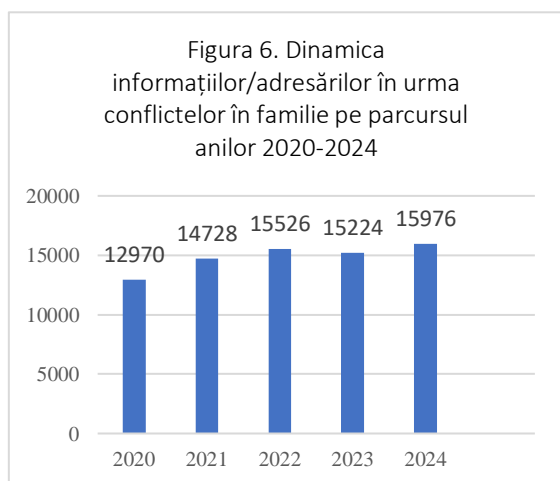
¹⁹⁴ Cancelaria de Stat. [Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2024.](#)

¹⁹⁵ ANPCV. [Raportul anual privind monitorizarea implementării Programului](#) național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027

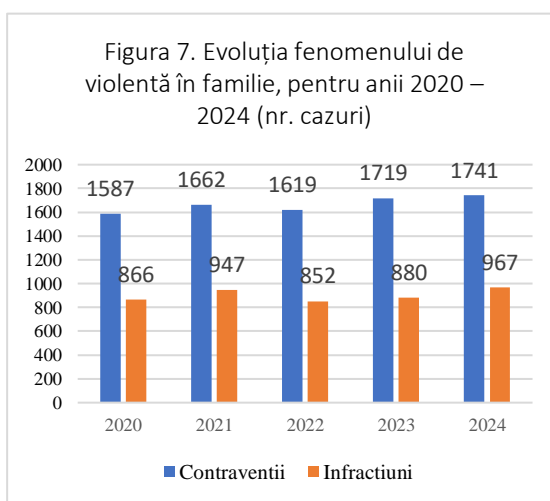
împotriva femeilor și a violenței în familie¹⁹⁶ și de instrucțiunile specifice pentru poliție¹⁹⁷, asistenței sociali¹⁹⁸ și instituțiile medicale¹⁹⁹, care stabilesc procedurile de răspuns, acțiune și relații între instituțiile responsabile, în condiția legii, de combatere a acestei probleme. Specialiștii abilitați cu protecția victimelor violenței în familie au obligația să raporteze imediat prin telefon poliției despre sesizările/autosesizările privind actele de violență față de femei, iar în decurs de o zi lucrătoare să expedieze în adresa poliției *Fișa de sesizare* a cazului suspect de violență în familie. În perioada 2020-2024, a fost aprobat Regulamentul-cadru și Standardelor minime de calitate pentru noul *Centru de Justiție Familială al Poliției*, cu scopul de a asigura documentarea promptă și eficientă a cazurilor de violență, printr-o colaborare strânsă între reprezentanții organelor de drept și specialiștii din alte instituții. Prin aceste măsuri, se urmărește o abordare integrată și mai eficientă pentru a asigura asistență complexă victimelor violenței în familie și violenței sexuale, contribuind la reducerea șanselor re-traumatizării acestora.

A fost aprobată pilotarea *Serviciului Integrat regional pentru victimele violenței sexuale* (HG nr. 508/202) ce constă în crearea mecanismului de asigurare a intervenției integrate, prompte și centrate pe necesitățile victimei violenței sexuale. *Serviciul integrat regional pentru victimele violenței sexuale* este un serviciu medico-social de prestare a serviciilor specializate publice printr-o platformă unică a prestatorilor de la nivel local.

Numărul sesizărilor poliției pe motive de violență în familie este în creștere. Pe parcursul anului 2024, poliția a înregistrat 15976 informații/adresări referitoare la comportamentul și relațiile

Sursa: ANPCV

Sursa: INSP/IGP

defectuoase în cadrul familiei sau cu +4.93 % mai multe, comparativ cu anul 2023, din ele în

¹⁹⁶ Legea nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la [prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie](#).

¹⁹⁷ Inspectoratul General de Poliție. Instrucțiunii metodice privind intervenția Poliției în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie, Ordinul nr. 134 din 15.03.2017 al IGP.

¹⁹⁸ MMPS. Instrucțiunea privind intervenția structurilor teritoriale de asistență socială în cazurile de violență în familie. Ordinul nr. 903 din 29.07.2019 al MMPS.

¹⁹⁹ Ministerul Sănătății, muncii și Protecției Sociale. Instrucțiune aprobată prin Ordinul nr. 1167 din 15.10.2019 al MSMP.

1174 cazuri au fost autosesizările angajaților poliției²⁰⁰. În aspect comparativ, acest indicator a crescut constant din 2020 până în 2024 (figura 6), ceea ce denotă, cel puțin două aspecte: creșterea cazurilor de violență în familie sau creșterea gradului de informare și de încredere în instituțiile responsabile de combaterea acestui fenomen. Datele Inspectoratului Național de Securitate Publică al Inspectoratului General al Poliției²⁰¹ arată un nivel practic similar al numărului de infracțiuni înregistrate și, respectiv, contravenții pe cazurile de violență în familie pe anii 2022-2023 și cu o creștere relativă pentru 2024 (figura 7). Pentru reacții prompte, din 2017, funcționează o linie telefonică de încredere pentru femei și fete (0 80088008), unde ele pot solicita suport și raporta cazurile. În cazul în care sesizarea a venit din partea membrilor familiei sau a persoanelor care susțin că sunt martori la acte de violență în familie sau care au bănueli rezonabile că au fost comise asemenea acte ori că sunt posibile acte de violență, este sesizată poliția în vederea verificării circumstanțelor cazului sesizat. Printre acțiunile majore, ce manifestă angajament și voință politică pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare și promovarea egalității de gen, este și ratificarea de către Republica Moldova a *Convenției Consiliului European privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul, 144/2021²⁰²)*. Convenția a intrat în vigoare la 1 mai 2022. Ca urmare, în 2023 atât legislația națională, cât și cadrul instituțional, au fost ajustate pentru a corespunde standardelor Convenției. Prin HG nr. 926/2023²⁰³, în baza Legii nr. 45/2007, a fost creată *Agenția Națională pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (ANPCV) cu misiunea de a implementa politicile publice de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, de a coordona activitățile interinstituționale în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, de a facilita cooperarea și dialogul cu sectorul public, sectorul necomercial și societatea civilă. Crearea ANPCV a influențat pozitiv dinamica fenomenului combaterii violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, fapt demonstrat și prin datele Raportului anual (2024) privind monitorizarea implementării Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027. De asemenea, pentru alinierea legislației la prevederile Convenției de la Istanbul și la recomandările GREVIO, a fost introdusă incriminarea penală a violenței în mediul digital. În acest sens, au fost completate mai multe articole din Codul penal și a fost introdus un nou articol, 169¹, referitor la actele de persecuție, care permite tragerea la răspundere penală a persoanelor ce urmăresc sau hărțuiesc o altă persoană prin intermediul tehnologiilor informaționale. În plus, partea generală a Codului penal a fost completată cu noțiunea de femicid. Totodată, din Codul contravențional a fost abrogat articolul 78(2) „Acte de persecuție”, aceste fapte fiind transferate în sfera penală și sancționate conform Codului penal. Modificările legislative au vizat și consolidarea mecanismelor de protecție a victimelor. Astfel,*

²⁰⁰ ANPCV. Notă informativă. [„Fenomenul violenței în familie pe parcursul a douăsprezece luni ale anului 2024”](#).

²⁰¹ Notă informativă, Fenomenul violenței în familie pe parcursul a XII luni ale anului 2024, https://anpcv.gov.md/sites/default/files/2025-04/scvd_nota_12_luni_2024_8.pdf

²⁰² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128240&lang=ru

²⁰³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140357&lang=ro

durata ordinului de protecție provizoriu a fost extinsă până la 20 de zile, iar durata măsurilor de protecție a fost majorată până la 6 luni, comparativ cu limitele anterioare de 10 zile, respectiv 3 luni. De asemenea, au fost extinse formele de violență împotriva femeilor pentru care pot fi dispuse măsuri de protecție²⁰⁴.

Mecanismul instituțional pentru prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie, centrat pe nevoile victimelor, a fost consolidat. Cadrul normativ național a fost aliniat la prevederile Convenției de la Istanbul și în acest context, a fost aprobat cadrul de organizare și funcționare a Consiliului Național Coordonator în Domeniul Prevenirii și Combaterii Violentei împotriva Femeilor și Violentei în Familie (HG nr. 449/2024²⁰⁵). Instituirea acestui Consiliu urmărește asigurarea activității intersectoriale coordonate, precum și a colaborării eficiente dintre autoritățile/instituțiile publice și organizațiile necomerciale, pe dimensiunea de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. Cadrul normativ a fost consolidat și prin ratificarea, la sfârșitul anului 2023, a *Convenția OIM nr. 190* pentru prevenirea violenței și hărțuirii în câmpul muncii. Ratificarea acestei convenții extinde protecția legală a femeilor și bărbaților împotriva violenței și hărțuirii la locul de muncă și obligă angajatorii și autoritățile să ia măsuri pentru crearea unui mediu de lucru sigur și lipsit de abuzuri. În prezent, legislația penală a Republicii Moldova interzice expres împăcarea părților în cazul infracțiunilor privind violența în familie și violența sexuală.

Totodată, în scopul sporirii garanțiilor de acces la justiție pentru victimele violenței în familie, legislația națională garantează dreptul acestora de a fi informate despre serviciile de sprijin disponibile, de a beneficia de asistență juridică garantată de stat, de a fi însoțite de o persoană de încredere și de un avocat la acțiunile de urmărire penală și la ședințele închise, de a fi audiate în prezența avocatului, cu respectarea demnității și intimității, precum și dreptul de a refuza, în condițiile legii, confruntarea cu agresorul.

De asemenea, victimele violenței în familie au fost scutite de plata taxei de stat în cauzele privind partajul averii și în alte litigii patrimoniale. Această măsură elimină o barieră financiară importantă cu care se confruntă victimele atunci când inițiază sau sunt implicate în proceduri judiciare²⁰⁶.

Progrese semnificative au fost înregistrate pe toate dimensiunile de combatere a traficului de ființe umane (TFU), inclusiv în protecția victimelor, urmărirea penală a traficantilor, prevenirea TFU și a fenomenelor conexe și încurajarea parteneriatelor între diferiți actori la toate nivelurile²⁰⁷. Prevenirea și combaterea TFU a constituit o prioritate pentru Guvernul Republicii Moldova, societatea civilă, partenerii de dezvoltare, donatorii și observatorii internaționali în ultimele două decenii. În același timp, TFU, raportat la procentul populației afectate, Republica

²⁰⁴ Legea nr.252 din 10.07.2025 [pentru modificarea unor acte normative](#)

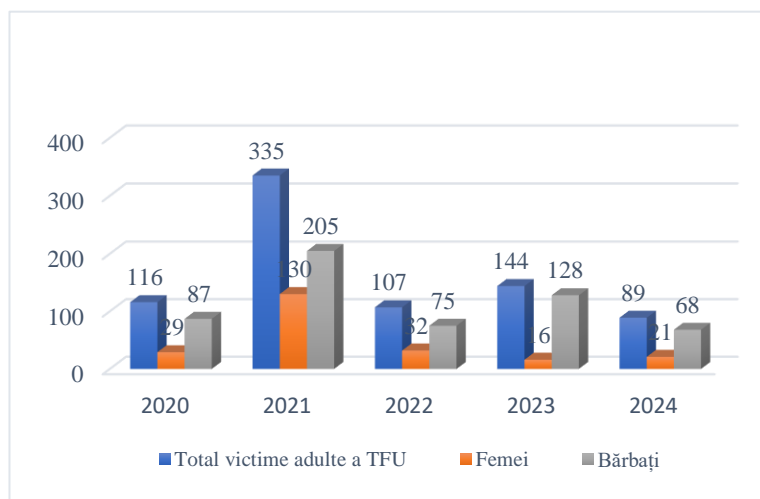
²⁰⁵ HGnr.449 din 26.06.2024 [cu privire la CNCDCV împotriva femeilor și a violenței în familie](#)

²⁰⁶ Legea nr.114 din 22.05.2025 [pentru modificarea unor acte normative \(scutirea de taxa de stat și de taxa de timbru a victimelor violentei în familie](#) în anumite cazuri și implementarea Hotărârii Curții Constituționale nr. 20/2024)

²⁰⁷ Raportul „[Evaluarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane a Republicii Moldova pentru anii 2018-2023](#)”. Noiembrie 2022

Moldova continuă să fie cea mai afectată țară de acest fenomen în regiunea Parteneriatului Estic²⁰⁸. Printre acțiunile cheie realizate de autorități a fost consolidarea cadrului legislativ de bază cu referire la TFU. Constant a fost actualizată legea nr.241/2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane²⁰⁹ în vigoare din 2005, pentru a reflecta noile tendințe ce țin de TFU și rezultatele reformelor guvernamentale. Astfel au fost reglementate toate aspectele răspunsului anti trafic, inclusiv prevenirea TFU, investigarea și urmărirea penală a traficanților, protecția victimelor și parteneriatele, cooperarea și coordonarea între factorii de decizie, atât pe plan intern, cât și transfrontalier. A fost stabilit un cadru instituțional cuprinzător care include structuri de coordonare, actori și prestatori de servicii specializați și nespecializați, organizații ale societății civile și parteneri de dezvoltare. Elementul central în cadrul acestui sistem îl reprezintă Comitetul Național pentru Combaterea TFU (CNCTFU), care este un organ consultativ permanent al Guvernului RM, creat în scopul coordonării activității de prevenire și combatere a TFU. Funcționarea CNCTFU a fost asigurată de Secretariatul permanent al Comitetului național, creat în

Figura 8. Numărul victimelor adulte ale Traficului de ființe umane 2020-2024

Sursa: CNPCTFU.Raport-National-TFU-2024

cadru Cancelariei de Stat, care a exercitat și funcția de coordonator național de facto a activității anti-trafic. Pentru perioada de referință, anii 2020-2024, Guvernul a continuat implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023²¹⁰ și a Planurilor de acțiuni (PNA) privind implementarea acestora. În 2023, Guvernul a aprobat Programul pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2024-2028 (HG nr. 715/2023)²¹¹. Acest efort a produs un șir de rezultate importante în toate domeniile. Acestea au inclus, inter alia, modificări ale legislației și dezvoltarea cadrului normativ de suport, instruirea actorilor relevanți; crearea unui serviciu specializat pentru bărbați - victime și prezumate victime ale TFU; campanii anuale naționale anti-trafic pentru informarea și sensibilizarea publicului larg, având o acoperire națională; introducerea și implementarea consecventă a curriculei obligatorii în școli, inclusiv

²⁰⁸ CNPCTFU. [“Sondajul regional privind migrația și traficul de ființe umane în Ucraina, republica Moldova, Republica Belarusă și Georgia”](#). OIM, 2019, p.3.

²⁰⁹ Legea 241 din 20.10.2005 [privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane](#).

²¹⁰ HG nr. 461/2018, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101736&lang=ro

²¹¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139888&lang=ro

TFU și aspectele conexe; și măsuri pentru îmbunătățirea cooperării interinstituționale și internaționale, în special în domeniul aplicării legii și al angajării în câmpul muncii în condiții de siguranță²¹². În urma evaluării Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 au fost semnalate probleme ce țin de lipsa unui cadru de monitorizare și evaluare, de bugetarea acțiunilor, de lipsa datelor consolidate și reprezentative privind rezultatele programelor de rehabilitare și reintegrare în raport cu nevoile victimelor și prezumatelor victime ale TFU. Deși au fost atinse progrese vădite în implementarea Strategiei, majoritatea problemelor identificate în domeniul anti-trafic rămân nesoluționate la expirarea Strategiei, din cauza naturii lor sistemice, insuficienței eforturilor planificate și implementate, circumstanțelor schimbate, fie a factorilor externi²¹³. În urma evaluării s-a constatat că e nevoie de un nou document de politici publice distinct în domeniul prevenirii și combaterii TFU în Republica Moldova. Acesta e necesar pentru a menține nivelul de angajament al factorilor relevanți, a susține realizările actuale, a răspunde provocărilor existente și a avansa în soluționarea problemelor rămase nerezolvate. Datele colectate²¹⁴ pentru perioada de referință, referitoare la victimele adulte ale T,FU arată o scădere a numărului de victime, inclusiv a femeilor, în mod special, pentru anul 2024. De asemenea, în cazul traficului de ființe umane (art. 165 Cod penal), numărul persoanelor luate în evidența probațiunii a scăzut de la 19 în anul 2023 la 11 în anul 2024 și la 3 în anul 2025. Numărul redus al persoanelor aflate în evidența probațiunii sugerează că, în majoritatea cazurilor, instanțele de judecată aplică pedepse privative de libertate pentru aceste infracțiuni, ceea ce reflectă gravitatea faptelor și politica penală orientată spre sancționarea severă a traficului de ființe umane și a traficului de copii. Totuși, este destul de complicat să se pună aceste cifre pe seama scăderii intensității fenomenului sau a unor acțiuni de răspuns din partea actorilor implicați. În concluzie, sistemul național anti-trafic se confruntă cu provocări semnificative în prevenirea și răspunsul la traficul de persoane în scopul exploatării sexuale și prin muncă, în special în contextul exploatării online. Aceste provocări sunt multiple și necesită eforturi coordonate în domeniile juridice, sociale și tehnologice²¹⁵.

Prevalența violenței împotriva femeilor rămâne îngrijorătoare în Republica Moldova . Însăși monitorizarea acestui fenomen rămâne o provocare din cauza lipsei datelor statistice recente, ultimul studiu național de prevalență a fost realizat în 2011²¹⁶. Alte date mai recente sunt cele furnizate de un studiu al OSCE, realizat în 2018. Din motivul că date statistice recente privind proporția femeilor care au suferit de violență fizică sau sexuală *lipsesc pentru perioada analizată de acest raport, tendințele pot fi deduse din statisticele sectoriale, care* indică

²¹² [Raportul de evaluare a Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane a Republicii Moldova pentru anii 2018-2023](#)

²¹³ [Raportul de evaluare a Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane a Republicii Moldova pentru anii 2018-2023. Publicat în noiembrie 2022](#)

²¹⁴ [CNPCTFU. Raportul național de realizare a politicii de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anul 2024](#)

²¹⁵ CNPCTFU. [Raportul național de realizare a politicii de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anul 2024](#)

²¹⁶ [Biroul Național de Statistică. Studiul "Violența față de femei în familie", 2010,](#)

amplarea fenomenului. Spre exemplu, numărul ordonatelor de protecție pentru victimele violenței în familie, emise anual de instanțele judecătorești, a fost în creștere constantă, de la 635 în 2020 la 1104 în 2024²¹⁷, semn că anual mii de femei solicită protecție împotriva agresorilor. Tendința de creștere a numărului de ordonanțe pe perioada anilor 2020-2024, poate sugera eficiența sau ineficiența unor măsuri preventive, fie probleme legate de raportarea cazurilor, aspecte care necesită analiză suplimentară. În mediul adulților, statisticile indică o amplare și mai mare a fenomenului. Conform studiului OSCE, aproape 40% dintre femeile din Moldova au fost supuse violenței fizice și/sau sexuale de la vârsta de 15 ani, iar 49% au fost hărțuite sexual pe parcursul vieții²¹⁸. Aceste cifre plasează prevalența violenței împotriva femeilor în Moldova peste media europeană și evidențiază necesitatea unor acțiuni continue de prevenire și protecție. Per ansamblu, țara dispune acum de un cadru legal consolidat și de politici cuprinzătoare împotriva violenței de gen, însă provocarea majoră rămâne implementarea integrală la nivel național și, în mod special, la nivel local, precum și schimbarea comportamentelor și prejudecăților sociale, care tolerează sau minimalizează violența.

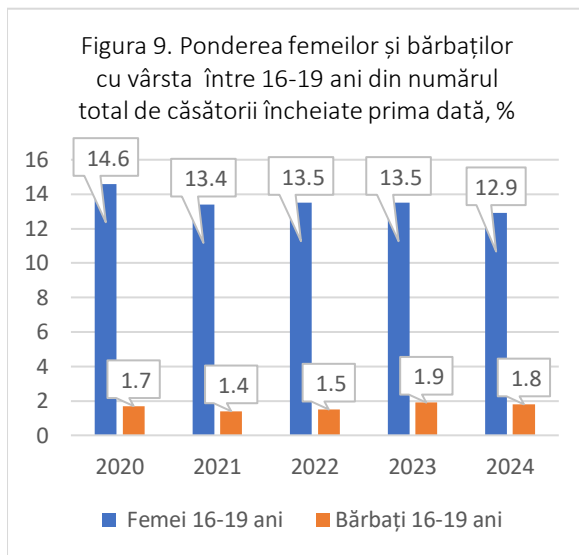
Eliminarea căsătoriilor timpurii și forțate

Instituția familiei a suferit schimbări esențiale, printre care cele mai elocvente se asociază cu amânarea căsătoriei spre vârstele mai mature, creșterea preferinței pentru concubinaj în rândul tinerilor, creșterea divorțurilor, dar și căsătoriile dinaintea atingerii vârstei matrimoniale (18 ani). Căsătoria sau coabitarea până la vârsta de 18 ani rămâne încă răspândită în Republica Moldova.

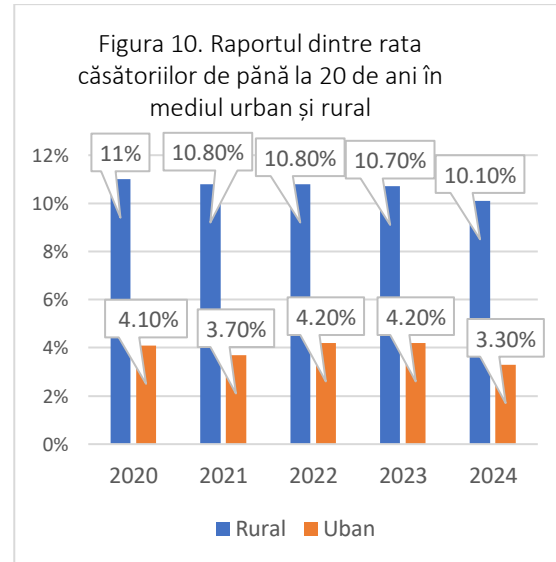
²¹⁷ [Notă informativă, Fenomenul violenței în familie pe parcursul a XII luni ale anului 2024,](#)

²¹⁸ [Raportul de țară în domeniul egalității de gen Republica Moldova, UN Women Moldova, 2021,](#)

În special, acest fenomen se atestă în rândurile populației de etnie romă. Conform datelor statistice disponibile²¹⁹, ponderea căsătoriilor încheiate în rândul femeilor, cu vârsta cuprinsă între 16 -19 ani, reprezintă un număr semnificativ din numărul total al căsătoriilor înregistrate. Datele analizate în perioada de referință, arată o tendință ne semnificativă de scădere – de la 14,6 % în anul 2020, la 12,9% în anul 2024, cu o incidența căsătoriei până la vârsta de 18 ani mai mare în rândul femeilor, comparativ cu bărbații de aceeași vârstă (figura 9). Reducerea numărului căsătoriilor timpurii este strâns legată de accesul fetelor la educație și de oportunitățile economice disponibile. Căsătoriile până la 20 ani sunt mai frecvente în mediul

Sursa: BNS

Sursa: BNS

rural, decât în mediul urban (anul 2020 – 11% rural, 4,1% urban iar în 2024 – 10,1% rural, 3,3% urban)²²⁰, luând în considerație, că atât accesul la serviciile educaționale de calitate, cât și oportunitățile de angajare în câmpul muncii, dezvoltare a unei afaceri – sunt mai mari în mediul urban, decât în mediul rural (figura 10). Pentru diminuarea fenomenului căsătoriilor timpurii, au fost întreprinse mai multe acțiuni, printre care ratificarea Convenției de la Istanbul, care a impus angajamente de modificare a cadrului legislativ național, inclusiv incriminarea explicită a *căsătoriei forțate* ca formă de violență bazată pe gen. În anul 2025, Codul Penal al Republicii Moldova²²¹ a fost completat cu o prevedere care sancționează căsătoria forțată. Codul califică căsătorie forțată, orice act prin care o persoană este constrânsă să intre sau să rămână într-o relație de căsătorie sau concubinaj, prin aplicarea violenței, prin amenințări, înșelăciune sau presiuni psihologice. Revizuirea legii nr.45/2007 privind prevenirea și combaterea violenței în familie²²² a integrat conceptele de violență bazată pe gen, ceea ce creează cadrul pentru sancționarea practicilor de forțare a căsătoriei. Eliminarea căsătoriilor timpurii/forțate a fost

²¹⁹ Biroul Național de Statistică. Rapoartele „Tinerii în Republica Moldova” în anii [2020](#), [2021](#), [2022](#), [2023](#), [2024](#)

²²⁰ Biroul Național de Statistică. Rapoartele „Portretele statistice ale femeilor și bărbaților în Republica Moldova, [2020](#), [2021](#), [2022](#), [2023](#)

²²¹ Codul penal al RM. [Cod nr.985 din 18.02.2002](#).

²²² Legea nr.45 din 01.03.2007 [cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie](#).

integrată ca obiectiv explicit în diverse strategii naționale adoptate în această perioadă. Prin Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie 2018–2023 (HG 281/2018)²²³ s-a instituit un cadru general de toleranță zero față de violență, promovând combaterea stereotipurilor, care stau la baza abuzurilor împotriva fetelor și femeilor, iar informarea și sensibilizarea populației cu privire la practicile nocive precum căsătoria forțată au fost considerate prioritare. Prin intervenții țintite, precum cele din Programul pentru susținerea populației de etnie romă 2022–2025²²⁴, Guvernul își propune reducerea numărului de căsătorii timpurii în rândul copiilor romi, în special al fetelor. Intervențiile programului includ acțiuni dedicate creșterii accesului fetelor romă la educație și prevenirea abandonului școlar, consolidarea instituției mediatorilor comunitari în localitățile cu populație romă, etc. În mai 2025, în 47 de localități dens populate de romi activează 50 de mediatori comunitari. Cu toate acestea, activitatea mediatorilor este afectată de constrângeri administrative, lipsuri logistice și lipsa unor mecanisme clare de evaluare. Pentru creșterea nivelului de informare a populației, campanii în mass-media și pe rețelele sociale au fost inițiate de MMPS și ANPCVF, sub sloganuri precum „Spune NU căsătoriei timpurii” și „Copilăria nu se negociază”, în cadrul cărora materiale explicative despre drepturile copiilor și obligațiile legale ale părinților au fost distribuite. Un accent deosebit a fost pus pe informarea familiilor din zonele rurale despre vârsta legală de căsătorie și sancțiunile pentru cei ce încalcă legea.

Sistemul educațional național a fost mobilizat ca parte a soluției în procesul de reducere a incidenței căsătoriilor timpurii, recunoscând că școala joacă un rol protector major. MEC a emis note metodice către instituțiile de învățământ pentru a intensifica educația privind viața de familie sănătoasă, drepturile copilului și egalitatea de gen. A fost lansată inițiativa de revizuire a curriculumului național pentru a include mai explicit subiecte legate de căsătoria forțată și violența sexuală în materialele educaționale. Conform planului de acțiune agreed în 2024²²⁵, până în 2025 se va realiza adaptarea curriculumului preuniversitar în concordanță cu *Convenția de la Istanbul*, asigurând educația elevilor despre relații sănătoase, egalitate și non-violente încă de la vârste fragede.

Aprecierea îngrijirii și lucrului casnic neplătit prin furnizarea de servicii publice, infrastructurii și politicilor de protecție socială

Femeile în Moldova continuă să suporte majoritatea poverii muncii neplătite, ceea ce afectează participarea lor pe piața muncii, accesul la venituri proprii, pensionare și incluziune socială. Pentru perioada 2020-2024, nu există date suficiente, actualizate și sistematizate, care să permită o înțelegere mai profundă a valorii reale și a contribuțiilor acestei munci la dezvoltarea societății noastre. Cu sprijinul Organizației Internaționale a Muncii (OIM) și UN Women, în

²²³ HG nr.281 din 03.04.2018 cu privire la aprobarea [Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și a PA privind implementarea acesteia.](#)

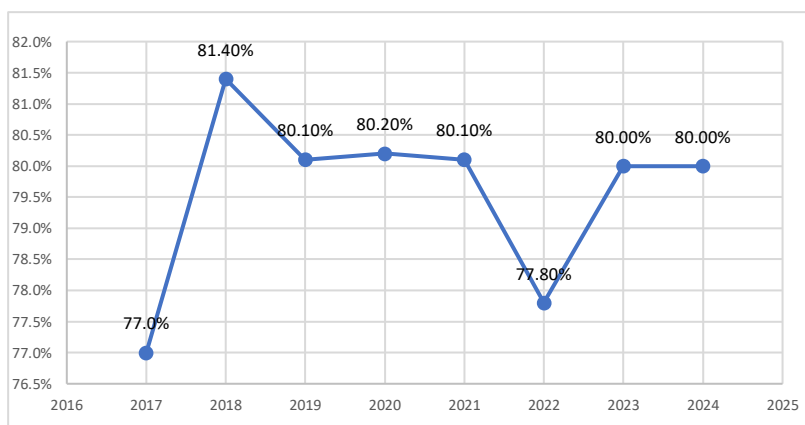
²²⁴ HG nr. 576 din 10 august 2022. [Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025](#)

²²⁵ [SET DE MĂSURI pentru realizarea recomandărilor GREVIO](#) privind punerea în aplicare a Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice pentru perioada 2024-2028

2025, a fost lansat un sondaj de colectare a datelor privind munca casnică și de îngrijire, rezultatul și constatările căruia vor oferi în 2026, date esențiale pentru măsurarea proporției de timp dintr-o zi, pe care femeile și bărbații o petrec cu munci casnice și de îngrijire neremunerate.²²⁶

Recunoașterea și valorizarea muncii casnice neplătite rămâne o provocare, însă acțiunile recente precum extinderea serviciilor de îngrijire, profesionalizarea asistenței personale, contribuie la reducerea poverii disproporționate pe femei și creează condițiile pentru

Figura 11. Ponderea asistenților personali femei, în perioada 2017-2024, %

Sursa: MMPS. Acoperirea geografică: Republica Moldova, fără partea stângă a Nistrului și mun. Bender.

participarea lor mai activă pe piața muncii. Conform datelor statistice pentru anii 2020-2024, ponderea asistenților personali femei (care îngrijesc de persoane cu dizabilități severe) a fost destul de constantă – în jurul valorii de 80%²²⁷.

Reducerea munca de îngrijire neremunerată, a început să fie abordată prin modificări legislative și dezvoltarea de servicii publice de suport. Un pas important l-a constituit

aprobarea *legii nr. 256/2023*²²⁸, care reformează sistemul de asistență socială prin reforma „RESTART”. Reforma urmărește ca accesul la servicii sociale a populației vulnerabile să crească cu 35% anual până în anul 2026 (cca 18000 beneficiari anual) pentru 15 tipuri de servicii sociale pentru care există cerere sau nevoi neacoperite²²⁹.

Gradul de cuprindere a copiilor sub vârsta de 3 ni, în sistemul de educație timpurie a fost a înregistrat o creștere semnificativă și constantă, de la 23,5% în 2021 la 37,3% în 2024²³⁰.

Figura 12. Gradul de cuprindere a copiilor cu vârsta de 3 ani cu educație timpurie, 2014-2024 (%)

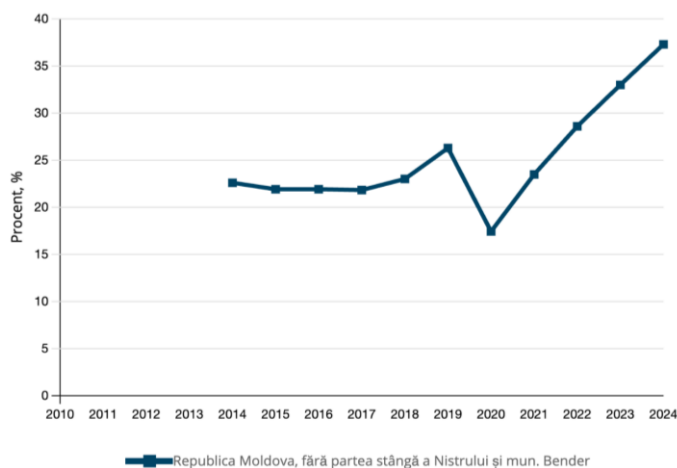
²²⁶ ILO. „From data to dignity: valuing unpaid domestic and care work in in the RM”. 2025

²²⁷ Biroul Național de Statistică. [Indicatorul 5.4.1.1](#)

²²⁸ Legea nr. 250 din 17.08.2023 cu privire la modificarea unor acte normative ([reforma sistemului de asistență socială „Restart”](#))

²²⁹ MMPS. Reforma sistemului de asistență socială RESTART: [pentru acces echitabil la servicii sociale de calitate](#). 2023

²³⁰ Biroul Național de Statistică. ODD. [Indicatorul 5.3.1.2](#).

Sursa: BNS

parte prioritizării problemei în urma adoptării cadrului de reglementare și al politicilor publice corespunzătoare, al finanțării din partea bugetului public național, dar și al sprijinului acordat de către partenerii de dezvoltare. În 2023, de exemplu, au fost alocate 10 milioane lei pentru extinderea a 15 grupe noi de creșă (300 locuri suplimentare) și renovarea/dotarea a 20 de grupe existente în 20 de autorități publice locale. În plus, cu sprijinul partenerilor, au fost adăugate 8 grupe noi (160 locuri) și renovate/dotate 10 grupe²³². La atingerea acestor progrese au contribuit aprobarea Programului național pentru protecția copilului 2022-2026²³³, care prevede elaborarea și implementarea programului de subvenționare a dezvoltării serviciilor de îngrijire a copiilor până la vârsta de 3 ani (creșe sociale) precum și aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea serviciilor alternative de îngrijire a copiilor²³⁴. Acest cadru normativ permite dezvoltarea unor servicii de tip creșă alternativă, centre comunitare de zi pentru copii mici, bone autorizate etc., menite să ofere părinților opțiuni mai flexibile de îngrijire a copiilor sub 3 ani. Tot odată, MMPS implementează Programul Național privind serviciile de îngrijire a copiilor cu vârsta până la 3 ani pe anii 2023-2026²³⁵, care include măsuri specifice pentru susținerea creșelor sociale și altor forme de îngrijire alternativă. Programul vine să răspundă la necesitățile părinților cu copii mici, care doresc să se reintegreze în câmpul muncii, prin crearea și dezvoltarea serviciilor alternative de îngrijire a copiilor. *Este pentru prima dată când astfel de servicii alternative sunt reglementate oficial, recunoscându-se, că lipsa îngrijirii instituționalizate pentru copiii foarte mici reprezintă un obstacol major pentru mamele care doresc să se întoarcă în câmpul muncii.*

²³¹ Biroul Național de Statistică. ODD. [Indicatorul 5.4.1.2.](#)

²³² Cancelaria de Stat. [Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova.](#) 2024

²³³ HG nr. 347/2020,

²³⁴ HG nr.572/2023 cu privire la aprobarea [Regulamentelor cu privire la organizarea și funcționarea serviciilor alternative de îngrijire a copiilor.](#)

²³⁵ MMPS. Programul Național privind serviciile de îngrijire a copiilor cu vârsta de până la 3 ani pentru 2023-2026. [Editie revizuită la 14.04.2023](#)

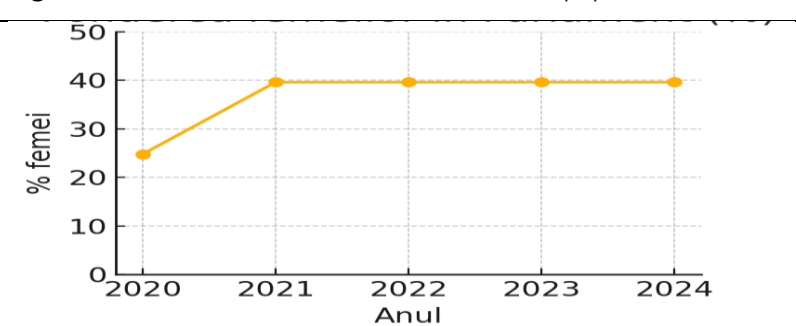
Participarea deplină și eficientă a femeilor și egalitatea de șanse la posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică

Reprezentarea femeilor în parlament și în posturi de conducere a crescut, iar cadrul legislativ și de politici publice destinat promovării egalității de gen și participării femeilor în procesele decizionale la toate nivelurile a fost consolidat. Participarea femeilor la luarea deciziilor în Parlament a crescut de la 24,8% la începutul anului

2021 la 39,6%²³⁶ după alegerile parlamentare din septembrie 2025. Această evoluție reflectă atât implementarea cotelor de gen pe listele electorale (minimum 40% candidați de fiecare sex), cât și dorința electoratului de a vedea mai multe femei în forul legislativ.

Participarea femeilor în structurile electiv locale (primării și consilii locale/raionale) s-a îmbunătățit treptat, cu un avans notabil la ultimele alegeri locale din 2023. La alegerile generale locale din 2019, femeile au obținut 21,8% din funcțiile de primar la nivel național. Proporția consilierelor locale (unități administrativ-teritoriale de nivel I – comune și orașe) a fost mai ridicată, de 36,5%, în timp ce în consiliile raionale/municipale (nivel II), femeile reprezentau doar 27,1% din aleșii locali. Deși, se înregistraseră creșteri modeste față de scrutinul precedent (2015), aceste cifre evidențiau o subreprezentare a femeilor mai ales în funcțiile de primar și în consiliile de nivel II.

Figura 13. Ponderea femeilor în Parlament (%)

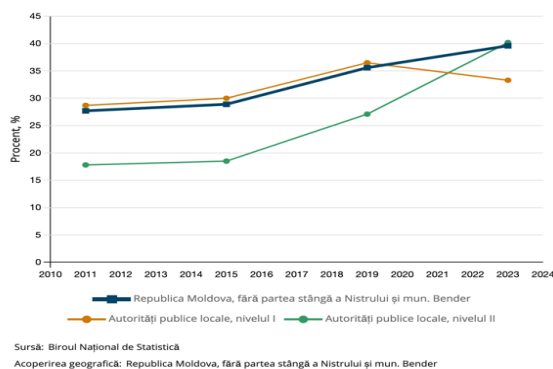

Sursa: BNS

²³⁶ Biroul Național de Statistică. [Portretul statistic al femeilor și bărbaților în RM în 2024.](#)

Schimbările legislative, politicile publice cu referință la egalitatea de gen și cota de gen obligatorie au avut un impact vizibil la alegerile locale din anul 2023. Conform analizei Comisiei Electorale Centrale²³⁷, la alegerile locale din noiembrie anul 2023 s-au înregistrat creșteri semnificative ale numărului de femei alese. Astfel, urmare a scrutinului din anul 2023, 215 femei ai fost alese în funcție de primar, adică 24%, cu o creștere de 2,2 p.p. comparativ cu anul 2019 (21,8%). De asemenea, în consiliile locale de nivelul I, au fost alese 4.126 de femei consiliere, reprezentând 41,5% din totalul consilierilor comunali/orășenești, înregistrând o creștere de 5 p.p. comparativ cu 2019 (36,5%). În consiliile raionale și municipale (nivel II), în 2023, ponderea femeilor a fost de 33,7% comparativ cu 27% în anul 2019. Aceste evoluții sunt atribuite în parte aplicării cotei duble de gen (minim 40% pentru fiecare sex pe liste și poziționare alternantă pe listă) introdusă de noul Cod electoral, aprobat în anul 2023. Ca rezultat, aproape jumătate dintre candidații la consilii au fost femei, iar reprezentarea femeilor între aleșii locali se apropie tot mai mult de paritate²³⁸. Creșterea numărului de femei în administrația locală este vizibilă atât în comunitățile urbane, cât și în cele rurale, deși persistă variații regionale. Per ansamblu, saltul în reprezentarea femeilor după alegerile locale generale din 2023, a adus niveluri record de reprezentare feminină la nivel local în Moldova. Această tendință pozitivă indică o reducere treptată a disparităților de gen în guvernarea locală și crearea unui echilibru mai bun în procesul decizional la nivel comunitar.

Figura 14. Ponderea femeilor alese în administrația publică locală

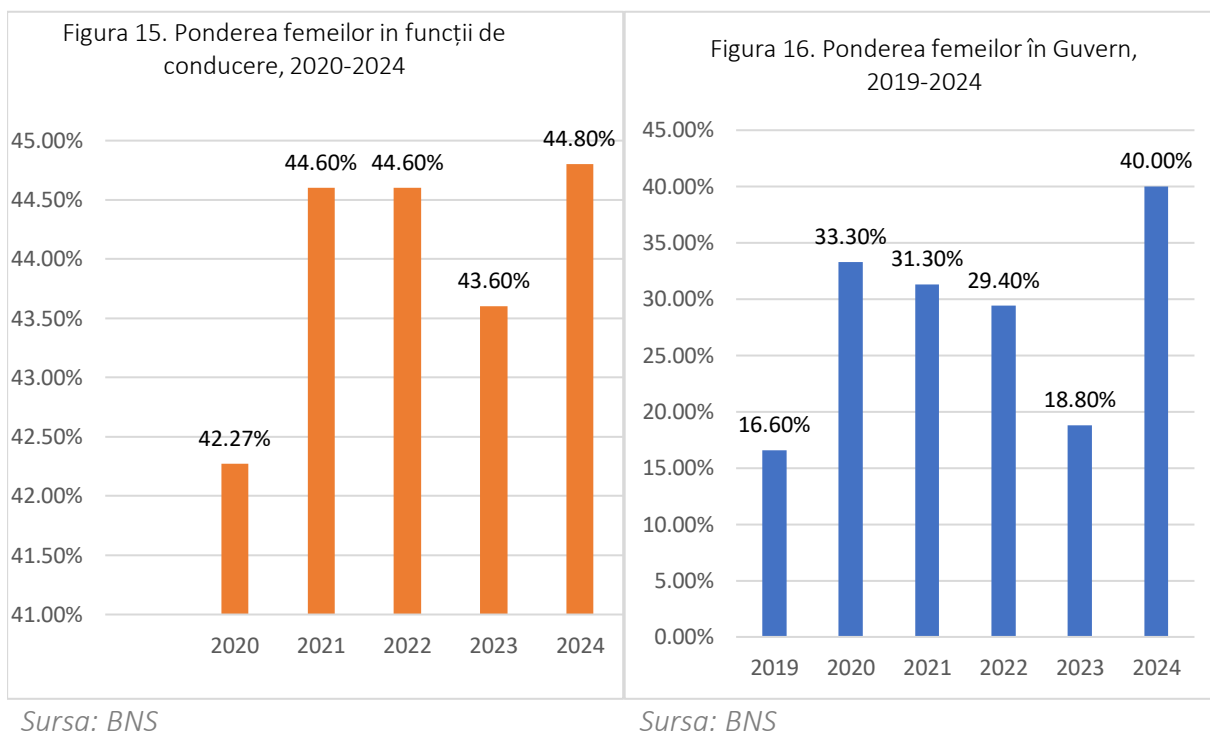

Ponderea femeilor în funcții de conducere, atât în sectorul public cât și în cel privat, a sporit ușor, în perioada 2020–2024. Conform clasificării ocupațiilor (Grupa majoră 1 din Clasificatorul Ocupațiilor al RM, fără sub-grupa 14), 42,3% dintre toate funcțiile de conducere în economia și administrația țării erau deținute de femei în anul 2020. Această proporție a crescut de la 44,6% în anul 2021 la 44,8% în anul 2024²³⁹, indicând o tendință pozitivă spre echilibrarea leadership-ului din perspectivă de gen. Atingerea parității 50/50, necesită eforturi, întrucât femeile sunt sub-reprezentate la nivelurile superioare ale marilor organizații și în anumite domenii dominate, în mod tradițional, de bărbați.

²³⁷CEC. Reprezentarea de gen în cadrul alegerilor locale generale. [Analiză comparativă 2015, 2019, 2023](#)

²³⁸ [Ibidem](#)

²³⁹ Biroul Național de Statistică. ODD. [Indicatorul 5.5.2](#)

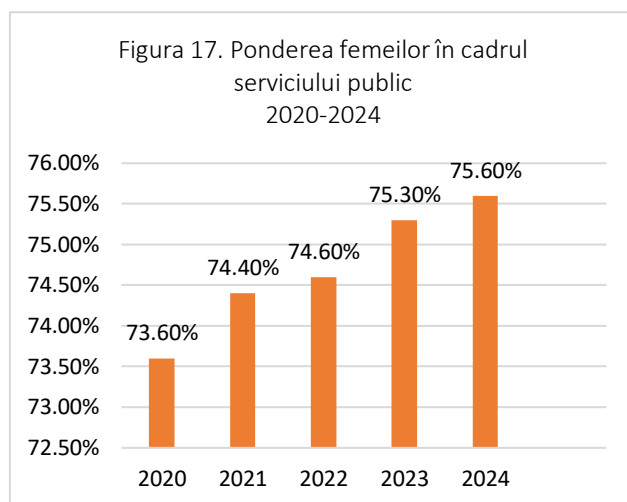

Reprezentarea femeilor la nivelul Guvernului s-a îmbunătățit spectaculos între anii 2019 - 2024. Situația a început să se schimbe odată cu alegerea în anul 2020 a unei femei, în funcția de președintă a țării, iar în anul 2021, numirea unei femei în calitate de prim-ministru. Cabinetul format în anul 2021 a inclus un număr mai mare de femei (31,3%), comparativ cu guvernele anterioare, deținând portofolii precum afaceri interne, sănătate, mediu ș.a.. Fluctuațiile politice ulterioare au influențat temporar proporția dintre femei și bărbați. Spre finele anului 2023 s-a atins un nivel record de reprezentare feminină la vârful executivului. În urma unei remanieri guvernamentale, 40% din membrii cabinetului de miniștri erau femei, femeile gestionând portofolii importante precum Justiția, Finanțele, Afacerile Interne, Sănătatea, Agricultură etc., contrazicând tendința națională, dar și internațională de a limita prezența femeilor la ministere cu profil social.

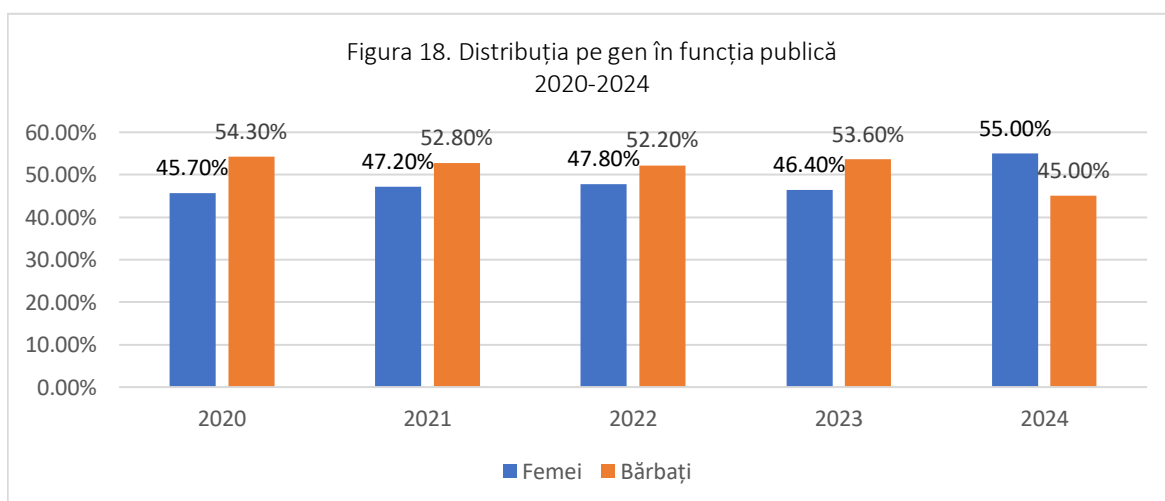
Progresele realizate între 2020 și 2024, de la creșterea numărului de deputate și primărite, până la apropierea de pragul de paritate în Guvern, indică pași importanți spre egalitatea de gen în leadership. Totuși, **discrepanțele de gen nu au fost eliminate complet.** Este nevoie în continuare de consolidarea eforturilor, atât prin politici publice, cât și prin schimbarea stereotipurilor de gen, pentru a asigura, că aceste rezultate se mențin și că femeile din Republica Moldova au oportunități egale de a accede la funcții de conducere la toate nivelurile decizionale.

Ponderea femeilor în cadrul serviciului public a crescut constant, de la 73,6% în anul 2020 la 75,6% în anul 2024, ele constituind majoritatea personalului din cadrul serviciului public. Cu toate

acestea femeile sunt mai bine reprezentate în funcții de execuție decât în cele de conducere de nivel superior. Acest indicator variază atunci când ne referim la administrația publică centrală și cea locală (nivelul I, II). În administrația publică centrală acest indicator a crescut de la 72% în anul 2020 la 73,6% în anul 2024 (fig.18). Cea mai mare prezență a femeilor în cadrul serviciului public, este atestată în cadrul administrației publice locale de nivelul I, cu o creștere de la 77,9% în anul 2020, la 80,7 % în anul 2024. Ponderea femeilor din cadrul administrației publice locale de nivelul II este puțin

mai mare, decât cea înregistrată în administrația publică centrală și a înregistrat o rată de creștere de la 72,7% în anul 2020 – la 75,5% în anul 2024²⁴⁰. Distribuția pe gen a resurselor umane în funcția publică (numărul total de funcții publice și posturi), în ultimii cinci ani, analizată în ansamblu, indică un relativ echilibru între bărbați și femei. Numărul femeilor în serviciul public a crescut cu aproape 10% față de anul 2020, ajungând la 55% în 2024. Cea mai

Sursa: Cancelaria de Stat, Guvernul RM

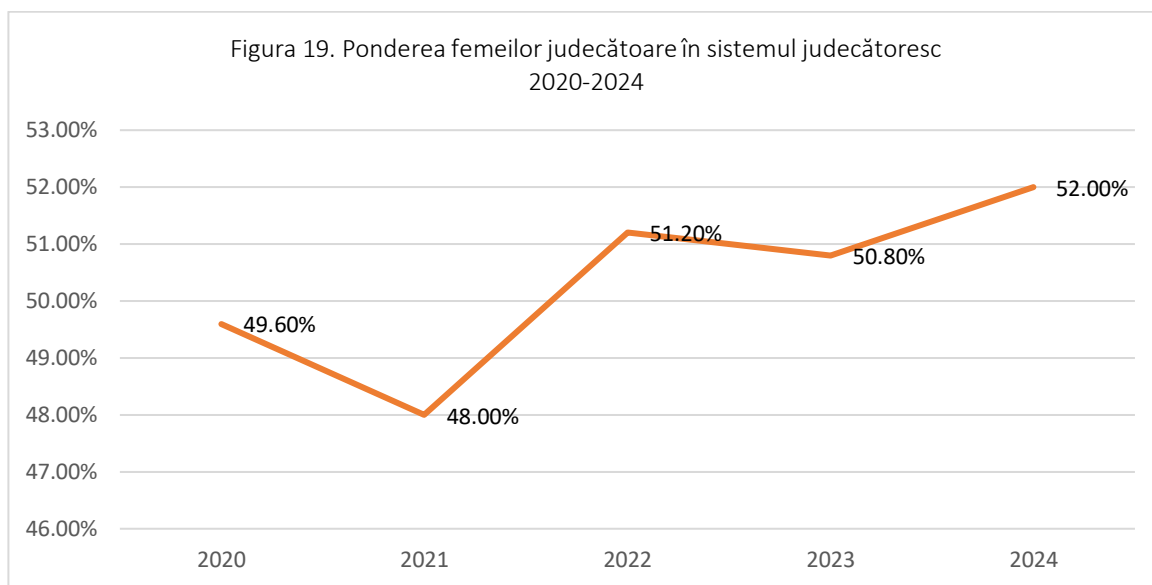
mare creștere se înregistrează în 2024, cu 8,6% mai mult decât în anul 2023. Crearea unor noi autorități și rata de raportare de 100% înregistrată în 2024 au schimbat raportul de gen în serviciul public. Pentru prima dată în ultimii cinci ani, conform situației de la 1 ianuarie 2025, numărul femeilor din serviciul public îl depășește pe cel al bărbaților²⁴¹. Raportul de gen variază între categoriile de funcții publice/posturi. În rândul funcționarilor publici cu statut general, femeile ocupă 75,6%, în timp ce 75,4% dintre funcționarii publici cu statut special sunt bărbați. În ultimii cinci ani, se înregistrează o ușoară creștere a ponderii femeilor în funcțiile

²⁴⁰ Biroul Național de Statistică. ODD. [Indicatorul 5.5.2.2.](#)

²⁴¹ Guvernul RM. [Raport anual cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, 2024.](#)

publice de conducere, funcțiile de conducere de nivel superior, funcțiile de demnitate publică, inclusiv în funcțiile publice cu statut special²⁴².

Proporția femeilor în rândul judecătorilor din Republica Moldova s-a menținut în jurul a jumătate din efectiv, cu variații minore în intervalul 2020–2024, de la 49,6%, în 2020 la 52% în 2024²⁴³. Această paritate sugerează oportunități mai egale pentru femei de a accede în magistratură, contribuind la împuternicirea femeilor în sfera publică.

Sursa: BNS

Deși, per ansamblu, femeile sunt reprezentate egal în justiție, la nivel de conducere, în instanțele superioare și cele specializate se manifestă în continuare unele dezechilibre. Se atestă o reprezentare relativ similară a femeilor în Curțile de Apel, unde acestea constituie 48,9% din numărul judecătorilor, conform datelor din 2024. În ceea ce privește instanțele superioare, precum Curtea Supremă și Curtea Constituțională, reprezentarea femeilor este mai înaltă comparativ cu Georgia și Ucraina, fiind de 85,7%, și respectiv 50%. Deși femeile sunt bine reprezentate în rândul judecătorilor, capacitatea lor de a accede la cele mai înalte niveluri de decizie din cadrul sistemului judiciar rămâne limitată de barierele instituționale. Judecătorele sunt mai susceptibile să fie numite în instanțe inferioare și sunt adesea subreprezentate în rolurile judiciare mai prestigioase și mai bine plătite²⁴⁴.

Accesul universal la servicii de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei și pentru informarea și educarea sexuală și reproductivă

Cadru normativ dedicat ocrotirii sănătății sexuale și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei și pentru informarea și educarea sexuală și reproductivă a fost consolidat. La nivel de politici publice, cadrul strategic a fost unul robust, mandatat intersectorial, axat pe

²⁴² Ibidem

²⁴³ Biroul Național de Statistică. ODD. [Indicatorul 5.5.2.3.](#)

²⁴⁴ KAS, CPD. Raport regional [“Reprezentarea femeilor în procesul decizional: Perspective și provocări în Moldova, Ucraina și Georgia”](#)

conștientizarea faptului, că realizarea drepturilor și serviciilor sexual-reproductive este esențială pentru dezvoltarea durabilă a țării. Pe lângă legislația primară, cum ar fi legea nr. 138/2012 privind sănătatea reproducerii²⁴⁵, și legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995²⁴⁶, care recunosc, reglementează și garantează drepturile persoanelor la reproducere, ca parte integrantă a drepturilor omului, stabilesc dreptul și modalitatea de întrerupere voluntară a sarcinii, dreptul la serviciile medicale de reproducere umană, asistența medicală asigurată la naștere și după naștere, Republica Moldova, în perioada 2020–2024, a adoptat și acte normative subsecvente, importante pentru garantarea accesului la servicii de reproducere umană. Aprobarea Regulamentului cu privire la asigurarea populației din grupurile vulnerabile de vârstă reproductivă cu contraceptive²⁴⁷ asigură că, în cadrul asistenței medicale primare, *consilierea și serviciile de planificare familială sunt oferite gratuit tuturor persoanelor de vârstă reproductivă*, iar anumite categorii de beneficiari primesc gratuit mijloace contraceptive moderne. Autoritățile au continuat implementarea, Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2018–2022²⁴⁸, document strategic ce urmărea asigurarea dreptului fiecărei persoane la servicii de sănătate sexuală și reproductivă, centrate pe nevoile și drepturile beneficiarilor. Programul național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2024–2028 este în proces de ajustare, conform Raportului de evaluare a calității și conformității elaborat de Cancelaria de Stat și a poziției Ministerului Finanțelor²⁴⁹. Continuitatea acțiunilor privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive sunt asigurate de Strategia Națională pentru Sănătate 2030²⁵⁰. Documentul subliniază importanța respectării drepturilor fundamentale și include măsuri de prevenție și tratament pentru problemele de sănătate sexuală.

Educația și informarea sexuală și reproductivă a înregistrat progrese mai lente, chiar dacă a reprezentat o componentă prioritară a inițiativelor din ultimii ani. Ministerul Educației și Cercetării, în parteneriat cu ONG-uri și UNFPA, a continuat implementarea disciplinei opționale „Educație pentru sănătate”, care include module despre educație sexuală, sănătatea reproducerii, prevenirea infecțiilor cu transmitere sexuală și a sarcinilor nedorite la adolescenți. Mai multe proiecte pilot de educație sexuală extrașcolară au fost derulate de organizații neguvernamentale (cum ar fi Youth Peer Education Network – Y-PEER Moldova, sau Asociația „Sănătate pentru Tineri”) cu suport UNFPA, vizând instruirea educatorilor de la egal la egal și desfășurarea de sesiuni interactive cu tinerii în comunități. În anul 2023, Guvernul și echipa ONU în Moldova au inclus explicit obiective privind sănătatea reproductivă și egalitatea de gen în noul Cadru de Cooperare ONU 2023–2027²⁵¹. Ministerul Muncii și

²⁴⁵ Legea nr. 138 din 15.06.2012 [privind sănătatea reproducerii](#).

²⁴⁶ Legea nr. 411 din 28.03.1995 [ocrotirii sănătății](#), art. 31-33

²⁴⁷ Ministerul Sănătății. Ordinul nr.555/2020 [cu privire la asigurarea populației din grupurile vulnerabile de vârstă reproductivă cu contraceptive](#).

²⁴⁸ HG nr. 681 din 11.07.2018 pentru aprobarea programului național [privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive pentru anii 2018-2022](#).

²⁴⁹ Ministerul Sănătății. [Raportul de activitate al Ministerului Sănătății pe anul 2023](#)

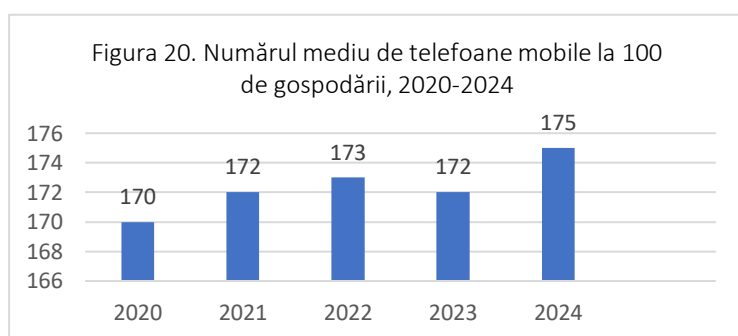
²⁵⁰ HG nr. 387/2023 cu privitor la aprobarea [Strategiei naționale de sănătate „Sănătatea 2030”](#)

²⁵¹ Cadru de Cooperare pentru dezvoltare durabilă [ONU-Republica Moldova pentru 2023-2027](#)

Protecției Sociale, împreună cu Ministerul Sănătății și Biroul Național de Statistică, susținuți de UNFPA vor colecta și vor valida, în continuare datele necesare, în vederea estimării actualizate și a diseminării indicatorilor ODD, ce țin de accesul la sănătatea sexuală și reproductivă, informare și educație la nivel național²⁵².

Utilizarea tehnologiilor disponibile, în special a tehnologiei informațiilor și comunicațiilor, pentru promovarea abilitării femeilor

Majoritatea covârșitoare a cetățenilor Republicii Moldova, atât femei cât și bărbați, dețin cel puțin un telefon mobil, nivelul apropiindu-se de universalizare (peste 90% din populație, conform estimărilor internaționale)²⁵³. Utilizarea telefoanelor mobile a înregistrat o tendință ascendentă, semnalând o expansiune a accesului la tehnologie în gospodăriile casnice. Accesul la tehnologie nu este doar o chestiune de infrastructură, ci o condiție esențială pentru participarea femeilor la educație, economie, viață publică și pentru autonomia lor socială. Conform raportărilor oficiale, numărul de abonați la rețeaua mobilă a crescut constant în ultimii ani, ceea ce sugerează că și proporția populației care deține un telefon mobil s-a aflat pe o traiectorie ascendentă în perioada 2020–2024²⁵⁴. După unele estimări neoficiale la

Sursa: BNS

începutul anului 2025 se estima, că în medie fiecare persoană deține ~1,8 telefoane mobile, numărul total de dispozitive mobile (peste 4 milioane) depășind dublul populației țării. Tendința generală în 2020–2024 a fost de creștere sau menținere la un nivel înalt a acestui indicator,

fără diferențe majore între anii respectivi, ceea ce arată, că Republica Moldova se

îndreaptă spre atingerea țintei de acces aproape universal la telefonie mobilă. Accesul femeilor la telefonie mobilă este aproape la fel de răspândit ca al bărbaților, diferențele de gen reducându-se semnificativ pe parcursul ultimului deceniu (la nivel regional, peste jumătate dintre țări au peste 90% dintre femei care dețin un telefon, Moldova situându-se și ea foarte aproape de această situație)²⁵⁵. Numărul mediu de telefoane mobile la 100 de gospodării în perioada anilor 2020-2024 s-a menținut practic la același nivel, crescând de la 170 în anul 2020

²⁵²HG nr953 din 28.12.2022 [cu privire la aprobarea cadrului național de monitorizare a implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030](#)

²⁵³ Sustainable Development in the UNECE Region in 2025: [More Data, Persistent Challenges, United Nations Geneva](#), 2025

²⁵⁴ Raportul de progres privind [implementarea Agendei 20230 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2024](#)

²⁵⁵ Sustainable Development in the UNECE Region in 2025: [More Data, Persistent Challenges, United Nations Geneva](#), 2025

la 175 în anul 2024²⁵⁶ (fig.20). În ceea ce privește diferențele de gen, datele relevă un decalaj în numărul de dispozitive deținute. În medie, la 100 de gospodării ale bărbaților se înregistrează 197 telefoane mobile, comparativ cu 138 în cazul gospodăriilor femeilor²⁵⁷. Totuși, accesul de bază (cel puțin un telefon per persoană) este aproape universal atât pentru femei, cât și pentru bărbați, diferența manifestându-se mai ales în numărul de telefoane suplimentare. Această constatare indică necesitatea unor eforturi continue pentru a asigura că femeile beneficiază în mod egal de avantajele conectivității și ale serviciilor mobile. Această expansiune a accesului la telefoane mobile poate contribui la micșorarea decalajului digital între sexe și la îmbunătățirea egalității de gen în contextul tehnologic²⁵⁸.

Moldova a făcut pași importanți pentru promovarea utilizării TIC în rândul femeilor, însă există încă spațiu de îmbunătățire. Pe dimensiunea formării competențelor digitale la femei au fost implementate programe de educație digitală și formare în IT pentru fete și femei, astfel încât acestea să dobândească abilități tehnice și să poată utiliza eficient noile tehnologii. De exemplu, inițiative precum Tekwill în fiecare școală, GirlsGoIT, sau cursuri de tip "English for IT" au vizat creșterea atractivității domeniului TIC pentru tinere și dezvoltarea abilităților digitale în rândul femeilor. PNUD Moldova, sprijină efortul guvernului de integrare a femeilor și fetelor în știință și tehnologie, promovând educația bazată pe STEEAM²⁵⁹. Totodată, în parteneriat cu organizații locale, precum Asociația Companiilor din TIC, au fost derulate programe de alfabetizare digitală care includ instruirii în competențe esențiale (de ex. limbă engleză pentru domeniul IT) și facilitarea accesului femeilor la oportunități din sectorul TIC aflat în expansiune²⁶⁰.

Consolidarea politicilor adecvate și legislației aplicabile pentru promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor și fetelor la toate nivelurile

Progrese importante în consolidarea cadrului legislativ și a politicilor publice, pentru promovarea egalității de gen au fost înregistrate în perioada 2020-2024, în pofida faptului că contextul și situația atestată la începutul perioadei arătau, că rezultatele sunt „neuniforme” și că sunt necesare eforturi suplimentare. Strategia națională pentru asigurarea egalității dintre femei și bărbați 2017–2021²⁶¹–a fost implementată și evaluată, concluzionându-se, că *progresul* la nivelul rezultatelor de impact a fost unul *neuniform*. Analiza indicatorilor de impact arată că pentru 49% din acestea s-a atestat un oarecare progres pozitiv, pentru 37% din indicatori nu s-a realizat progres, iar pentru 14% din indicatori s-a atestat regres.–Progresul s-a atestat în mare parte pentru ariile în care punctul de pornire a fost foarte mic (Schimbări Climatice, Sectorul de Securitate și Apărare). Pentru sectoarele mai consacrate (Educație, Piața Muncii,

²⁵⁶ BNS. ODD. [Indicator 5.b.1.1](#)

²⁵⁷ Raportul de progres [privind implementarea Agendei 20230 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova, 2024](#)

²⁵⁸ Ibidem

²⁵⁹ UNDP. [Avansarea transformării digitale în Moldova](#)

²⁶⁰ Ibidem

²⁶¹ HG nr. 259 din 28.04.2017 cu privire la aprobarea [Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în RM pentru 2017-2021](#)

Sănătate), progresul a for unu mai temperat²⁶². În 2021, a fost ratificată Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice (Convenția de la Istanbul)²⁶³, iar acesta a consolidat angajamentul Republicii Moldova de a combate violența bazată pe gen și a impus alinierea legislației naționale la standardele internaționale în domeniu. Prin legea nr.2/2023²⁶⁴, a fost revizuit substanțial cadrul normativ privind nediscriminarea și asigurarea egalității. Legea a avut ca scop fortificarea mecanismelor instituționale (inclusiv consolidarea capacităților *Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării – Consiliul Egalității*) și extinderea protecțiilor legale, de exemplu prin interzicerea explicită a discriminării pe criteriul orientării sexuale. Programul național de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați pentru anii 2023–2027, țintește creșterea în mod semnificativ a nivelului egalității de gen în domenii relevante *Agendei Moldova Europeană 2030*, precum sănătatea, educația, piața muncii, activitatea de antreprenariat, protecția socială și dezvoltarea locală, asigurând un nivel de ambiție și sustenabilitate, corelat cu necesitățile, așteptările și impedimentele din Republica Moldova în contextul unei egalități și echității veritabile între femei și bărbați, fete și băieți. Pentru facilitarea participării femeilor în alegeri, Comisia Electorală Centrală (CEC) a venit cu reglementări privind modul de aplicare a cotei de gen de 40% pentru ambele sexe, prin aprobarea *Regulamentului privind particularitățile de desemnare și înregistrare a candidaților la alegerile locale, (Hotărârea CEC nr. 1103/2023)*²⁶⁵. Acest procent indică faptul, că majoritatea elementelor legislative esențiale există, incluzând legi împotriva violenței domestice, legi anti-discriminare și mecanisme de supraveghere a egalității.

Moldova a creat și instituționalizat sisteme de bugetare pe criteriul de gen, în perioada anilor 2020-2024, în urma implementării și actualizării continue a cadrului normativ și al celui de politici, alocarea de resurse publice pentru egalitatea de gen și abilitarea femeilor, precum și monitorizarea acestor procese. BSG a fost integrată în managementul finanțelor publice. Strategia de management al finanțelor publice (2023–2030)²⁶⁶, aprobată în anul 2023, include explicit obiectivul integrării perspectivei de gen în procesul bugetar. Documentul recunoaște că bugetarea sensibilă la gen are un rol cheie în managementul finanțelor publice, necesitând analiza politicilor fiscale și a deciziilor bugetare prin prisma impactului asupra egalității de gen. În anul 2023 a fost semnat Memorandumul de Înțelegere între Ministerul Finanțelor și UN Women²⁶⁷, ce are drept obiectiv consolidarea cooperării dintre cele două instituții privind cadrul instituțional și de politici care sprijină integrarea bugetării sensibile la gen în procesele

²⁶² MMPS. Raport privind evaluarea finală a [Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021](#)

²⁶³ Legea nr.144 din 14.10.2021 cu privire la [ratificarea Convenției CoE privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice](#).

²⁶⁴ Legea nr.2 din 02.02.2023 pentru modificarea [unor acte normative \(revizuirea cadrului normativ privind nediscriminarea și asigurarea egalității\)](#)

²⁶⁵ MMPS. Raport pentru anul 2023 [privind implementarea Planului de acțiuni a Programului de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027](#)

²⁶⁶ Ministerul Finanțelor. [Managementul Finanțelor Publice](#)

²⁶⁷ UN Women. [Memorandumului de Înțelegere încheiat între Entitatea Națiunilor Unite pentru egalitate de gen și abilitarea femeilor \(UN Women\) și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova](#)

existente de planificare a politicilor și a bugetului. Acest angajament implică, inclusiv alinierea legislației și politicilor naționale cu normele și standardele internaționale, după cum sunt prescrise în recomandările organismelor internaționale în vederea avansării și implementării bugetării sensibile la gen în cadrul sistemului de management al finanțelor publice din Moldova²⁶⁸. Ministerul Muncii și Protecției Sociale a elaborat o Foaie de parcurs BSG 2023–2024²⁶⁹, care stabilește etapele pentru implementarea BSG la nivel național. Aceasta vizează integrarea perspectivei de gen în ciclul bugetar (planificare, execuție, raportare), consolidarea capacităților funcționarilor publici în domeniul bugetării de gen și monitorizarea și evaluarea periodică (inclusiv prin audituri de gen ale bugetelor). În fiecare minister funcționează grupul coordonator în domeniul gender format din unități gender a căror atribuție este inclusiv și pentru integrarea perspectivei de gen în politicile publice. Ministerul Muncii și Protecției Sociale și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare sunt autorități pilot pentru includerea dimensiunii de gen în bugetul pe 2025, rezultând în integrarea indicatorilor de gen în mai multe subprograme bugetare²⁷⁰. În aspect economic, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) a sprijinit 176 de antreprenoare (94 de start-up-uri și 82 de extinderi), contribuind la menținerea a peste 1400 de locuri de muncă și la crearea a 838 noi. Proiectele aprobate în anii 2024-2025 au atras investiții de peste 80 de milioane de lei²⁷¹. Cu toate acestea, accesul femeilor antreprenoare din Moldova la resurse financiare rămâne limitat, o realitate confirmată de statistici. Deși aproximativ 34% din afacerile din țară sunt gestionate de femei, acestea se confruntă cu o rată de respingere a cererilor de împrumut semnificativ mai mare decât bărbații. Această dificultate în accesarea capitalului bancar le determină pe multe antreprenoare să recurgă la finanțare din surse proprii sau familiale, ceea ce frânează extinderea și implicarea lor pe scară largă în activitatea antreprenorială²⁷².

ODD 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

ODD 16, reprezintă un pilon fundamental al dezvoltării durabile a Republicii Moldova, condiționând direct stabilitatea socială, încrederea cetățenilor în stat și avansarea parcursului european. Într-un context marcat de vulnerabilități interne și presiuni externe, consolidarea statului de drept, combaterea corupției și asigurarea unor instituții publice eficiente, transparente și incluzive au devenit priorități strategice. În perioada 2020–2024, autoritățile au intensificat eforturile de prevenire și combatere a violenței, a traficului de persoane și a criminalității organizate, au promovat accesul egal la justiție și au consolidat mecanismele de

²⁶⁸ MMPS. Raport pentru anul 2023 [privind implementarea Planului de acțiuni a Programului de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027](#)

²⁶⁹ Ibidem

²⁷⁰ Raportul de monitorizare independentă nr.2. [Evaluarea progresului Republicii Moldova în implementarea recomandărilor Comisiei Europene privind Clusterul „Elementele fundamentale” în contextul aderării la Uniunea Europeană](#)

²⁷¹ Ibidem

²⁷² BNS, în colaborare cu UN Women și PNUD, a constatat că aproximativ o treime (33,9%) dintre întreprinderile din RM sunt deținute sau administrate de femei. Un studiu al Băncii Mondiale a relevat, de asemenea, că cererile de împrumut ale firmelor conduse de femei în RM sunt respinse într-o proporție mai mare (28,1%) comparativ cu cele conduse de bărbați (19,7%). Informațiile sunt coroborate de diverse rapoarte privind antreprenoriatul feminin, inclusiv analize ale ODA și rapoarte publicate de UN Women Moldova.

participare civică și transparență decizională. Strategia națională „Moldova Europeană 2030” a integrat ODD 16 ca instrument central de modernizare instituțională și aliniere la standardele Uniunii Europene.

Deși progresele sunt vizibile, provocările structurale persistă, în special în ceea ce privește capacitatea instituțională, sustenabilitatea reformelor și consolidarea încrederii publice. Continuarea reformelor și coordonarea eficientă a politicilor rămân esențiale pentru a asigura un impact durabil asupra păcii, justiției și rezilienței democratice a Republicii Moldova.

Reducerea continuă și dinamică a tuturor formelor de violență, în special a violenței în familie și a violenței sexuale

Cadrul normativ și instituțional de prevenire și combatere a violenței în familie și a violenței sexuale, concomitent cu creșterea vizibilității fenomenului și a accesului victimelor la mecanisme de protecție și suport a fost consolidat în perioada 2020-2024. Acest progres reflectă o recunoaștere mai clară, la nivel de politici publice, a violenței ca problemă de securitate umană și drepturi ale omului, nu doar ca fenomen social izolat. Reducerea tuturor formelor de violență și a mortalității asociate reprezintă un element esențial pentru construirea unor societăți pașnice și incluzive. Progresul în atingerea acestei ținte este evaluat printr-un set de indicatori care măsoară atât violența letală (inclusiv omuciderile intenționate), cât și violența non-letală, precum violența în familie, violența sexuală și percepția populației asupra siguranței. În perioada analizată, Republica Moldova a înregistrat un nivel relativ scăzut al violenței letale comparativ cu media regională, însă violența non-letală, în special cea bazată pe gen, rămâne larg răspândită și sub-raportată, fiind influențată de factori structurali, culturali și socio-economici.

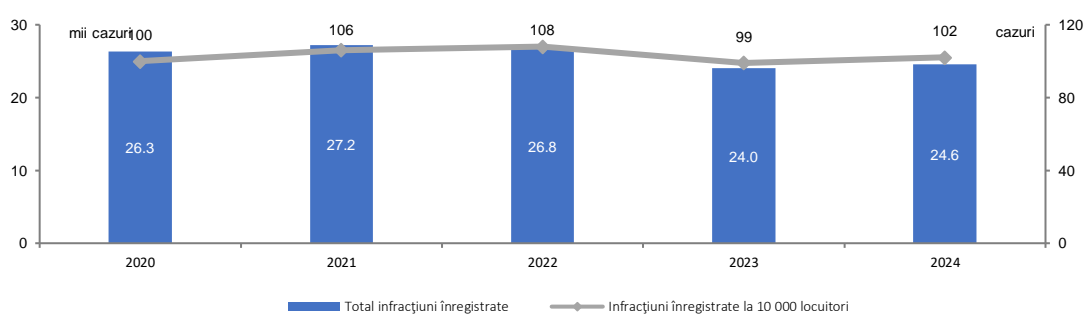
Mecanismele de intervenție au fost consolidate, iar serviciile de asistență pentru victime au fost extinse. Între 2020- 2025, autoritățile au întreprins acțiuni consistente pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței sexuale, prin consolidarea mecanismelor de intervenție (ordinele de protecție, inclusiv cele de urgență), extinderea serviciilor de asistență pentru victime (centre de plasament, consiliere psihologică și juridică), îmbunătățirea cooperării interinstituționale dintre poliție, asistență socială, sănătate și justiție și intensificate campaniile de informare publică. Au fost instruiți profesioniștii din prima linie (polițiști, asistenți sociali, cadre medicale), ceea ce a contribuit la o identificare mai bună a cazurilor și la o raportare mai frecventă a violenței.

Chiar dacă datele statistice indică o creștere a numărului de cazuri raportate, aceasta nu reflectă neapărat o intensificare a fenomenului violenței, ci mai degrabă o îmbunătățire a capacității instituțiilor de a detecta și înregistra fenomenul, precum și o disponibilitate mai mare a victimelor de a solicita ajutor. În pofida progreselor, provocările rămân semnificative. Persistă dificultăți legate de aplicarea uniformă a legislației, monitorizarea eficientă a ordinelor de protecție, colectarea și corelarea datelor dezagregate, precum și de asigurarea unei finanțări sustenabile pentru servicii de suport. În anii următori, atingerea țintei de diminuare a numărului de cazuri de violență va necesita o abordare integrată și preventivă, care să combine aplicarea fermă a legii cu investiții în educație, schimbarea normelor sociale, extinderea

serviciilor centrate pe victimă și consolidarea capacității instituționale la nivel local. Prioritare rămân dezvoltarea sistemului de colectare a datelor comparabile și dezagregate, consolidarea mecanismelor de prevenire timpurie a violenței, asigurarea accesului egal la protecție și justiție pentru toate victimele și integrarea dimensiunii de gen și a securității umane în toate politicile relevante.

Tendința generală de stabilizare și scădere pe termen lung a ratei omorurilor intenționate, comparativ cu nivelurile maxime atinse în anii anteriori, reprezintă unul din rezultatele atinse de Republica Moldova, în perioada de raportare. Rata victimelor omorului intenționat a cunoscut un declin constant, situându-se în jurul valorii de 4,5 victime la 100.000 locuitori în anul 2024, un nivel considerabil mai scăzut decât media istorică. Reducerea violenței letale reprezintă un indicator-cheie al securității umane și al funcționării eficiente a instituțiilor de ordine publică și justiție. În perioada analizată, nivelul general de infracționalitate a înregistrat o tendință descendentă, scăzând de la aproximativ 26,3 mii infracțiuni în anul 2020 la circa 24,6 mii înregistrate în anul 2024. Chiar dacă anul 2024 a înregistrat o creștere ușoară (fig.1) a numărului de infracțiuni față de 2023 (+2,5%)²⁷³, această evoluție nu a inversat tendința generală de reducere pe termen mediu. Infracționalitatea rămâne concentrată preponderent în mediul urban, unde se înregistrează peste 60% din totalul infracțiunilor, cu o pondere semnificativă în municipiul Chișinău, urmat de Bălți, Cahul și Orhei²⁷⁴.

Figura. 1. Rata infracționalității în perioada 2020-2024

Sursa: Biroul Național de Statistică

²⁷³ BNS. [Nivelul infracționalității în RM în 2024](#).

²⁷⁴ Ibidem

Evoluția ratei omorurilor intenționate reflectă atât îmbunătățiri în capacitatea instituțiilor de aplicare a legii, cât și efectele politicilor de prevenire a criminalității. După scăderea de la aproximativ 4,6 victime la 100.000 populație în 2020 la circa 4,1 în 2021, indicatorul a înregistrat o ușoară creștere în anii 2022–2023, ajungând la aproximativ 4,9 în 2023, pe fondul unor factori sociali și economici cumulativi. În anul 2024, rata a coborât din nou la aproximativ 4,5 victime la 100.000 populație²⁷⁵, confirmând caracterul relativ stabil al fenomenului

și absența unei escaladări a violenței letale (fig. 2). Analiza dezagregată pe sexe evidențiază disparități structurale persistente.

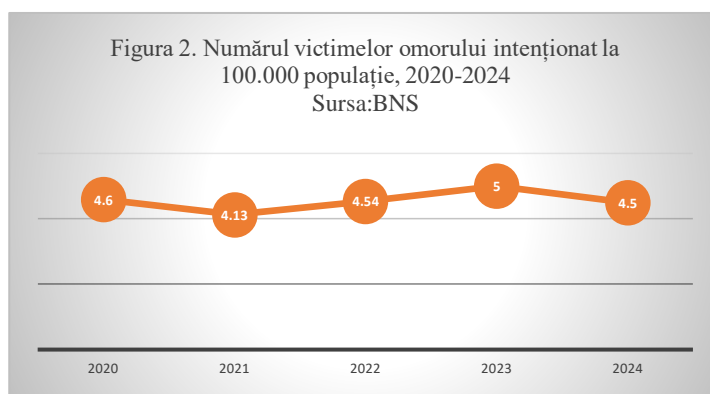
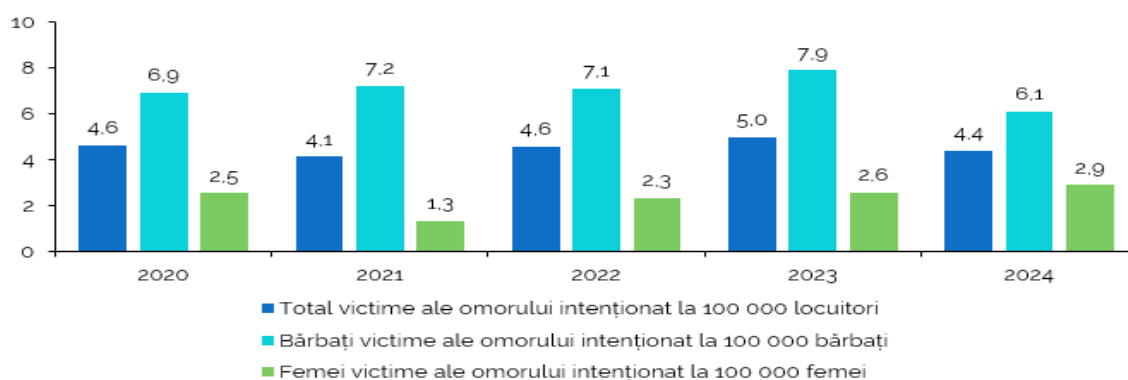

Figura 3. Victime ale omorului intenționat la 100 mii locuitori, pe sexe, 2020-2024

Sursa: BNS

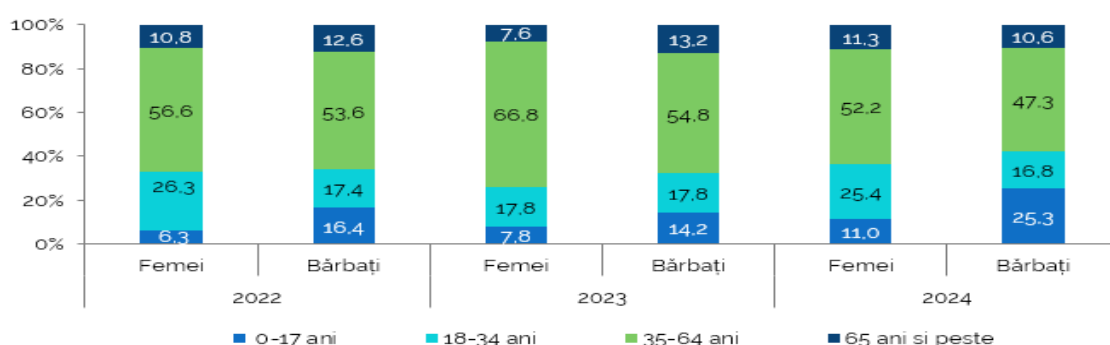
Bărbații predomină clar în rândul victimelor omorului intenționat: în anul 2024 au fost înregistrate 106 victime, dintre care majoritatea au fost bărbați. La 100.000 bărbați au revenit, în medie, 6,1 victime ale omorului intenționat, comparativ cu 2,9 victime la 100.000 femei²⁷⁶ (fig. 3). Această diferență reflectă expunerea mai mare a bărbaților la forme de violență letală asociate

²⁷⁵ BNS. ODD [Indicator 16.1.1](#)

²⁷⁶ BNS. [Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2024](#)

conflictelor interpersonale, consumului de alcool, criminalității violențe și contextelor de risc ridicat. În pofida progreselor, provocările rămân relevante. Persistența unui nivel relativ constant al omorurilor intenționate, fluctuațiile anuale și concentrarea infracțiunilor violenței în anumite zone urbane indică necesitatea unor măsuri mai bine țintite de prevenire. De asemenea, factorii socio-economici, consumul nociv de alcool, violența interpersonală și capacitatea limitată de intervenție timpurie în situații de risc continuă să influențeze dinamica violenței letale.

Figura 4. Structura victimelor care au suferit în urma violenței în familie, pe sexe și pe grupe de vârstă, 2022-2024

Sursa: BNS

Femeile predomină în numărul victimelor violenței în familie. În urma infracțiunilor de violență în familie înregistrate, în anul 2024, au suferit 926 persoane, 70,5% dintre victime fiind femei. Atât femeile (52,2%), cât și bărbații (47,3%), victime ale violenței în familie, preponderent aveau vârsta de 35-64 ani. Totodată, ponderea băieților de 0-17 ani victime ale violenței în familie a fost de 2,3 ori mai mare față de cea a fetelor de aceeași vârstă: 25,3% față de 11,0%²⁷⁷ (fig. 4). Reducerea acestor indicatori, necesită o abordare integrată, care să combine consolidarea capacităților poliției și justiției cu măsuri preventive la nivel comunitar, intervenții sociale timpurii și politici orientate spre reducerea factorilor de risc. Prioritare rămân îmbunătățirea calității datelor dezagregate, consolidarea mecanismelor de prevenire a violenței grave, cooperarea interinstituțională și integrarea perspectivei de securitate umană în politicile publice, pentru a asigura o scădere constantă și sustenabilă a violenței letale în Republica Moldova.

Republica Moldova, în perioada 2020–2024, a menținut constant valoarea zero a deceselor cauzate de conflicte armate, confirmând un nivel ridicat de stabilitate și securitate internă. Pe parcursul întregii perioade de referință nu au fost raportate decese directe sau indirecte asociate conflictelor armate pe teritoriul Republicii Moldova. Acest rezultat reflectă absența unor manifestări violente de amploare și a unor situații de conflict armat care să afecteze populația, în pofida unui context regional marcat de instabilitate și conflicte armate în

²⁷⁷ Nivelul [infracționalității în Republica Moldova în anul 2024](#)

proximitatea imediată a țării. Chiar și tensiunile istorice existente, inclusiv conflictul transnistrean, au rămas înghețate și nu au generat victime în perioada analizată. Menținerea valorii zero pentru acest indicator demonstrează capacitatea statului de a preveni escaladarea conflictelor interne și de a gestiona riscurile de securitate într-un mod care protejează viața populației. Totodată, acest rezultat creează premise favorabile pentru consolidarea securității umane și pentru implementarea coerentă a altor politici publice orientate spre pace, incluziune și dezvoltare durabilă. În perspectivă, principala provocare rămâne menținerea acestui nivel de stabilitate într-un context geopolitic volatil, inclusiv prin consolidarea mecanismelor de prevenire a conflictelor, gestionarea riscurilor hibride și întărirea coeziunii sociale. Continuarea eforturilor de dialog, prevenire timpurie și cooperare internațională este esențială pentru a asigura sustenabilitatea acestui rezultat pe termen lung.

Moldova a înregistrat din 2021-2024 o creștere constantă a numărului de victime ale infracțiunilor violente, ceea ce indică o recrudescență a violenței în societate. În anul 2020, rata victimelor infracțiunilor violente a scăzut semnificativ, ajungând la aproximativ 87 victime la 100.000 populație, cel mai probabil ca efect al restricțiilor de mobilitate și al reducerii oportunităților infracționale în contextul pandemiei COVID-19. Odată cu revenirea treptată la normalitate, acest indicator a înregistrat o creștere constantă de la 103 victime la 100.000 populație în 2021 la 130 în anul 2024 (fig.5). Creșterea numărului de victime ale infracțiunilor violente constituie o provocare majoră și evidențiază necesitatea consolidării măsurilor de prevenire, intervenție timpurie și protecție a victimelor. În anii următori, este esențială adoptarea unei abordări integrate, care să combine aplicarea legii cu politici sociale, educaționale și comunitare, orientate spre reducerea factorilor de risc și consolidarea securității umane.

Republica Moldova își propune să consolideze sistemul de colectare a datelor statistice, pentru a duce o mai bună evidență a proporției populației care se simte în siguranță mergând pe stradă, în zona în care locuiesc. La moment, datele relevante la acest indicator lipsesc ceea ce face imposibilă evaluarea directă a percepției populației asupra siguranței personale în mediul în care trăiește. Conform planificării naționale, colectarea acestui indicator urmează a fi realizată în cadrul cercetării statistice EU-SILC, conform metodologiei Eurostat, începând cu anul 2027.

Gradul de siguranță al cetățenilor în spațiile publice rămâne o preocupare, având în vedere că aproximativ fiecare a patra infracțiune înregistrată (22,6%)²⁷⁸ este comisă în locuri publice. Acest fapt sugerează existența unor riscuri persistente pentru siguranța personală, în special în mediul urban. Deși nu sunt disponibile date privind proporția persoanelor care se simt în siguranță mergând singure pe stradă, pot fi evidențiate măsuri relevante adoptate pentru reducerea riscurilor și a infracționalității stradale. Un exemplu important îl constituie adoptarea Legii nr. 311/2023²⁷⁹, care modifică cadrul normativ privind testarea antidrog, introducând mecanisme ce permit Poliției să efectueze teste antidrog pentru șoferi. Această

²⁷⁸ Biroul Național de Statistică. [Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2024](#)

²⁷⁹ Decretul [Președintelui RM din 20.11.2023](#).

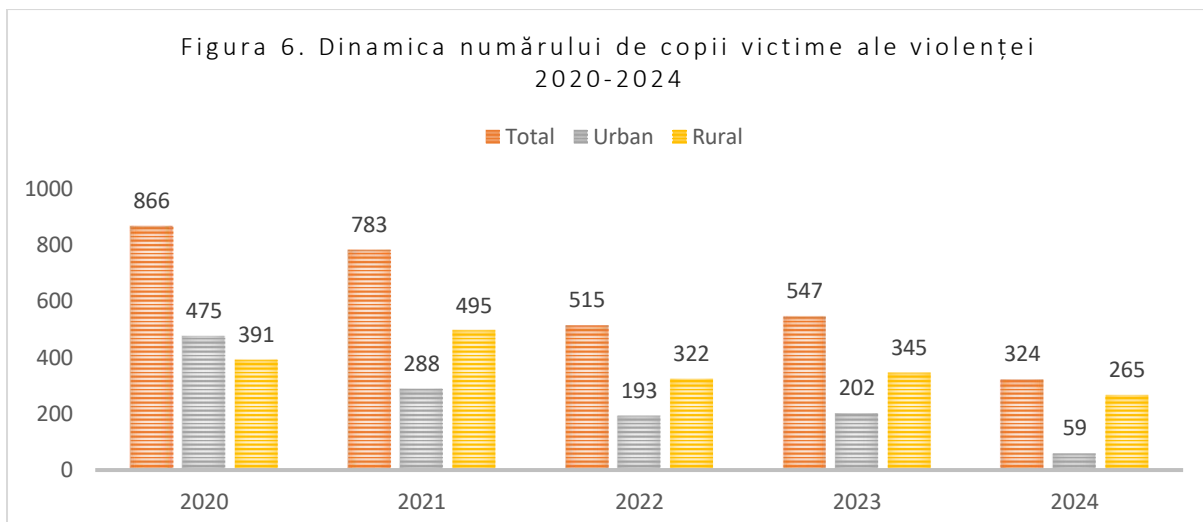
măsură consolidează capacitatea instituțiilor de aplicare a legii de a preveni și combate consumul și traficul de substanțe interzise, contribuind totodată la creșterea siguranței traficului rutier și la protecția cetățenilor²⁸⁰. Lipsa datelor oficiale constituie însă o provocare majoră în sine. Fără măsurători periodice și comparabile, nu poate fi evaluat progresul real al Republicii Moldova în direcția sporirii sentimentului de siguranță al populației. Deși menținerea unei rate relativ scăzute a criminalității grave și absența conflictelor armate pot contribui pozitiv la percepția siguranței, în lipsa unor sondaje naționale dedicate, acest indicator rămâne neevaluat. În perioada următoare, dezvoltarea unui sistem funcțional de colectare a datelor privind percepția siguranței personale va fi esențială pentru fundamentarea politicilor publice și monitorizarea progreselor în cadrul ODD 16.

Republica Moldova a înregistrat un progres moderat, dar inegal, în reducerea unor forme de violență asupra copiilor, consolidarea cadrului normativ și instituțional și extinderea mecanismelor de identificare, protecție și monitorizare. Totodată, persistența vulnerabilităților structurale, în special în mediul rural, în rândul copiilor rămași fără îngrijire parentală și al celor afectați de migrație, sărăcie și crize multiple, indică faptul că progresul rămâne fragil și insuficient pentru atingerea deplină a obiectivului. Modificările operate în Codul penal au transpus Directiva 2011/92/UE privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, exploatarea sexuală a acestora și pornografia infantilă, precum și înlocuirea Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului. Prin aceste modificări, cadrul legal a fost îmbunătățit pentru prevenirea și contracararea fenomenului de exploatare sexuală online a copiilor, oferindu-se o protecție mai eficientă a acestora împotriva abuzurilor.

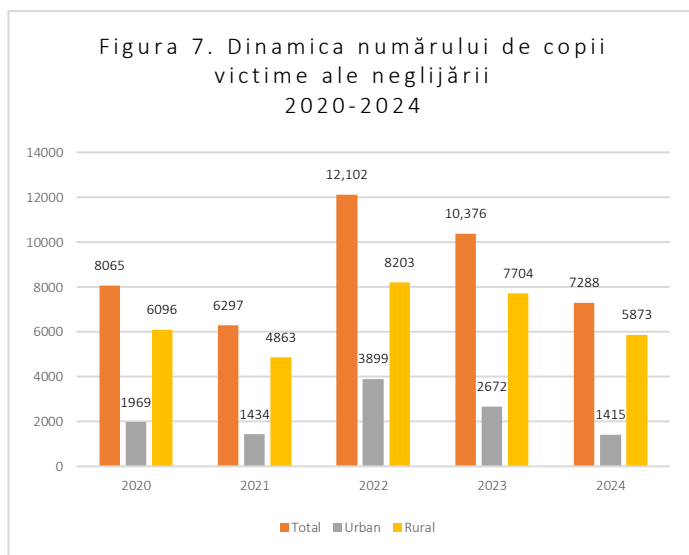
Numărului de copii victime ale violenței luați la evidență de către autoritatea tutelară a înregistrat o scădere constantă, în perioada de referință, de la 866 cazuri în anul 2020 la 324 cazuri în anul 2024²⁸¹ (fig. 6), ceea ce indică un impact pozitiv al măsurilor de prevenire, intervenție și protecție implementate de autorități. Distribuția teritorială evidențiază însă o vulnerabilitate structurală accentuată a mediului rural, unde se înregistrează constant un număr mai mare de copii victime ale violenței comparativ cu mediul urban, luați la evidență. Această diferență reflectă un cumul de factori sociali, economici și instituționali: niveluri mai ridicate de sărăcie, migrația părinților, acces limitat la servicii sociale specializate, nivel educațional parental mai scăzut și persistența unor norme culturale care tolerează violența ca metodă de disciplinare.

²⁸⁰ Cancelaria de Stat. [Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova 2024](#)

²⁸¹ Biroul National de Statistică. ODD. [Indicatorul 16.2.1.1](#)

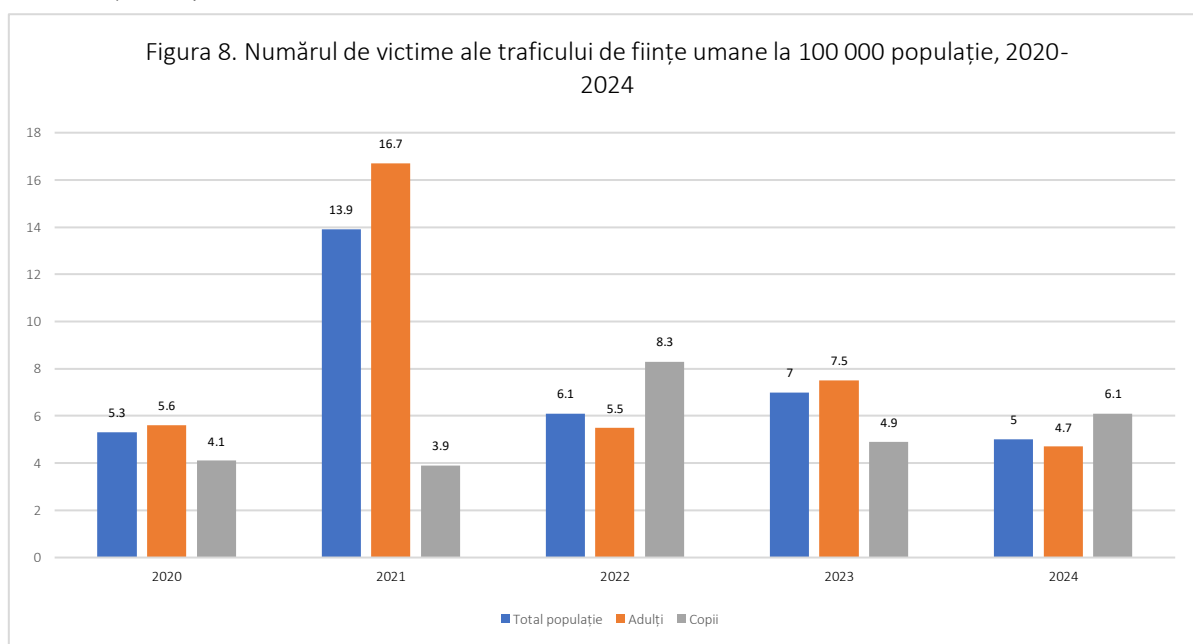
Dinamica fenomenului „copiilor victime ale neglijării” în perioada 2020–2024, indică o evoluție volatilă, cu tendință descendentă după 2022. Numărul cazurilor a scăzut de la 8065 în 2020 la 7288 în 2024²⁸²(fig. 7), fără a reveni însă la nivelurile pre-pandemice. Creșterea excepțională din 2022 este rezultatul convergenței mai multor crize simultane, sanitară, economică, energetică, migrațională și regională, care au slăbit capacitatea de protecție familială și instituțională. În paralel, îmbunătățirea mecanismelor de identificare și raportare a făcut fenomenul mai vizibil în statistici.

Distribuția pe medii de reședință confirmă caracterul structural al neglijării: pe întreaga perioadă analizată, aproximativ 70–75% dintre copiii victime ale neglijării provin din mediul rural, inclusiv în anul 2024, când numărul cazurilor rurale a fost de peste patru ori mai mare decât în mediul urban. Deși tendința descendentă observată după 2022 sugerează un impact pozitiv al intervențiilor instituționale și al extinderii serviciilor sociale, nivelurile rămân ridicate, indicând necesitatea consolidării continue a politicilor de prevenire, sprijin familial și protecție a copilului, în special în comunitățile rurale.

²⁸² BNS.ODD. [Indicatorul 16.2.1.1](#)

Rata generală a traficului de persoane după 2021 a înregistrat o scădere, concomitent cu o agravare a fenomenului din perspectiva ponderii copiilor printre victime. Această evoluție indică o deplasare structurală a traficului către minori și o creștere a vulnerabilităților acestora în contexte de criză. În anul 2020, rata totală a victimelor traficului a fost de 5,3 victime la 100.000 populație²⁸³, cu predominanța a adulților. Situația se agravează semnificativ în 2021, când rata totală aproape se triplează, ajungând la 13,9 victime la 100 mii populație, pe fondul creșterii masive a cazurilor în rândul adulților (fig.8), reflectând impactul sever al crizei economice post-pandemie, migrației ilegale și exploatării prin muncă. În această etapă, copiii rămân o categorie afectată, dar nu dominantă. În anul 2022, deși rata totală scade la 6,1, numărul copiilor victime crește accentuat, ajungând la 8,3 la 100.000 populație, depășind nivelul adulților. Această inversare reflectă o deplasare a rețelelor de trafic către minori, alimentată de migrația parentală, utilizarea mediului online pentru recrutare și instabilitatea regională generată de războiul din Ucraina. În 2024 rata totală scade la 5,0, cel mai scăzut nivel din perioada 2014-2024. Rata copiilor victime ale traficului (6,1 la 100 mii copii) rămâne mai mare decât cea a adulților (4,7 la 100 mii adulți), confirmând persistența riscurilor pentru minori și necesitatea intervențiilor specializate.

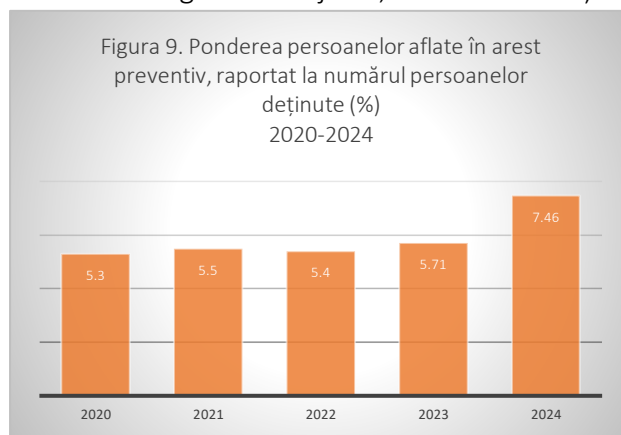
Progresul Republicii Moldova în stoparea abuzului, neglijării, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și a torturii copiilor în perioada 2020–2024 a fost moderat, dar inegal și vulnerabil la factori structurali. Deși au fost înregistrate evoluții pozitive în reducerea violenței directe asupra copiilor și în consolidarea cadrului instituțional, nivelurile ridicate ale neglijării și reorientarea traficului de ființe umane către minori indică riscuri persistente. În anii următori, atingerea deplină a țintei 16.2 va necesita o abordare preventivă și sistemică, axată pe sprijinirea familiei, reducerea sărăciei, extinderea serviciilor sociale în mediul rural, dezvoltarea mecanismelor de identificare timpurie și îmbunătățirea colectării datelor dezagregate.

²⁸³ BNS . ODD. [Indicatorul 16.2.2](#)

Consolidarea cooperării interinstituționale și a capacităților specializate de protecție a copilului rămâne esențială pentru a transforma progresul înregistrat într-unul durabil și echitabil.

Promovarea supremației legii și asigurarea accesului egal la justiție pentru toate femeile, toți bărbații și copiii

Republica Moldova a implementat un set complex de reforme și transformări structurale profunde ale sistemului judiciar, care au contribuit la creșterea integrității, independenței și eficienței justiției, precum și reducerea impunității și a inegalităților în accesul la apărare și protecție juridică. Un element central al reformei l-a constituit adoptarea și implementarea cadrului legal privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor (vetting), precum și aplicarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025²⁸⁴. Numărul membrilor Comisiilor de vetting a fost majorat, crescând de la șase la nouă membri, iar componența completelor de evaluare a fost stabilită²⁸⁵ pentru subiecții vizați de Legea nr. 252/2023. Totodată, cadrul normativ a fost ajustat astfel încât să asigure menținerea unui nivel ridicat de integritate pentru toți judecătorii și procurorii, inclusiv pentru cei supuși evaluării externe²⁸⁶. Aceste intervenții au urmărit restabilirea încrederii publice în sistemul judiciar și alinierea acestuia la standardele europene. Totodată, în faza inițială de implementare, reformele au generat efecte instituționale tranzitorii, inclusiv deficit temporar de personal, reconfigurarea competențelor instituționale și prelungirea duratei examinării cauzelor, cu impact asupra indicatorilor operaționali ai sistemului de justiție penală.

Totodată, în faza inițială de implementare, reformele au generat efecte instituționale tranzitorii, inclusiv deficit temporar de personal, reconfigurarea competențelor instituționale și prelungirea duratei examinării cauzelor, cu impact asupra indicatorilor operaționali ai sistemului de justiție penală.

Ponderea persoanelor aflate în arest preventiv din numărul total de persoane deținute în instituțiile penitenciare, în perioada 2020–2023, a înregistrat valori relativ stabile, oscilând între 5,3% și 5,7% (fig.9), ceea ce sugerează o utilizare controlată a arestului preventiv și o aplicare, în linii generale, a garanțiilor procesuale prevăzute de Codul de procedură penală și de standardele internaționale privind prezumția de nevinovăție. Această stabilitate poate fi asociată cu menținerea alternativelor la detenția preventivă și cu eforturile instituționale de consolidare a controlului judiciar asupra măsurilor privative de libertate. Cadrul legal național a continuat să consacre caracterul excepțional al arestului preventiv, prin cerințe stricte de motivare și prin obligația instanțelor de a examina prioritar măsuri alternative. În anul 2024, indicatorul a înregistrat o creștere semnificativă, ajungând la 7,5%²⁸⁷, ceea ce indică o presiune

²⁸⁴ Legea nr. 211 din 06.12.2021 pentru aprobarea [Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului de justiție pentru 2022-2025 și a PA pentru implementarea acesteia.](#)

²⁸⁵ Legea 127 din 29.05.2025 [pentru modificarea unor acte normative](#)

²⁸⁶ Legea 241 din 10.07.2025 [pentru modificarea unor acte normative](#) (evaluarea performanțelor judecătorilor și procurorilor)

²⁸⁷ BNS. ODD. [Indicatorul 16.3.2](#)

sporită asupra sistemului de justiție penală. Această evoluție este corelată cu intensificarea urmării penale în cauze complexe, inclusiv în domeniul anticorupției, cu reconfigurarea instituțională generată de procesele de vetting și cu durata mai mare a procedurilor judiciare. Creșterea ponderii arestului preventiv evidențiază necesitatea consolidării mecanismelor de monitorizare și evaluare a aplicării acestei măsuri, pentru a preveni riscurile de utilizare disproporționată.

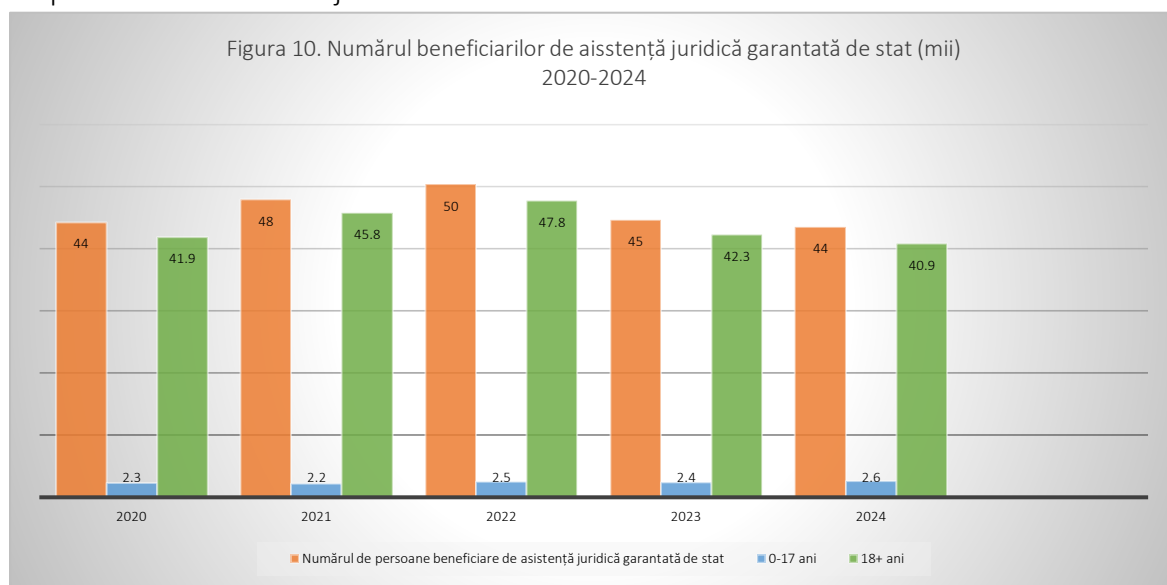
Accesului populației la asistență juridică garantată de stat a fost constant, reflectând capacitatea sistemului de a răspunde cererii în condiții de constrângeri bugetare și instituționale. În anul 2020, de asistență juridică garantată de stat au beneficiat 44.3 mii de persoane, dintre care 2,3 mii erau minori. Numărul beneficiarilor a crescut în perioada 2021–2022, atingând un vârf de 5,4 mii persoane în anul 2022, evoluție asociată cu creșterea necesităților de asistență juridică în contextul pandemic și cu consolidarea mecanismelor de acces la apărare în procedurile judiciare și extrajudiciare. În anii 2023–2024 se observă o ușoară diminuare a numărului total de beneficiari, până la 43,5 mii în anul 2024²⁸⁸, menținându-se însă un nivel comparabil cu cel din anii anteriori. Distribuția pe grupe de vârstă indică o predominanță constantă a beneficiarilor adulți (18+ ani), în timp ce numărul minorilor beneficiari a rămas relativ stabil pe întreaga perioadă analizată, variind între aproximativ 2,2 mii și 2,6 mii anual (fig.10). Această stabilitate reflectă menținerea mecanismelor de protecție juridică a copiilor în cauze penale, civile și de protecție socială, în conformitate cu obligațiile internaționale ale Republicii Moldova privind drepturile copilului. Progresele înregistrate sunt strâns legate de aplicarea Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat²⁸⁹ și de funcționarea Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS)²⁹⁰. Consolidarea capacității instituționale a CNAJGS, ajustările legislative și creșterea alocărilor bugetare au contribuit la asigurarea continuității serviciilor de asistență juridică, inclusiv în perioade de presiune sporită asupra sistemului judiciar.

²⁸⁸ BNS. ODD. [Indicatorul 16.3.2.1](#)

²⁸⁹ Legea nr. 198 din 26.07.2007 [cu privire la asistența juridică garantată](#).

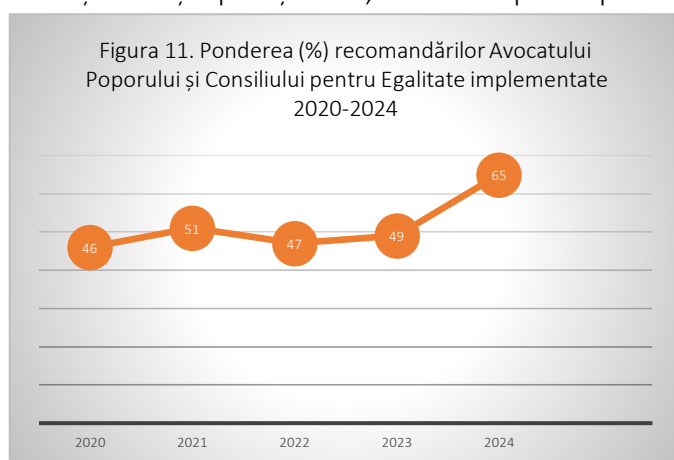
²⁹⁰ [CNAJGS](#)

Politicile publice din domeniul justiției, inclusiv Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025, au reafirmat rolul asistenței juridice garantate de stat ca pilon fundamental al statului de drept, promovând extinderea accesului și îmbunătățirea calității serviciilor, în concordanță cu standardele internaționale. În pofida progreselor, fluctuațiile observate în anii 2023–2024 indică necesitatea consolidării sustenabilității financiare și instituționale a sistemului de asistență juridică garantată de stat, precum și adaptarea continuă a politicilor publice pentru a răspunde mai eficient nevoilor populației, inclusiv prin diversificarea formelor de asistență juridică și întărirea componentelor de prevenire a excluderii juridice.

Recomandărilor formulate de Avocatul Poporului și de Consiliul pentru Egalitate Republica Moldova a înregistrat progrese graduale în implementarea. Ponderea recomandărilor implementate a crescut de la 46% în anul 2020 la 65% în 2024 (fig.11), reflectând o creștere a receptivității autorităților publice față de mecanismele naționale de protecție a drepturilor omului²⁹¹.

Stagnarea relativă observată în perioada 2020–2023 poate fi explicată prin constrângeri instituționale și operaționale, inclusiv impactul pandemiei COVID-19, precum și prin caracterul

predominant consultativ al recomandărilor, în lipsa unor mecanisme coercitive de implementare. Creșterea semnificativă din 2024 reflectă impactul pozitiv al consolidării cadrului instituțional, al intensificării dialogului interinstituțional și al integrării mai sistematice a recomandărilor în procesele de elaborare și revizuire a politicilor publice. Progresul înregistrat

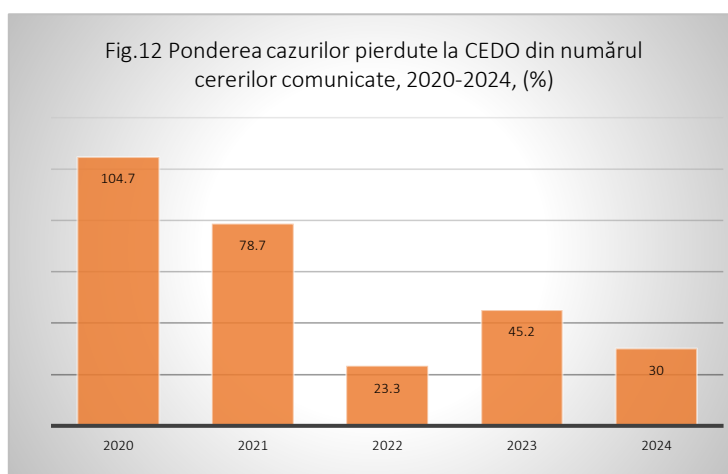
²⁹¹ BNS. ODD. [Indicatorul 16.3.2.2](#)

În 2024, se înscrie și în contextul implementării Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 și al politicilor naționale în domeniul drepturilor omului și egalității, care promovează responsabilitatea instituțiilor publice și respectarea standardelor internaționale. Totodată, eforturile de aliniere la acquis-ul Uniunii Europene și de consolidare a statului de drept au sporit atenția acordată recomandărilor formulate de instituțiile independente de monitorizare, inclusiv Avocatul Poporului și Consiliul pentru Egalitate.

Ponderea cauzelor pierdute la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) din totalul cererilor comunicate a înregistrat o reducere semnificativă, dar neuniformă în perioada 2020-2024. După nivelurile foarte ridicate din anii 2020–2021, indicatorul a scăzut considerabil începând cu anul 2022 (fig.12), ajungând la 30% în anul 2024²⁹². Valorile excepțional de ridicate din primii ani ai perioadei analizate reflectă acumularea unor probleme sistemice persistente, inclusiv durata excesivă a procedurilor judiciare, condițiile de detenție și aplicarea disproporționată a unor măsuri procesuale. Reducerea înregistrată ulterior indică o îmbunătățire graduală a capacității instituționale de prevenire și gestionare a litigiilor la CEDO, precum și un impact pozitiv al reformelor judiciare și al consolidării mecanismelor de executare a hotărârilor Curții. Per ansamblu, progresul realizat confirmă angajamentul Republicii Moldova față de statul de drept, însă sustenabilitatea rezultatelor depinde de finalizarea reformelor, întărirea capacității instituționale și menținerea accesului efectiv și echitabil la justiție, în deplină conformitate cu standardele europene și internaționale.

Reducerea fluxurilor ilicite financiare, consolidarea recuperării și returnării bunurilor ilicite, combaterea tuturor formelor de crimă organizată și a traficului de armament

Progrese relevante în reducerea fluxurilor financiare ilicite și consolidarea recuperării și returnării bunurilor ilicite, combaterea tuturor formelor de crimă organizată și a traficului de armament, au fost înregistrate, prin consolidarea cadrului legal și instituțional. Acest progres a fost remarcat în special în domeniul prevenirii și combaterii fluxurilor financiare ilicite, al recuperării activelor infracționale și al întăririi capacităților de investigare a criminalității organizate. Progresele s-au manifestat prin dezvoltarea și ajustarea cadrului normativ, consolidarea instituțiilor

responsabile și intensificarea cooperării interinstituționale și internaționale. Au fost întreprinse măsuri pentru identificarea, sechestrarea și recuperarea bunurilor provenite din activități infracționale, precum și pentru îmbunătățirea mecanismelor de prevenire și investigare a

²⁹² BNS. ODD. [Indicatorul 16.3.2.3.](#)

infrafracțiunilor asociate criminalității organizate și traficului de armament. De asemenea, a fost consolidat mecanismul de confiscare a bunurilor provenite din infracțiuni²⁹³. Aceste acțiuni au contribuit la întărirea capacității statului de a răspunde riscurilor complexe generate de fluxurile ilicite și de rețelele infracționale transnaționale. Evoluțiile reflectă angajamentul statului de a alinia politicile naționale la standardele internaționale și europene în materie de integritate financiară, combatere a spălării banilor și a finanțării activităților ilegale. Republica Moldova se află într-o fază de consolidare structurală, caracterizată de rezultate instituționale vizibile, dar încă insuficient susținute de un cadru robust de monitorizare și evaluare bazat pe date. În aceste condiții, țara rămâne încă expusă riscurilor generate de fluxurile financiare ilicite, utilizarea structurilor corporative lipsite de transparență și activitățile criminalității organizate, vulnerabilități amplificate de poziția geografică și de contextul de securitate regional.

Reducerea corupției și a mituirii în toate formele sale

Progrese graduale, dar neuniforme, au fost înregistrate în reducerea corupției și a mituirii în toate formele sale. Principalele eforturi au fost ghidate de Strategia Națională de Integritate și Anticorupție (SNIA) pentru anii 2017–2020²⁹⁴, prelungită și actualizată până în 2023, precum și de Programul național de integritate și anticorupție pentru anii 2024–2028²⁹⁵, care constituie cadrul strategic de coordonare a politicilor publice anticorupție. Aceste documente sunt aliniate la ODD și fundamentate pe analiza Sistemului Național de Integritate. Deși cadrul normativ și strategic anticorupție a fost consolidat, implementarea efectivă a politicilor rămâne o provocare majoră. Evaluările privind implementarea SNIA în perioada 2020–2023 indică o rată insuficientă de realizare a acțiunilor planificate: 52% în 2020, 49% în 2022 și 57% în 2023²⁹⁶. Pentru anul 2024, în cadrul noului Program național de integritate și anticorupție, din totalul de 56 de acțiuni planificate, doar 37,5% au fost realizate integral, 43% se aflau în proces de implementare, 16% au fost realizate parțial, iar 3,5% nu au fost realizate. O parte semnificativă a acestor acțiuni au caracter permanent, ceea ce necesită monitorizare continuă și evaluare pe termen mediu²⁹⁷.

Evoluțiile indicatorilor de percepție reflectă îmbunătățiri consistente. Conform Indicelui Percepției Corupției (Transparency International), Republica Moldova a obținut în 2024 un scor de 43 de puncte, situându-se pe locul 78 din 180 de state, în creștere față de anii anteriori. Analiza pe termen mediu evidențiază o tendință ascendentă constantă (2019 – 32; 2020 – 34;

²⁹³ Legea nr.35/2025 pentru modificarea unor acte normative ([perfectionarea mecanismului de confiscarea bunurilor infracționale](#))

²⁹⁴ Hotărârea Parlamentului nr. 56 din 30.03.2017 privind aprobarea [Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru 2017-2023](#)

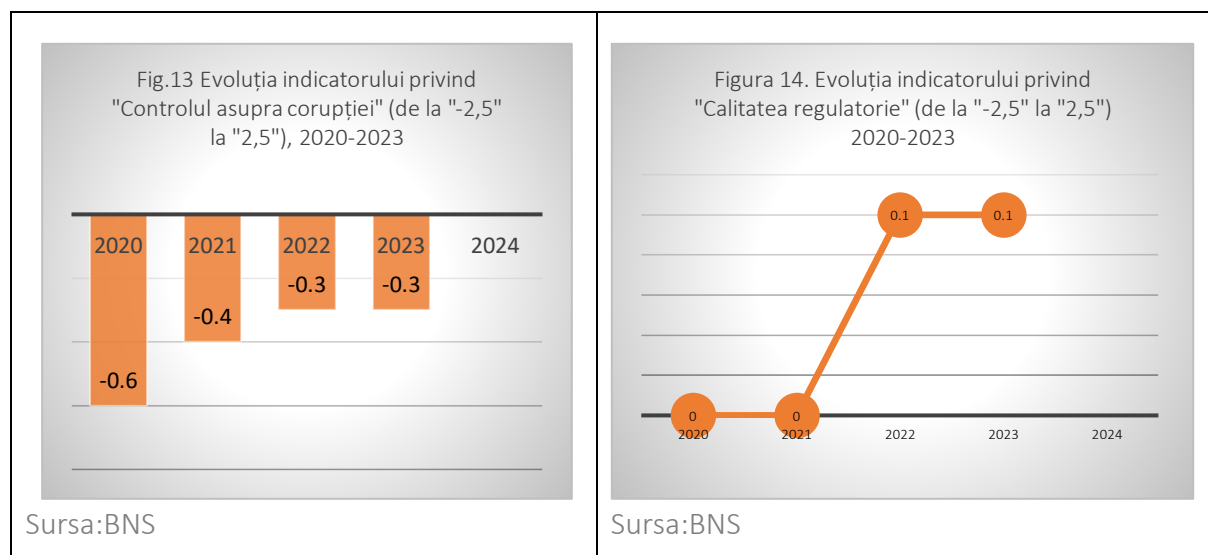
²⁹⁵ Hotărârea Parlamentului din 28.12.2023, privind aprobarea [Programului Național de integritate și anticorupție pentru 2024-2028](#)

²⁹⁶ CNA Raport de monitorizare și evaluare a implementării [Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru perioada 2021-2023](#)

²⁹⁷ CNS. [Raport de progres anual privind implementarea Programului Național de Integritate și Anticorupție](#) și a Planului de Acțiuni pentru anii 2024-2028, pentru anul 2024

2021 – 36; 2022 – 39; 2023 – 42; 2024 – 43²⁹⁸), sugerând semnale credibile de reformă și consolidare instituțională. Totuși, indicatorii de percepție nu substituie măsurarea directă a incidenței mitei la nivelul populației și al mediului de afaceri.

Datele empirice confirmă o reducere semnificativă a solicitărilor de mită în mediul de afaceri. Conform Enterprise Surveys ale Băncii Mondiale²⁹⁹, ponderea firmelor care au raportat cel puțin o solicitare de mită a scăzut de la 11,9% în 2019 la 7,1% în 2024, ceea ce reprezintă o reducere relativă de aproximativ 40%.

Această evoluție indică diminuarea presiunilor informale asupra companiilor și îmbunătățirea climatului de integritate economică, ca urmare a consolidării cadrului de integritate în achizițiile publice, digitalizării serviciilor administrative și intensificării aplicării legii în cazuri de corupție cu impact economic. Indicatorii de guvernanță globală arată însă progrese lente și o stagnare recentă. Evoluția indicatorului „Controlul asupra corupției” relevă o îmbunătățire graduală între 2020 și 2022 (fig.13), urmată de stagnare în 2023, semnalând dificultăți în transformarea reformelor normative în rezultate tangibile. Valoarea indicatorului a crescut de la -0,6 în 2020 la -0,4 în 2021, iar ulterior la -0,3 în 2022, menținându-se la același nivel și în 2023³⁰⁰. O evoluție similară este observată și în cazul calității reglementării, care a cunoscut doar o creștere modestă. În perioada 2020–2023, s-a înregistrat o îmbunătățire modestă a calității reglementării, de la un nivel neutru (0,0) la unul ușor pozitiv (+0,1)³⁰¹ (Fig.14). recentă și nivelul scăzut al indicatorului arată că impactul asupra reducerii semnificative a corupției și a mituirii în toate formele sale, rămâne limitat. Republica Moldova a avansat în reducerea percepută și efectivă a unor forme de corupție, în special în mediul de afaceri, însă nivelul general al controlului asupra corupției rămâne modest. Accelerarea implementării politicilor

²⁹⁸ Transparency International Moldova, [Indicele Percepției Corupției 2024](#)

²⁹⁹ World Bank, European Bank, European Investment Bank . „” Enterprise surveys. [What businesses experience. Moldova 2019. Country profile.](#)”

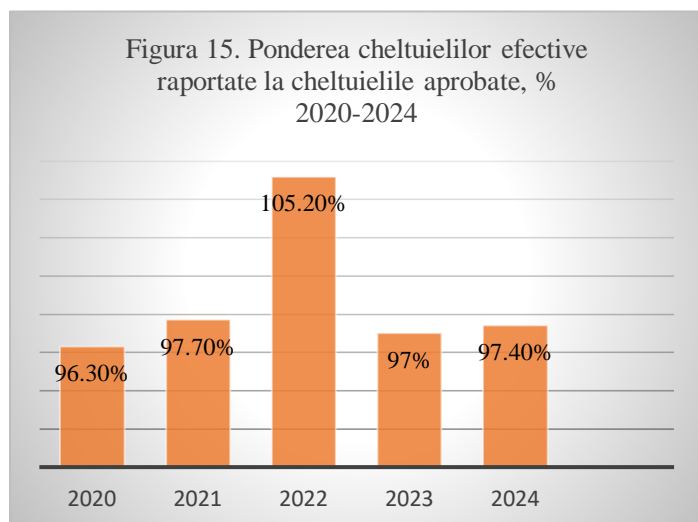
³⁰⁰ <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/16-5-2-1/>

³⁰¹ <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/16-5-2-2/>

anticorupție, consolidarea aplicării legii, reducerea discreției administrative și creșterea calității reglementării sunt esențiale pentru atingerea durabilă a reducerii corupției și a mituirii în toate formele sale.

Dezvoltarea eficienței, responsabilității și transparenței instituțiilor la toate nivelurile

Consolidarea eficienței, responsabilității și transparenței instituțiilor la toate nivelurile a înregistrat progrese moderate, dar constante. Aceste progrese au fost susținute de reforme în managementul finanțelor publice, digitalizarea administrației și orientarea crescută către cetățean. Execuția bugetară a rămas, în majoritatea anilor, la un nivel apropiat de 100%,

indicând o corelare relativ bună între planificarea bugetară și implementarea politicilor publice. Creșterea indicatorului în anul 2021 și stabilizarea sa în anii 2023–2024 reflectă consolidarea capacității administrative și îmbunătățirea managementului finanțelor publice. Depășirea pragului de 100% în anul 2022 (105,2%)³⁰² a avut loc în contextul gestionării unor crize multiple și a evidențiat capacitatea instituțiilor de a mobiliza rapid

resurse suplimentare, inclusiv sprijin extern, dar și limitele planificării bugetare inițiale (fig.15). În susținerea acestor rezultate, autoritățile au implementat un set de reforme orientate spre eficiență, responsabilitate și transparență instituțională. În domeniul managementului finanțelor publice, țara a continuat aplicarea cadrului bugetar pe termen mediu, sporind predictibilitatea alocărilor și îmbunătățind disciplina bugetară. Actualizarea documentelor strategice în domeniu a contribuit la o mai bună aliniere a bugetului la prioritățile de dezvoltare națională³⁰³.

Digitalizarea proceselor bugetare și de raportare a fost accelerată, prin utilizarea sistemelor informaționale integrate (SIA) pentru monitorizarea execuției bugetare (VDEB)³⁰⁴. Aceste măsuri au permis raportarea în timp real, reducerea erorilor administrative și creșterea transparenței în utilizarea fondurilor publice. În contextul crizelor sanitare, energetice și regionale, au fost aplicate mecanisme flexibile de rectificare bugetară și reorientare a cheltuielilor către domenii prioritare, precum sănătatea, protecția socială și securitatea energetică. Acest lucru a asigurat continuitatea serviciilor publice esențiale și a consolidat reziliența instituțională. Valoarea indicatorului în anul 2022 (105,2%) reprezintă dovada mobilizării rapide a sprijinului extern și

³⁰² <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/16-6-1/>

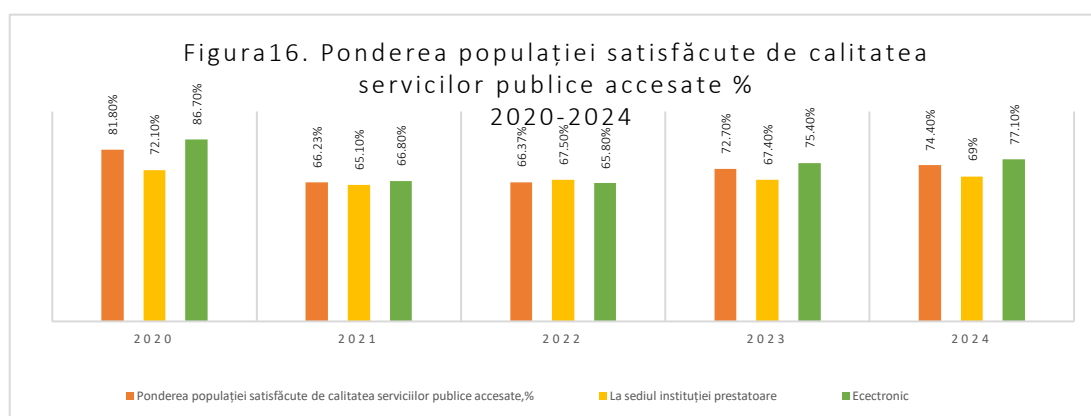
³⁰³ Hotărârea Guvernului nr.71/2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135819&lang=ro

³⁰⁴ Vizualizarea datelor cu privire la executarea bugetului, <https://buget.mf.gov.md/ro#bpn>

integrarea acestuia în bugetul public național. În același timp, valoarea acestui indicator reflectă și limitele de capacitate a autorităților în vederea planificării inițiale a bugetului. Controlul financiar public intern și auditul intern au fost consolidate treptat, în conformitate cu standardele europene, contribuind la un control mai riguros al angajamentelor bugetare și la reducerea deviațiilor semnificative între alocările aprobate și cheltuielile efective. Aceste rezultate au fost posibile datorită aplicării cadrului bugetar pe termen mediu, digitalizarea proceselor de raportare prin sisteme informaționale integrate, consolidarea controlului financiar public intern și îmbunătățirea transparenței bugetare prin publicarea regulată a datelor privind execuția bugetului.

Gradul de satisfacție al beneficiarilor de servicii publice (servicii de sănătate, educație, documentarea populației).

Gradul de satisfacție al populației față de serviciile publice a cunoscut fluctuații, urmate de o tendință clar ascendentă. Nivelul ridicat din 2020 a reflectat rolul crucial al serviciilor electronice în contextul pandemic, urmat de o scădere temporară în 2021, pe fondul presiunilor instituționale. În perioada 2022–2024, satisfacția a crescut constant, atingând 74,4%³⁰⁵ în 2024 (fig.16), cu evaluări mai favorabile pentru serviciile electronice, indicând

Sursa: BNS

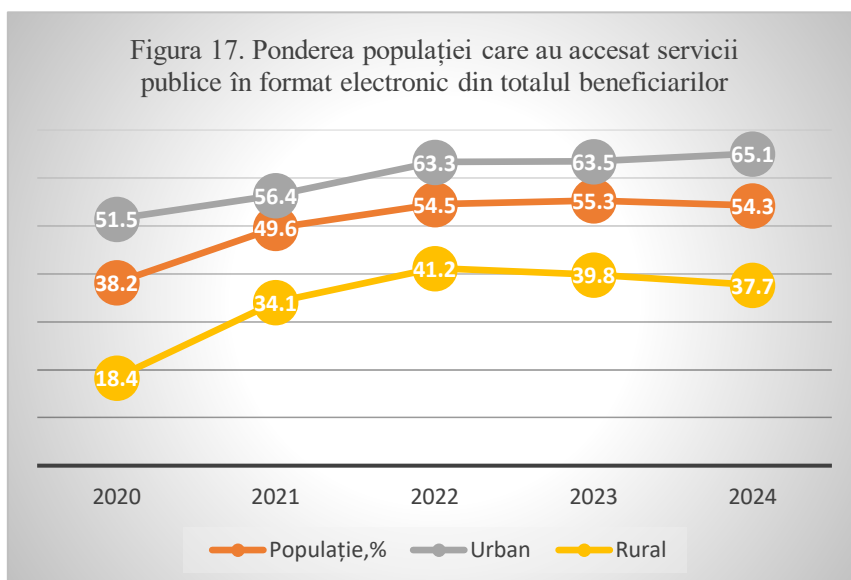
progrese în modernizarea administrației și orientarea către cetățean.

Creșterea satisfacției a fost susținută de extinderea serviciilor publice electronice, digitalizarea procedurilor administrative, reducerea timpilor de așteptare și introducerea mecanismelor de feedback. Platformele guvernamentale digitale au facilitat accesul la servicii în domenii-cheie precum evidența populației, starea civilă, sănătatea, educația și serviciile sociale. Creșterea satisfacției populației față de serviciile publice a fost susținută de extinderea serviciilor publice electronice, inclusiv în domeniile stării civile, evidenței populației, licențierii, serviciilor sociale, sănătății și educației. În anul 2024, de exemplu, Platforma de Dezvoltare a Serviciilor Electronice (PDSE) a furnizat 61 de servicii electronice, cu peste 670.000 de accesări, reflectând un interes și o utilizare sporită³⁰⁶.

³⁰⁵ Biroul Național de Statistică. [Indicator 16.6.2](#)

³⁰⁶ Guvernul RM. [Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024](#)

Ponderii populației care a accesat servicii publice în format electronic, în perioada 2020-2024, a fost în creștere. Utilizarea serviciilor publice electronice a crescut semnificativ în perioada 2020–2024, de la 38,2% la 54,3% la nivel național(fig.17). Creșterea cea mai pronunțată s-a înregistrat în perioada anilor 2020–2022, această evoluție fiind strâns legată de accelerarea digitalizării serviciilor publice și de necesitatea menținerii accesului la servicii în contextul pandemiei COVID-19³⁰⁷. Creșterea este mai pronunțată în mediul urban, însă și mediul rural a înregistrat progrese considerabile, deși decalajele persistă. În mediul urban, ponderea

populației care a accesat servicii publice electronice a crescut constant, de la 51,5% în anul 2020 la 65,1% în anul 2024, indicând un nivel ridicat de adopție a soluțiilor digitale. În mediul rural, creșterea este semnificativă, de la 18,4% în anul 2020 la 37,7% în anul 2024, ceea ce demonstrează

extinderea treptată a accesului la servicii electronice, dar și existența unor bariere structurale legate de infrastructură, competențe digitale și acces la internet.

Această evoluție reflectă maturizarea digitală a administrației publice, dar și necesitatea unor politici țintite pentru reducerea inegalităților de acces și consolidarea competențelor digitale la nivel local. **Datele indică progrese substanțiale în eficientizarea și digitalizarea instituțiilor publice, cu un impact pozitiv asupra transparenței și satisfacției cetățenilor.** Optimizarea serviciilor la sediul prestatorului, instruirea funcționarilor publici și introducerea mecanismelor de “feedback”, au condus la o îmbunătățire graduală a calității interacțiunii directe cu cetățenii în perioada anilor 2022–2024. Totodată, menținerea și aprofundarea acestor rezultate va depinde de orientarea continuă către calitatea serviciilor, reducerea disparităților teritoriale și consolidarea responsabilității instituționale, în concordanță cu obiectivele Agendei 2030 și ale Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Abordarea integrată a evaluării de ansamblu a nivelului de satisfacție al populației față de calitatea serviciilor publice în funcție de modalitățile de accesare în format electronic sau la ghișeu, permite evidențierea impactului concret al reformelor administrative și al digitalizării asupra eficienței și orientării către cetățean a instituțiilor publice.

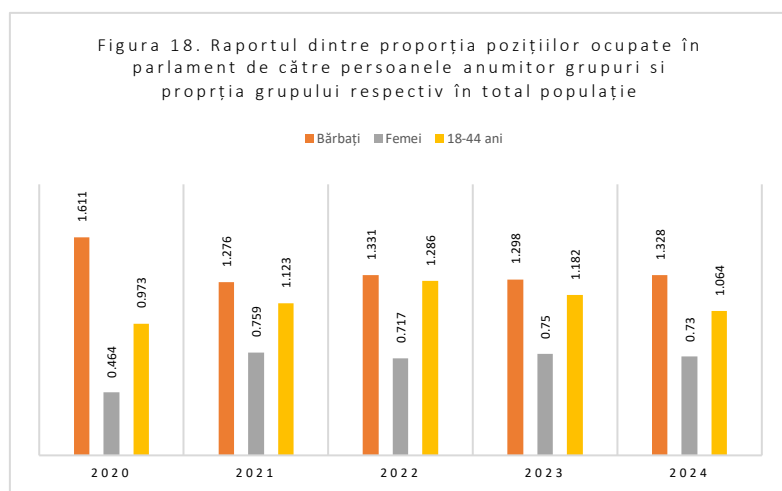
Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile.

³⁰⁷ BNS. ODD. [Indicator 16.6.2.1](#)

Moldova a înregistrat progrese graduale și în direcția consolidării guvernărilor incluzive și reprezentative, mai ales pe dimensiunile de gen și vârstă, atât în Parlament, cât și în sistemul judiciar. Totuși, segregarea ocupațională de gen în sistemul judiciar și incluziunea limitată a persoanelor cu dizabilități indică persistența unor disparități structurale. Monitorizarea acestui aspect se realizează prin evaluarea gradului de reprezentare a diferitor grupuri ale populației, inclusiv femei, tineri și persoane cu dizabilități, în instituțiile-cheie ale statului, precum Parlamentul și sistemul judiciar. Un instrument analitic central este raportul dintre proporția pozițiilor ocupate de un anumit grup și proporția aceluși grup în populație: valori sub 1 indică subreprezentare, iar valori peste 1 indică suprareprezentare.

Femeile rămân subreprezentate în Parlament pe întreaga perioadă analizată, cu toate că raportul de reprezentare a lor în parlament a crescut constant, de la 0,46 în anul 2020 la 0,73 în anul 2024, reflectând efectele măsurilor legislative și instituționale orientate spre promovarea egalității de gen în viața politică. În pofida acestui progres, nivelul subunitar indică faptul că reprezentarea femeilor nu reflectă încă proporția lor în total populație și necesită măsuri suplimentare pentru atingerea unei reprezentări echitabile.

Bărbații sunt constant suprareprezențați în Parlament pe întreaga perioadă de raportare. Deși

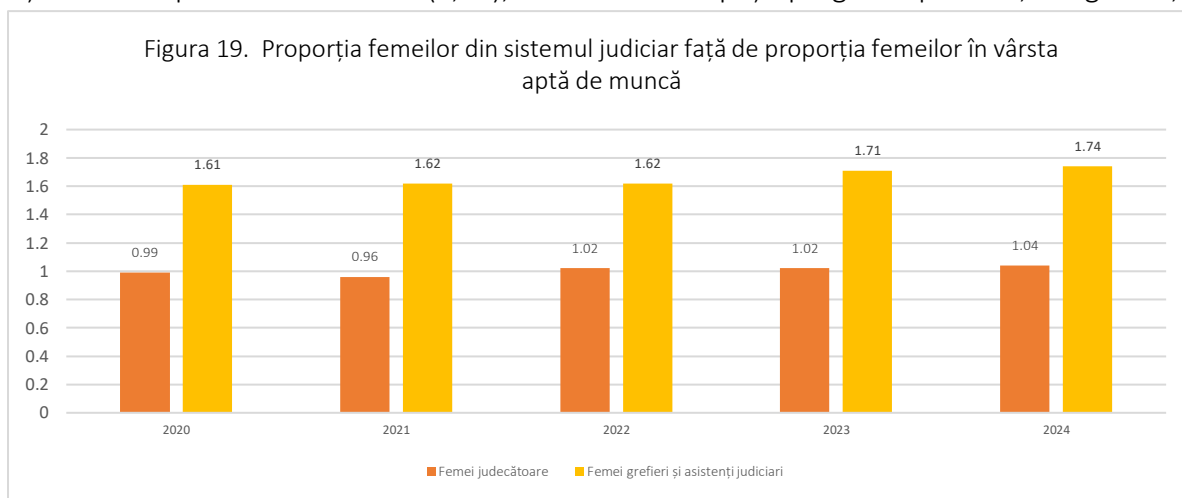
raportul de reprezentare s-a diminuat ușor față de 2020, acesta se menține peste valoarea de 1 și atinge 1,32 în anul 2024, confirmând persistența dezechilibrelor de gen în accesul la funcții electivă. Reprezentarea grupului de vârstă 18–44 ani a fost relativ apropiată de structura demografică, cu valori ale raportului oscilând în

jurul pragului de 1. După o ușoară subreprezentare în 2020, s-a înregistrat o ameliorare în 2022, urmată de stabilizare la 1,06³⁰⁸ (fig.18) în anul 2024. Această evoluție reflectă o deschidere treptată către generațiile mai tinere, însă menținerea progresului depinde de măsuri continue de stimulare a participării politice a tinerilor și de reducere a barierelor de intrare în competiția electorală.

Progrese relevante pe dimensiunile de gen și vârstă s-au înregistrat în reprezentativitatea în sistemul judiciar, însă se observă și persistența unor disparități structurale, în special sub forma segregării verticale și a includerii limitate a persoanelor cu dizabilități. Raportul dintre ponderea femeilor judecătore și ponderea femeilor în populația aptă de muncă s-a menținut

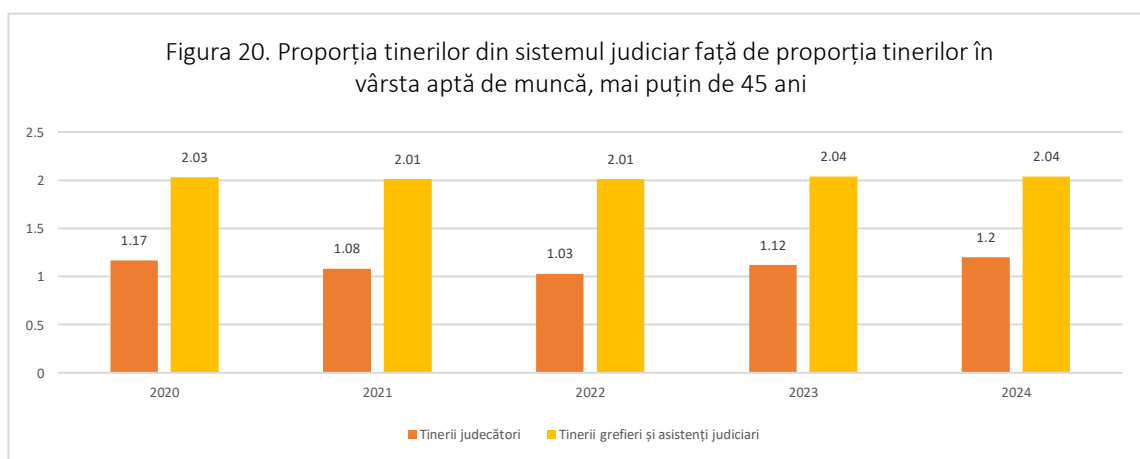
³⁰⁸ BNS. ODD. [Indicator 16.7.1.a](#)

în jurul valorii de 1 pe întreaga perioadă, ceea ce indică un nivel apropiat de paritate. După o ușoară subreprezentare în 2021 (0,96), indicatorul a depășit pragul de paritate, atingând 1,04

în 2024, sugerând consolidarea accesului femeilor la funcții judiciare cu rol decizional (fig.19). În același timp, femeile sunt **pronunțat suprareprezentate în funcții auxiliare** (greșieri și asistenți judiciari). Raportul a crescut de la 1,61 în 2020 la 1,74 în 2024³⁰⁹, indicând o concentrare disproporționată a femeilor în poziții de suport. Această tendință evidențiază segregarea ocupațională pe criterii de gen și sugerează necesitatea unor politici suplimentare pentru reducerea segregării verticale și facilitarea accesului echitabil la funcții cu influență decizională.

Nivelul de reprezentare a tinerilor în sistemul judiciar a înregistrat un progres continuu, dar cu diferențe semnificative între nivelurile ocupaționale. Raportul dintre ponderea tinerilor judecători și ponderea tinerilor în populația aptă de muncă s-a menținut peste pragul de paritate pe întreaga perioadă și a crescut până la 1,2 în 2024. Această evoluție reflectă acces relativ favorabil la funcțiile judiciare cu rol decizional și eficiența mecanismelor de recrutare și formare inițială. În schimb, tinerii greșieri și asistenți judiciari sunt concentrați într-o măsură foarte ridicată în funcțiile auxiliare, raportul menținându-se în jurul valorii 2,01–2,04. Această

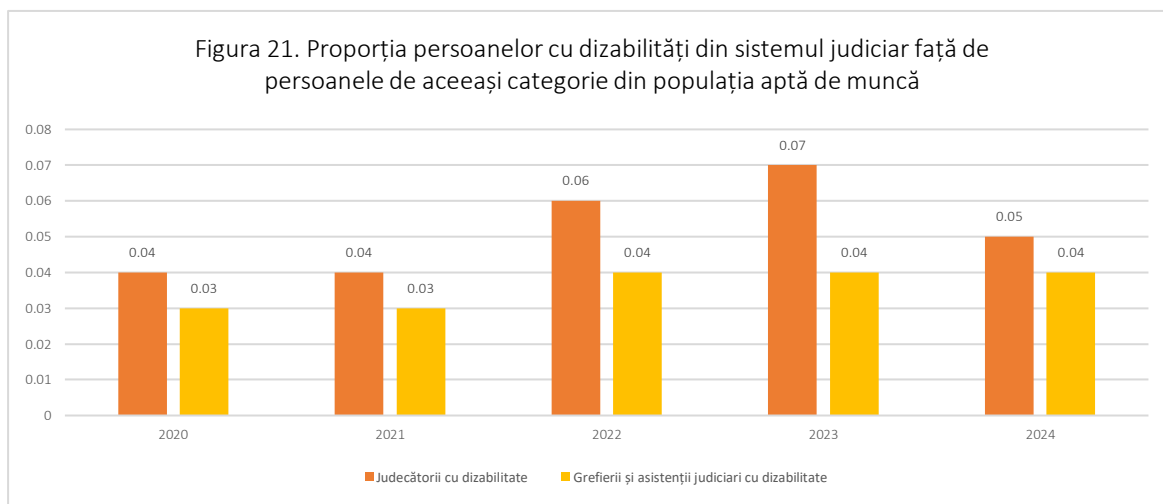

situație indică faptul că funcțiile auxiliare reprezintă un punct important de intrare în carieră,

³⁰⁹ BNS. ODD. [Indicator 16.7.c](#)

însă poate semnala și riscuri de blocaj în avansare, dacă mecanismele de promovare și dezvoltare profesională nu sunt suficient de robuste³¹⁰(fig.20).

Ponderea persoanelor cu dizabilități (recunoscute oficial cu grad de dizabilitate) în sistemul judiciar rămâne limitată, iar progresul este insuficient pentru a asigura un proces decizional pe deplin incluziv. Tendința de subreprezentare se menține atât pentru judecători, cât și pentru personalul auxiliar. Această tendință este valabilă, atât pentru judecătorii cu grad de dizabilitate, cât și pentru grefierii și asistenții judiciari din aceeași categorie defavorizată³¹¹ (fig.21). Această situație sugerează existența unor bariere persistente, inclusiv accesibilitate

fizică și digitală insuficientă, proceduri instituționale neadaptate și bariere de atitudine/comportament care afectează recrutarea, menținerea și promovarea persoanelor cu dizabilități. Persistența unor diferențe notabile între nivelurile ocupaționale evidențiază necesitatea consolidării politicilor de gestionare a carierei, inclusiv a mecanismelor de mentorat și promovare profesională, pentru a facilita o evoluție echilibrată a tinerilor din funcțiile de suport către poziții cu responsabilități decizionale. Analiza datelor pentru perioada anilor 2020–2024, evidențiază progrese graduale în direcția consolidării guvernantei incluzive, în special, în ceea ce privește dimensiunile de gen și vârstă, concomitent cu persistența unor disparități structurale care necesită intervenții continue de politici publice.

Asigurarea identității legale tuturor, inclusiv înregistrarea nașterii

Republica Moldova are o acoperire sporită a documentării copiilor sub 5 ani, cu naștere înregistrată. Această concluzie este făcută în baza datelor din 2012, an după care autoritățile nu au mai efectuat măsurări statistice la scară națională pentru acest indicator. În absența datelor mai noi, se consideră că acoperirea a rămas foarte ridicată, luând în considerație datele furnizate de Banca Mondială³¹², conform cărora proporția copiilor sub 5 ani cu naștere înregistrată a crescut de la 98,0% în anul 2000 la 99,6% în 2012. În anul 2024, a fost creat sistemul informațional “Înregistrare medicală a nașterilor și deceselor” (SI e-CMIND). Crearea

³¹⁰ <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/16-7-1-c/>

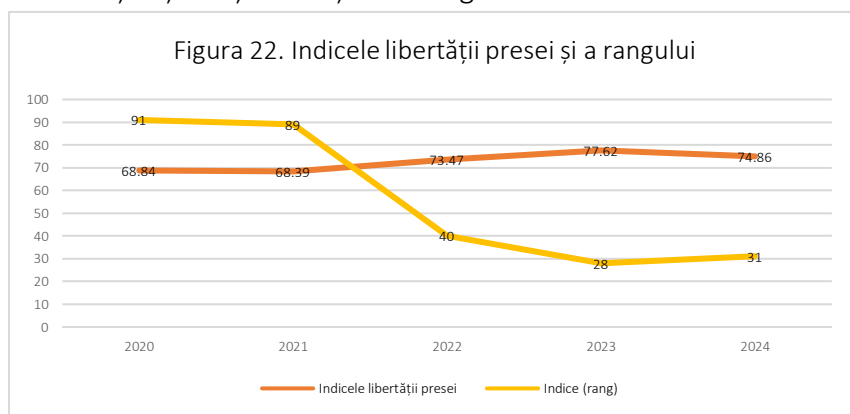
³¹¹ <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/16-7-1-c/>

³¹² <https://www.ceicdata.com/en/moldova/population-and-urbanization-statistics/md-completeness-of-birth-registration#:~:text=Moldova%20MD%3A%20Completeness%20of%20Birth,in%202000>

acestui sistem va asigura digitalizarea procedurilor de înregistrare a nașterilor și deceselor și va crea condiții pentru înlocuirea eliberării acestor documente pe hârtie. Procesul de colectare, verificare, analiză și interpretare a datelor va fi eficientizat, va fi asigurat schimbul interinstituțional de date și va fi posibilă generarea de rapoarte statistice detaliate.

Asigurarea accesului egal la informație tuturor cetățenilor

Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în consolidarea libertății presei și în dezvoltarea cadrului normativ și instituțional privind accesul la informațiile de interes public, în perioada 2020–2024. Analiza evoluției Indicelui libertății presei evidențiază un progres substanțial și susținut al țării în asigurarea unui mediu mediatic mai liber, mai pluralist și mai

responsabil. Indicele libertății presei a înregistrat un trend ascendent clar, crescând de la 68,84 puncte în anul 2020 la 74,86 puncte în 2024³¹³. Această evoluție reflectă îmbunătățirea condițiilor generale pentru exercitarea

libertății de exprimare, accesul mai larg la informații de interes public, consolidarea cadrului de protecție a jurnaliștilor și creșterea deschiderii instituțiilor publice față de mass-media. În paralel, Republica Moldova a înregistrat o ameliorare semnificativă a poziției în clasamentul mondial al libertății presei, avansând de la locul 91 (2020) la locul 31 în 2024. Saltul major din anul 2022 indică progrese structurale rapide și o re poziționare favorabilă a țării în context internațional. Totodată, variațiile anuale ale rangului trebuie interpretate și în raport cu evoluțiile din alte state³¹⁴, având în vedere caracterul comparativ al acestui indicator (Fig. 22). Per ansamblu, datele confirmă o consolidare reală a libertății presei, cu impact pozitiv asupra accesului cetățenilor la informații corecte și relevante.

Moldova și-a modernizat și consolidat cadrul normativ privind accesul la informațiile de interes public, după o perioadă îndelungată de stagnare legislativă. Au fost adoptate și/sau actualizate acte normative-cheie, care au contribuit la întărirea transparenței și responsabilității instituționale, inclusiv³¹⁵: legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public; legea nr. 242/2023 pentru înființarea Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării; legea nr. 50/2024 cu privire la Fondul de subvenționare pentru mass-media; modificarea Codului serviciilor media audiovizuale, prin Legea nr. 248/2023, a introdus o nouă

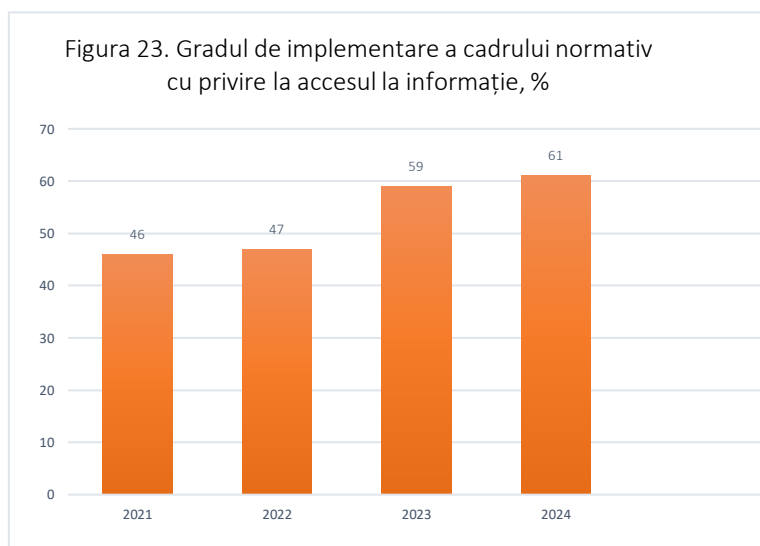
³¹³ <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/16-10-1-1/>

³¹⁴ <https://statisticamd.github.io/sdg-site-moldova/ro/16-10-1-1/>

³¹⁵ Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova 2024,

<https://gov.md/sites/default/files/Filepdf/Raport%20ODD%202024.pdf#:~:text=se%20num%C4%83r%C4%83%20adoptarea%20Legii%20nr,de%20orice%20form%C4%83%20de%20violen%C8%9B%C4%83>

definiție pentru „dezinformare” și a inclus sancțiuni de suspendare a licenței de emisie, pe lângă amenzi; hotărârea Parlamentului nr. 187/2023 cu privire la aprobarea Programului național de dezvoltare a mass-mediei pentru perioada 2023-2026 și Planul de acțiuni aferent; aprobarea Ordinului comun al MEC și MCI nr. 701/174 din 17.05.2024 cu privire la aprobarea Planului interministerial de integrare a acțiunilor de Alfabetizarea Informațională și Media (AIM) în planurile de acțiuni ale instituțiilor de stat relevante pentru anii 2024-2026; adoptarea Metodologiei pentru constatarea și evaluarea cazurilor de dezinformare în conținutul audiovizual, de către Consiliul Audiovizualului. Datele agregate disponibile privind implementarea cadrului normativ indică o creștere constantă a gradului de conformare, de la 46% în anul 2021 la 61% în anul 2024. Această evoluție reflectă consolidarea capacității autorităților publice de a gestiona cererile de informații, îmbunătățirea procedurilor administrative și intensificarea monitorizării respectării obligațiilor legale (Fig. 23). Deși rezultatele indică o traiectorie pozitivă și ireversibilă, nivelul de 61% în 2024 arată că procesul este în desfășurare, existând în continuare decalaje în implementarea deplină, în special la nivel local și sectorial³¹⁶. Până în 2025, când a fost publicat primul raport³¹⁷ privind soluționarea cererilor de comunicare a informațiilor de interes public elaborat de Cancelaria de Stat pentru anul 2024, nu au existat seturi de date oficiale publicate anual, care să permită calcularea exactă a ratei cererilor de acces la informație soluționate integral și a ponderii furnizorilor care respectă termenele legale pentru perioada 2020–2024. Legea nr. 148/2023 instituie mecanisme clare de înregistrare, monitorizare și raportare a cererilor și obligația Cancelariei de Stat de a colecta și publica date statistice relevante, creând premisele pentru evaluări mai

riguroase în perioada următoare. Evaluările independente, inclusiv cele realizate de Freedom House în *Indexul Libertății de Informație*³¹⁸, confirmă o îmbunătățire semnificativă a transparenței și a procesării cererilor de acces la informație, scorurile agregate crescând substanțial în perioada analizată. Raportul arată o creștere semnificativă a transparenței și a conformării cu

prevederile legale în perioada anilor 2020–2024, sugerând îmbunătățiri și în rata cererilor soluționate integral și în respectarea termenelor legale de examinare. Raportul oferă scoruri privind evoluția transparenței și accesului la informație, pe trei piloni: legislație, transparență

³¹⁶ BNS. ODD. [Indicatorul 16.10.2.1](#)

³¹⁷ Cancelaria de Stat. [Raport privind soluționarea cererilor de comunicare a informațiilor de interes public în anul 2024.](#)

³¹⁸ Freedom of information index: [Measuring Transparency of Public Institutions in Moldova.](#)

pro-activă și procesarea cererilor de acces la informație (inclusiv răspunsuri la cereri și respectarea termenelor). Conform acestui raport: Scorul total al transparenței a crescut în timp (de ex. 47/100 în 2022 → 70/100 în 2024) pe baza criteriilor generale, inclusiv procesarea cererilor.

Consolidarea instituțiilor naționale relevante pentru drepturile omului a constituit o prioritate strategică, în contextul crizelor multiple și al procesului accelerat de reforme instituționale, în perioada 2020-2024. Oficiul Avocatului Poporului, în calitate de Instituție Națională pentru Drepturile Omului, deține statutul de acreditare „A” conform Principiilor de la Paris, obținut în 2018 și reconfirmat în 2023 de Subcomitetul pentru Acreditare al GANHRI. Această reconfirmare atestă independența, pluralismul și eficiența instituției³¹⁹. Cadrul normativ a fost consolidat prin modificarea Legii nr. 52/2014, fiind întărite garanțiile privind inviolabilitatea mandatului, procedurile de numire și revocare, precum și capacitatea administrativă și financiară a instituției. Suplimentar, au fost introduse modificări în Legea nr. 164/2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului³²⁰, prin care efectivul-limită al Oficiului a fost extins de la 65 la 72 de unități. Extinderea efectivului Oficiului a contribuit la creșterea capacității operaționale și la îmbunătățirea funcției de monitorizare și prevenire a încălcărilor drepturilor omului.

Cadrului normativ și instituțional privind egalitatea și nediscriminarea, a fost în continuare consolidat în concordanță cu angajamentele internaționale și Agenda 2030. Implementarea Legii nr. 121/2012³²¹ privind asigurarea egalității și Legii nr. 298/2012³²² privind activitatea Consiliului pentru egalitate, completate de documente strategice precum Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului și Programul național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024–2027³²³, precum și programe sectoriale pentru incluziunea grupurilor vulnerabile, inclusiv Programul pentru susținerea populației de etnie romă pentru anii 2022–2025³²⁴ au facilitat progresele pe această dimensiune. Datele disponibile indică o scădere a ponderii populației care raportează experiențe de discriminare, de la 26,3% în 2018 la 22% în 2022³²⁵. Această evoluție sugerează un impact pozitiv al politicilor adoptate, însă nivelul indicatorului rămâne ridicat. Persistența discriminării pentru o parte semnificativă a populației evidențiază necesitatea consolidării continue a mecanismelor de prevenire și sancționare, a implementării politicilor sectoriale de incluziune și a colectării regulate și dezagregate a datelor pentru monitorizarea eficientă a progresului.

³¹⁹ Cancelaria de Stat. [Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova 2024](#)

³²⁰ Oficiul Avocatului Poporului. [Cadrul normativ de funcționare](#).

³²¹ Legea nr. 121 din 25.05.2012 [cu privire la asigurarea egalității](#)

³²² Legea nr. 298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea [Consiliului pentru Egalitate](#)

³²³ HG nr. 164/2024. [Programul Național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024-2027](#).

³²⁴ HG nr. 576/2022. [Programul pentru susținerea populației de etnie romă din RM pentru anii 2022-2025](#)

³²⁵ BNS.ODD. [Indicator 16.b.1](#)

Pentru perioada următoare, atingerea deplină a ODD 16 va depinde de trecerea de la reforme normative la rezultate tangibile, prin consolidarea capacității de implementare, îmbunătățirea colectării și utilizării datelor dezagregate, reducerea discreției administrative și întărirea coordonării interinstituționale. Prioritățile-cheie includ prevenirea violenței și a criminalității, combaterea corupției și a fluxurilor financiare ilicite, creșterea accesului echitabil la justiție și informație, precum și aprofundarea participării incluzive a cetățenilor la procesul decizional, în deplină concordanță cu Agenda 2030 și parcursul european al Republicii Moldova.

Capitolul V. PARTENERIATE

„Dacă nu ai internet bun și dispozitive, practic pierzi accesul la educație, joburi și multe oportunități.” Tinerii menționează o îmbunătățire clară a accesului la internet și servicii digitale, inclusiv pentru educație online, acces la informație, oportunități profesionale și participare civică. Pentru tineri, conectivitatea digitală este percepută tot mai mult ca o infrastructură de bază pentru incluziune educațională, economică și civică.

Tinerii au evidențiat persistența unor diferențe importante între urban și rural, atât în ceea ce privește calitatea conexiunii, cât și accesul la dispozitive și competențe digitale **„... s-a simțit mult progres. Dar încă sunt localități unde conexiunea slabă îți limitează direct șansele.”**

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

ODD 17: Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizare a parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 17 (ODD 17), constituie un pilon strategic al Agendei 2030, recunoscut la nivel global ca instrument esențial pentru realizarea tuturor celorlalte ODD. La nivel național, acesta vizează creșterea capacității Republicii Moldova de a mobiliza resurse interne și externe, de a îmbunătăți cooperarea internațională în domeniul finanțării dezvoltării, de a promova parteneriate eficiente între sectorul public, privat și societatea civilă, precum și de a asigura un cadru statistic robust pentru măsurarea progreselor în implementarea Agendei 2030.

Pentru Republica Moldova, ODD 17 reflectă angajamentul de a integra mecanismele de colaborare și sprijin internațional în strategiile naționale de dezvoltare, inclusiv prin corelarea obiectivelor cu cadrul strategic național „Moldova Europeană 2030” și prin îmbunătățirea capacității instituționale de colectare și utilizare a datelor relevante. Acest obiectiv acoperă domenii cheie precum consolidarea resurselor fiscale, atragerea investițiilor, promovarea comerțului, stimularea inovării și accesul la tehnologie, alături de consolidarea transparenței și eficienței instrumentelor statistice pentru o monitorizare credibilă a progresului.

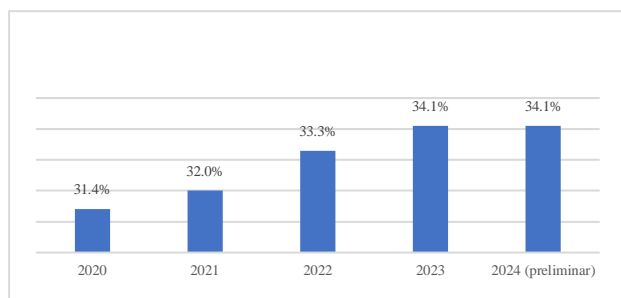
Raportarea progreselor privind ODD 17 în perioada 2020–2024 se bazează pe cadrul național de monitorizare a Agendei 2030, consolidat prin mecanisme instituționale dedicate coordonării intersectoriale și colectării, producerii și diseminării datelor statistice relevante. Implementarea acestui obiectiv a avut loc într-un context marcat de șocuri succesive, inclusiv efectele pandemiei COVID-19 și procesul de redresare post-pandemică, urmate de impactul economic, social și geopolitic al războiului din Ucraina, care au influențat semnificativ fluxurile financiare, comerțul, remitențele și prioritățile de cooperare pentru dezvoltare. În pofida constrângerii externe și interne, autoritățile naționale, în parteneriat cu actorii internaționali, sectorul privat și societatea civilă, au înregistrat progrese în majoritatea domeniilor prioritare ale ODD 17, evidențiind rolul acestuia ca principiu transversal al dezvoltării durabile, orientat spre mobilizarea eficientă a resurselor, consolidarea parteneriatelor și întărirea capacității statistice și instituționale, care oferă o bază solidă pentru continuarea implementării Agendei 2030 în raport cu noile provocări și nevoi emergente ale Republicii Moldova.

Consolidarea mobilizării resurselor interne, inclusiv prin suportul extern, pentru a îmbunătăți capacitatea națională de colectare a taxelor și a altor venituri.

Progrese în direcția modernizării administrării fiscale și îmbunătățirii conformării, inclusiv prin digitalizarea proceselor de monitorizare, intensificarea măsurilor de combatere a muncii nedeclarate și promovarea conformării voluntare s-au conturat în perioada 2020-2024.

Mobilizarea resurselor interne în Republica Moldova pentru consolidarea colectării taxelor și a

Figura 1: Venituri BPN raportate la PIB
2020 -2024 (%)

Sursa: BNS

altor venituri publice a evoluat într-un context marcat de crize succesive, inclusiv pandemia COVID-19, criza energetică și efectele războiului din Ucraina, care au amplificat presiunile asupra cheltuielilor bugetare și au evidențiat necesitatea consolidării sustenabile a bazei de venituri. Un pas important a fost reducerea treptată a activităților comerciale desfășurate în regimuri simplificate cu potențial ridicat de informalitate, ceea ce a încurajat tranziția către forme mai transparente de activitate economică și a contribuit la creșterea veniturilor declarate. În același timp, rămân rezerve semnificative pentru creșterea mobilizării veniturilor interne pe termen mediu, inclusiv prin revizuirea facilităților fiscale, limitarea economiei informale și valorificarea mai eficientă a impozitării proprietății, precum și prin menținerea unui echilibru între necesitatea consolidării bugetare și protecția categoriilor vulnerabile.

Capacitatea Republicii Moldova de a mobiliza venituri interne (reflectedă de ponderea veniturilor bugetului public național în PIB, a crescut gradual, de la 31,4% (2020) la 32,0% (2021) și 33,3% (2022), într-un context de recuperare post-COVID și de presiuni bugetare accentuate de crizele

regionale, în perioada de raportare. În 2023 indicatorul a ajuns la 34,1%, confirmând tendința ascendentă al ultimilor ani (fig1). Pentru 2024 (date preliminare), ponderea se menține la circa 34,1% din PIB (110,3 mld. lei), sugerând o consolidare relativă a veniturilor raportate la dimensiunea economiei, deși pe fundalul unei creșteri economice modeste. Pe partea de interpretare, această dinamică este compatibilă cu ideea că spațiul fiscal rămâne limitat și că progresul sustenabil depinde mai mult de extinderea bazei de impozitare și fortificarea cadrului anti-evaziune, decât de simple majorări de cote. În același timp, anii de criză au generat deficite și nevoi de finanțare mai mari (inclusiv acoperite din resurse externe), ceea ce a amplificat discuția despre presiunea potențială de majorare a poverii fiscale și despre necesitatea unor reforme care să contribuie la creșterea veniturile fără a compromite echitatea socială. În 2024–2025, accentul este pus tot mai clar pe măsuri structurale: revizuirea facilităților fiscale, combaterea economiei informale și, în special, valorificarea mai bună a impozitelor pe proprietate (care au o pondere foarte mică în veniturile fiscale), evitând creșteri ale impozitelor indirecte cu impact regresiv.

Veniturile bugetului public național, în perioada 2020–2024, au înregistrat o creștere constantă în termeni nominali, de la aproximativ 62,7 mld. lei în 2020 la 110,3 mld. lei în 2024, ceea ce indică o consolidare treptată a mobilizării resurselor interne și a bazei de venituri publice.

Tabelul 1: Venituri și cheltuieli BPN 2020-2025			
An	Venituri BPN (mil. lei)	Cheltuieli și active nefinanciare (mil. lei)	Sold (mil. lei)
2020	62 650,0	73 269,8	-10 619,8
2021	77 373,0	82 013,5	-4 640,5
2022	91 505,4	100 374,2	-8 868,8
2023	102 299,2	117 871,1	-15 571,9
2024	110 338,5	122 962,7	-12 624,2

Sursa: Ministerul Finanțelor, Executarea BPN 2016-2025

În același timp, cheltuielile și activele nefinanciare au crescut de la 73,3 mld. lei (2020) la 123,0 mld. lei (2024), menținând un sold bugetar negativ pe toată perioada, cu deficit mai redus în 2021 și presiuni mai accentuate în 2023–2024 (tab.1). Această evoluție sugerează că, deși veniturile au crescut, necesarul de finanțare publică a rămas ridicat, iar consolidarea fiscală sustenabilă depinde atât de creșterea veniturilor interne, cât și de eficientizarea cheltuielilor și reducerea vulnerabilităților generate de șocurile externe.

Structura veniturilor bugetului public național arată că impozitele și taxele rămân principalul pilon al mobilizării resurselor interne, reprezentând în mod constant peste 60% din totalul

Tabelul 2: Venituri BPN în 2020-2024				
An	Impozite și taxe (%)	Contribuții & asigurări obligatorii (%)	Granturi primite (%)	Alte venituri (%)
2020	63,40%	30,70%	1,00%	4,80%
2021	63,80%	28,20%	3,20%	4,80%
2022	62,90%	27,20%	5,00%	4,90%
2023	61,60%	28,40%	5,20%	4,80%
2024	62,10%	30,40%	2,30%	5,20%

Sursa: Ministerul Finanțelor, Executarea BPN 2016-2025

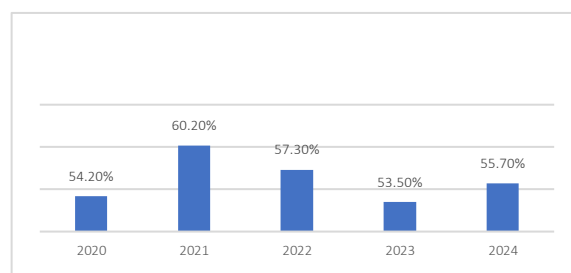
veniturilor bugetare în perioada 2020–2024, în timp ce contribuțiile de asigurări obligatorii constituie a doua componentă majoră. În interiorul categoriei „impozite și taxe”, veniturile sunt dominate de impozitele indirecte, în special impozitele pe bunuri și servicii (inclusiv

TVA și accize), ceea ce indică o dependență relativ mai mare de consum și importuri pentru colectarea fiscală, iar impozitul pe venit are o contribuție mai modestă în ansamblul veniturilor fiscale, inclusiv pe fundalul economiei informale și al constrângerilor de conformare fiscală (tab.2). Totodată, impozitele pe proprietate rămân slab valorificate, cu o pondere sub 1%³²⁶ din veniturile fiscale în prima jumătate a anului 2025, ceea ce contrastează puternic cu tendințele europene, unde impozitarea proprietății este un instrument

fiscal mult mai utilizat pentru finanțarea serviciilor publice și reducerea presiunii pe taxele indirecte. În acest context, o direcție importantă pentru consolidarea sustenabilă a mobilizării

resurselor interne este reechilibrarea treptată a structurii veniturilor, inclusiv prin măsuri care să stimuleze conformarea, să reducă distorsiunile și să valorifice mai eficient sursele de venit cu potențial neutilizat (precum proprietatea), fără a accentua vulnerabilitățile sociale.

Figura 2: Raportul veniturilor din impozite și taxe în totalul cheltuielilor BPN 2020 -2024 (%)

Sursa: BNS

Raportul veniturilor din impozite și taxe în totalul cheltuielilor bugetului public național, în contextul crizelor succesive, a oscilat în anii 2020–2024 între aproximativ 53% și 60%, reflectând atât evoluția încasărilor fiscale, cât și presiunile crescute asupra cheltuielilor publice. În 2020, veniturile din impozite și taxe au acoperit circa 54,2% din cheltuielile bugetului public național, iar în 2021 indicatorul a urcat la aproximativ 60,2%, odată cu relansarea economică post-pandemică. Ulterior, acesta s-a redus la 57,3% în 2022 și s-a diminuat până la 53,5% în 2023,

³²⁶ [Biroul Național de Statistică](#)

când cheltuielile publice au crescut semnificativ pe fundalul impactului războiului din Ucraina și al măsurilor de sprijin economic și social, iar în 2024 au constituit aproximativ 55,7% (fig.2). În ansamblu, dinamica confirmă faptul că veniturile fiscale rămân pilonul principal al finanțelor publice, însă acoperirea cheltuielilor depinde în continuare de surse complementare și de necesitatea gestionării prudente a deficitului și a finanțării publice.

Mobilizarea resurselor financiare suplimentare pentru dezvoltare

Mobilizarea resurselor financiare suplimentare pentru dezvoltare au rămas un element central pentru Republica Moldova și au susținut atât investițiile necesare modernizării economiei, cât și continuitatea programelor publice în perioade de presiune bugetară. În intervalul 2020–2024, acest obiectiv a fost reflectat prin evoluția combinată a investițiilor străine directe și a asistenței financiare și tehnice externe, precum și prin rolul remiterilor personale ca flux important de finanțare în economie. În mod particular, resursele externe au contribuit la acoperirea necesarului de finanțare și la susținerea echilibrelor macroeconomice, în timp ce dinamica investițiilor străine directe (ISD) și a remiterilor a evidențiat atât potențialul, cât și limitele transformării acestor fluxuri în dezvoltare productivă și investiții pe termen lung.³²⁷

Tabel 3: Investiții directe străine și asistența externă raportate la PIB, 2020 - 2024							
An	PIB (mld. lei)	Curs mediu USD/MDL (BNM)	ISD net (mil. USD)	Asistență externă (mil. USD)	ISD/PIB (%)	Asistență/PIB (%)	Total (%)
2020	206,352	17,3201	157,42	692,6	1,32%	5,82%	7,14%
2021	241,9	17,6816	244,76	889,7	1,79%	6,50%	8,29%
2022	272,6	18,9032	586,4	1.433,60	4,06%	9,93%	13,99%
2023	300,421	18,1607	357,2	1.912,50	2,16%	11,55%	13,71%
2024	323,817	17,7918	243,8	1.733,00	1,34%	9,52%	10,86%

Sursa: Banca Națională a Moldovei

Importanța resurselor externe pentru finanțarea dezvoltării a crescut în perioada 2020-2024. Concomitent dinamica investițiilor străine directe a fost volatilă. După o evoluție relativ stabilă în 2020–2021, fluxurile nete de ISD au atins un nivel ridicat în 2022 (586,4 mil. USD), ceea ce corespunde unei ponderi de aproximativ 4,06% din PIB (tab.3), urmat de o reducere în 2023 (357,2 mil. USD; 2,16% din PIB) și în 2024 (243,8 mil. USD; 1,34% din PIB). În același timp, structura ISD indică faptul că reinvestirea profiturilor a reprezentat componenta principală, iar contribuția participațiilor noi la capital s-a diminuat semnificativ în 2024. În paralel, asistența externă pentru dezvoltare a avut o pondere mai ridicată în PIB decât ISD pe întreaga perioadă, crescând de la 5,82% în 2020 și 6,50% în 2021 până la 9,93% în 2022 și 11,55% în 2023, iar în 2024 situându-se la 9,52%. Prin urmare, indicatorul agregat (ISD + asistență externă) a crescut de la 7,14% din PIB în 2020 la 13,99% în 2022, menținându-se la un nivel comparabil în 2023

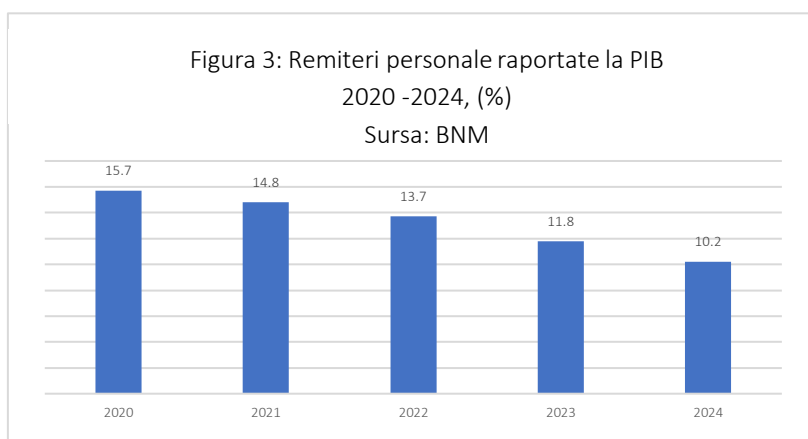
³²⁷ Studiul 3.0 Investițiile Străine Directe / Invest Moldova

(13,71%) și reducându-se în 2024 (10,86%), ceea ce confirmă rolul determinant al sprijinului extern în mobilizarea resurselor pentru dezvoltare.

Ponderea remiterilor personale în PIB, în perioada 2020–2024, a urmat o tendință descendentă, reducându-se de la 15,7% în 2020 la 10,2% în 2024. La începutul perioadei de referință, nivelurile au rămas ridicate (14,8% în 2021), ceea ce confirmă rolul important al remiterilor ca sursă de venit pentru gospodăria și ca sprijin pentru consumul intern. Scăderea ulterioară la 13,7% în 2022 și 11,8% în 2023 indică o diminuare treptată a importanței relative a acestor intrări în raport cu dimensiunea economiei, pe fundalul modificărilor economice și al ajustărilor structurale din ultimii ani. În 2024, se menține tendința de reducere (până la 10,2%), sugerând că, deși remiterile rămân semnificative ca volum, economia devine progresiv mai puțin dependentă de ele ca pondere în PIB.

Atingerea sustenabilității datoriei pe termen lung prin intermediul unor politici coordonate, care vizează stimularea finanțării datoriei, reducerea datoriei și restructurarea datoriei, pentru a reduce povara datoriei.

Menținerea sustenabilității datoriei de stat pe termen mediu și lung, prin promovarea unor

politici coordonate orientate spre structura instrumentelor de datorie, maturitatea acestora, costurile aferente și gestionarea riscurilor asociate, contribuie la asigurarea stabilității macroeconomice și constituie un obiectiv esențial al politicii fiscale și

al managementului datoriei de stat.

Gestionarea sustenabilității datoriei de stat pe termen mediu a fost realizată în strânsă corelare cu necesitățile de finanțare ale bugetului de stat și cu cerințele de acoperire a deficitului bugetar, în cadrul cărora sursele de finanțare interne și externe au avut un rol determinant. Împrumuturile de stat externe, în special cele acordate în condiții concesionale de către partenerii externi, au contribuit la reducerea costurilor de finanțare, în timp ce finanțarea internă a susținut diversificarea instrumentelor de datorie și dezvoltarea pieței valorilor mobiliare de stat.

Nivelul datoriei de stat se menține la un nivel sustenabil în raport cu PIB. Cu toate acestea, evoluția datoriei indică o creștere în termeni nominali, determinată de finanțarea internă și externă netă pozitivă a deficitului bugetar. Astfel, în anul 2024, datoria de stat a constituit 121,4 miliarde lei (37,5% din PIB), din care soldul datoriei de stat externe a însumat 77,4 miliarde lei (4,2 miliarde dolari SUA). Această structură evidențiază necesitatea unei gestionări

prudente a riscului valutar, în vederea minimizării impactului fluctuațiilor cursului de schimb asupra datoriei de stat externe. În același timp, povara datoriei rămâne sensibilă la evoluțiile din sectorul extern, întrucât reducerea exporturilor și deteriorarea deficitului contului curent în anul 2024 pot amplifica presiunile asupra necesarului de finanțare, inclusiv prin efectele exercitate asupra rezervelor valutare, în condițiile în care deservirea datoriei de stat externe continuă să reprezinte un factor relevant în ieșirile de valută.

În intervalul 2020–2024, deservirea datoriei externe a sectorului public, ca proporție din totalul exporturilor de bunuri și servicii (inclusiv veniturile primare), a evidențiat variații ale raportului dintre plățile aferente datoriei și capacitatea economiei de a genera resurse valutare. Indicatorul a scăzut constant de la 6,9% în 2020 la 5,2% în 2022, reflectând o reducere a presiunii plăților aferente datoriei în raport cu exporturile. Ulterior, majorarea la 10,4% în 2023 indică o intensificare semnificativă a acestor plăți, ca urmare a creșterii ratelor de referință ale dobânzii pe piețele internaționale pentru împrumuturile cu rată flotantă, precum și a majorării soldului datoriei, care a condus implicit la creșterea plăților pentru deservirea acesteia. În anul 2024, indicatorul s-a redus la 8,1%, reflectând o atenuare a presiunii plăților aferente datoriei; totuși, menținerea nivelului peste valorile din perioada 2020–2022 indică faptul că plățile pentru deservirea datoriei externe a sectorului public continuă să fie relativ ridicate în raport cu capacitatea economiei de a genera resurse valutare.³²⁸

Tabelul 4: Serviciul datoriei externe și raportul datorie/export (2020–2024)						
Indicator	u.m.	2020	2021	2022	2023	2024
Deservirea datoriei externe a sectorului public (plata de principal și serviciul)	mil. dolari SUA	223.8	218.2	178.5	608.6	463.5
Exporturi	mil. dolari SUA	3222.1	4197.2	5980.8	5865.3	5717.3
Deservirea datoriei/ export	%	6.9%	5.2%	3.0%	10.4.0 %	8.1%

Consolidarea cooperării regionale și internaționale privind accesul la știință, tehnologie și inovații și îmbunătățirea schimbului de cunoștințe în condiții agreate în comun, inclusiv printr-o mai bună coordonare între mecanismele existente.

Cooperarea regională și internațională a Republicii Moldova în domeniul științei, tehnologiei și inovării s-a consolidat prin extinderea participării la programe și rețele europene și prin inițiative orientate spre transfer de cunoștințe și digitalizare, în perioada 2020–2024. Un element central a fost aprofundarea cooperării UE–Republica Moldova în cadrul Horizon Europe, care a facilitat integrarea instituțiilor din țară în consorții de cercetare și proiecte inovative, în paralel cu consolidarea cooperării regionale prin Parteneriatul Estic. În acest context, dezvoltarea infrastructurii digitale și creșterea accesului la internet în bandă largă au

³²⁸ Scrisoarea Ministerului Finanțelor din 02.03.2026

rămas condiții-cheie pentru schimbul de cunoștințe și utilizarea tehnologiilor, oferind baza tehnică pentru progresul indicatorilor de conectivitate asociați acestui sub-obiectiv.

În perioada 2020-2024, conectivitatea la internet fix în bandă largă a crescut constant, numărul total de abonați majorându-se de la 719,0 mii la 899,3 mii³²⁹, ceea ce indică o extindere continuă a utilizării internetului fix la nivel național. În același timp, perioada evidențiază o modernizare rapidă a infrastructurii: tehnologia FTTx a devenit dominantă, ajungând la 94,4% din totalul abonamentelor în 2024, confirmând tranziția către rețele moderne pe fibră optică.

Din perspectiva calității conexiunilor, în 2023 se observă o schimbare clară spre viteze mari: abonamentele persoanelor fizice cu viteze de peste 100 Mbps au devenit majoritare (52,2%),

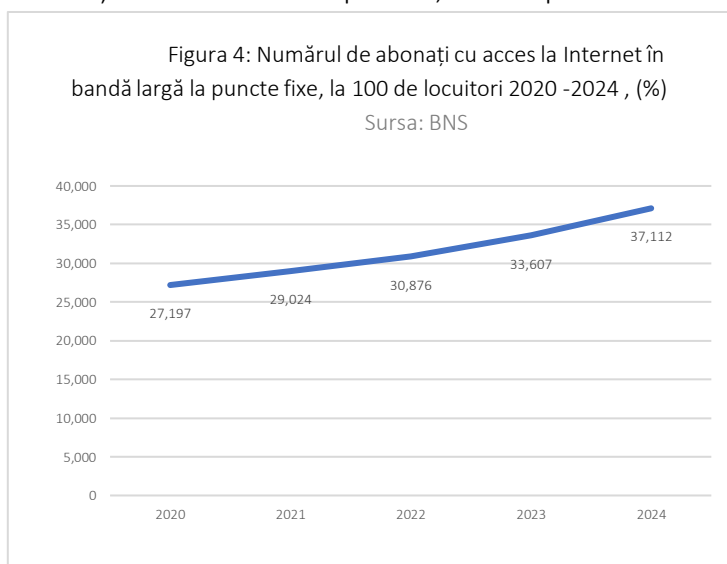
Tabelul 5: Abonați internet fix 2020 -2024 , (%)		
An	Abonați internet fix (mii)	Dinamică (%)
2020	719	—
2021	762,3	6,00%
2022	792,0	3,9%
2023	837.6	5,7%
2024	899,3	7,4%

Sursa: ANRCETI

iar numărul acestora a ajuns la 435,6 mii, ceea ce sugerează că accesul la internet fix susține tot mai mult utilizarea serviciilor digitale avansate. La nivel teritorial, datele arată o concentrare a abonamentelor în centrele urbane mari, în special în municipiul Chișinău (287.417 abonați în 2021) și municipiul Bălți (36.954 abonați), unde structura tehnologică era deja puternic orientată spre fibră, indicând un nivel mai înalt de

modernizare comparativ cu multe localități mai mici. În completare, datele privind numărul

abonaților cu acces la Internet în bandă largă la puncte fixe, la 100 locuitori confirmă intensificarea conectivității și a potențialului de schimb de cunoștințe în perioada 2020–2024. Valoarea a crescut constant de la 27,2 abonați/100 locuitori în 2020 la 37,1 în 2024 (fig.5), ceea ce reflectă o extindere semnificativă a accesului la internet fix în bandă largă. Ritmul de creștere s-a accelerat după 2022, sugerând

atât consolidarea infrastructurii, cât și o utilizare mai largă a serviciilor digitale în rândul populației și al organizațiilor, în linie cu obiectivul de facilitare a cooperării și transferului de cunoștințe în domeniul științei, tehnologiei și inovării.

³²⁹ ANRCETI. [Anuar statistic privind dezvoltarea pieței de comunicații electronice în RM](#). 2024

În ansamblu, aceste evoluții consolidează premisele pentru transferul de cunoștințe și inovare, deoarece conectivitatea de mare capacitate facilitează accesul la resurse educaționale și științifice, colaborarea la distanță și adoptarea tehnologiilor digitale în activitatea economică. În același timp, diferențele teritoriale evidențiate de distribuția abonamentelor sugerează că reducerea disparităților de acces rămâne relevantă pentru ca beneficiile digitalizării să fie resimțite mai uniform la nivel național.

Operaționalizarea completă a băncii de tehnologii, a mecanismului de consolidare a capacităților în știință, tehnologie și inovare, inclusiv sporirea utilizării tehnologiei generice, în special a tehnologiei informației și comunicațiilor

În perioada 2020–2024, avansarea utilizării tehnologiilor informației și comunicațiilor în Republica Moldova a contribuit la consolidarea capacităților în știință, tehnologie și inovare, prin creșterea accesului populației la servicii digitale și prin extinderea utilizării internetului ca infrastructură esențială pentru educație, activitate economică și servicii publice. În acest

Tabelul 6: Penetrare acces Internet mobil 2020 - 2023

An	Penetrare acces Internet mobil (% la 100 locuitori)
2020	89,80%
2021	103,50%
2022	113,60%
2023	115,50%

Sursa: ANRCETI

context, indicatorii de conectivitate și utilizare a internetului (fix și mobil) reflectă atât extinderea accesului la nivel de populație, cât și intensificarea utilizării infrastructurii digitale ca platformă transversală pentru modernizare și transfer de cunoștințe. Rapoartele ANRCETI, penetrarea accesului la Internet mobil (la 100 locuitori) surprind o dinamică a conectivității prin rețele mobile și extinderea utilizării smartphone-urilor ca principal canal de acces. În perioada 2020–

2023, acest indicator a crescut de la 89,8% la 115,5%, ceea ce indică o extindere semnificativă a conectivității digitale în rândul populației și o utilizare tot mai frecventă a internetului în viața de zi cu zi. Depășirea pragului de 100% reflectă utilizarea multiplă a serviciilor (de exemplu, mai multe cartele/abonamente per utilizator) și confirmă nivelul ridicat de acces la infrastructura mobilă.

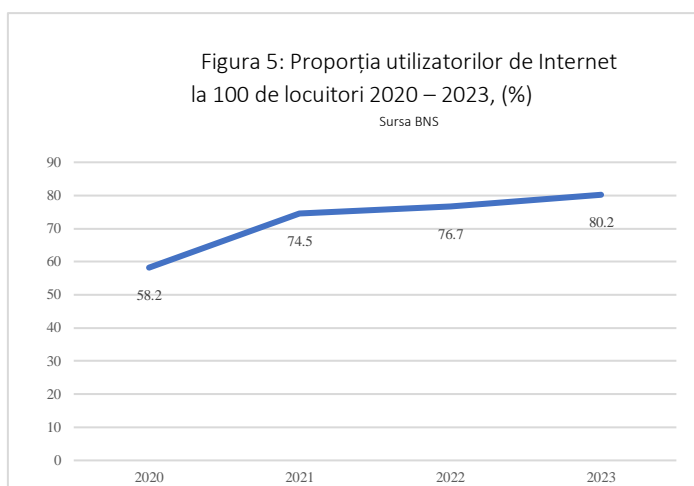
Proportia utilizatorilor de Internet la 100 locuitori (%) indica o crestere clara a utilizarii efective a internetului in randul populatiei: de la 58,2% in 2020 la 80,2% in 2023, cu un salt pronuntat in 2021 si o evolutie ascendentă stabilă ulterior. Această

tendință sugerează nu doar acces mai larg la infrastructură, ci și integrarea tot mai puternică a internetului în activități cotidiene, educaționale și economice, contribuind la un mediu mai favorabil pentru schimb de informații, colaborare și inovare. În ansamblu, în timp ce internetul fix în bandă largă a avansat prin creșterea

bazei de abonați și modernizarea rețelelor (FTTx), expansiunea internetului mobil și creșterea proporției utilizatorilor de internet confirmă consolidarea conectivității la nivel de populație și extinderea utilizării zilnice a serviciilor digitale.

Îmbunătățirea suportului internațional pentru implementarea eficientă și țintită a activităților de consolidare a capacităților pentru a sprijini planurile naționale în implementarea ODD, inclusiv prin cooperarea nord-sud, sud-sud și triunghiulară.

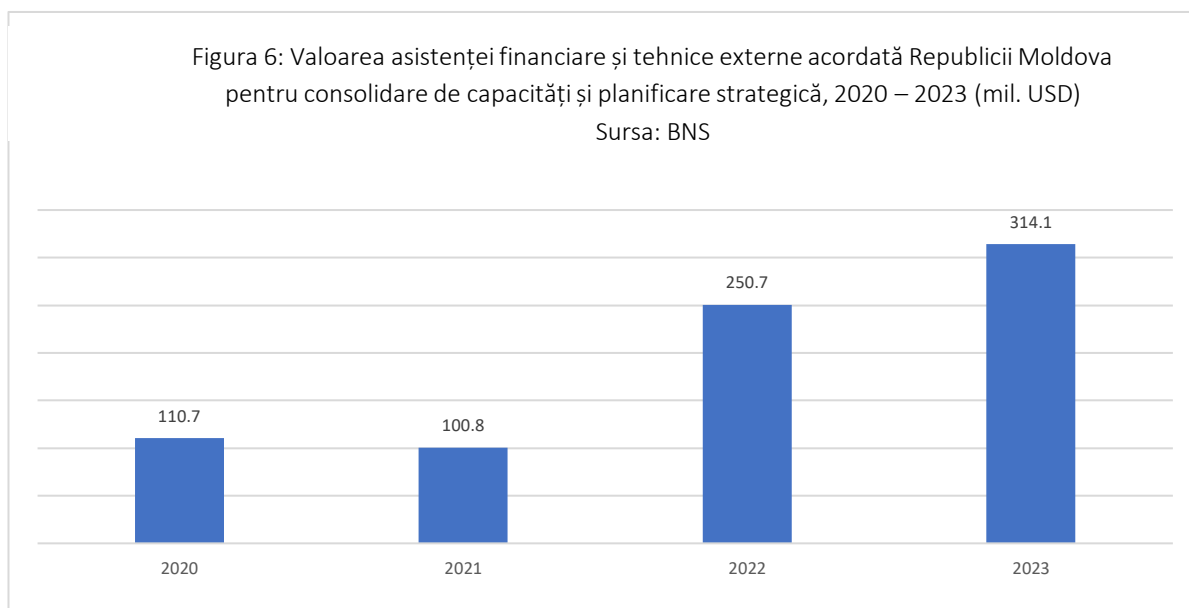
Sprijinul internațional pentru consolidarea capacităților instituționale și implementarea planurilor naționale de dezvoltare durabilă s-a extins atât ca volum, cât și ca diversitate de instrumente, trecând treptat de la intervenții punctuale la formate mai integrate de suport pentru reforme și modernizare instituțională. În perioada 2020-2024, cooperarea a inclus

Sursa: BNS

Figura 6: Valoarea asistenței financiare și tehnice externe acordată Republicii Moldova pentru consolidare de capacități și planificare strategică, 2020 – 2023 (mil. USD)

Sursa: BNS

mecanisme tehnice precum asistență tehnică specializată (expertiză, metodologii, instruirii și suport pentru procese de planificare și coordonare), programe de tip „twinning/peer learning”

și proiecte de dezvoltare a capacităților administrative în domenii precum politici publice, management financiar, digitalizare și aliniere la standarde europene, inclusiv în contextul aprofundării cooperării cu UE. În paralel, componentele de sprijin pentru date și monitorizare au devenit mai relevante, prin consolidarea capacităților de statistică oficială și raportare, necesare atât pentru urmărirea progresului, cât și pentru prioritizarea eficientă a intervențiilor de dezvoltare. Totodată, utilizarea instrumentelor de finanțare orientate spre rezultate (inclusiv suport asociat reformelor și realizării recomandărilor UE) a sporit importanța coordonării între instituții și partenerii de dezvoltare, astfel încât asistența să fie absorbită eficient și să producă efecte măsurabile în consolidarea capacității statului de a implementa Agenda 2030.

Creștere semnificativă a valorii asistenței financiare și tehnice externe destinate consolidării capacităților și planificării strategice a fost înregistrată. După un nivel relativ stabil în 2020–2021 (110,7 mil. EUR în 2020 și 100,8 mil. EUR în 2021), sprijinul a crescut considerabil în 2022 (250,7 mil. EUR), menținând un trend ascendent și în 2023 (314,1 mil. EUR). Această evoluție sugerează o trecere de la intervenții punctuale la forme mai integrate de suport pentru reforme și modernizare instituțională, axate pe întărirea capacității de planificare, coordonare interinstituțională și livrare a politicilor publice. Creșterea din 2022–2023 poate fi explicată prin suprapunerea crizelor (energie, inflație, riscuri de creșterea sărăciei și de securitate), dar și prin accelerarea parcursului de negocieri pentru aderare la UE, odată cu obținerea statutului de țară candidată în 2022, care a amplificat necesitatea de aliniere la standarde și proceduri moderne de guvernare. Sprijinul extern a inclus tot mai frecvent instrumente de dezvoltare instituțională (expertiză, metodologii, instruire și peer learning), inclusiv mecanisme UE precum TAIEX/Twinning/Sociex, care susțin armonizarea și consolidarea capacităților administrației publice. De asemenea, a crescut relevanța componentelor legate de date, monitorizare și raportare, esențiale pentru urmărirea progresului și pentru prioritizarea intervențiilor. Într-un context în care finanțările sunt tot mai orientate spre rezultate și pot fi asociate reformelor și realizării recomandărilor UE, această dinamică subliniază importanța coordonării dintre instituțiile naționale și partenerii de dezvoltare, astfel încât asistența să fie absorbită eficient și să genereze impact măsurabil asupra capacității statului de a implementa Agenda 2030.

În perioada de raportare, Republica Moldova a beneficiat de un sprijin extern substanțial din partea Uniunii Europene și a statelor membre UE precum Germania, Suedia, România, precum și a altor donatori internaționali precum BERD, Banca Mondială, Organizația Națiunilor Unite prin agențiile sale PNUD, UN Women, UNFPA, ILO, etc.. Republica Moldova a beneficiat și de suportul oferit de SUA prin intermediul programelor implementate de USAID în țară. Acest sprijin a vizat depășirea provocărilor multiple (pandemia COVID-19, criza persoanelor strămutate și a energiei cauzate de războiul din Ucraina) și, totodată, accelerarea reformelor necesare pentru buna guvernare și parcursul european al țării. Asistența externă a acționat ca un catalizator al reformelor, contribuind direct la fortificarea capacităților autorităților publice și la modernizarea instituțiilor de stat. În anul 2021, de exemplu, circa 69,4 milioane EUR au fost debursate pentru asistență tehnică (know-how, instruire, expertiză), echivalentul

a aprox.9% din totalul resurselor externe³³⁰, menită să faciliteze implementarea proiectelor de investiții, derularea reformelor-cheie și consolidarea instituțională. Uniunea Europeană, principalul donator al Republicii Moldova, a susținut financiar în jur de 23 de proiecte de asistență tehnică în 2021 (inclusiv 6 proiecte de tip Twinning și numeroase misiuni TAIEX), formând peste 884 de funcționari publici moldoveni în diverse domenii³³¹. Per ansamblu, cooperarea coordonată cu comunitatea donatorilor a permis implementarea a peste 300 de proiecte de asistență externă în această perioadă, dintre care multe orientate prioritar spre consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice³³². Au beneficiat de acest suport instituții publice atât la nivel central (ministere, agenții guvernamentale, autorități de reglementare și de control) cât și la nivel local (administrații publice locale și organizațiile lor asociative). Printre instituțiile centrale asistate este Ministerul Justiției (MJ), organele judecătorești și de urmărire penală (inclusiv Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele și Procuratura), instituțiile anticorupție (ex. Centrul Național Anticorupție – CNA, Procuratura Anticorupție, Autoritatea Națională de Integritate), Ministerul Afacerilor Interne și agențiile din subordine (poliție, poliția de frontieră, vamă), Ministerul Finanțelor și alte autorități responsabile de gestionarea finanțelor publice, Cancelaria de Stat (inclusiv structurile de coordonare a politicilor și Planificare Strategică), Parlamentul Republicii Moldova (aparatură administrativă al Legislativului), Ministerul Economiei și agențiile de dezvoltare a afacerilor (ex. Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului – ODA), Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și agențiile din domeniu (ex. Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor), Ministerul Muncii și Protecției Sociale (pentru reforme sociale și răspuns la crize), Ministerul Educației și Cercetării (incl. Instituțiile de învățământ profesional-tehnic) etc. De asemenea, instituții independente sau autonome precum Banca Națională a Moldovei (reglementare bancară), Curtea de Conturi (audit public) sau Comisia Electorală Centrală au beneficiat de asistență pe anumite segmente de consolidare instituțională. La nivel local, au fost sprijinite autoritățile publice locale (primării, consilii raionale) și instituțiile deconcentrate în eforturile de planificare participativă, prestare eficientă a serviciilor publice și dezvoltare regională.

În mod specific, Ministerul Justiției a beneficiat de expertiză internațională pentru elaborarea politicilor și legislației. Cu susținerea UE și a altor donatori, MJ a elaborat Strategia de Dezvoltare a Justiției 2022–2025 și a inițiat procesul de evaluare extraordinară (vetting) a judecătorilor și procurorilor. Un proiect major lansat în iulie 2023 – USAID JARA (Justice Reform and Anti-Corruption Project), în parteneriat cu MJ, Institutul Național al Justiției (INJ)³³³, CNA și Procuratura Anticorupție, a prevăzut crearea unui mini-secretariat care să monitorizeze implementarea Strategiei Justiției, instruirea judecătorilor și personalului instanțelor pe subiecte financiare complexe (criptomonede, achiziții publice etc.), oferirea de expertiză

³³⁰ Ministerul Finanțelor. [Raport privind asistența externă acordată RM în 2021.](#)

³³¹ Ibidem

³³² Guvernul RM. [Raport pentru asistența externă acordată RM în 2024.](#)

³³³ INJ. [Lansarea proiectului de reforma a justitiei și combatere a corupției JARA](#)

legislativă și analitică către CNA și Procuratura Anticorupție, precum și activități de sensibilizare a publicului prin societatea civilă.

Uniunea Europeană a sprijinit justiția prin asistență tehnică și proiecte Twinning. De exemplu, UE a finanțat proiecte de modernizare a sistemului penitenciar, de probațiune și de executare a hotărârilor judecătorești – orientate spre revizuirea cadrului normativ, procedurilor și pregătirea personalului din penitenciare și probațiune.

În domeniul ordinii publice și securității, sprijinul extern a vizat în special poliția, poliția de frontieră și sistemul vamal. Uniunea Europeană a relocat Misiunea EUBAM la Chișinău și, odată cu izbucnirea crizei persoanelor strămutate din Ucraina, a activat mecanisme de protecție civilă și cooperare de frontieră. Din martie 2022, echipe Frontex au fost dislocate în Republica Moldova pentru a acorda suport la punctele de trecere a frontierei, asistând autoritățile moldovene în controlul și înregistrarea fluxului masiv de persoane strămutate. UE a facilitat un acord de cooperare între polițiștii de frontieră moldoveni și Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex) – consolidând capacitatea instituțională în managementul integrat al frontierei. În domeniul securității și apărării, European Peace Facility a alocat ~7 milioane EUR (începând cu 2021) pentru echipamente menite să modernizeze capacitățile Armatei Naționale – achiziția de ambulanțe, spitale de campanie, echipamente de deminare etc. – sporind abilitatea forțelor moldovene de a interveni eficient în situații de criză și urgențe civile.

Modernizarea administrației publice și creșterea capacității de planificare strategică au fost esențiale pentru Moldova în contextul apropierii de UE. În 2021, odată cu instalarea unui guvern pro-reformă, partenerii externi au intensificat sprijinul pentru reformarea instituțiilor statului și îmbunătățirea bunei guvernante. Cancelaria de Stat (în calitate de coordonator național al asistenței externe) și ministerele centrale au beneficiat de asistență tehnică pentru optimizarea procesului de elaborare a politicilor, coordonarea interinstituțională și monitorizarea reformelor. Un element central a fost instituirea și eficientizarea mecanismelor de planificare strategică la nivel guvernamental. În 2022 a fost relansat Comitetul Interministerial de Planificare Strategică (CIPS), responsabil de corelarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030” cu planurile naționale anuale și cu programarea asistenței externe. Prin reactivare CIPS (și a consiliilor sectoriale de coordonare), Guvernul RM, cu sprijinul experților oferți de UE și PNUD, a instituit practici mai riguroase de planificare bazată pe priorități și buget, contribuind la o planificare bugetară mai realistă și la o execuție mai eficientă a proiectelor de dezvoltare.

Un instrument cheie al UE în consolidarea capacității instituționale a fost Programul Înălților Consilieri UE. În cadrul proiectului „Sprijin pentru integrarea în UE” finanțat de Comisia Europeană, au fost desemnați consilieri de nivel înalt pe lângă actori-cheie din administrația centrală, pentru a oferi consultanță strategică în implementarea reformelor și transpunerea acquis-ului comunitar. Totodată, UE a furnizat expertiză tehnică specializată și acțiuni de consolidare a capacității instituționale, inclusiv dotări materiale necesare eficientizării activității unor autorități. De exemplu, consilieri UE au sprijinit Ministerul Economiei în

elaborarea Planului de relansare post pandemie, Cancelaria de Stat la reorganizarea ministerelor și revizuirea sistemului de salarizare în sectorul public (eforturi menite să facă administrația „un angajator atractiv” pentru tineri profesioniști). În perioada 2021–2024, UE a trimis în medie 15-20 de consilieri de nivel înalt anual la Chișinău³³⁴, acoperind domenii precum anticorupție, reforma justiției, agricultură și dezvoltare rurală, energie, managementul finanțelor publice, politici vamale, mediu, afaceri interne etc. În plus, a fost inițiat un program de stagii pentru studenți și tineri absolvenți în instituțiile publice, cu scopul de a atrage noi talente în serviciul public și de a reîmprospăta capacitatea administrativă a autorităților. Prin acest program (implementat cu sprijinul UE și al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare), zeci de tineri au fost integrați temporar în ministere și agenții, contribuind la proiecte concrete și dobândind experiență în formularea politicilor publice.

Cu suportul Băncii Mondiale, al UE și al altor donatori, Republica Moldova a realizat progrese remarcabile în e-Guvernare și digitalizarea serviciilor publice. Prin proiectul Modernizarea Serviciilor Guvernamentale (MGSP) finanțat de Banca Mondială, au fost digitalizate 87 de servicii publice critice, de la eliberarea actelor de stare civilă și a permiselor, până la solicitarea online a prestațiilor sociale și servicii consulare pentru diaspora. Drept rezultat, proporția moldovenilor care accesează servicii publice online a crescut de la 25% (în 2018) la 54,7% în 2023³³⁵, un salt important al adopției serviciilor electronice. Instituții precum Agenția de Guvernare Electronică (E-Gov) și Agenția Servicii Publice (ASP) au fost actori centrali în acest proces și au beneficiat de asistență complexă: consultanță pentru reingineria fluxurilor de lucru, echipamente IT moderne, training pentru personal și schimb de experiență cu țări UE. Astfel, peste 90 de servicii au fost analizate și re proiectate, eliminându-se etape birocratice inutile și integrându-se bazele de date ale diferitelor instituții. S-au implementat platforme digitale guvernamentale unificate precum Mconnect (interconectarea registrelor de date între instituții), Mpay (sistemul național de plăți electronice), Mpass (autentificare electronică) și Msign (semnătura digitală), care permit cetățenilor să interacționeze mult mai ușor cu autoritățile, fără a mai prezenta aceleași documente la fiecare ghișeu. Conform Băncii Mondiale, prin transformările digitale operate în Republica Moldova, guvernarea a devenit mai accesibilă și eficientă. Timpul și costurile pentru obținerea multor documente au scăzut drastic (spre exemplu, timpul de eliberare a permisului de conducere a scăzut cu 44%, iar pentru acordarea indemnizației de șomaj cu 66% datorită digitalizării). S-au economisit sute de mii de ore de stat la cozi și milioane de lei prin reducerea drumurilor la ghișee, mai ales pentru cetățenii din mediul rural și din categoriile defavorizate. Totodată, administrația a devenit mai transparentă, cetățenii pot urmări online stadiul cererilor lor, pot descărca acte și pot oferi feedback asupra calității serviciilor. Reformele și inovațiile pilot implementate cu sprijin extern creează acum o bază solidă pentru strategia națională de transformare digitală 2023–2030. Aceste schimbări nu înseamnă doar tehnologie nouă, ci și un salt calitativ în capacitatea instituțională: instituțiile publice au învățat să colaboreze mai bine (prin schimb de date în timp

³³⁴ [EU4Moldova Project.](#)

³³⁵ Banca Mondială. [From Queues to Click: Digitalisation Transformation. Moldova's Public services](#)

real), să fie mai orientate spre rezultate și să inoveze în beneficiul cetățenilor. În ansamblu, digitalizarea sprijinită de donatori a constituit un factor cheie în construirea unei administrații mai transparente, incluzive și receptivă, pregătită să deservească societatea în era digitală.

Asistența financiară și tehnică externă din perioada 2021–2024 a avut un impact transformator asupra capacităților instituționale ale Republicii Moldova. Prin investițiile în oameni, procese și infrastructură, partenerii de dezvoltare au contribuit direct la îmbunătățirea guvernării și la accelerarea reformelor structurale. Moldova și-a consolidat instituțiile publice într-un mod fără precedent, fapt evidențiat de capacitatea acestor instituții de a face față simultan unor crize majore și de a implementa reforme complexe. Deși provocările rămase (ex. independența justiției deplină, depolitizarea instituțiilor, creșterea capacității administrative la toate nivelurile) nu sunt de neglijat, tendința generală este pozitivă. Asistența externă a accelerat ritmul schimbărilor și a demonstrat importanța parteneriatului cu UE și alți donatori în transformarea instituțională a țării. Impactul pe termen lung al acestui sprijin se va vedea în reziliența democratică a Moldovei, în capacitatea sa de a oferi servicii de calitate cetățenilor și, nu în ultimul rând, în pregătirea pentru viitoarele responsabilități ca stat membru al Uniunii Europene. Reformele susținute extern sunt acum mai sustenabile, iar Republica Moldova dispune de o administrație întărită și mai bine pregătită să gestioneze propriul proces de dezvoltare și integrare europeană.

Promovarea sistemului de comerț multilateral universal, bazat pe reguli, deschis, nediscriminatoriu și echitabil în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului.

Integrarea Republicii Moldova într-un sistem comercial multilateral bazat pe reguli, a rămas relevantă atât pentru stabilitatea fluxurilor comerciale, cât și pentru creșterea competitivității economiei, în special prin menținerea unui regim de acces relativ deschis la importuri și prin continuarea alinierii graduale la regulile și standardele internaționale. În această perioadă, politica tarifară a Moldovei a rămas, în ansamblu, moderată, iar evoluțiile recente indică variații

An	Total (%)	Produse agricole (%)	Produse non-agricole (%)
2020	4,7	12,4	3,4
2022	4,5	13	3,3
2024	4,1	12,2	2,8

Sursa: Organizația Mondială a Comerțului

limitate ale nivelului taxelor vamale, ceea ce sugerează o orientare spre facilitarea comerțului și reducerea barierelor tarifare, concomitent cu consolidarea cadrului de reglementare comercială în raport cu angajamentele asumate în cadrul OMC.

Această tendință este confirmată și de dinamica nivelului mediu ponderat al tarifelor vamale la import, care s-a redus treptat de la 4,7% în 2020 la 4,5% în 2022 și 4,1% în 2024, indicând o scădere graduală a presiunii tarifare efective în comerțul de import. Reducerea este mai vizibilă pe componenta non-agricolă, unde media ponderată a coborât de la 3,4% la 2,8%, ceea ce reflectă un regim relativ mai deschis pentru bunurile industriale și alte produse neagricole. În

același timp, se menține o diferență structurală importantă față de produsele agricole, pentru care tarifele ponderate rămân semnificativ mai ridicate (circa 12–13%), confirmând faptul că protecția tarifară este concentrată în principal pe segmentul agricol, în timp ce restul importurilor funcționează într-un cadru tarifar mai redus.

Creșterea semnificativă, până în anul 2030, a exporturilor de mărfuri din Republica Moldova.

Exporturile de mărfuri rămân unul dintre cei mai sensibili indicatori ai competitivității economiei Republicii Moldova, deoarece concentrează într-un singur rezultat capacitatea de producție internă, conformarea la standarde, eficiența logistică și accesul efectiv la piețe.

În intervalul 2020–2024, dinamica exporturilor a fost marcată de variații vizibile, atât ca volum, cât și ca structură, ceea ce evidențiază dependența de câteva segmente dominante și de piețe externe principale, dar și spațiul existent pentru diversificare. În acest cadru, creșterea semnificativă a exporturilor până în 2030 implică trecerea graduală de la exporturi bazate pe avantaj cost-preț și reexporturi către exporturi mai stabile, cu valoare adăugată mai mare, susținute de investiții, modernizarea companiilor și integrarea mai profundă în lanțuri regionale și europene de producție.

Ponderea exporturilor Republicii Moldova în exporturile mondiale rămâne marginală pe întreg intervalul 2020–2024 (în jur de 0,014–0,017%), ceea ce arată că performanța exporturilor nu

depinde doar de volumele exportate, ci de capacitatea economiei de a genera produse competitive și scalabile în raport cu dinamica globală. Creșterea relativă până în 2022 a fost urmată de o scădere în 2023–2024, sugerând că impulsul exporturilor nu s-a transformat într-o consolidare de durată, iar economia a rămas expusă la factori care afectează direct oferta internă și costurile, inclusiv volatilitatea cererii externe, constrângeri logistice și energetice, precum și limitări structurale legate de productivitate și diversificarea insuficientă a bunurilor exportate.

Tabelul 8: Ponderea Republicii Moldova în exporturile mondiale 2020 -2024	
An	Pondere RM în exporturile mondiale (%)
2020	0,0139
2021	0,014
2022	0,0173
2023	0,0169
2024	0,0145

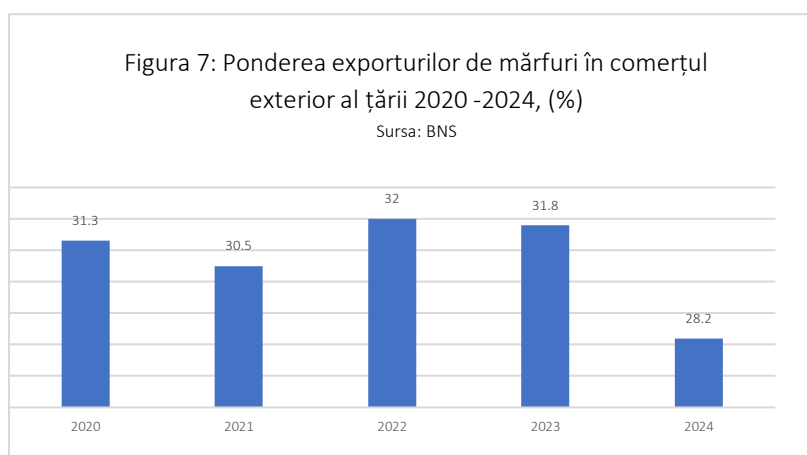
Sursa: BNS

În același timp, la nivel național, exporturile au reprezentat în mod constant aproximativ o treime din comerțul exterior total: 31,3% în 2020 și 30,5% în 2021, cu un maxim în 2022 (32,0%) și o menținere în 2023 (31,8%), urmată de o scădere mai pronunțată în 2024 până la 28,2% (fig.7). Această evoluție indică faptul că până în 2023 structura comerțului a rămas relativ stabilă, iar exporturile au reușit să își păstreze ponderea în raport cu importurile. În 2024 însă, reducerea ponderii exporturilor semnalează o deteriorare a poziției externe, asociată cu exporturi mai slabe sau importuri relativ mai ridicate, cu efecte directe asupra balanței comerciale și asupra nevoilor de finanțare externă. Privite împreună, cele două serii arată că provocarea majoră nu este doar creșterea volumului exporturilor, ci consolidarea lor ca motor

de dezvoltare prin diversificare, creșterea valorii adăugate și reducerea vulnerabilității față de șocuri sectoriale și regionale.

Sporirea coerenței politicilor naționale pentru dezvoltare durabilă

Coerenței politicilor naționale pentru dezvoltare durabilă a avansat prin întărirea cadrului instituțional de coordonare și prin integrarea progresivă a Agendei 2030 în documentele centrale de planificare, bugetare și monitorizare. Un element esențial a fost utilizarea cadrului național de monitorizare a implementării Agendei 2030, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 953/2022, care a oferit o bază comună de indicatori, responsabilități instituționale și surse de date, facilitând o abordare mai coerentă între politicile sectoriale, prioritățile naționale și

obiectivele de dezvoltare durabilă. Acest cadru a creat premisele pentru o raportare comparabilă între domenii și pentru clarificarea rolurilor între instituțiile responsabile de politici și cele furnizoare de date (în special sistemul statistic oficial), reducând riscul abordărilor

fragmentate și al indicatorilor nearmonizați. În același timp, Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” a funcționat ca document-cadru pentru ancorarea priorităților ODD în planificarea strategică și pentru integrarea mai sistematică a obiectivelor pe termen lung în procesul decizional, inclusiv în contextul accelerării parcursului european. Totodată, raportările periodice au consolidat practica de evaluare a progresului și de ajustare a intervențiilor publice, iar procesul de îmbunătățire a arhitecturii de guvernanță a datelor și indicatorilor a fost susținut prin coordonare interinstituțională și consultări tehnice (inclusiv ateliere de lucru cu autoritățile responsabile de politici și instituțiile furnizoare de date), contribuind la alinierea metodologică și la o legătură mai clară între planificare, implementare și monitorizare.

La nivel operațional, coerența politicilor a fost reflectată și prin faptul că, potrivit raportării naționale, au fost identificate 86 de documente de politici relevante pentru dezvoltarea durabilă. Acestea acoperă domenii precum instituționalizarea angajamentului politic, integrarea considerațiilor pe termen lung în procesul decizional, coordonarea interministerială și intersectorială, procese participative, alinierea între nivelurile de guvernare, mecanisme de monitorizare și raportare, precum și finanțarea pentru coerența politicilor. În paralel, funcționarea platformelor de coordonare precum Comitetul Interministerial pentru Planificare Strategică (CIPS) și Consiliul pentru Coordonarea Dezvoltării Durabile (CCDD) a contribuit la armonizarea inițiativelor sectoriale, reducerea suprapunerilor și consolidarea unei logici comune de prioritizare în raport cu obiectivele strategice. Coerența politicilor publice a fost

consolidată și prin conectarea sporită cu managementul asistenței externe, prin aplicarea unor mecanisme de aliniere a intervențiilor partenerilor de dezvoltare la prioritățile naționale și la cadrul de resurse, ceea ce a sprijinit utilizarea mai eficientă a finanțării și evitarea fragmentării intervențiilor. Această conexiune a devenit cu atât mai importantă în condițiile creșterii presiunilor bugetare și ale multiplicării nevoilor de intervenție, necesitând o coordonare mai riguroasă pentru ca sprijinul extern să contribuie la consolidarea capacităților instituționale și la rezultate măsurabile, nu doar la proiecte izolate.

Asigurarea respectării de către partenerii de dezvoltare a spațiului de politici și autorității țării în stabilirea și implementarea politicilor de eradicare a sărăciei și dezvoltare durabilă.

Cooperarea internațională a fost construită tot mai mult pe logica alinierii la strategiile naționale, inclusiv prin conectarea intervențiilor la obiectivele de dezvoltare și reformele asumate, ceea ce a redus riscul de proiecte paralele și a întărit rolul instituțiilor naționale în definirea politicilor. Asigurarea respectării de către partenerii de dezvoltare a spațiului de politici și a autorității Republicii Moldova în stabilirea și implementarea politicilor de eradicare a sărăciei și dezvoltare durabilă s-a reflectat, în principal, printr-o orientare mai clară a sprijinului extern către prioritățile naționale și prin utilizarea tot mai frecventă a cadrelor de rezultate și a instrumentelor de planificare ale țării. Din perspectivă tehnică, respectarea „ownership”-ului este reflectată prin utilizarea sistemelor naționale în proiectarea și implementare a intervențiilor: integrarea sprijinului în planificarea națională și bugetară, utilizarea cadrelor naționale de rezultate și a indicatorilor naționali, precum și recurgerea, acolo unde este posibil, la mecanismele naționale de management financiar public și achiziții publice. Aceste elemente sunt în linie cu principiile internaționale privind eficacitatea cooperării pentru dezvoltare, care promovează alinierea sprijinului la prioritățile țărilor partenere, utilizarea sistemelor naționale ca opțiune de bază și reducerea fragmentării intervențiilor prin coordonare între parteneri.³³⁶

În mod particular, cadrul de cooperare ONU–Republica Moldova pentru 2023–2027³³⁷ este formulat explicit ca instrument de susținere a priorităților naționale și a Agendei 2030, contribuind la instituționalizarea principiului de leadership național în programarea asistenței. În paralel, raportarea națională a evidențiat că utilizarea cadrelor de rezultate naționale de către partenerii de dezvoltare era limitată la începutul intervalului analizat, sugerând un spațiu de îmbunătățire în direcția utilizării mai consecvente a instrumentelor și datelor naționale pentru definirea și urmărirea rezultatelor. Per ansamblu, evoluțiile recente indică o trecere graduală către parteneriate mai bine aliniată la obiectivele țării, în care respectarea spațiului de politici este reflectată prin creșterea relevanței documentelor naționale de planificare și prin orientarea către rezultate monitorizate, pe cât posibil, prin sisteme și date guvernamentale. În acest sens, abordările promovate la nivel internațional subliniază că gradul de aliniere dintre sprijinul partenerilor și strategiile, cadrele de rezultate și sistemele de monitorizare ale țării

³³⁶ Declarația de la Paris [privind eficacitatea asistenței externe](#)

³³⁷ Cadrul de cooperare pentru dezvoltare durabilă al ONU [pentru 2023-2027, în Republica Moldova](#)

oferă o măsură directă a respectării leadership-ului național și a spațiului de politici în cooperarea pentru dezvoltare.

Sporirea parteneriatului pentru dezvoltare durabilă, complementat de parteneriate cu multiple părți interesate care mobilizează și distribuie resurse diverse pentru atingerea ODD

Monitorizarea eficienței cooperării pentru dezvoltare cu participarea mai multor actori a fost susținută nu doar prin mecanisme de raportare și coordonare, ci și prin evaluări care urmăresc dacă parteneriatele contribuie la rezultate concrete în guvernanță și politici publice. În 2022, evaluarea cadrului de eficiență a cooperării a indicat, în ansamblu, o evoluție favorabilă, numărul indicatorilor cu tendințe pozitive fiind mai mare decât al celor cu dinamică negativă, ceea ce sugerează o consolidare graduală a modului în care cooperarea este orientată spre rezultate și priorități naționale. În mod particular, s-a confirmat întărirea cadrului național de rezultate pentru stabilirea priorităților, existența unui mediu care sprijină implicarea organizațiilor societății civile, îmbunătățirea dialogului public–privat, precum și consolidarea responsabilității reciproce prin procese de revizuire incluzive. Din perspectivă tehnică, aceste evoluții reflectă o apropiere de principiile internaționale de eficacitate a cooperării pentru dezvoltare, care pun accent pe parteneriate incluzive, transparență, orientare spre rezultate și mecanisme funcționale de responsabilitate reciprocă.³³⁸ Totodată, integrarea cooperării pentru dezvoltare în Bugetul Public Național a fost considerată aplicabilă ca practică, chiar dacă nu sunt disponibile date cuantificate pentru ponderea fondurilor înregistrate, iar dimensiunea egalității de gen a fost apreciată ca fiind parțial acoperită, în condițiile în care elemente relevante au fost reflectate în prioritățile de politici din domeniul managementului finanțelor publice. În paralel, această consolidare a fost susținută și de instrumente mai structurate de management al cooperării, inclusiv prin utilizarea Platformei pentru Gestionarea Asistenței Externe (Aid Management Platform), care permite înregistrarea și urmărirea proiectelor finanțate de partenerii de dezvoltare, generarea de rapoarte și îmbunătățirea transparenței, contribuind la reducerea suprapunerilor între intervenții și la o planificare mai bună a resurselor.³³⁹ Datele pentru 2024 evidențiază și amploarea sprijinului nerambursabil gestionat prin acest mecanism, fiind raportate 813 proiecte de asistență externă nerambursabilă implementate într-un singur an, ceea ce confirmă rolul major al parteneriatelor multi-actor în mobilizarea și distribuirea resurselor pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Pe lângă mecanismele tehnice de management și monitorizare, parteneriatele „multi-actor” s-au consolidat și prin formate dedicate de coordonare și mobilizare a sprijinului, precum Platforma de Sprijin pentru Republica Moldova³⁴⁰, care este o inițiativă a României, Germaniei și Franței, de mobilizare și coordonare a sprijinului politic, financiar și tehnic din partea statelor partenere și a organizațiilor internaționale, în aliniere cu nevoile și prioritățile țării pentru a avansa în procesul de implementare a reformelor democratice. Per ansamblu, dinamica

³³⁸ Ghidul de monitorizare 2023–2026 al [Parteneriatului Global pentru Cooperare Eficientă pentru Dezvoltare \(GPEDC\)](#).

³³⁹ [Ministerul Finanțelor al RM](#)

³⁴⁰ Platforma de [Sprijin pentru Republica Moldova](#)

observată indică o evoluție către parteneriate mai structurale și orientate spre rezultate, însă rămân relevante provocările legate de trasabilitatea financiară, armonizarea raportării și consolidarea utilizării sistemelor naționale pentru a crește transparența și coerența intervențiilor. Prin intermediul acestei Platforme a fost discuțiile și suportul a fost coordonat prin șase piloni/dimensiuni: asistența în managementul persoanelor strămutate de războiul Rusiei împotriva Ucrainei; suport pentru consolidarea sistemului energetic al Republicii Moldova; combaterea corupției; managementul frontierelor; asistența financiară; reforma administrativă și managementul finetelor publice.

Încurajarea și promovarea parteneriatelor publice, publice-private și cu societatea civilă eficiente, în baza experienței și a strategiilor de resurse ale parteneriatelor.

Cadrului național de colaborare cu societatea civilă a fost consolidat prin instituționalizarea mecanismelor care facilitează implicarea actorilor non-statali în procesele de elaborare și monitorizare a politicilor publice. Cooperarea Guvernului cu societatea civilă a rămas ancorată în prioritățile Strategiei de dezvoltare a societății civile 2018–2020, fiind menținută monitorizarea implementării și pregătirea evaluării acesteia. Rapoartele au consemnat existența unui instrument formal de monitorizare (comitet de monitorizare), funcționalitatea structurii guvernamentale responsabile de cooperarea cu societatea civilă și acțiuni de instruire orientate spre consolidarea capacităților de participare în procesele de politici publice. Totodată, evaluările ulterioare au indicat că, deși au existat progrese, acestea au fost insuficiente pentru a genera un sector asociativ pe deplin dinamic și sustenabil, ceea ce a justificat continuarea eforturilor printr-un cadru actualizat.

Programul de dezvoltare a organizațiilor societății civile 2024–2027 (HG nr. 845/2023) a preluat direcțiile strategice anterioare și a orientat intervențiile spre transparentizarea procesului decizional, consolidarea capacităților instituțiilor publice și ale organizațiilor societății civile, creșterea participării în elaborarea politicilor și întărirea sustenabilității financiare a sectorului asociativ. Documentul include un mecanism clar de monitorizare semestrială asigurat de Cancelaria de Stat și a fost conectat la logica participativă prin consultări publice, consolidând premisele unui dialog mai structurat stat–societate civilă. În plus, raportarea privind implementarea programului (inclusiv pentru anul 2024) indică menținerea unei abordări bazate pe planificare și urmărirea progresului, cu accent pe consolidarea sectorului asociativ. Cooperarea și dialogul pe politici cu societatea civilă se realizează prin intermediul mai multor platforme, precum ar fi Platforma Națională a Forumului Societății Civile din Parteneriatul Estic, Platforma Societății Civile UE-RM, Consiliul Național al ONG-ilor, Consiliul Național al Tineretului, etc.

Un instrument practic care a contribuit la diversificarea resurselor pentru sectorul asociativ este mecanismul desemnării procentuale (2%), iar datele recente indică o creștere a volumului resurselor direcționate către organizațiile beneficiare. Suma validată a crescut de la aproximativ 10 milioane lei în 2022 la circa 12,5 milioane lei în 2023 și aproximativ 14,5 milioane lei în 2024, iar numărul beneficiarilor a urcat de la 710 la 780 și respectiv 914. Totodată, rapoartele evidențiază o concentrare teritorială pronunțată a resurselor, municipiul

Tabelul 9: Desemnările procentuale prin mecanismul 2%, 2022 -2024			
An	Suma validată (lei)	Nr. desemnări validate	Nr. beneficiari
2022	9.958.023,66	34.955	710
2023	12.493.586,22	38.651	780
2024	14.511.676,03	35.175	914
Sursa: Serviciul Fiscal de Stat. Rezultatele desemnării procentuale 2022, 2023, 2024			

Chișinău atrăgând aproximativ două treimi din suma totală validată atât în 2022 (66,6%), cât și în 2024 (69,4%), ceea ce sugerează existența unor diferențe persistente

în capacitatea organizațiilor din regiuni de a accesa această sursă de finanțare și necesitatea de a întări reprezentativitatea și accesul echitabil la resurse, inclusiv prin măsuri de informare și consolidare a capacităților la nivel local.

Evoluțiile recente indică o orientare mai accentuată spre întărirea cadrului de guvernare și a mecanismelor de supraveghere pentru parteneriatele publice și public-private, având în vedere complexitatea acestor aranjamente contractuale și riscurile asociate utilizării insuficient reglementate. Analizele de politici au subliniat că problemele recurente țin de calitatea studiilor de fezabilitate, caracterul lacunar al contractelor și vulnerabilitățile instituționale care pot afecta transparența, competiția și protejarea interesului public, inclusiv prin apariția unor riscuri de delapidare a patrimoniului public. În același sens, auditul Curții de Conturi³⁴¹ privind realizarea parteneriatelor public-private confirmă importanța monitorizării stricte și a consolidării controlului asupra modului în care sunt inițiate și implementate aceste parteneriate. În acest context, se remarcă și faptul că perfecționarea cadrului de reglementare pentru PPP a fost asociată cu cerințe de modernizare instituțională, iar inițiativele de ajustare legislativă au urmărit îmbunătățirea regulilor și a proceselor de selecție și implementare. Totodată, cadrul general de reforme și investiții pentru anii 2025–2027 consolidează logica orientării pe rezultate și întărește arhitectura de monitorizare, raportare și audit, inclusiv prin rolul Cancelariei de Stat în coordonarea și validarea progresului, publicarea rapoartelor intermediare și implicarea organizațiilor societății civile în monitorizare, ceea ce creează premise pentru parteneriate mai transparente și mai responsabile.

Parteneriatele cu societatea civilă au avansat printr-un cadru mai structurat de planificare și monitorizare și prin menținerea unor mecanisme financiare dedicate, iar parteneriatele public-private se conturează ca un instrument cu potențial de mobilizare a resurselor pentru proiecte

³⁴¹ Curtea de Conturi. Hotărârea nr.52 din 15.03.2023. [Raportul auditului conformității privind realizarea parteneriatelor public-private](#)

investiționale și modernizare, cu condiția consolidării continue a guvernantei, transparenței și capacității instituționale de management contractual și control al performanței.

Sporirea disponibilității datelor calitative, în timp util, fiabile și dezagregate, caracteristici relevante în contextul național.

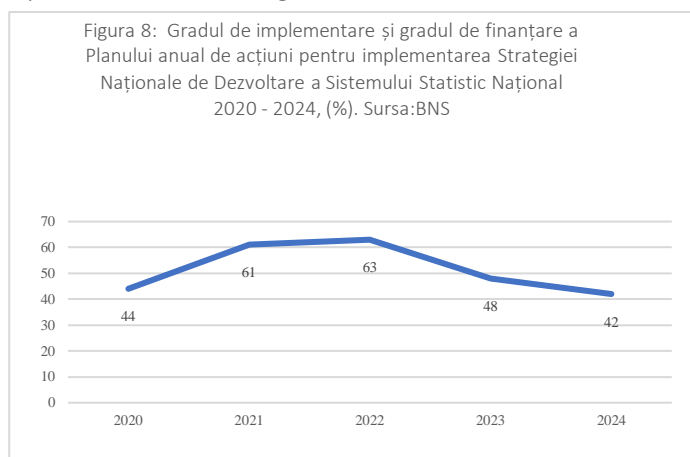
Consolidarea sistemului statistic național și extinderea setului de indicatori raportați a constituit un pilon central în activitatea Guvernului, pentru a asigura comparabilitatea internațională și pentru a crește transparența și responsabilitatea în implementarea politicilor de dezvoltare durabilă. Calitatea și disponibilitatea datelor statistice reprezintă o condiție esențială pentru implementarea eficientă a Agendei 2030, deoarece permite urmărirea progresului, identificarea vulnerabilităților și fundamentarea deciziilor de politici publice pe evidențe. Pentru Republica Moldova, sporirea disponibilității datelor relevante, în timp util, fiabile și dezagregate a devenit cu atât mai importantă în contextul unor presiuni sociale și economice crescute, care au amplificat nevoia de monitorizare precisă a tendințelor și de prioritizare a intervențiilor publice.

Disponibilitatea indicatorilor de dezvoltare durabilă la nivel național a înregistrat un progres gradual, reflectând consolidarea capacității sistemului statistic de a furniza date relevante, fiabile și comparabile pentru monitorizarea Agendei 2030. Conform datelor BNS, proporția indicatorilor ODD disponibili la nivel național a crescut de la 50% în 2017 la 64% în 2023, ajungând la 65% în 2024, ceea ce indică o extindere treptată a acoperirii statistice și o îmbunătățire a disponibilității datelor, inclusiv în raport cu dezagregările relevante și cu cerințele de calitate ale statisticii oficiale. Din perspectiva definiției naționale, indicatorul măsoară ponderea indicatorilor ODD care pot fi raportați în cadrul sistemului statistic național, în conformitate cu Principiile Fundamentale ale Statisticii Oficiale, raportat la setul total al indicatorilor globali ODD, iar caracterul său complementar reflectă faptul că, pentru o parte din indicatorii globali, metodologiile sau seturile de date nu sunt încă pe deplin operaționalizate la nivel internațional sau național. În acest context, evoluția pozitivă sugerează nu doar creșterea volumului de date disponibile, ci și o apropiere treptată de cerința de date dezagregate și în timp util, necesare pentru evaluarea progreselor și orientarea politicilor publice către rezultate măsurabile.

Disponibilitatea legislației naționale în domeniul statisticii, conform Principiilor Fundamentale ale Statisticii Oficiale, este asigurată prin existența cadrului legal care reglementează organizarea și funcționarea sistemului statistic oficial al Republicii Moldova. Legea cu privire la statistica oficială a fost aprobată în anul 2017 și modificată în 2022, având ca obiectiv consolidarea cadrului juridic pentru dezvoltarea, producerea, diseminarea și coordonarea statisticii oficiale, precum și întărirea independenței profesionale și a managementului calității datelor. În același timp, cadrul legal promovează extinderea accesului la surse de date administrative, contribuind la reducerea sarcinii asupra respondenților și la îmbunătățirea eficienței producerii de statistici. În planul alinierii internaționale, legea a fost elaborată în scopul armonizării legislației naționale cu acquis-ul UE în domeniul statistic, inclusiv cu Regulamentul (CE) nr. 223/2009 privind statisticile europene și Codul de bune practici al statisticilor europene, ceea ce întărește

compatibilitatea instituțională și metodologică cu standardele europene. Din perspectiva acestui indicator, evaluarea se bazează pe existența unui cadru legislativ public și funcțional care reflectă cele 10 Principii Fundamentale adoptate de Comisia de Statistică ONU, incluzând imparțialitatea, independența profesională, transparența metodologică, protecția confidențialității datelor individuale și utilizarea surselor administrative ca bază pentru statistici de calitate. Prin urmare, existența și actualizarea legislației statistice reprezintă un element de bază pentru creșterea disponibilității datelor fiabile și comparabile necesare monitorizării obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Continuitatea cadrului de planificare strategică în domeniul statisticii oficiale este susținută prin existența unui Plan anual de acțiuni pentru implementarea strategiei de dezvoltare a sistemului statistic național, utilizat pentru prioritizarea reformelor și pentru organizarea implementării pe etape. În mod concret, mecanismul de planificare a fost consolidat prin Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului statistic național 2016–2020, care a oferit

un cadru structurat de acțiuni și responsabilități pentru modernizarea sistemului statistic, iar în anul 2023, prin aprobarea Programului de dezvoltare a sistemului statistic național pentru perioada 2023–2026³⁴² a fost confirmată existența unui instrument formal de implementare și monitorizare a reformelor statistice.

În intervalul 2020–2022 se observă o îmbunătățire clară a gradului de implementare și finanțare a planului anual, de la 44,0% în 2020 la 61,0% în 2021 și 63,0% în 2022, ceea ce indică o creștere a capacității de realizare a acțiunilor planificate și de acoperire a acestora cu resurse. În 2023–2024 apare însă o reducere a nivelului agregat la 48,0% și 42,0%, semnalând o diminuare comparativ cu vârful din 2021–2022 și sugerând existența unor constrângeri de implementare și/sau finanțare care au afectat continuitatea progresului.

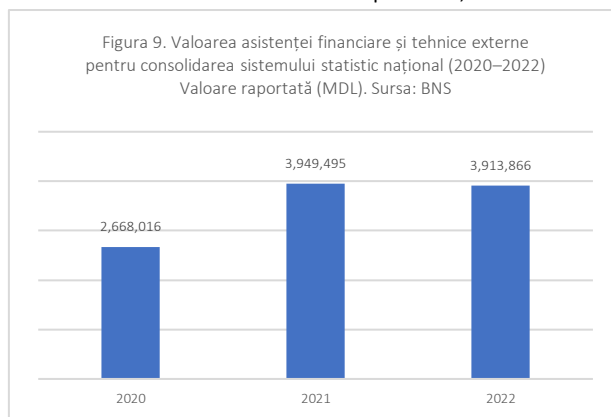
Dezvoltare în baza inițiativelor existente a măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă care completează PIB și oferă suport pentru dezvoltarea capacităților statistice

Dezvoltarea măsurătorilor progresului privind dezvoltarea durabilă, care completează PIB, reflectă efortul de a extinde evaluarea performanței economice dincolo de indicatorii strict macroeconomici, prin integrarea dimensiunilor sociale, de mediu și instituționale. Pentru Republica Moldova, această direcție este strâns legată de consolidarea capacităților statistice, deoarece calitatea politicilor publice și monitorizarea Agendei 2030 depind de existența unor

³⁴² HG nr.503 din 19.07.2023 cu privire la aprobarea [Programului de dezvoltare a Sistemului Statistic Național pentru perioada 2023- 2026](#)

date credibile, comparabile și suficient de detaliate pentru a surprinde schimbări structurale și disparități interne. În acest context, accentul a fost pus atât pe dezvoltarea indicatorilor complementari PIB, cât și pe modernizarea sistemului statistic, inclusiv prin sprijin extern financiar și tehnic orientat spre reforme și îmbunătățirea infrastructurii de date.

Sprijinul extern financiar și tehnic orientat spre consolidarea sistemului statistic național a crescut semnificativ în 2021 comparativ cu 2020, urcând de la aproximativ 2,7 milioane la aproape 4,0 milioane, după care s-a menținut la un nivel similar în 2022 cu aprox. 3,9 milioane MDL (fig.9). Această evoluție indică o intensificare a investițiilor în capacitatea statistică, cu rol direct în extinderea disponibilității datelor pentru monitorizarea Agendei 2030, îmbunătățirea infrastructurii de colectare și diseminare a datelor și creșterea calității statisticii oficiale, inclusiv prin suport instituțional și dezvoltare de competențe.

Un element aplicat al consolidării capacităților statistice și al extinderii măsurătorilor necesare pentru dezvoltarea durabilă îl reprezintă realizarea Recensământului Populației și Locuințelor în cadrul rundei 2020, care oferă baza de date fundamentală pentru analiza structurii demografice, sociale și locative a țării. În Republica Moldova, recensământul aferent rundei 2020 a fost desfășurat în perioada 8 aprilie – 7 iulie 2024, fiind organizat în baza Legii nr. 231/2022 privind recensământul populației și locuințelor și a Hotărârii Guvernului nr. 951/2022 privind organizarea și efectuarea recensământului în anul 2024. Acest exercițiu statistic major contribuie direct la îmbunătățirea calității și actualității datelor, inclusiv pentru dezagregările necesare monitorizării ODD și pentru fundamentarea politicilor publice, prin furnizarea unor informații comparabile la nivel național și teritorial.

Complementar recensământului, funcționarea completă a sistemului de înregistrare a stării civile rămâne un indicator esențial al capacității statistice, deoarece asigură actualizarea continuă a datelor demografice și permite estimări corecte ale populației între runde de recensământ. Din această perspectivă, rata înregistrării nașterilor și deceselor reprezintă un element-cheie pentru calitatea statisticilor vitale și pentru posibilitatea de a produce indicatori dezagregați relevanți. Conform raportării BNS, în intervalul 2020–2024, atât nașterile, cât și decesele au fost înregistrate la un nivel de 100%, ceea ce indică existența unui sistem administrativ funcțional și a unei acoperiri complete a înregistrărilor, cu impact direct asupra fiabilității datelor demografice utilizate în planificare și monitorizarea dezvoltării durabile.

„Da, există mai multe platforme decât înainte, dar dacă în localitatea ta nu e nimeni activ, nici nu afli de ele.”. Tinerii consideră că acum, comparativ cu 5 ani în urmă, există mai multe organizații, rețele și platforme prin care se pot implica, inclusiv consilii locale de tineret, organizații de tineret, proiecte civice, programe de voluntariat și consultări tematice. Cu toate acestea, accesul la aceste mecanisme rămâne puternic influențat de localitate, nivelul de informare și existența unor organizații active în proximitate. În special în mediul urban și în rândul tinerilor activi civic, platformele și rețelele de participare sunt percepute ca mai accesibile și mai diverse. Totuși, utilizarea platformelor rămâne inegală.

Tinerii au subliniat că nivelul de implicare depinde mult de accesul la informație, de existența unor organizații active în localitate și de percepția că participarea produce rezultate concrete. În comunitățile mai mici, lipsa unor structuri stabile de participare limitează oportunitățile de implicare continuă a tinerilor.

Sursa: Raport de consultare a tinerilor privind progresul în implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Martie 2026.

PROVOCĂRI NOI ȘI EMERGENTE

Implementarea Agendei 2030 în Republica Moldova are loc într-un context marcat de suprapunerea unor crize recente și de intensificarea unor tendințe structurale care afectează simultan dimensiunile socială, economică și de mediu ale dezvoltării. Perioada 2020–2024 a fost caracterizată de impactul cumulativ al pandemiei COVID-19, crizei energetice, inflației ridicate și efectelor războiului din Ucraina, care au testat capacitatea de reziliență a economiei și a societății.

Aceste evoluții au evidențiat fragilitatea progreselor înregistrate în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, precum și dependența acestora de intervenții compensatorii și de factori externi. Persistă vulnerabilități structurale, inclusiv inegalități teritoriale, dependența de remitențe, productivitate scăzută și presiuni demografice, care limitează capacitatea de a transforma creșterea economică în bunăstare durabilă și incluzivă.

Provocările emergente au un caracter transversal și interdependent, afectând simultan mai multe domenii de politici și grupuri ale populației. Acestea generează riscuri suplimentare de excluziune, pot crea noi categorii vulnerabile și pot amplifica marginalizarea celor deja expuși riscurilor sociale și economice. În acest context, identificarea și abordarea acestor provocări devin esențiale pentru consolidarea rezilienței și accelerarea implementării Agendei 2030, în conformitate cu principiul „a nu lăsa pe nimeni în urmă”.

Reducerea sărăciei rămâne fragilă și insuficient susținută de factori structurali. Deși sărăcia extremă se menține la un nivel redus, de aproximativ 1–1,2% în perioada 2020-2024, aceasta este susținută în mare parte de transferuri sociale și remitențe și mai puțin de venituri din

activități economice productive. În paralel, sărăcia moderată s-a accentuat, ponderea populației aflate sub pragul de 4,3 USD/zi crescând de la 4,9% în 2020 la 7,2% în 2024, ceea ce indică o vulnerabilitate ridicată la șocuri economice.

Această vulnerabilitate este distribuită inegal, afectând în mod disproporționat mediul rural și gospodăriile cu copii, în special cele numeroase sau monoparentale. O parte semnificativă a populației rămâne în proximitatea pragului de sărăcie, ceea ce reflectă limitări structurale ale incluziunii economice și un risc ridicat de recul în perioade de criză.

Insecuritatea alimentară constituie o provocare emergentă majoră, afectând aproximativ un sfert din populație, în pofida menținerii subnutriției la niveluri reduse, de circa 2,5%. Această situație evidențiază constrângeri legate de accesul economic la alimente, dar și vulnerabilitatea sistemului alimentar la fluctuațiile de preț și la șocurile externe, inclusiv cele de natură climatică.

În domeniul sănătății, s-au înregistrat progrese importante în extinderea accesului la servicii și îmbunătățirea rezultatelor de sănătate, însă aceste evoluții coexistă cu disparități persistente. Rata de acoperire cu asigurare medicală a depășit 85% în 2024, iar mortalitatea maternă s-a redus semnificativ, de la 16,2 în 2020 la 8,5 cazuri la 100.000 născuți-vii în 2024. Persistă, de asemenea, provocări legate de controlul unor boli transmisibile, ceea ce evidențiază necesitatea consolidării prevenției.

În educație, accesul la nivelurile de bază este aproape universal, însă persistă diferențe în ceea ce privește calitatea și rezultatele educaționale. Inegalitățile determinate de statutul socio-economic și de mediul de rezidență limitează mobilitatea socială și contribuie la perpetuarea decalajelor pe piața muncii.

Tendențele demografice amplifică aceste riscuri. Migrația continuă a populației active și procesul de îmbătrânire reduc oferta de forță de muncă și sporesc presiunile asupra sistemelor de protecție socială și asupra finanțelor publice. Aceste evoluții limitează potențialul de creștere economică și accentuează dezechilibrele structurale.

Creșterea economică rămâne modestă și volatilă, reflectând vulnerabilitatea structurală a economiei la șocuri externe și interne. După o creștere pronunțată în 2021, de 15,7% a PIB pe cap de locuitor, economia a înregistrat o contracție de -2,1% în 2022, urmată de o revenire moderată de 4,1% în 2023 și 2,4% în 2024. Această dinamică evidențiază lipsa unui model de creștere stabil și sustenabil, precum și dependența ridicată de factori conjuncturali.

Productivitatea muncii rămâne limitată, în pofida unei redresări moderate, PIB-ul pe persoană ocupată crescând cu 4,0% în 2024. Persistența unor sectoare cu valoare adăugată redusă, în special în agricultură, precum și ponderea ridicată a economiei informale continuă să afecteze eficiența utilizării forței de muncă și competitivitatea economică.

Evoluțiile de pe piața muncii sunt pozitive, dar insuficiente pentru a susține convergența economică. Rata de ocupare a populației cu vârsta de 20–64 ani a ajuns la 56,8% în 2024, însă rămâne semnificativ sub media Uniunii Europene. În același timp, aceste progrese coexistă cu

disparități persistente între grupuri și regiuni, precum și cu constrângeri structurale legate de participarea pe piața muncii și migrația forței de muncă.

Dependența economiei de remitențe și de consum limitează capacitatea de a genera o creștere economică internă sustenabilă și amplifică vulnerabilitatea la șocuri externe. În același timp, presiunile asupra finanțelor publice s-au accentuat în urma crizelor recente, reducând spațiul fiscal pentru investiții în infrastructură, inovare și dezvoltare economică pe termen lung.

Transformările tehnologice și digitalizarea creează oportunități importante pentru creșterea productivității și modernizarea economiei, dar implică și riscuri legate de polarizarea pieței muncii și de excluderea lucrătorilor cu competențe reduse. În absența unor investiții adecvate în capital uman și inovare, aceste procese pot accentua inegalitățile existente.

În pofida progreselor înregistrate, Republica Moldova continuă să se confrunte cu provocări noi și emergente care influențează direct atingerea obiectivelor din dimensiunea mediului, schimbărilor climatice și energiei. Intensificarea variabilității climatice, frecvența mai mare a secetelor, creșterea presiunii asupra resurselor de apă și degradarea continuă a ecosistemelor sporesc vulnerabilitatea sectoarelor-cheie și amplifică riscurile pentru populație, economie și patrimoniul natural. În acest context, una dintre provocările majore este consolidarea capacității de a răspunde simultan imperativelor de adaptare climatică, protecție a resurselor naturale și furnizare echitabilă a serviciilor de bază.

În sectorul apei și sanitației, deși au fost realizate investiții importante și s-au înregistrat îmbunătățiri ale accesului la servicii, persistă provocări legate de calitatea epurării apelor uzate, de presiunea crescândă asupra resurselor disponibile și de capacitatea neuniformă de implementare a managementului integrat al apei. Aceste dificultăți sunt accentuate de diferențele teritoriale, de necesitatea modernizării infrastructurii existente și de nevoia unor mecanisme mai robuste de monitorizare, planificare și operare durabilă. În anii următori, o provocare esențială va fi transformarea progresului investițional în rezultate mai uniforme și mai reziliente la nivel local.

În domeniul energiei și al acțiunii climatice, provocările emergente sunt determinate de necesitatea accelerării unei tranziții energetice care să fie, în același timp, sigură, accesibilă, incluzivă și sustenabilă. Menținerea accesului universal la energie trebuie însoțită de răspunsuri mai puternice la sărăcia energetică, la volatilitatea prețurilor și la nevoia de investiții structurale în eficiență energetică și surse regenerabile. În paralel, extinderea și aprofundarea măsurilor de adaptare climatică în sectoarele prioritare rămâne o condiție esențială pentru reducerea vulnerabilităților și creșterea rezilienței economice, sociale și instituționale.

Pe dimensiunea ecosistemelor, a terenurilor și a biodiversității, provocările emergente țin de necesitatea trecerii de la intervenții punctuale la abordări integrate, capabile să genereze efecte durabile la scară. Degradarea habitatelor naturale, presiunile asupra ecosistemelor acvatice și terestre, precum și necesitatea restaurării terenurilor și pădurilor afectate impun o mai bună corelare între politicile de conservare, managementul durabil al resurselor și adaptarea la schimbările climatice. În perspectivă, răspunsul la aceste provocări va depinde de

capacitatea Republicii Moldova de a susține reforme coerente, investiții predictibile și mecanisme instituționale capabile să asigure o tranziție verde rezilientă și durabilă.

Pe dimensiunea instituțională, progresele în consolidarea cadrului normativ coexistă cu provocări legate de implementarea efectivă. În domeniul egalității de gen, Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative, atingând un nivel de acoperire a decalajului de 81,3% și o poziționare în topul global. Cu toate acestea, persistă stereotipuri de gen și diferențe în accesul la oportunități economice și sociale.

Discriminarea continuă să afecteze anumite grupuri, în special în domeniul ocupării forței de muncă și al accesului la servicii. Diferența dintre progresul legislativ și rezultatele în practică indică necesitatea consolidării mecanismelor de implementare și a capacității instituționale. În același timp, contextul regional de securitate generează presiuni suplimentare asupra stabilității economice și sociale.

Deși Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în perioada 2020–2024 în prevenirea și combaterea abuzului, neglijării, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și tortură asupra copiilor, prin consolidarea cadrului legislativ și instituțional, dezvoltarea serviciilor de protecție și intensificarea cooperării interinstituționale, contextul actual evidențiază apariția unor provocări noi și tot mai complexe. În special, dinamica fenomenelor de risc relevă o reconfigurare a vulnerabilităților, inclusiv prin creșterea expunerii copiilor la forme emergente de violență, cum ar fi cele facilitate de mediul online, precum și prin adaptarea rețelelor de trafic de ființe umane, care vizează tot mai frecvent copiii. Totodată, crizele suprapuse din ultimii ani (fluxul de refugiați, instabilitatea economică, criza energetică) au amplificat presiunile asupra familiilor și comunităților, sporind riscul de neglijare și excluziune socială.

Persistă, de asemenea, provocări sistemice, precum capacitatea inegală a serviciilor la nivel local, accesul limitat la servicii specializate în mediul rural și pentru grupurile vulnerabile, precum și necesitatea consolidării mecanismelor de colectare și utilizare a datelor dezagregate pentru intervenții mai bine țintite. În acest context, devine esențială o abordare adaptativă și integrată, care să combine prevenirea timpurie, intervențiile multisectoriale și investițiile în reziliența sistemului de protecție a copilului, pentru a răspunde eficient acestor provocări emergente și pentru a asigura protecția durabilă a fiecărui copil, în spiritul principiului „Leave No One Behind”.

Dimensiunea parteneriatelor reflectă atât progrese, cât și vulnerabilități persistente. Veniturile bugetului public au crescut de la 31,4% din PIB în 2020 la 34,1% în 2023, însă rămân insuficiente pentru a susține necesarul de investiții pe termen lung. Dependența de finanțarea externă și volatilitatea fluxurilor de investiții limitează capacitatea de planificare strategică.

Investițiile străine directe au înregistrat o tendință descendentă, iar rolul remitențelor în susținerea veniturilor populației evidențiază vulnerabilitatea modelului economic. În același

timp, limitările în disponibilitatea și utilizarea datelor afectează capacitatea de fundamentare a politicilor publice.

În ansamblu, aceste provocări au un caracter interdependent și afectează transversal multiple obiective de dezvoltare durabilă. Ele generează riscuri de apariție a unor noi grupuri vulnerabile și de accentuare a marginalizării celor deja expuși riscurilor, inclusiv populația rurală, gospodăriile cu venituri reduse, persoanele vârstnice și lucrătorii cu competențe limitate.

În acest context, consolidarea rezilienței devine o prioritate centrală. Este necesară o reorientare a politicilor publice către abordarea cauzelor structurale ale vulnerabilităților, reducerea dependenței de măsuri compensatorii și susținerea incluziunii economice și sociale. Integrarea obiectivelor de mediu în politicile sectoriale, investițiile în capital uman și adaptarea la transformările tehnologice sunt esențiale pentru prevenirea recurilor.

În același timp, consolidarea mecanismelor de implementare, mobilizarea sustenabilă a resurselor și asigurarea unei participări incluzive și semnificative a tuturor actorilor relevanți sunt condiții necesare pentru accelerarea progresului. O abordare integrată, care reflectă interdependența provocărilor și principiul „a nu lăsa pe nimeni în urmă”, este esențială pentru asigurarea unui parcurs sustenabil în implementarea Agendei 2030.

CONCLUZII ȘI PAȘI DE URMAT

Analiza evoluțiilor din perioada recentă evidențiază faptul că progresul în direcția dezvoltării durabile este marcat de o combinație de realizări punctuale și vulnerabilități structurale persistente. În multe domenii, îmbunătățirile înregistrate au fost susținute de intervenții cu caracter compensatoriu sau de factori externi, fără a fi însoțite de transformări structurale suficiente pentru a asigura sustenabilitatea pe termen lung.

În același timp, suprapunerea unor crize succesive și intensificarea unor tendințe precum schimbările climatice, migrația sau transformările tehnologice au evidențiat limitele modelului actual de dezvoltare. Aceste evoluții au accentuat interdependența dintre dimensiunile socială, economică și de mediu și au demonstrat că vulnerabilitățile dintr-un domeniu se transmit rapid în alte sectoare. În acest context, direcțiile de acțiune pentru perioada următoare trebuie să fie orientate spre abordarea cauzelor structurale ale acestor vulnerabilități, consolidarea rezilienței și prevenirea riscurilor. O astfel de abordare presupune integrarea obiectivelor de dezvoltare în toate politicile sectoriale, o mai bună coordonare instituțională și o utilizare mai eficientă a resurselor disponibile. În același timp, devine esențială asigurarea unei participări incluzive și semnificative a tuturor actorilor relevanți, astfel încât politicile adoptate să răspundă efectiv nevoilor diferitelor grupuri ale populației.

Populație

Analiza indică faptul că progresele în reducerea sărăciei și în îmbunătățirea condițiilor de trai rămân fragile, fiind susținute în mare parte de transferuri sociale și remitențe. Această dependență limitează sustenabilitatea progresului și reflectă o capacitate insuficientă a economiei de a genera oportunități economice incluzive. În același timp, persistența inegalităților teritoriale și vulnerabilitatea ridicată a anumitor grupuri, în special în mediul rural și în rândul gospodăriilor cu copii, indică existența unor constrângeri structurale care nu au fost pe deplin abordate. Accesul inegal la servicii de sănătate și educație, precum și insecuritatea alimentară, contribuie la menținerea acestor vulnerabilități. În perioada următoare, este necesară o reorientare a politicilor către consolidarea incluziunii economice și sociale, prin crearea de oportunități de venit sustenabile și îmbunătățirea accesului la servicii de calitate. Adaptarea sistemelor sociale la tendințele demografice, inclusiv migrația și îmbătrânirea populației, va fi esențială pentru reducerea presiunilor asupra sistemelor publice și pentru asigurarea sustenabilității pe termen lung.

Prosperitate

Progresele înregistrate în perioada 2020–2024 pe dimensiunea „Prosperitate” confirmă capacitatea Republicii Moldova de a avansa pe agenda prosperității durabile. Reluarea creșterii PIB, evoluția pozitivă a productivității și îmbunătățirea graduală a pieței muncii indică o traiectorie favorabilă, reflectând efectele reformelor instituționale și ale politicilor active de ocupare. Totodată, este necesară continuarea reformelor pentru promovarea muncii decente, reducerea inegalităților salariale și integrarea tinerilor, atât prin formare profesională, cât și prin politici active de ocupare.

În același timp, progresele în infrastructură și digitalizare contribuie la sporirea conectivității și a accesului la servicii. Cu toate acestea, pentru consolidarea competitivității și creșterea valorii adăugate, se impun politici suplimentare care să stimuleze investițiile în industrie, cercetare și inovare, precum și dezvoltarea infrastructurii digitale și de transport. Pe de altă parte, scăderea puterii de cumpărare și creșterea sărăciei afectează disproporționat gospodăriile vulnerabile. Prin urmare, pe termen lung, este necesară o abordare integrată, care să includă protecție socială consolidată, politici fiscale și salariale adaptate grupurilor vulnerabile și programe coerente de reducere a sărăciei.

În ceea ce privește domeniul locuirii și al planificării urbane, deși reformele au generat anumite progrese, urbanizarea dezechilibrată și disparitățile teritoriale impun continuarea implementării politicilor menite să asigure accesul la locuințe adecvate și la o infrastructură echilibrată, în special pentru familiile tinere și în mediul rural. Accelerarea reformelor structurale, consolidarea industrializării și inovării, reducerea inegalităților, precum și integrarea coerentă a obiectivelor economice, sociale și de mediu sunt esențiale pentru transformarea progreselor existente în rezultate sustenabile și reziliente pe termen lung.

Planeta

În perioada 2020-2024, Republica Moldova a înregistrat progrese importante în domeniile de mediu reflectate în dimensiunea „Planetă”, în special prin extinderea accesului la apă și sanitație, menținerea accesului universal la energie electrică, consolidarea cadrului strategic pentru acțiunea climatică și avansarea intervențiilor de protecție a ecosistemelor și de gestionare durabilă a resurselor naturale. Aceste evoluții confirmă angajamentul țării pentru implementarea Agendei 2030 și pentru integrarea tot mai consistentă a obiectivelor de mediu în politicile publice, inclusiv în conexiune cu parcursul de integrare europeană. În același timp, progresul rămâne neuniform între domenii și între teritorii, iar atingerea țintelor până în 2030 va depinde de capacitatea de a transforma cadrul normativ și investițional existent în rezultate mai rapide, mai echitabile și mai reziliente.

În domeniul apei, sanitației și al protecției ecosistemelor acvatice, pașii de urmat vizează continuarea investițiilor în infrastructură, cu focalizare pe comunitățile rămase în urmă, modernizarea sistemelor de epurare, reducerea pierderilor în rețele și consolidarea managementului integrat al resurselor de apă în condiții de variabilitate climatică crescândă. O prioritate distinctă o reprezintă corelarea extinderii accesului la servicii cu îmbunătățirea calității și siguranței acestora, precum și întărirea mecanismelor de monitorizare, raportare și planificare pe termen mediu și lung. Totodată, protecția ecosistemelor legate de apă și reducerea poluării din surse terestre necesită o abordare mai integrată, care să conecteze investițiile în servicii publice cu obiectivele de restaurare ecologică și de reziliență climatică.

În domeniul energiei și al schimbărilor climatice, următoarea etapă presupune accelerarea implementării măsurilor structurale care pot susține simultan securitatea energetică, accesibilitatea economică, eficiența energetică și tranziția către surse regenerabile. Aceasta implică scalarea investițiilor în clădiri publice și rezidențiale, consolidarea absorbției finanțărilor externe, dezvoltarea unui portofoliu predictibil de proiecte mature și aprofundarea măsurilor de protecție pentru gospodăriile vulnerabile. În paralel, implementarea Programului național de adaptare la schimbările climatice și a Programului de dezvoltare cu emisii reduse trebuie accelerată la nivel sectorial și local, astfel încât progresul instituțional deja realizat să se traducă în capacitate efectivă de răspuns, reducerea riscurilor și creșterea rezilienței comunităților.

În perspectivă, realizarea obiectivelor din dimensiunea „Planetă” va necesita o abordare și mai coerentă, bazată pe integrarea politicilor de mediu, climă, apă, energie, utilizare a terenurilor și conservare a biodiversității într-un cadru comun de planificare și implementare. Prioritare rămân consolidarea capacităților instituționale, îmbunătățirea calității și comparabilității datelor, întărirea cooperării internaționale și teritoriale, precum și orientarea investițiilor către intervenții cu impact sistemic și beneficii multiple. Prin acești pași, Republica Moldova poate accelera tranziția către un model de dezvoltare mai verde, mai rezilient și mai incluziv, capabil să protejeze capitalul natural și să răspundă mai bine riscurilor emergente până în 2030.

Pace

Progresele în consolidarea cadrului normativ și instituțional indică un angajament pentru promovarea egalității și a incluziunii, însă persistă un decalaj între adoptarea politicilor și implementarea efectivă a acestora. Discriminarea și stereotipurile sociale continuă să limiteze accesul egal la oportunități, în special pe piața muncii. Capacitatea instituțională de implementare și monitorizare rămâne o provocare, iar nivelul de încredere în instituții este influențat de eficiența aplicării politicilor și de transparența proceselor decizionale. Serviciile de asistență a victimelor violenței bazate pe gen cuplate cu acțiuni, campanii publice complexe de lungă durată de prevenire a violenței de orice formă împotriva fetelor și femeilor pot contribui real la diminuarea fenomenului violenței în Republica Moldova. Direcțiile de acțiune trebuie să vizeze consolidarea mecanismelor de implementare, promovarea schimbărilor de comportament și creșterea accesului egal la oportunități. În același timp, întărirea statului de drept și a transparenței instituționale este esențială pentru consolidarea coeziunii sociale.

Analiza progreselor realizate de Republica Moldova în perioada 2020–2024 evidențiază un angajament constant pentru consolidarea sistemului de protecție a copilului, reflectat prin îmbunătățirea cadrului legislativ, dezvoltarea serviciilor specializate și întărirea cooperării interinstituționale. Aceste evoluții au contribuit la creșterea capacității de prevenire și răspuns la violența împotriva copiilor. Cu toate acestea, transformările contextuale recente și persistența unor vulnerabilități structurale indică faptul că sistemul trebuie să evolueze în continuare pentru a răspunde eficient riscurilor emergente.

În acest sens, direcțiile strategice de acțiune ar include consolidarea prevenției și a intervenției timpurii. Este necesară extinderea programelor de prevenire la nivel comunitar, cu accent pe sprijinul familiilor vulnerabile, dezvoltarea competențelor parentale și identificarea precoce a situațiilor de risc. Investițiile în servicii sociale primare și în rețele comunitare vor reduce presiunea asupra sistemului de protecție și vor preveni escaladarea cazurilor. O altă dimensiune ține de adaptarea răspunsului la riscurile emergente. Autoritățile trebuie să dezvolte mecanisme specifice pentru combaterea noilor forme de violență, inclusiv cele din mediul online, și să consolideze capacitatea de prevenire și combatere a traficului de copii, în contextul schimbărilor în modus operandi al rețelelor infracționale.

Reducerea disparităților teritoriale și asigurarea accesului echitabil la servicii trebuie să constituie o prioritate. Extinderea și echilibrarea serviciilor specializate, în special în mediul rural și în zonele slab deservite, trebuie să devină o prioritate. Este esențială asigurarea accesului egal pentru toți copiii, inclusiv pentru cei din grupuri vulnerabile sau marginalizate. Investiții trebuie efectuate în îmbunătățirea sistemelor de date și a utilizării acestora. Dezvoltarea unor sisteme integrate de colectare și analiză a datelor dezagregate va permite o mai bună înțelegere a fenomenelor și va susține politici publice bazate pe evidențe. Datele trebuie utilizate activ pentru planificare, monitorizare și evaluare.

Cooperării multisectoriale și a mecanismelor de coordonare necesită a fi consolidate. Este necesară întărirea colaborării între sectorul social, educațional, medical, justiție și ordine

publică, precum și cu societatea civilă, pentru a asigura un răspuns coerent și centrat pe copil. Acțiuni de creștere a rezilienței sistemului în context de criză, trebuie întreprinse. Experiențele recente (criza refugiaților, criza energetică) arată necesitatea dezvoltării unor mecanisme flexibile și reziliente, capabile să răspundă rapid la situații de urgență fără a compromite protecția copilului.

Parteneriate

Dimensiunea parteneriatelor evidențiază rolul important al cooperării internaționale și al mobilizării resurselor în susținerea dezvoltării. Cu toate acestea, dependența de finanțarea externă și volatilitatea fluxurilor de investiții limitează capacitatea de planificare pe termen lung și evidențiază vulnerabilități ale modelului de dezvoltare. Mobilizarea resurselor interne rămâne insuficientă pentru a acoperi necesarul de investiții, iar limitările în colectarea și utilizarea datelor afectează eficiența politicilor publice. În perioada următoare, este necesară consolidarea capacității de mobilizare a resurselor interne, diversificarea surselor de finanțare și întărirea parteneriatelor între sectorul public, sectorul privat și societatea civilă. În același timp, dezvoltarea sistemelor de date și a capacității de monitorizare va fi esențială pentru fundamentarea deciziilor și evaluarea progresului.

ANEXE

Anexe capitolul I. Populație

Anexa . Rata de mortalitate prin suicid la 100 000 populație, pe sexe și vârste, 2020-2024, %

	2020		2021		2022		2023		2024	
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei
Total	32,3	5,8	30,8	6,2	26,5	3,7	21,2	2,8	19,5	2,8
sub 20 ani	2,8	1,7	4,1	1,7	3,6	0,3	2,0	0,7	2,8	3,0
20-24 ani	28,2	5,5	24,3	8,6	22,1	1,7	17,1	3,7	14,2	-
25-29 ani	31,0	3,3	28,4	6,4	34,2	5,1	4,5	1,4	25,9	6,3
30-39 ani	35,6	8,7	31,2	7,4	27,0	5,9	15,7	1,5	16,2	1,1
40-49 ani	44,8	8,0	43,6	8,5	36,0	2,8	28,2	3,4	15,5	1,1
50-59 ani	52,9	3,8	47,9	4,0	36,7	2,3	38,4	2,4	33,9	3,6
60-64 ani	50,7	8,3	47,9	5,5	39,0	3,7	36,4	2,8	34,0	3,9
peste 65 ani	45,9	8,8	48,1	10,9	41,9	7,2	39,8	6,2	35,2	3,8

Anexe capitolul IV. Pace

Cadrului legal pentru promovarea, punerea în aplicare și monitorizarea egalității și nediscriminării pe bază de sex.

Legea nr. 241/2023 pentru modificarea unor acte normative au fost adoptate următoarele modificări:

- flexibilizarea concediului paternal pentru a oferi posibilitatea taților de a beneficia de concediu paternal în fracțiuni;
- asigurarea la o indemnizație echitabilă pentru părinții care se află în concedii de îngrijire a copilului, consecutiv pentru doi sau mai mulți copii și realizează activitate profesională;
- instituirea mai multor concedii sociale pentru părinții care sunt în proces de adopție, au adoptat un copil sau au plasat un copil în Serviciul de tutelă/curatelă în familia acestora;
- oferirea indemnizației paternale și pentru creșterea copilului liber-profesioniștilor;
- majorarea perioadei de acordare a indemnizației paternale de la 14 zile până la 15 zile;
- stabilirea și plata indemnizației paternale pentru perioade proporționale cu numărul efectiv de zile de concediu paternal de care a beneficiat tatăl copilului;
- reglementarea condițiilor de stabilire a indemnizației paternale pentru tatăl copilului adoptat;
- reglementarea condițiilor de stabilire a indemnizației paternale pentru tatăl liber-profesionist ce practică activitate în sectorul justiției care a adoptat un copil.

Conform noilor prevederi, începând cu 1 ianuarie 2024, unul dintre părinții asigurați beneficiază de indemnizație lunară pentru creșterea copilului din ziua următoare datei expirării concediului de maternitate, fără condiția aflării în concediu pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani. Aceste prevederi oferă părinților posibilitatea de a-și organiza activitățile personale și profesionale în funcție de propriile necesități, asigurând echilibrul dintre viața profesională și personală, cu implicarea echitabilă și activă în îngrijirea și educarea copiilor. Totodată, conform noilor prevederi operate prin Legea nr.404/2023 pentru modificarea unor acte normative, începând cu 1 ianuarie 2024, indemnizația lunară pentru creșterea copilului se calculează din venitul asigurat al unuia dintre soții asigurați, care va determina un quantum mai mare al indemnizației lunare pentru creșterea copilului.

Legea nr. 62/2022 privind publicitatea, art. 7 interzice publicitatea sexistă. În ceea ce privește criminalizarea discursului de ură bazat pe criterii de sex, au fost introduse norme noi^[1] în Codul penal prin revizuirea art. 346, fiind prevăzută obligativitatea pedepsirii acțiunilor de instigare la ură sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-media, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane pe motive de prejudecată, ce includ și criteriul sexului. Totodată, textul „ură socială, națională, rasială sau religioasă” din Codul Penal a fost substituit cu cuvântul „prejudecată”, iar la art.134/21 a fost definită noțiunea de „motiv de prejudecată”, ca fiind o idee preconceptută a

făptuitorului bazată pe considerente de rasă, culoare, origine etnică, națională sau socială, cetățenie, sex, gen, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice, dizabilitate, orientare sexuală, identitate de gen, stare de sănătate, vârstă, stare civilă.

Legea nr. 180/2024 prevede modificări a Legii nr. 5/2006 care au introdus obligații pentru entitățile private de a desemna responsabilități pentru promovarea egalității de gen și prevenirea discriminării unui salariat, precum și de a adopta politici interne care să asigure tratamentul egal al femeilor și bărbaților în accesul la și furnizarea de bunuri și servicii, cu garanții privind confidențialitatea pe parcursul tuturor procedurilor aferente.

Baza legală a mecanismului de intervenție în cazul violenței asupra femeilor

În anul 2020 a fost extins și conceptul de asistență juridică de urgență garantată de stat, fapt care permite acordarea 24/24 a asistenței juridice de urgență victimelor violenței în familie și a infracțiunilor sexuale la faza depunerii plângerii. În vederea fortificării garanțiilor procedurale pentru victimele violenței în familie, dar și asigurării unei instrumentări eficiente a cazurilor date, de către Parlament a fost adoptată Legea nr. 316/2022 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie) ce a intrat în vigoare la data de 09.01.2023.

În anii 2023-2024 Republica Moldova a realizat progrese semnificative în alinierea și modernizarea cadrului normativ național în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, în conformitate cu standardele internaționale și europene. În acest context, au fost introduse și consolidate concepte juridice esențiale, precum violența împotriva femeilor, femicidul, căsătoria forțată și persecuția, precum și extinderea cadrului legal pentru a reflecta noile forme de violență, inclusiv dimensiunea digitală. Astfel, legislația națională recunoaște explicit hărțuirea online, redefiniște formele de violență psihologică și economică – inclusiv cele facilitate prin tehnologii informaționale – și prevede sancționarea hărțuirii sexuale în mediul digital.

Prin Legea nr. 231/2024 pentru modificarea Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, cadrul normativ privind prevenirea și combaterea violenței în familie a fost extins și consolidat prin includerea explicită a conceptului de violență împotriva femeilor, redefinirea violenței psihologice și introducerea noțiunii de femicid, clarificarea statutului subiecților violenței (victimă adult, victimă copil, agresor), actualizarea principiilor de bază și a atribuțiilor autorităților și instituțiilor responsabile, precum și instituirea mecanismului integrat de colectare a datelor privind violența împotriva femeilor și violența în familie, în vederea dezvoltării statisticii oficiale și a consolidării răspunsului instituțional în domeniu. Astfel, consolidarea protecției juridice a victimelor a constituit o prioritate centrală a reformelor recente. În acest sens, au fost introduse măsuri menite să asigure intervenții rapide și eficiente, inclusiv extinderea duratei ordonanțelor de protecție până la 6 luni, emiterea ordinului de restricție de urgență, precum și obligativitatea emiterii ordonanței de protecție de către instanțele de judecată în termen de 24 de ore. Totodată, a fost garantat dreptul victimelor de a fi informate despre eliberarea

agresorului, iar mecanismele de monitorizare electronică a agresorilor și, după caz, a victimelor, au fost introduse pentru a preveni recidiva și a spori siguranța acestora. În paralel, au fost dezvoltate instrumente juridice pentru combaterea abuzului online, inclusiv obligația de eliminare rapidă a conținutului abuziv din mediul digital.

La nivel strategic, a fost aprobat Programul național de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie pentru anii 2023–2027, care stabilește direcțiile prioritare de intervenție, consolidând abordarea integrată și multisectorială a fenomenului.

De asemenea, au fost întreprinse acțiuni consistente pentru modernizarea cadrului normativ privind serviciile specializate destinate victimelor. Acestea includ revizuirea regulamentelor de organizare și funcționare, precum și a standardelor minime de calitate pentru serviciile existente, cum ar fi linia telefonică de asistență, serviciile de reabilitare pentru victimele violenței în familie și centrele de consiliere pentru agresori. În același timp, au fost instituite noi tipuri de servicii, inclusiv servicii de sprijin pentru victimele violenței sexuale și servicii de asistență psihologică pentru victimele adulte ale infracțiunilor.

Prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie, centrate pe nevoile victimelor a fost consolidat

Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în instituționalizarea și consolidarea mecanismelor naționale de coordonare în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

Un pas esențial în acest sens a fost operaționalizarea, începând cu anul 2024, a Agenției Naționale pentru Prevenirea și Combaterea Violenței Împotriva Femeilor și a Violenței în Familie, responsabilă de coordonarea politicilor publice, monitorizarea implementării acestora și consolidarea cooperării interinstituționale.

În paralel, a fost consolidat mecanismul național de coordonare interinstituțională prin instituirea Consiliului Național Coordonator pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, care asigură coordonarea strategică între autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale și societatea civilă. De asemenea, funcționează comisii specializate în domeniul drepturilor omului, inclusiv pentru monitorizarea implementării Convenției de la Istanbul și a Convenției CEDAW, contribuind la alinierea continuă a politicilor naționale la standardele internaționale.

Capacitatea instituțională la nivel local a fost semnificativ consolidată prin instituirea funcțiilor specializate în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială și al agențiilor teritoriale de asistență socială, cu responsabilități în prevenirea și combaterea violenței în familie și în reabilitarea victimelor infracțiunilor. Aceste structuri coordonează intervențiile și activitatea echipelor multidisciplinare teritoriale, în timp ce asistentul social comunitar acționează ca manager de caz la nivel local, asigurând identificarea, evaluarea și coordonarea sprijinului acordat victimelor. Aceste măsuri au contribuit la creșterea semnificativă a capacității de

identificare a cazurilor, numărul victimelor identificate majorându-se de la o medie anuală de aproximativ 2.400 de cazuri în perioada 2020–2023, la circa 4.700 de cazuri în 2024³⁴³.

Au fost consolidate și mecanismele operaționale de intervenție intersectorială, inclusiv prin aprobarea metodologiilor de lucru pentru echipele de intervenție în cazurile de violență sexuală și prin dezvoltarea cooperării între sectoarele social, medical, polițienesc și juridic. Totodată, a fost instituționalizat mecanismul de analiză și monitorizare a cazurilor grave de violență, inclusiv prin funcționarea mecanismului interinstituțional de analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau vătămare gravă, care permite identificarea lacunelor sistemice și formularea de recomandări pentru prevenirea unor tragedii similare. Aceste evoluții consolidează abordarea integrată la nivelul echipelor multidisciplinare locale.

Republica Moldova a continuat să dezvolte și să extindă serviciile specializate destinate victimelor violenței, inclusiv prin finanțarea din bugetul de stat a 11 servicii specializate pentru victimele violenței în familie³⁴⁴.

Au fost dezvoltate servicii specializate pentru victimele violenței sexuale, inclusiv prin instituirea a 11 unități de urgență în spitale, dezvoltarea unui serviciu integrat pilot la Ungheni și crearea unui Centru de Justiție Familială.

Accesul la suport imediat a fost consolidat prin finanțarea din bugetul de stat a Telefonului de încredere pentru femei și fete (0800 8 8008), disponibil 24/7³⁴⁵.

Totodată, au fost întreprinse eforturi constante pentru fortificarea capacităților profesionale ale specialiștilor din domeniile ordine publică, asistență socială, sănătate și educație, inclusiv prin abordări multidisciplinare, contribuind la îmbunătățirea răspunsului instituțional și a calității serviciilor oferite victimelor.

Combatere a traficului de ființe umane (TFU), inclusiv în protecția victimelor, urmărirea penală a traficanților, prevenirea TFU și a fenomenelor conexe

În anul 2022, prin Hotărârea Guvernului nr. 182/2022 a fost aprobat Programului de creare și dezvoltare a Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor pe anii 2022-2026 și a Planului de acțiuni pentru anii 2022-2024 privind implementarea acestuia³⁴⁶. Programul a inclus o analiză a provocărilor identificate în funcționarea Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor traficului de ființe umane și a stabilit măsuri pentru consolidarea acestuia, inclusiv extinderea domeniului de aplicare și transformarea sa într-un mecanism integrat. Instituirea Mecanismului național de referire a permis extinderea cadrului de intervenție pentru protecția victimelor mai multor categorii de infracțiuni grave care afectează viața, integritatea și libertatea persoanei, inclusiv:

³⁴³ Ministerul Muncii și Protecției Sociale

³⁴⁴ Ibidem

³⁴⁵ Ministerul Muncii și Protecției Sociale

³⁴⁶ HG nr. 182 din 23.03.2022

traficul de ființe umane, lipsirea ilegală de libertate, răpirea de persoane, tortura, infracțiunile privind viața sexuală, violența în familie, precum și alte infracțiuni similare.

Victimele și prezumatele victime ale traficului de ființe umane beneficiază de asistență specializată în șase centre de plasament, care oferă servicii de plasament temporar și de zi, consiliere psihologică și juridică, asistență socială, acces la servicii medicale, educație și formare profesională, precum și sprijin pentru reintegrarea socială. În 2021, a fost lansat Serviciul pentru asistența și protecția victimelor traficului de ființe umane – bărbați (SAP), un serviciu social cu specializare înaltă din subordinea AGSSI, dezvoltat de MMPS în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație, care oferă plasament și asistență integrată pentru până la 10 beneficiari în spații separate, amenajate conform standardelor de calitate, asigurând siguranță, confort și accesibilitate, adaptate particularităților fiecărui beneficiar.

Gradul de cuprindere a copiilor sub vârsta de 3 ani, în sistemul de educație timpurie

Adoptarea Legii nr.367/2022 cu privire la serviciile alternative de îngrijire a copilului care prevede introducerea a trei tipuri de servicii alternative pentru îngrijirea copiilor de până la 3 ani:

- servicii organizate de angajator la locul de muncă;
- servicii oferite de îngrijitor/îngrijitoare de copii calificat/ă la domiciliul/reședința acesteia pentru un număr limitat de copii;
- servicii oferite de îngrijitor/ îngrijitoare de copii calificat/ă la domiciliul/reședința copilului.

Pentru asigurarea implementării cadrului legal, a fost aprobat Regulamentul-cadru privind organizarea și funcționare serviciilor alternative de îngrijire a copiilor (HG 572/2023).

Totodată, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a lansat Programul Național privind serviciile de îngrijire a copiilor cu vârsta de până la 3 ani.”

În vederea creșterii gradului de cuprindere a copiilor cu vârsta de până la 3 ani în sistemul de educație timpurie, precum și al facilitării reintegrării femeilor pe piața muncii, au fost instituite și dezvoltate serviciile alternative de îngrijire destinate copiilor de vârstă fragedă. În acest context, prin Legea nr. 367/2022 și Hotărârea Guvernului nr. 572/2023 a fost instituit cadrul normativ care reglementează crearea, organizarea și funcționarea serviciilor alternative de îngrijire a copiilor cu vârsta de până la 3 ani, precum și particularitățile regimului juridic aferent inițierii și desfășurării acestor activități pe teritoriul Republicii Moldova. Serviciile respective sunt structurate în trei tipuri distincte: servicii organizate de angajator, servicii de îngrijire individualizată la domiciliul sau la reședința temporară a copilului și servicii alternative de tip familial.

Totodată, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a lansat Programul Național privind serviciile de îngrijire a copiilor cu vârsta de până la 3 ani, care include 20 de acțiuni și are ca obiectiv principal creșterea ratei de încadrare a copiilor mici în instituții de educație timpurie sau în servicii alternative de îngrijire. În acest scop au fost alocate inițial 10 milioane lei pentru 20 de

autorități publice locale, pentru extinderea a 15 grupe noi de creșă, cu aproximativ 300 de locuri noi, iar în anul 2024 suma a fost dublată, ajungând la 20 milioane lei. În anul 2024 au fost lansate 21 creșe de tip familial. Din 2023 pînă în 2025 au fost create 741 locuri noi de creșă în grădinițele publice. În continuarea acestor eforturi, în anul 2025 Ministerul Muncii și Protecției Sociale a lansat un nou apel public de finanțare în cadrul Programului Național „Servicii de creșe publice - Părinți angajați, copii la creșe” ediția III, destinat autorităților publice locale. Apelul vizează crearea de noi locuri în grupe de creșă și dezvoltarea serviciilor de îngrijire a copiilor cu vârsta 0-3 ani.

Până în prezent, în paralel cu extinderea serviciilor de creșă publice, au fost create 24 de servicii alternative de tip familial și un serviciu organizat de angajator, contribuind astfel la diversificarea și extinderea accesului la îngrijirea timpurie a copiilor.